

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 17 Αυγούστου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 886

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Κυβέρνηση
απόντων
υπευθύνων

Ο Αριστος Δαμιανού αποκαλύπτει για τη φονική πυρκαγιά της Λεμεσού και τι αναμένει το ΑΚΕΛ από την κυβέρνηση. Ανοίγει το κεφάλαιο των βουλευτικών, τον ρόλο του ΑΚΕΛ και του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. **Σελ. 7**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Δεν βλέπει ένταξη
της Τουρκίας

Η Ε.Ε. επιδιώκει με την Τουρκία ένα πλάνο ειδικής σχέσης, με άξονες την άμυνα, το εμπόριο και την οικονομία. Από το πλάνο συνεργασίας απουσιάζει το πάγιο αίτημα πλήρους ένταξης της «υποψήφιας χώρας». **Σελ. 8**

«ΦΤΕΡΑ» ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Εξ ουρανού
μάννα στη Γάζα

Οι Έλληνες πιλότοι που πέταξαν στον ουρανό της Γάζας για ρίψη ανθρωπιστικής βοήθειας περιγράφουν στην «Κ» την αποστολή τους. **Σελ. 16**

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS
120mg 12 tablets

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

ΑΗΚ, ΒΛΑΒΕΣ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΗΛΙΑΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Οι αιτίες πίσω από τις διακοπές ρεύματος

Τι φταίει και δεν υπάρχει επάρκεια – Απουσία αποθήκευσης

Η Πολιτεία οφείλει να κινηθεί με γοργούς ρυθμούς προκειμένου να μην επαναληφθούν τα ίδια φαινόμενα το επόμενο καλοκαίρι με τις διακοπές στην ηλεκτροδότηση, εφόσον εγκύψει σε τέσσερις παράγοντες, που θα διασφαλίσουν την επάρκεια σε ηλεκτρική ενέργεια. Σημαντικός παράγοντας θα ήταν κατ' αρχάς η ηλεκτρική διασύνδεση της Κύπρου

με τα ευρωπαϊκά δίκτυα, αλλά και η εκμετάλλευση της ηλιακής ενέργειας, με την αποθήκευση, η οποία για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα της ημέρας απορρίπτεται από τον ΔΣΜΚ για λόγους ευστάθειας του συστήματος. Στο δε υπ. Ενέργειας αντιλαμβάνονται πως η επίλυση των προβλημάτων δεν μπορεί να προκύψει από μεμονωμένες επιλογές. **Σελ. 6**

ΔΗΣΥ

Το ακέφαλο ενός κόμματος εξουσίας

Οι ατζέντες και τα πρόσωπα

Η μία κρίση ακολουθεί την άλλη στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Το έλλειμμα ηγεσίας που διαπιστώνεται, οι πληγές που δεν έκλεισαν από την ήττα του '23 σε συνδυασμό με την απουσία κοινής στόχευσης αυξάνουν τις προσωπικές ατζέντες και τα κέντρα εξουσίας. **Σελ. 4**

ΤΡΟΟΔΟΣ

Κινδυνεύει από διάφορες δραστηριότητες

Ανθρώπινες δραστηριότητες στις κρατικές κατοικίες του Τροόδου, και στην ευρύτερη περιοχή του δάσους θέτουν εν κινδύνω τον σημαντικό αυτό πνεύμα του νησιού. Ευθύνες φέρουν εκτός από τους ασυνειδητούς πολίτες το Τμήμα Δημοσίων Έργων και το Τμήμα Δασών. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Φως, νερό και ρεύμα!

Μετά το υδατικό πρόβλημα της χώρας, το οποίο δεν έχει λυθεί στην ολότητά του, παρά τις κυβερνητικές δηλώσεις περί επίλυσης του, αντιμετωπίζουμε και θέμα με την επάρκεια ηλεκτρικού ρεύματος. Δύο βασικά αγαθά, τα οποία η Πολιτεία οφείλει να παρέχει στους πολίτες της, αυτή την περίοδο παρέχονται μεν, αλλά χωρίς την απαιτούμενη εγγύηση ότι αυτά προσφέρονται απρόσκοπτα. Είναι λοιπόν εκ των ων ουκ άνευ η κυβέρνηση και οι αρμόδιες αρχές να βρουν μόνιμες και αποτελεσματικές λύσεις.

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΤΟΥ ΑΝΚΟΡΑΤΖ

Ταγκό σε ναρκοπέδιο

Κόκκινο χαλί από τον Τραμπ στον Πούτιν,
αλλά χωρίς ντιλ για την Ουκρανία

Σελ. 20-21

Οι αβρόντες περίσσεψαν μεταξύ Πούτιν και Τραμπ την Παρασκευή στη βάση του Ανκορατζ. Ήταν σίγουρα μια εντυπωσιακή έξοδος του Ρώσου προέδρου από τη διπλωματική «καραντίνα» που του είχε επιβάλει η Δύση.

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το «κυνηγητό» της Πυροσβεστικής με τον ΔΕΔΔΗΕ

Οι συλλήψεις μελών συνεργείου του ΔΕΔΔΗΕ στην Κερατέα είναι το τελευταίο επεισόδιο στο «κυνηγητό» μεταξύ της Πυροσβεστικής και της εταιρείας που διαχειρίζεται το δίκτυο ηλεκτροδότησης μέσης και χαμηλής τάσης, κάθε

φορά που υπάρχουν υπόνοιες ότι μια φωτιά μπορεί να συνδέεται με το δίκτυο. Τι απαντά η εταιρεία για το κόστος της υπογειοποίησης των γραμμών. Ιστορίες απόγνωσης, αλλά και προσφοράς από την πληγωμένη Πάτρα. **Σελ. 18, 19**

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

Αίτημα Κύπρου για την 6η δόση

Η Κύπρος έχει ήδη υποβάλει αίτημα για την εκταμίευση της 6ης δόσης, ύψους 60 εκατ. ευρώ. Όπως πληροφορείται η «Κ», το αίτη-

μα πραγματοποιήθηκε την 1η Αυγούστου και συνδέεται με 19 ολοκληρωμένα ορόσημα. **Οικονομική, σελ. 5**

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο τελευταίος αριθμός

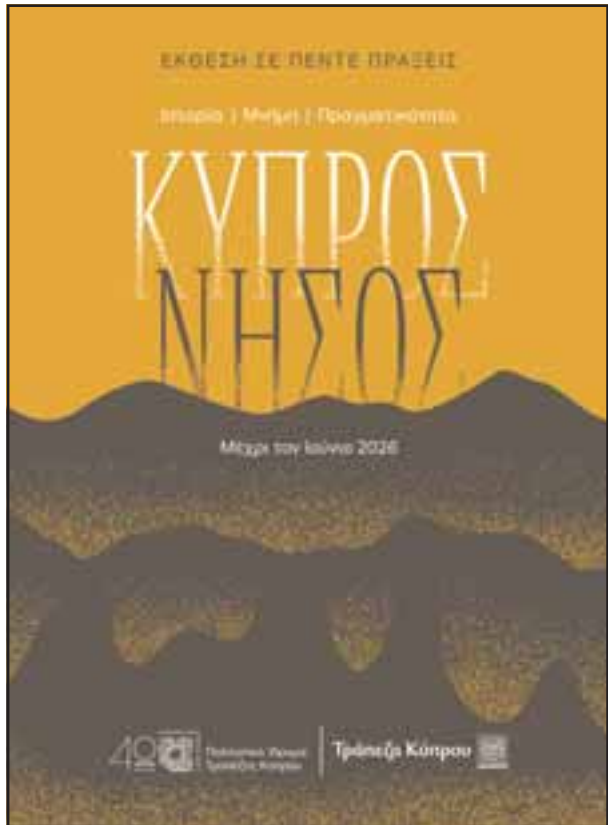
Ένα καλοκαιρινό διήγημα της συγγραφέως Ευτυχίας Γιαννάκη, γραμμένο ειδικά για τους αναγνώστες της «Κ». Το τελευταίο βιβλίο της, το μυθιστόρημα «Υπέροχος πόλεμος», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ικαρος. **Τέχνες, σελ. 1**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Μία ασπρόμαυρη βόλτα στο Βαρώσι

Ο Στέφανος Κουρατζής στο φωτογραφικό λεύκωμα «Αμμόκωστος - Το Άλγος του Νόστου» καταγράφει γωνιές της πόλης που εδώ και 51 χρόνια σιγεί... 104 φωτογραφίες δείχνουν το σήμερα και υπόρρητα το χθες της. **Τέχνες, σελ. 4**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

«**Συνολικό** εσωτερικό έλεγχο» σε επτά από τα μουσεία του κρατικού ιδρύματος Σμιθσόνιαν ζήτησε να πραγματοποιήσει η κυβέρνηση Τραμπ με στόχο τα μουσεία να ευθυγραμμισθούν με τις πολιτιστικές επιταγές του Λευκού Οίκου ενόψει των εορτασμών για τα 250 χρόνια της αμερικανικής δημοκρατίας.

«Η πρωτοβουλία αυτή θα εγγυηθεί ότι το ίδρυμα θα ενστερνισθεί το προεδρικό διάταγμα για την ανάδειξη της αμερικανικής μοναδικότητας, την αφαίρεση διχαστικών ή μονομερών αφηγημάτων και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις κοινές μας πολιτιστικές αξίες», ανέφερε η επιστολή του Λευκού Οίκου προς τον γραμματέα του Σμιθσόνιαν, Λόνι Μπαντς, την οποία υπογράφουν τα στελέχη της προεδρίας Βινς Χέιλι και Ράσελ Βοτ.

Ο Λευκός Οίκος ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει να προωθήσει το σχέδιο σε στάδια. Στην πρώτη φάση, ο εσωτερικός έλεγχος θα πραγματοποιηθεί στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της πρωτεύουσας, στο Εθνικό Μουσείο Αμερικανικής Ιστορίας, στο Μουσείο Αφροαμερικανικής Ιστορίας, στο Μουσείο Ιστορίας Αυτοκθόνων της Αμερικής, στο Μουσείο Αεροπορίας και Διαστήματος, στην Εθνική Πινακοθήκη και στο Μουσείο Τέχνης Χίροχορν.

Η διαδικασία θα περιλαμβάνει ανάλυση κειμένων που συνοδεύουν τα εκθέματα, τις δημοσιεύσεις των μουσείων σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, την επιλογή εκθέσεων και τον σχεδιασμό των εκδηλώσεων. Η επιστολή ζητάει ακριβή κατάλογο εκθεμάτων, δωρεών, επισκεπτών και συνεργασιών, ο οποίος θα υποβληθεί για έγκριση στον Λευκό Οίκο. Τον περασμένο μήνα, το Μουσείο Αμερικανικής Ιστορίας αφαίρεσε κάθε αναφορά στις προτάσεις μορφής κατά του Τραμπ και στις δύο παραπομπές του ενώπιον του Κογκρέσου.

Στο μεταξύ, σοβαρές μεταβολές πραγματοποίησε η κυβέρνηση Τραμπ στην ετήσια έκθεση του υπουργείου Εξωτερικών για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον

Ο Ντόναλντ Τραμπ, που έχει αυτοδιοριστεί πρόεδρος του Πολιτιστικού Κέντρου Κένεντι, ανακοίνωσε ο ίδιος τη βράβευση προσωπικοτήτων της τέχνης και του θεάματος, μεταξύ των οποίων και ο ηθοποιός Σιλβέστερ Σταλόνε, που δηλώνει υποστηρικτής του Αμερικανού προέδρου.

Παρεμβαίνει ο Τραμπ στα μουσεία, ζητώντας έλεγχο των εκθεμάτων

κόσμο. Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ περιόρισε έτσι σημαντικά τις επικρίσεις εναντίον ορισμένων κρατών, τα οποία έχουν συμμαχήσει με τον Ρεπουμπλικανό πρόεδρο, όπως το Ελ Σαλβαδόρ και το Ισραήλ, παρά τις καταγεγραμμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αυτά.

Αντιθέτως, το υπουργείο αναδεικνύει στην έκθεση την «αποσάθρωση» της ελευθερίας του λόγου στην Ευρώπη, ενισχύοντας την κριτική του απέναντι στη Βραζιλία και στη Νότια Αφρική. Απουσα από την έκθεση είναι κάθε μνεία σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, για τα οποία η έκθεση αφιέρωνε

Μεταβολές α λα καρτ στην ετήσια έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για την αξιολόγηση κρατών αναφορικά με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ξεχωριστή παράγραφο στις αναφορές της εποχής Μπάιντεν. Η έκθεση αναφέρεται επίσης συνοπτικά στη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, κάνοντας λόγο για «πόλεμο Ρωσίας - Ουκρανίας».

Το εδάφιο της έκθεσης για το

Ισραήλ υπήρξε πολύ συντομότερο φέτος συγκριτικά με προηγούμενα χρόνια, με το κείμενο να μη σημειώνει πουθενά την οξεία ανθρωπιστική κρίση και τον φόρο αίματος στη Γάζα με τους περισσότερους από 61.000 νεκρούς. Η δημοσιοποίηση του κειμένου καθυστέρησε για μήνες, καθώς στελέχη της κυβέρνησης Τραμπ τροποποίησαν την αρχική εκδοχή, προκειμένου να είναι σύμφωνη με τις αξίες της κυβέρνησης.

«Δεν υπήρξαν αξιόπιστες αναφορές σημαντικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ελ Σαλβαδόρ», αναφέρει η έκθεση. Το 2023, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ είχε καταγγείλει την κυβέρνηση Μπού-

κελε στο Σαν Σαλβαδόρ για σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι διμερείς σχέσεις της χώρας με τις ΗΠΑ γνωρίζουν, όμως, νέα άνθηση χάρη στη μεταγωγή και κράτηση παράτυπων μεταναστών από τις ΗΠΑ σε φυλακές υψίστης ασφαλείας του Ελ Σαλβαδόρ.

Η έκθεση καταφέρεται επίσης εναντίον της Δικαιοσύνης της Βραζιλίας, υποστηρίζοντας ότι καταπνίγει την ελευθερία της έκφρασης και προσπαθεί να σιγήσει τις φωνές υποστηρικτών του ακροδεξιού τέως προέδρου Γιαίρ Μπολσονάρο. Ο τέως πρόεδρος περιμένει να δικαστεί για συνωμοσία με στόχο την ανατροπή του

αποτελέσματος των εκλογών που έφερε στην εξουσία τον πρόεδρο Λούλα το 2022.

Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ κατηγορεί επίσης τη Νότια Αφρική για φυλετικές διακρίσεις εις βάρος της μειονότητας των λευκών της χώρας. «Η Νότια Αφρική υιοθέτησε πολύ ανπισυχητική πρωτοβουλία με στόχο την απαλλοτρίωση γης λευκών Νοτιοαφρικανών», επισημαίνεται στην έκθεση. Νωρίτερα φέτος, ο Τραμπ υπέγραψε προεδρικό διάταγμα που προσκαλούσε μέλη της μειονότητας των λευκών να εγκατασταθούν στις ΗΠΑ.

Χθες το μεσημέρι, ο Αμερικανός πρόεδρος μετέβη στο Πολιτιστικό Κέντρο Κένεντι της Ουάσιγκτον προκειμένου να ανακοινώσει ο ίδιος τη βράβευση προσωπικοτήτων της τέχνης και του θεάματος, μιας και έχει διορίσει τον εαυτό του πρόεδρο του πολιτιστικού ιδρύματος. Οι βραβευθέντες ήταν ο ηθοποιός Σιλβέστερ Σταλόνε, ο οποίος προσφάτως εκφράσθηκε δημοσίως υπέρ του Τραμπ, το εμβληματικό συγκρότημα του γκλαμ ροκ Kiss, η τραγουδίστρια Γκλόρια Γκέινορ και ο μουσικός Τζορτζ Στρέιτ, καθώς και ο Βρετανός ηθοποιός Μάικλ Κρόφορντ.

Εν τω μεταξύ, τη διεξαγωγή αγώνα πολεμικών τεχνών στον Λευκό Οίκο στον εορτασμό της 4ης Ιουλίου του 2026 επιβεβαίωσε χθες ο στενός φίλος του Τραμπ και επικεφαλής της ομοσπονδίας UFC, Ντέινα Ουάιτ.

«Ο αγώνας θα διεξαχθεί οπωσδήποτε για να τιμήσουμε τα 250 χρόνια από την ίδρυση της δημοκρατίας μας. Σχεδιάζω να συναντηθώ με τον πρόεδρο Τραμπ και την κόρη του, Ιβάνκα, στα τέλη του μήνα προκειμένου να οριστικοποιήσουμε τα σχέδια», είπε ο Ουάιτ. Θα είναι η πρώτη φορά που αγώνας της ιδιαίτερα βίαιας πολεμικής τέχνης MMA (ανάμεικτες πολεμικές τέχνες) θα διεξαχθεί στην προεδρική κατοικία. Οι αγώνες πραγματοποιούνται συνήθως σε μεταλλικό κλουβί, στερώντας από τους αντιπάλους τη δυνατότητα να εγκαταλείψουν εύκολα το ρινγκ.

REUTERS

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

17-8-1935

Επανάστασις: Χθεςιναι πληροφορορία προς την Κυβέρνησιν ανέφερον ότι εις την Αλβανίαν εξεργράγη επανάστασις κατά του Αχμέτ Ζώγου [φωτ.], χωρίς να διευκρινίζεται ποίας εκτάσεως είνε και αν επεκράτησαν οι επαναστάται ή κατεπνίγη. [...] Εις την νοτίως των Τιράνων περιφέρειαν Φιέρι εξεργράγη στάσις των κατοίκων, οι οποίοι ένοπλοι κατέλυσεν τας αρχάς και βαδίζουν κατά των Τιράνων. Περί των αιτίων της στάσεως και του αριθμού των επαναστατών δεν κατώρθωσε να έχη πληροφορίας.

Σπασμένα: Κατόπιν προτάσεως του διευθυντού της Αστυνομίας κ. Σπύρου ο υπουργός των Εσωτερικών κ. Περ. Ράλλης απηγόρευσε διά λόγους δημοσίας τάξεως την σημερινήν συναυλίαν της χορωδίας εις το Στάδιον. [...] «Πληροφορία έφερον και τους Βασιλόφρονας και τους Δημοκρατικούς διατεθειμένους να προβούν εις εκδηλώσεις, αι συνέπειαι των οποίων φυσικόν ήτο να αποβούν εις βάρος του κοινού, διότι εις τας περιστάσεις αυτάς ο κοσμάκης είνε εκείνος που πληρώνει τα σπασμένα».

Επιδιόρθωσις: Ανεκοινώθη ότι ενεκρίθη πίστωσις 1.600.000 δραχμών διά την επιδιόρθωσιν των οικιών των συνοικισμών Αθηνών-Πειραιώς, αίτινες έπαθον βλάβας από τας τελευταίας πλημμύρας.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ

/ Γράφει ο **ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ**

Ta trolls, ta fake news, το ΑΚΕΛ και οι κατσίκες

Οι διακοπές της ΑΗΚ είναι ρομαντικές.

Σε γνωστή ταβέρνα του Στροβόλου – συμπτωματικά και συμβολικά κοντά στο Προεδρικό– όταν έσβησαν τα φώτα από διακοπή ρεύματος τα γκαρσόνια άναψαν κεράκια δημιουργώντας έτσι μια ζεστή (47 βαθμών Κελσίου) και πολύ ρομαντική ατμόσφαιρα. Για να λέμε και τα θετικά της ενεργειακής διαχείρισης ώστε να μην τσαντίζονται τα φιλοκυβερνητικά τρώλς. Προσωπικά το μόνο που ζητώ είναι να μας προειδοποιούν έγκαιρα από την ΑΗΚ για να προλαβαίνω να φάω τα παγωτά από το ψυγείο πριν λιώσουν.

Είναι πάντως διασκεδαστικό να παρακολουθείς τις στρατιές των τρώλς να μάχονται στα μαρμαρένια αλώνια και κυρίως στο Χ. Οι πλείστοι κατηγορούν τον καημένο μας Νίκο, επιρρίπτοντάς του ευθύνες για όλα, ακόμη και για την κλιματική αλλαγή. Εντάξει, φταίει για πολλά αλλά όχι για όλα. Calm down.

Οι υπόλοιποι, πιο φανατικοί και συνήθως ανώνυμοι –γνωστοί άγνωστοι με σεσημασμένο συντονιστή– εξυμνούν νυχθημερόν τον Πρόεδρο αποδίδοντάς του κάθε τι θετικό που συμβαίνει στον πλανήτη, από τον ερχομό του Άη Βασίλη μέχρι την άφιξη της άνοιξης, με υπερβολές που συχνά προκαλούν αβίαστο γέλωτα. Να ηρεμήσουμε όλοι παιδιά γιατί οι υπερβολές, ένθεν κι ένθεν, άρρισαν να κουράζουν.

Έναν πρωτότυπο, αν και πανάρχαιο, τρόπο έχουν βρει στην Καταλονία για να προστατεύονται από πυραγίεζ.

Αφήνουν κοπάδια από κατσίκες να περιφέρονται ελεύθερα ώστε να τρώνε ξερόχορτα και θάμνους, δημιουργώντας έτσι αντιπυρικές ζώνες! Κι εμείς τσακνόμεσασε για ελκώπτερα πυρόσβεσης, ενώ η λύση είναι δίπλα μας: Τσούρες κι άλλες τσούρες, παιδιά μου. Απλώς πρέπει να προσλάβουμε περισσότερους βοσκούς!

Τρίφεκται στη βέρκαν (του βοσκού υποθέτω) ο ΔΗΣΥ, σύμφωνα με το ΑΚΕΛ, που εξακολουθεί να διαπρέπει στις κυπριακές παροιμίες. Κι αυτό διότι «ο Συναγερμός τη μια βδομάδα φέρεται να θέλει ΔΔΟ και την άλλη όχι!»! Δηλαδή, αγαπημένα μου συντρόφια, λέει

τη μια βδομάδα Όχι για να τσιμεντώσει την άλλη βδομάδα το Ναι; Τόση σχιζοφρένεια;

Σόρρυ που έπρεπε να σας θυμίσω αυτή την οδυνηρά κωμικοτραγική ιστορία του παρελθόντος αλλά, ακελικοί μου φίλοι, σε εσάς ταιριάζει γάντι μια άλλη κυπριακή παροιμία που ήταν η αγαπημένη της γιαγιάς μου: «τώρα εν της παπαθκής τας τα ξύλα»!

Ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος θύμωσε και χαρακτήρισε Fake News πρωτοσέλιδο εφημερίδας που έλεγε «Πρωταθλητές στη διαφθορά, ουραγοί στη Δικαιοσύνη». Τελικά, όμως,

είχε ο ίδιος μπερδέψει τις μελέτες και όντως η εικόνα της χώρας μας σε αυτούς τους τομείς ήταν απογοητευτική, με βάση έρευνα Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το πρώτο εξάμηνο του 2025. Αυτό ανάγκασε και την Ένωση Συντακτών να βγάλει ανακοίνωση προτρέποντας τους πολιτικούς να μην «αφορίζουν, ταμπελώνουν και προσηλακίζουν δημοσιογράφους». Ωχ, φτάσαμε στο σημείο να παρακαλούμε για τα αυτονόητα. Και με τις νεοφανείς δυνατότητες της Τεχνητής Νοημοσύνης προβλέπεται πως τα Fake News θα οργιάζουν και οι έγκριτοι δημοσιογράφοι –υπάρχουν ακόμη τέτοιοι για αυτό στήριζτε τους– θα είναι η τελευταία ελπίδα να μαθαίνουμε κάποιες αλήθειες.

Δεν ξέρω κατά πόσο είμαστε πυλώνας σταθερότητας στην περιοχή, αλλά σίγουρα οι πυλώνες που μας τροφοδοτούν με ρεύμα δεν φημίζονται για τη σταθερότητά τους. Θα έχουμε λοιπόν εκ περιτροπής διακοπές. Μια φράση κλειδί που θα είναι πολύ της μόδας φέτος: Από την εκ περιτροπής προεδρία στις εκ περιτροπής διακοπές ρεύματος και ας ελπίσουμε όχι στις εκ περιτροπής περικοπές νερού.

Το ότι δεκαετιάρχονας που βρισκόταν σε δομή ανηλικών έφυγε και πέρασε στα Κατεχόμενα χωρίς να τον πάρει κανένας χαμπάρι, ούτε καν οι αστυνομικοί του οδοφράγματος, δείχνει πως έχουμε πολλά ψωμιά να φάμε μέχρι να γίνουμε κανονικό κράτος. Η ελπίδα όμως πεθαίνει τελευταία.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

www.agenda.cy

Don't miss
out, early
bird tickets
are available
now!

digital agenda

CYPRUS SUMMIT

Beyond AI

A-class speakers at a world-class event

October 9th, 2025
Nicosia Municipal Theatre

POWERED BY

Bank of Cyprus

Η Αννίτα Δημητρίου αντιλαμβάνεται πως λίγοι είναι εκείνοι που θέλουν την επιτυχία της σε αυτή την εκλογική μάχη.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Τον Ιούλιο που πέρασε, ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ Νίκος Αναστασιάδης μιλούσε σε εκδήλωση απολογισμού για το έργο του ευρωβουλευτή του ΔΗΣΥ Λουκά Φουρλά. Ήταν μία παρέμβαση σε έντονο κλίμα και για πολλούς από τους παρευρισκόμενους τροχιοδεικτική του τι θα ακολουθούσε σήμερα. Πέραν της αίσθησης που έκαναν στα πολιτικά πηγαδάκια τα εγκωμιαστικά λόγια για το έργο, τον χαρακτήρα και την πολιτική διαδρομή του συναγερμικού ευρωβουλευτή, θέτοντάς τον εν πολλοίς ως πρότυπο για το κόμμα, δεν παρέλειψε να αφήσει σαφείς αιχμές για το πού οδεύει ο ΔΗΣΥ. Είπε με νόημα ότι δεν δημιουργήθηκε για να ικανοποιεί τις φιλοδοξίες κάποιων, τόνισε πως ο ΔΗΣΥ περνά κρίσιμες στιγμές και προειδοποίησε πως θα υπάρξουν νέες παρεμβάσεις του καθώς όπως εκτιμούσε το κόμμα παρέκκλινε από την ορθή πορεία. Τι είχε όμως ενοχλήσει σε τέτοιο βαθμό τον τέως Πρόεδρο ούτως ώστε να οδηγηθεί σε μία τέτοια δημόσια εξομολόγηση και τι τον ώθησε στην επιστολή προς την Αννίτα Δημητρίου που αποκάλυψε την περασμένη βδομάδα ο «Φιλελεύθερος»;

Περί υστεροφημίας

Οι λόγοι ποικίλλουν, όπως και οι αναγνώσεις που δίδονται για την κατάσταση που επικρατεί. Κάποιοι από τους παρευρισκόμενους στην εκδήλωση του Λουκά Φουρλά υποστήριξαν πως φάνηκε να ενοχλείται όταν Συναγερμικός τον πηλοσίασε και του είπε πως ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου δεν λέει τα καλύτερα λόγια για τον ίδιο και πως κάνει δυσάρεστες –για τον Νίκο Αναστασιάδη– προβλέψεις σε ό,τι αφορά το τι θα ακολουθήσει του πορίσματος για το «Κράτος Μαφία». Για άλλους τα αίτια είναι βαθύτερα και συνδόνονται με την υστεροφημία του Νίκου Αναστασιάδη. Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει εκφράσει σε πολλούς το παράπονό του για το γεγονός ότι το έργο του δεν τυχάνει της στήριξης που ο ίδιος θα ανέμενε από την Πινδάρου. Όπως και με την περίπτωση του Νίκου Χριστοδουλίδη, ο Νίκος Αναστασιάδης ανέμενε από την Αννίτα Δημητρίου να τον αξιολογήσει, να τον συμβουλευτεί περισσότερο και κατ' επέκταση να έχει περισσότερη επιρροή. Σημείο που φαίνεται να ενόχλησε αρκετά τον τέως Πρόεδρο ήταν όταν προθυμοποιήθηκε πριν από λίγους μήνες να βοηθήσει την ηγεσία στην ανεύρεση δυνατών υποψηφίων στη Λεμεσό, χωρίς ωστόσο η Αννίτα Δημητρίου να επανέλθει. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που εκτιμούν πως σε αυτό το κακό κλίμα που είχε ήδη καλλιεργηθεί προέκυψε και η επιστο-

λή του τέως Προέδρου προς την πρόεδρο του κόμματος. Μία επιστολή που αφίνει σαφείς αιχμές απομάκρυνσης του ΔΗΣΥ από το αφήγημα που είχε κτίσει ο ίδιος για το Κραν Μοντανά και το τι πήγε λάθος.

Ο Χάρης, ο Δίπλωρος και οι άλλοι

Το μεγάλο ερώτημα που τίθεται, αν βεβαίως η ρήξη με την Αννίτα Δημητρίου είναι ολική και όχι προειδοποιητική βολή, είναι αφενός πόσο είναι η επιρροή πλέον του Νίκου Αναστασιάδη στο δεξιό ακροατήριο και αφετέρου πού μπορεί να διοχετευτεί αυτή η επιρροή δεδομένης πλέον της πικρίας που έχει και απέναντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη και απέναντι στην Αννίτα Δημητρίου. Ο άνθρωπος που θεωρείται και πολιτικά αλλά και προσωπικά πιο κοντά του είναι ο πρώην υπουργός Οικονομικών Χάρης Γεωργιάδης. Για πολλούς λόγους περιλαμβανομένων και της δικής του πολιτικής υστεροφημίας, ο Χάρης Γεωργιάδης είναι ο μόνος που υπερασπίζεται ξεκάθαρα το έργο της δεκαετούς διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Έχει ήδη αναφέρει πως πολλοί δεν θα υπήρχαν στο προσκήνιο αν δεν ήταν ο τέως Πρόεδρος και αυτό έχει τη δική του σημασία. Πέραν όμως αυτού, ο Χάρης Γεωργιάδης έχει ξεκάθαρα πλέον ιδεολογικό στίγμα. Με τον νέο ρεαλισμό, εκπροσωπεί έναν νέο Συναγερμό, έχει μία πιο σκληρή δεξιά ατζέντα που θυμίζει περισσότερο τη δεξιά πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας. Σιγά-σιγά απαγκιστρώνεται από το άλλοτε φιλελεύθερο προφίλ του, αν ληφθεί υπόψη και η πρόσφατη στρατηγική που πρότεινε στον ΔΗΣΥ για συνεργασία με ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ, ρεπόντας παράλληλα σε ένα πιο συντηρητικό προφίλ που συγκλίνει με αυτό του Νίκου Αναστασιάδη. Έστω κι αν ο Χάρης Γεωργιάδης έχει δηλώσει πως συνταξιοδοτείται πολιτικά, οι κινήσεις του και οι σχέσεις που αναπτύσσει με το Κέντρο δεν επιβεβαιώνουν κάτι τέτοιο. Και για πολλούς δεν αποκλείεται σε αυτό το πλαίσιο να αποτελεί την επιλογή του Νίκου Αναστασιάδη, αν δηλαδή πλειοψηφούν οι κατάλληλες συνθήκες ή αν προκύψουν συγκεκριμένες πολιτικές καραμπόλες. Πέραν του Χάρη Γεωργιάδη και ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ, ο οποίος έχει κάνει γνωστές τις βλέψεις του για την προεδρία του Συναγερμού, βρίσκεται κοντά στον Νίκο Αναστασιάδη χωρίς να αποκλείεται να ελπίζει στη στήριξή του για την επόμενη μέρα του κόμματος.

Η χαίνουσα πληγή

Για μία μερίδα των Συναγερμικών στελεχών βεβαίως, όση κι αν είναι η πίκρα του Νίκου Αναστασιάδη με το πολιτικό του τέκνο,

Κέντρα εξουσίας και ατζέντες στον ΔΗΣΥ

Ποιος τελικά ηγείται στον Συναγερμό και πώς το κόμμα ξέμεινε από στόχευση, ιδεολογία και στρατηγική

θεωρείται πως η πρόσδεση του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση θα βοηθήσει το κόμμα και τη δική του πολιτική υστεροφημία. Όμως αυτό το ζήτημα του ποια τελικώς είναι η σχέση με την κυβέρνηση, σε συνδυασμό με την ήττα των προεδρικών εκλογών αποτελεί το μεγαλύτερο ίσως σημείο σύγκρουσης. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι μεσούσης της μεγάλης κρίσης της κυβέρνησης και τη στιγμή που ο ΔΗΣΥ μπορούσε να πάρει κεφάλι, μία νέα κρίση επανεμφανίστηκε επισκιάζοντας τις άλλες, όταν ο επικεφαλής της σκιώδους κυβέρνησης του ΔΗΣΥ Μιχάλης Ιωαννίδης συγκρούστηκε με τον πρώην υφυπουργό παρά τω Προ-

Η δεύτερη ανάγνωση πίσω από την επιστολή του Αναστασιάδη, ο ρόλος των Αβερωφικών και η καχυποψία για τους σκιώδεις.

έδρω Πέτρο Δημητρίου. Αφορμή ήταν η αναφορά του Μιχάλη Ιωαννίδη σε αγνούς συναγερμικούς, αλλά και η υπογράμμιση πως η μεγάλη πλειοψηφία του ΔΗΣΥ στήριξε τον Νίκο Χριστοδουλίδη «αποδοκιμάζοντας συμπεριφορές ατόμων». Ο Πέτρος Δημητρίου τον κατάγγειλε για κενολογήματα που γίνονται προσβολές και πως τορπιλίζει την έννοια της ενότητας. Ο Μιχάλης Ιωαννίδης επανέφερε το θέμα του τι εκτυλίχθηκε μεταξύ πρώτης και δεύτερης Κυριακής, αλλά και κατάγγειλε ευσεχώς τον Πέτρο Δημητρίου ότι εμπλέκεται στην περιβόητη ιστορία παράδοσης του μπρώου των Συναγερμικών στο ΑΚΕΛ. Η σύγκρουση αυτή ανέδειξε δύο ζητήματα. Το πρώτο είναι η βαριά καχυποψία των Αβερωφικών στελεχών με τη νέα κατάσταση

πραγμάτων που επικρατεί στον ΔΗΣΥ και το δεύτερο είναι ότι ενισχύθηκαν τα ερωτήματα για τις στοχεύσεις και τις επιδιώξεις κάποιου μέρους του σκιώδους κυβερνητικού και της νέας κατάστασης πραγμάτων στον ΔΗΣΥ.

Οι Αβερωφικοί και ο καταγγελλτικός Φαίδωνας

Ο Πέτρος Δημητρίου είναι από τα στελέχη που στήριξαν μέχρι τέλους τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ερχόμενος τελικά και σε σύγκρουση με τον Νίκο Αναστασιάδη για τις κινήσεις του στο περιβόητο Πολιτικό Γραφείο που ακολούθησε της ήττας. Ερώτημα είναι από τότε που ο Πέτρος Δημητρίου με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, θα στήριζαν το κόμμα όπως παλιά ή αν θα επιλέξουν να κάνουν ένα βήμα πίσω στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές. Η αλήθεια πάντως είναι πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ξεκαθαρίσει πως δεν έκλεισε ο πολιτικός του κύκλος και κάνει παρεμβάσεις σε διάφορες στιγμές, που πολλές φορές έρχονται σε αντίθεση με τις κινήσεις της Πινδάρου. Ο κύκλος που τον στήριζε θεωρεί πως το απολίτικο αφήγημα καταρρέει με την πάροδο του χρόνου και ενδεχομένως να δώσει την ευκαιρία στον τέως συναγερμικό πρόεδρο να κάνει δυναμική επιστροφή ως υποψήφιος του κόμματος για το 2028. Νοούμενου ότι θα είναι ένα σκηνικό πολύ διαφοροποιημένο από το 2023. Στο ίδιο κάρδο δεν πρέπει να αγνοείται ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος, ο οποίος αποκτά ισχυρούς υποστηρικτές από την ίδια ομάδα, φιλοδοξεί να είναι το αντίβαρο του Οδυσσέα Μιχαηλίδη στο κα-

ταγγελλικό ύφος και έχει ήδη καταθέσει σημεία πίστης προς το κόμμα, στις προεδρικές εκλογές του 2023.

Ο ρόλος του Δημητρίου

Έναν δικό του δρόμο σε όλη αυτή την κατάσταση ακολουθεί ο βουλευτής Λευκωσίας Δημήτρης Δημητρίου. Ενδεικτική η –για πολλούς θεσμική– παρέμβασή του στη σύγκρουση Δημητρίου-Ιωαννίδη, όπως επίσης και η αυτονομία κινήσεων στη Βουλή που προκαλεί συχνά δυσφορία στην Πινδάρου. Πρώτη βεβαίως στόχευση του Δημήτρη Δημητρίου μετά και την ήττα στις εσωκομματικές εκλογές είναι να καταφέρει να έχει μία πολύ καλή παρουσία στις βουλευτικές εκλογές που θα τον ενδυναμώσει για να διεκδικήσει ρόλο στο εσωκομματικό παιχνίδι την επομένη των βουλευτικών.

Ένα σκιώδες επισκιάζει...

Εξαιτίας των τάσεων που έχουν διαμορφωθεί, το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών είναι το μεγάλο στοίχημα για την Αννίτα Δημητρίου. Αυτό θα καθορίσει την παραμονή της στο πηδάλιο του κόμματος, αλλά και τις βλέψεις της για τις προεδρικές εκλογές του 2028. Η Αννίτα Δημητρίου εξακολουθεί να κρατά το ισχυρό χαρτί της δημοφιλίας, έστω κι αν αυτό μειώνεται το τελευταίο διάστημα. Η ίδια δεν έχει καταφέρει ωστόσο να δημιουργήσει έναν ισχυρό κύκλο στελεχών που να τη στηρίζουν στα δύσκολα. Δεν είναι τυχαίο ότι συχνά εκφράζει τα παράπονά της για το γεγονός ότι λίγοι την υπερασπίζονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όταν επικρίνεται. Σε αυτό λοιπόν το πλαίσιο θεωρείται πως έχει δημιουργηθεί το σκιώδες υποურγικό. Αφενός για να περιορίσει τις πολιτικές της τοποθετήσεις και να μετριάξει τις αντιδράσεις, αφετέρου για να αποκτήσει έναν κύκλο προσώπων δικής της επιρροής. Ο Μιχάλης Ιωαννίδης έχει ξεκαθαρίσει πως δεν θέλει να διεκδικήσει στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές, πως θέλει απλώς να βοηθήσει στη δύσκολη αυτή μεταβατική στάση, ωστόσο η πληθωρική του παρουσία έχει ήδη καταφέρει να προκαλέσει αρκετές αντιδράσεις. Δεν είναι λίγα άλλωστε τα εκλεγμένα στελέχη που νιώθουν ότι οι σκιώδεις έχουν αντικαταστήσει τον ρόλο τους με αποτέλεσμα να τους βλέπουν με καχυποψία. Με ιδιαίτερη καχυποψία τους βλέπουν βεβαίως και οι αντιχριστοδουλιδικοί κύκλοι, οι οποίοι θεωρούν πως φλερτάρουν με το ενδεχόμενο πρόσδεσης του ΔΗΣΥ στο άρμα της κυβέρνησης σε περίπτωση σοβαρής ήττας του ΔΗΣΥ. Αυτό βεβαίως είναι κάτι το οποίο έβλεπε μέχρι πρότινος με ενδιαφέρον και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Είχε ζητήσει άλλωστε από

συναγερμικούς παράγοντες να μεσολαβήσουν πριν από τη φωνική πυρκαγιά, χωρίς ωστόσο να υπάρξει θετικό αποτέλεσμα. Το ενδεχόμενο πρόσδεσης του ΔΗΣΥ στη συγκυβέρνηση ήταν ένα ζήτημα που συζητείτο ιδιαίτερα στους συναγερμικούς κύκλους πριν την κρίση που προκάλεσε η φωνική πυρκαγιά. Το ερώτημα είναι αν θα εξακολουθεί να αποτελεί επιλογή για τον ΔΗΣΥ στο ενδεχόμενο μιας σοβαρής ήττας, δεδομένου ότι στον Συναγερμό έχει αναπτυχθεί, με την πάροδο των χρόνων, μία φιλοσοφία στελεχών και σίγουρα ατόμων από τη βάση που θεωρούν ότι το κόμμα πρέπει να είναι στην εξουσία. Είτε γιατί κρίνουν πως μόνο αυτό μπορεί να κυβερνήσει είτε γιατί αποζητούν τα οφέλη της εξουσίας.

Το μέλλον της Αννίτας

Αυτή τη σοβαρή ήττα και τις προεκτάσεις της θέλει με κάθε τρόπο να αποφύγει πάντως η Αννίτα Δημητρίου, η οποία αντιλαμβάνεται πως λίγοι θέλουν να τα πεί καλά στην επικείμενη εκλογική μάχη. Καθόλου τυχαία και η άσφαλ η τατόπιση δεξιότερα, σε μία προσπάθεια να αποκόψουν τις συναγερμικές ψήφους προς το ΕΛΑΜ. Το μεγάλο, ωστόσο, θέμα είναι αν αυτές οι εναλλαγές αφηγημάτων, στάσεων και θέσεων θα βοηθήσουν τελικά το κόμμα στις εκλογές. Το μεγάλο πρόβλημα για την Αννίτα Δημητρίου, που συνδέεται και με τις πολλές προσωπικές ατζέντες που αναδύονται εντός ΔΗΣΥ, είναι ότι δεν έχει καταφέρει ακόμη να πείσει για τις ηγετικές της ικανότητες. Μάλιστα, αμφισβητούνται ακόμη και από τις τάσεις εκείνες που δούλεψαν ούτως ώστε να εκλεγεί πρώτα πρόεδρος της Βουλής και στη συνέχεια πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Η απουσία αντίδρασης που οδήγησε στην ενόχληση του Αναστασιάδη και τη διαρροή της επιστολής είναι ενδεικτική, όπως και η απόλυτη σιωπή στη σύγκρουση των Ιωαννίδη-Δημητρίου, η αυτόνομη τοποθέτηση του αντιπροέδρου του ΔΗΣΥ Γιάννη Καρούσου για τα οδοφράγματα που αντικρούεται με τη θέση του κόμματος, η επίθεση του εκπροσώπου Τύπου του ΔΗΣΥ στον Φιλελεύθερο και πολλά άλλα, έστειλαν το μήνυμα ενός κόμματος ακέφαλου, με το κάθε στέλεχος να μπορεί να τοποθετείται όπως θέλει, χωρίς σαφείς γραμμές και ένα σχετικό φίλτρο. Το ερώτημα βεβαίως είναι τι θα κάνει ο ΔΗΣΥ μετά τις εκλογές και αν το ενδεχόμενο ήττας θα αλλάξει τη θέση του κόμματος για την παρουσία του στην αντιπολίτευση. Το σίγουρο είναι πως η απουσία συγκεκριμένης στόχευσης, πλάνου, αφηγημάτων και πολιτικής κατεύθυνσης, δυσκολεύει τις κινήσεις της Πινδάρου και προκαλεί συνεχώς νέες κρίσεις που πλήττουν την εικόνα του.

Την ώρα που κοινότητες της ορεινής Λεμεσού έδιναν μάχη για να τιθασεύσουν την καταστροφική πυρκαγιά, κάποιοι ανεύθυνοι εντός του κρατικού δάσους Τροόδους στην κυριολεξία έπαιζαν με τη φωτιά.

Από τις φωτογραφίες που δημοσιεύει η «Κ» προκύπτει ότι εντός των κυβερνητικών κατοικιών έχουν κατασκευαστεί πρόχειροι χώροι που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ασφαλείας στην παρασκευή φαγητού.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η τελευταία καταστροφική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό, με απώλειες και σε ανθρώπινες ζωές, άφησε πίσω της κενά, παραλείψεις αλλά και τεράστια ερωτηματικά για την ετοιμότητα των κρατικών υπηρεσιών στο κομμάτι πρόληψης και καταπολέμησης. Η μία από τις διαπιστώσεις, ότι ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί τη σοβαρότερη αιτία πρόκλησης πυρκαγιών, σε αρκετές περιπτώσεις παραμένει κενό γράμμα, μιας και όπως αποδεικνύεται στο κομμάτι αυτό τόσο το κοινό όσο και οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν λειτουργούν όσο θα έπρεπε προληπτικά. Η προσπάθεια της πολιτείας να περιορίσει τον ανθρώπινο παράγοντα στην πρόκληση πυρκαγιών μόνο με αύξηση των ποινών, όπως φαίνεται δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα. Οι τσουκτερές ποινές δεν περιόρισαν την απαγορευμένη ανθρώπινη δραστηριότητα κατά τους θερμούς καλοκαιρινούς μήνες, καθώς και την ανεύθυνη συμπεριφορά κάποιων μέσα σε περιοχές, όπως τα δάση, με μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας πρόκλησης πυρκαγιών. Κάτι ανάλογο φαίνεται ότι συνέβη λίγο πριν ή μετά την πυρκαγιά στη Λεμεσό. Σύμφωνα με στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η «Κ», οι τεράστιες καταστροφές που προκλήθηκαν δεν φαίνεται να λειτούργησαν αποτρεπτικά για κάποιους ενοικιαστές στις κρατικές κατοικίες του Τροόδους, οι οποίοι την περίοδο της πυρκαγιάς επιδίδονταν σε επικίνδυνα παιχνίδια με φωτιές για λόγους αναψυχής. Επίσης, τεράστιο ζήτημα φαίνεται να προκύπτει και με τη διοργάνωση εκδηλώσεων κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στις παρυφές ή εντός δασικών περιοχών.

Ανευθυνότητα

Την ώρα που κοινότητες της ορεινής Λεμεσού έδιναν μάχη για να τιθασεύουν την καταστροφική πυρκαγιά, κάποιοι ανεύθυνοι εντός του κρατικού δάσους Τροόδους στην κυριολεξία έπαιζαν με τη φωτιά. Όπως φαίνεται ξεκάθαρα στις φωτογραφίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», σε σημεία εντός της περιοχής που βρίσκονται οι κυβερνητικές κατοικίες κάποιοι είχαν δημιουργήσει πρόχειρες εστίες με πέτρες προκειμένου να βάλουν φωτιά ή να ανάψουν κάρβουνα, προφανώς για να απολαύσουν τα αγαπημένα κυπριακά εδέσματα. Σε μία περίπτωση μάλιστα οι ανεγκέφαλοι δεν μπόκαν στον κόπο να δημιουργήσουν ούτε μια στοιχειώδη υποδομή προστασίας, ενώ σε άλλες δύο η πρόχειρη ψισταριά εί-

Παίζουν με τη φωτιά στο δάσος Τροόδους

Κίνδυνος πρόκλησης πυρκαγιών – Πάρτι στις κυβερνητικές κατοικίες κατά τους καλοκαιρινούς μήνες

χε στηθεί δίπλα σε μια κατοικία και η άλλη σε ανοιχτό χώρο και πλυσίον δένδρων, όπως φαίνεται στις φωτογραφίες. Βαρύτατες ευθύνες για την απειρόκειπη έως εγκληματική συμπεριφορά κάποιων, που υπήρξε ενδεχόμενο να προκαλέσουν ανυπολόγιστη περιβαλλοντική καταστροφή, φέρει και το Τμήμα Δημοσίων Έργων, το οποίο είναι αρμόδιο για την ενοίκιαση και επιτήρηση των κρατικών κατοικιών του Τροόδους. Ευθύνες βαρβαίνουν και το Τμήμα Δασών, το οποίο, αν και αρμόδιο για τον έλεγχο εντός των δασών, στην προκειμένη περίπτωση όπως προκύπτει από τα φωτογραφικά στοιχεία δεν λειτούργησε αποτρεπτικά.

Οι κανονισμοί

Η διαχείριση των κυβερνητικών κατοικιών Τροόδους, κατάλοιπο της αγγλικής αποικιοκρατίας, έχει ανατεθεί στο Τμήμα Δημοσίων Έργων, το οποίο είναι αρμόδιο για τη συντήρησή τους, την ενοικιάσή τους, και τον έλεγχο όσων τις χρησιμοποιούν. Οι αρμοδιότητες του Τμήματος Δημοσίων Έργων καθώς και οι υποχρεώσεις των ενοικιαστών περιλαμβάνονται στους κανονισμούς που έχουν ετοιμασθεί. Με βάση τους κανονισμούς οι κυβερνητικές κατοικίες Τροόδους παραχωρούνται μόνο σε δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι έχουν ενημερωθεί για τις προϋποθέσεις ενοικιάσής τους. Οι ενοικιαστές είναι υποχρεωμένοι να συμμορφώνονται με 11 κανονισμούς, για τυχόν παραβιάσεις των οποίων προβλέπονται κυρίως χρηματικές ποινές. Αυτό το οποίο όμως προ-

καλεί αίσθηση είναι η απουσία περιορισμών για χρήση φωτιάς, εντός ιδιαίτερα επικίνδυνων περιοχών και σε περιόδους με υψηλές θερμοκρασίες. Π.χ. οι κανονισμοί μεταξύ άλλων προβλέπουν:

- Το διαδικαστικό ενοικίασης των κατοικιών, του μισθώματος, της παραλαβής και επιστροφής των κατοικιών, ελέγχου του εξοπλισμού των κατοικιών.
- Ο ενοικιαστής είναι υποχρεωμένος να παραδώσει καθαρή την κατοικία μετά το τέλος της μίσθωσης, σε διαφορετική περίπτωση επιβαρύνεται με επιπρόσθετα έξοδα 20%.

Στους κανονισμούς έχει προβλεφθεί μέχρι και η θέση των επίπλων και του υπόλοιπου εξοπλισμού, προκειμένου να διευκολύνεται ο έλεγχος του Τμήματος Δημοσίων Έργων κατά την αποχώρηση των ενοικιαστών. Επιπλέον, οι κανονισμοί περιλαμβάνουν σειρά απαγορεύσεων:

Οι τεράστιες καταστροφές που προκλήθηκαν δεν φαίνεται να λειτούργησαν αποτρεπτικά για κάποιους ενοικιαστές στις κρατικές κατοικίες του Τροόδους, οι οποίοι την περίοδο της πυρκαγιάς επιδίδονταν σε επικίνδυνα παιχνίδια με φωτιές για λόγους αναψυχής.

- Απαγορεύεται η φιλοξενία τρίτων προσώπων εκτός από μικρό αριθμό στενών συγγενών ή φίλων.

- Απαγορεύεται η χρήση κυβερνητικής κατοικίας από άλλο δημόσιο υπάλληλο από αυτόν που του παραχωρήθηκε. Παραβάτες θα αποκλείονται από μελλοντική παραχώρηση κατοικίας.

- Τυχόν ζημιές σε έπιπλα και οικιακό εξοπλισμό βαρβαίνουν τον ενοικιαστή.

Και ενώ στους κανονισμούς παρατηρείται μια ιδιαίτερη αυστηρότητα ως προς τη φιλοξενία κατοικίδιων ζώων, ο συντάκτης των κανονισμών αγνόησε παντελώς να θέσει ένα πλαίσιο για όσους δεν μπορούν να αποχωριστούν τη χρήση ψισταριάς σε ανοιχτούς χώρους ιδιαίτερα επιρρεπείς σε πρόκληση πυρκαγιών. Η «Κ» επιχείρησε αρκετές φορές να έλθει σε επαφή με τα Δημόσια Έργα προκειμένου να λάβει απαντήσεις, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν κατέστη εφικτό.

Το Τμήμα Δασών

Εκτός από τα Δημόσια Έργα ελλείμματα εντοπίζονται και στο Τμήμα Δασών, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση θα έπρεπε να είχε εντοπίσει τα περιστατικά χρήσης φωτιάς ή άναμμα κάρβουνων μέσα σε δάσος. Μάλιστα, την περασμένη εβδομάδα το Τμήμα με ανακοίνωσή του προειδοποιούσε με βαριές καρπίνες όσους επιχειρούσαν να κατασκηνώσουν μέσα σε δασικές περιοχές χωρίς άδεια, ενέργεια που όπως αναφέρεται θέτει σε κίνδυνο τα κρατικά δάση. Και ενώ το Τμήμα Δασών ενημέρωνε για τις ποινές που αντιμετωπίζουν οι παραβάτες, φυλάκιση ενός έτους ή €5.000, προσδιόριζε την ανεξέλεγκτη δραστηριότητα μόνο στα Λουτρά της Αφροδίτης, Φοντάνα Αμορόζα και εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, το οποίο αποτελεί προστατευόμενη και ευαίσθητη περιοχή. Προφανώς το Τμήμα Δασών εντάσσει τις κυβερνητικές κατοικίες σε χαμηλότερη κατηγορία επικινδυνότητας ή θεωρεί ότι βρίσκονται υπό έλεγχο. Κάτι που δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, όπως επισήμανε χαρακτηριστικά πρώην στέλεχος του Τμήματος Δασών. Ωστόσο, όπως είμασσε σε θέση να γνωρίζουμε, πριν από μερικά χρόνια το Τμήμα Δασών είχε ετοιμάσει μελέτη για τη διαμόρφωση ειδικών χώρων μέσα στις κυβερνητικές κατοικίες του Τροόδους, οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως ψισταριές όταν οι καιρικές συνθήκες το επέτρεπαν. Μελέτη που παρέμεινε σε κάποια συρτάρια.

Από τους κανονισμούς που διέπουν τη λειτουργία και ενοίκιαση των κυβερνητικών κατοικιών Τροόδους απουσιάζουν παντελώς πρόνοιες που να θέτουν περιορισμούς στη χρήση φωτιάς για λόγους αναψυχής.

Παρτάρουν καλοκαιριάτικα μέσα στη φύση

Εκτός από τις παρανομίες και αυθαιρείες που φαίνεται να σημειώνονται εντός δασών, θέμα προκύπτει και με τη διοργάνωση καλοκαιρινών εκδηλώσεων σε μη αστικές περιοχές. Εκδηλώσεις που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων και που παρά τα μέτρα που λέγεται ότι λαμβάνονται, ενέχουν τον κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιών. Σύμφωνα με στοιχεία που άντλησε η «Κ» από το wiz-guide, οι φετινές υπαίθριες εκδηλώσεις, κυρίως μουσικές, είναι μειωμένες σε σχέση με προηγούμενες χρονιές. Όπως προκύπτει, η έξαρση του φαινομένου με τη διοργάνωση rave parties σε ορεινές περιοχές ή μέσα σε δασικές εκτάσεις έχει υποχωρήσει. Για φέτος πραγματοποιήθηκε το Φέγγαρος Φεστιβάλ στον Κόρνο σε ξέφωτο δασικής περιοχής, το Farmakas Summer Festival 2025, Keseta Retro Event στο Platres Arena, καθώς και άλλες 25 εκδηλώσεις στα ορεινά της Κύπρου. Από πλευράς των διοργανωτών υποστηρίζεται πως υπάρχει η κατάλληλη προετοιμασία με καθαρισμό των χώρων από εύφλεκτα υλικά, καθώς και προληπτικά μέτρα για αντιμετώπιση έκτακτων περιστάσεων.

Το καλώδιο και Φ.Α. στοιχειώνει την Κύπρο

Η κατάσταση με την επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας θα ήταν τελείως διαφορετική εάν είχε ολοκληρωθεί η ηλεκτρική διασύνδεση της Κύπρου με τα ηλεκτρικά δίκτυα της Ευρώπης ή εάν είχε ολοκληρωθεί το τερματικό στο Βασιλικό και είχε ξεκινήσει η εισαγωγή ΦΑ για σκοπούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο συνδυασμός των δυο παραγόντων θεωρείται από ειδικούς πως θα είχε αφήσει στο μακρινό παρελθόν τις διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος. Όπως γίνεται αντιληπτό στο υπουργείο Ενέργειας η επίλυση των σημερινών προβλημάτων δεν μπορεί να προκύψει από μεμονωμένες επιλογές. Δηλαδή μόνο από την εγχώρια παραγωγή ρεύματος ή το καλώδιο. Όπως σημείωσε στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου, τώρα η Κύπρος στηρίζεται στις δικές της δυνατότητες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες ανά πάσα στιγμή μπορούν να ανατραπούν. Εάν υπήρχε το ηλεκτρικό καλώδιο τα όποια ελλείμματα ρεύματος θα μπορούσαν να καλυφθούν από το ευρωπαϊκό σύστημα. Εάν υπήρχε η ελάχιστη αποθήκευση ηλιακής ενέργειας δεν θα είχαμε τις διακοπές που σημειώθηκαν τελευταία, υπέδειξε ο κ. Παπαναστασίου.

Τέσσερις είναι οι παράγοντες που θα μπορούσαν να αποτρέψουν τις διακοπές στην ηλεκτροδότηση, εάν και εφόσον η Πολιτεία κινηθεί με γοργούς ρυθμούς προκειμένου να μην επαναληφθούν τα ίδια φαινόμενα το επόμενο καλοκαίρι.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Οι εκ περιτροπής διακοπές ρεύματος στις οποίες προχώρησε ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) τα τελευταία εικοσιτετράωρα ανέδειξαν για πολλοστή φορά τα σοβαρά ελλείμματα που συνεχίζουν να υπάρχουν στην επάρκεια παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Κύπρος κάθε καλοκαίρι από την καταστροφή στο Μαρί μέχρι σήμερα. Όπως με το υδατικό έτος και με την ενέργεια όσα έγιναν τα τελευταία 15 χρόνια δεν μπορούν να δικαιολογηθούν έστω και τις ολιγόλεπτες διακοπές με θερμοκρασίες περιβάλλοντος άνω των 40οC. Αν κάποιος προσπάθησει να εντοπίσει την πηγή του προβλήματος, με βεβαιότητα θα καταλήξει στη διαπίστωση του κακού μας εαυτού και της απουσίας λήψης μέτρων. Στην προκειμένη περίπτωση οι διακοπές δεν μπορούν να αποδοθούν σε μια αιτία, αποτελούν συνύπαρξη πολλών παραγόντων που οδήγησαν τον Κύπριο καταναλωτή να ψήνεται μεταξύ των ωρών 18:00 και 22:00

το βράδυ. Ωστόσο, το πλέον ανησυχητικό είναι πως με τα σημαντικά δεδομένα δεν μπορούν να γίνουν διορθωτικές κινήσεις ανάλογες αυτών που έγιναν στο υδατικό. Από επίσημα χείλη υπάρχει η παραδοχή πως το έλλειμμα ηλεκτρικού ρεύματος στην Κύπρο θα συνεχισθεί όσο το σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας θα παραμένει απομονωμένο από την υπόλοιπη Ευρώπη.

Οι παράγοντες

Παρά τα κατά καιρούς ευκολόγια από πλευράς όσων κυβερνήσαν και τις ζωηρές επικρίσεις της αντιπολίτευσης, οι παράγοντες που έχουν οδηγήσει την Κύπρο να είναι ίσως η μοναδική χώρα της Ε.Ε. που δεν μπορεί να καλύψει από μόνη της τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας και οδηγείται σε πρόγραμμα διακοπών δεν είναι άγνωστοι. Π.χ. τις πρόσφατες διακοπές προκάλεσαν οι ίδιοι λόγοι που είχαν προκαλέσει διακοπές πριν από δύο και τρία χρόνια. Από το κυβερνητικό στρατόπεδο γίνεται παραδεκτό πως ο πεπαλαιωμένος συμβατικός εξοπλισμός της ΑΗΚ σε συνδυασμό

με την ανυπαρξία εκμετάλλευσής της ηλιακής ενέργειας που απορρίπτεται από το σύστημα, οδηγούν σε ελλείμματα αναγκάζοντας τον ΔΣΜΚ να προχωρά σε περικοπές προκειμένου να αποφύγει μια μεγαλύτερη ζημιά όπως είναι ένα μπλακ άουτ. Αναλυτικά, οι διακοπές που προκλήθηκαν μπορούν να αποδοθούν σε τέσσερις βασικούς παράγοντες. Οι συμβατικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος:

- Δεν αποδίδουν την ονομαστική ισχύ του κατασκευαστή.
 - Είναι πεπαλαιωμένες μονάδες, οι οποίες μειώνουν ακόμα περισσότερο τον όγκο παραγωγής ρεύματος.
 - Είναι συμβατικές μονάδες, οι οποίες χρησιμοποιούν αντιρρυπαντικά προκειμένου να μειώσουν την εκπομπή ρύπων.
 - Καταπονούνται λόγω των υψηλών θερμοκρασιών με συχνή πρόκληση βλαβών, κάτι που συνέβη και με τις τελευταίες διακοπές.
- Από επίσημα στοιχεία του ΔΣΜΚ τις ημέρες των διακοπών η κάλυψη των αναγκών σε ρεύμα μετά τις 4 το απόγευμα μέχρι και τις 10 το βράδυ προήλθε από

τις συμβατικές μονάδες της ΑΗΚ στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς του Βασιλικού, Δεκέλειας και Μονής. Η πραγματική ισχύς που έδινε κατά τη κρίσιμη περίοδο το σύστημα παραγωγής της ΑΗΚ στον ΔΣΜΚ την περασμένη Τετάρτη ανερχόταν κοντά στα 1021 MW τη στιγμή που η εγκατεστημένη ισχύς (η ονομαστική) των μονάδων ανέρχεται στα 1478 MW. Δηλαδή 457 MW λιγότερο φορτίο, ικανό όμως να αποτρέψει τις διακοπές που σημειώθηκαν. Βεβαίως στην όλη εξέλιξη συνέβαλαν και αστάθμητοι παράγοντες όπως βλάβες σε μονάδες του Βασιλικού και της Δεκέλειας, απώλειες οι οποίες ωστόσο θα μπορούσαν να καλυφθούν ακόμα και αν οι συμβατικές μονάδες δεν παρουσίαζαν τόσο μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στην ονομαστική και πραγματική ισχύ.

Τι μπορεί να γίνει

Υπό τις περιστάσεις άμεσα μέτρα για κάλυψη των ελλειμμάτων ενέργειας που υπάρχουν δεν μπορούν να παρθούν. Οι όποιες διορθωτικές παρεμβάσεις μπορούν να γίνουν σε βάθος χρόνου και το σίγουρο είναι ότι δεν θα δώσουν λύ-

σεις κατά το φετινό καλοκαίρι. Ως πρώτη προτεραιότητα εντοπίζεται η ανάγκη για αποθήκευση ηλιακής ενέργειας, η οποία για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα της ημέρας απορρίπτεται από τον ΔΣΜΚ για λόγους ευστάθειας του συστήματος. Αν λάβουμε υπόψη πως το μέγιστο ημερήσιο φορτίο παραγωγής των φωτοβολταϊκών ανέρχεται στα 600 MW, η παρουσία συστημάτων αποθήκευσης θα μπορούσε να καλύψει τα όποια κενά των συμβατικών μονάδων. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε πως από τις 2:00 το μεσημέρι η παραγόμενη ηλιακή ενέργεια μειώνεται σταθερά μέχρι να μηδενιστεί γύρω στις 6 το απόγευμα. Αποτέλεσμα, ένας σημαντικός όγκος φορτίου να χάνεται και να μη χρησιμοποιείται, όταν υπάρχει και πάλι αυξημένη ζήτηση. Ως δεύτερη προϋπόθεση τίθεται η ανάγκη για ευέλικτες συμβατικές μονάδες άμεσης ανταπόκρισης που να μπορούν να τεθούν σε λειτουργία μέσα σε 10 λεπτά, κάτι που δεν συμβαίνει με τις υπάρχουσες. Τρίτο, απαιτείται ένα έξυπνο δίκτυο που να μπορεί να αναγνωρίσει την πηγή παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

Δημοκρατία ετών 65, έφηβη και ώριμη;

Του ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Σαν χθες, στις 16 του Αυγούστου του 1960 ιδρύθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία. Πριν από 65 χρόνια. Σε μια σύγκριση με άλλες δημοκρατίες στην Ευρώπη, είμαστε μια νεαρή χώρα. Που σε εμβρυακή ηλικία, μόλις 3 χρόνων έπαψε να είναι φυσιολογική. Λειτουργούμε με το δικαίο της ανάγκης, μετά την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων και τη δημιουργία των θυλάκων τους. Νήπια, στα επόμενα δέκα χρόνια, προφανώς και δεν κατανοήσαμε την κρισιμότητα και τη σοβαρότητα των στιγμών. Θεωρήσαμε πως η κατάσταση που δημιουργήθηκε το 1964 δεν θα άλλαζε, και πως η Τουρκία δεν θα έκανε ποτέ το επόμενο βήμα. Μας βόλεψε η δημιουργηθείσα κατάσταση. Η νομή

της εξουσίας αποκλειστικά δική μας και οι Τουρκοκύπριοι αποκλεισμένοι.

Αυτές τις μέρες μετράμε και πολλές καταστροφές. Τη δεύτερη εισβολή της Τουρκίας το 1974 που αύξησε το κατεχόμενο έδαφος της χώρας μας από το 3% της πρώτης εισβολής στο 37%. Τις εν ψυχρώ δολοφονίες του Ισαάκ και του Σολωμού το 1996 και είκοσι χρόνια πριν, το 2005 το αεροπορικό δυστύχημα της Ήλιος με 121 θύματα. Οι καταστροφές βεβαίως είναι περισσότερες, πολλές ασύνδετες μεταξύ τους, τουλάχιστον με την πρώτη ματιά. Υπάρχουν στοιχεία όμως που χρειάζεται να δούμε και στους δύο μεγαλύτερους κινδύνους που μας απειλούν σή-

μερα. Των εθνικών ζητημάτων και των μεγάλων καταστροφών.

Στις εθνικές απειλές, πιστεύω πως δεν υπάρχει Έλληνας, στην Κύπρο, στη μητροπολιτική Ελλάδα αλλά και στην ομογένεια που να υποτιμά σήμερα το μέγεθος και τον κίνδυνο που διατρέχουμε ως Έθνος από την Τουρκία. Το ζήτημα είναι αν αξιολογούμε σωστά τις συνθήκες και αν κατανοούμε εδώ, στην Κύπρο, πως ο Ελληνισμός του νησιού μας απειλείται όσο το Κυπριακό είναι σε εκκρεμότητα. Η αβάστακτη ελαφρότητα που μας κατακλύζει, κάποιους στην ολότητα τους, και κάποιους περιοδικά πως δεν πρόκειται να αλλάξει το στάτους κβο και πως η παγωμένη σύγκρουση θα μείνει εσαεί

όπως είναι, είναι και επικίνδυνη και επιπόλαια.

Στις μεγάλες καταστροφές, είτε είναι οι μεγάλες πυρκαγιές, είτε είναι το αεροπορικό δυστύχημα της Ήλιος, είτε είναι το Μαρί, είτε είναι άλλες μικρότερες καταστροφές που κατά καιρούς περάσαμε ως κράτος, πρέπει να ξεπεράσουμε δύο σύνδρομα, κατά τη γνώμη μου. Το πρώτο είναι πως επειδή έγιναν μια φορά δεν θα ξανασυμβεί ποτέ στο μέλλον και το δεύτερο τον வாδεσμο. Την έλλειψη συλλογικής ευθύνης, το να κάνει ο κάθε ένας το δικό του κομμάτι, για να νομίζει πως είναι καλυμμένος χωρίς να τον νοιάζει αν η μεγαλύτερη μηχανή δουλεύει ή όχι.

Για να ωριμάσουμε ως κράτος,

χρειάζεται να ενδυναμώσουμε το αίσθημα της ευθύνης. Για να αποφύγουμε σε πρώτο χρόνο τις μεγάλες καταστροφές αλλά και τις εθνικές τραγωδίες, και σε δεύτερο χρόνο για να καταφέρουμε να μεγαλώσουμε το αποτύπωμα της πατρίδας μας. Για να γίνει αυτό πρέπει να αγαπήσουμε λίγο περισσότερο τον τόπο μας. Να μας νοιάξει το εμείς, περισσότερο από το εγώ. Και για να γίνει αυτό στην πράξη χρειάζεται να δούμε σε βάθος τα ζητήματα της παιδείας μας.

Τα κράτη ενηλικιώνονται περίπου στον πρώτο αιώνα της ζωής τους. Εμείς που ζούμε εδώ και εξήντα χρόνια σε καθεστώς μη φυσιολογικού κράτους, αλλά με την ευλογία τα τελευταία είκοσι

να είμαστε στην Ευρώπη μπορούμε να προσπαθήσουμε να ενηλικιωθούμε πιο νωρίς. Αξιοποιώντας ακριβώς αυτή μας την ιδιότητα. Να κάνουμε ένα πιο δίκαιο κράτος, πιο διαφανές κράτος, με καλύτερες υποδομές στην παιδεία, μα κυρίως ένα κράτος με υπεύθυνους πολίτες. Πολίτες που θα κατανοούν τις πραγματικότητες και τους εθνικούς κινδύνους, αλλά θα έχουν πείσμα, πίστη και όρεξη για να βελτιώσουν τον τόπο τους. Στην ενηλικίωσή μας λοιπόν.

Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής στη Λευκωσία με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, πρόεδρος της Κονοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, dmdemetriou.com

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

ΜΕDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Αναμφίβολα, οι υπεύθυνοι για τη φονική πυρκαγιά είναι ορατοί με γυμνό μάτι. Επί του εδάφους αλλά και με βάση τις αρμοδιότητες υπήρχαν πολιτικοί προϊστάμενοι» δηλώνει ο πρόεδρος της Επιτροπής Εσωτερικών, βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού σε συνέντευξή του στην «Κ». Αναφέρει επίσης ότι δημιουργούνται προσωποπαγή κόμματα «ενδεχομένως όχι κατ' ανάγκη για να λειτουργήσουν ως αντιπρόσωποι του λαού στη Βουλή, αλλά ενδεχομένως ως το κατώφλι για άλλες φιλοδοξίες που ανάγονται στις προεδρικές εκλογές». Σε σχέση με το αν θα είναι υποψήφιος στις βουλευτικές, σημειώνει ότι «αυτό που θα καθορίσει και τη δική μου απόφαση, διότι as μην κρυβόμαστε θα μετρήσει και η δική μας προσωπική άποψη, θα είναι ακριβώς οι ανάγκες που θα υπάρξουν σε σχέση με το ψηφοδέλτιο και ειδικότερα τον πολιτικό πυρήνα του ΑΚΕΛ».

—Η φονική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό πιστεύετε πως θα μπορούσε να πάρει διαφορετική τροπή;

—Μοιραία, κρίνοντας από τα αποτελέσματα και τις μαρτυρίες που κατατέθηκαν, αλλά και τη συνεδρίαση των τριών επιτροπών στη Βουλή, είναι προφανές ότι πολλά πράγματα θα μπορούσαν να γίνουν με διαφορετικό τρόπο και η τεραστίων διαστάσεων καταστροφή να αντιμετωπιστεί πιο αποτελεσματικά.

—Πώς μπορούν να κατονομαστούν οι υπεύθυνοι; Όλοι δείχνουν να αποποιούνται τις ευθύνες τους.

—Αναμφίβολα, οι υπεύθυνοι είναι ορατοί με γυμνό μάτι. Επί του εδάφους αλλά και με βάση τις αρμοδιότητες υπήρχαν πολιτικοί προϊστάμενοι. Χειρίστηκαν ζητήματα στον ουσιαστικό χρόνο και η υπουργός Γεωργίας και ο υπουργός Δικαιοσύνης. Δεν είναι τυχαίο που από την πρώτη στιγμή ζητήσαμε την παραιτήσή τους και δεν είναι διόλου τυχαίο που θα συνεχιστεί ο κοινοβουλευτικός έλεγχος για να ολοκληρωθεί το παζλ των ευθυνών. Από τη συνεδρίαση των τριών Επιτροπών ανακύπτουν και νέα δεδομένα αναφορικά με την Πολιτική Άμυνα και τα ελλείμματα που υπήρξαν. Άρα ευθύνη υπάρχει και στον υπουργό Εσωτερικών. Αν εντοπίσουμε και ζητήματα που άπτονται της δικαιοσύνης, όπως η ενδεχόμενη διάπραξη ποινικών αδικημάτων, θα παραδώσουμε το σχετικό υλικό στις αρμόδιες αρχές για περαιτέρω διερεύνηση.

—Η Βουλή άσκησε τον απαιτούμενο έλεγχο στην τήρηση των δεσμεύσεων μετά την πυρκαγιά στον Αρακαπά; Μήπως έχετε κι εσείς μερίδιο ευθύνες;

—Έχουν γίνει πράγματα. Αλλά πάλι με το βλέμμα στην καμένη γη της ορεινής Λεμεσού, πρέπει να πούμε ότι προφανώς δεν ήταν ικανοποιητικά. Στην προσπάθειά μας να ασκήσουμε

προληπτικό έλεγχο στις επιτροπές, υπήρχε ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο. Οι ένστολοι και οι αρμόδιοι τμημάτων και υπηρεσιών υποδείκνυαν σοβαρότατες ελλείψεις σε προσωπικό, τεχνολογία και εξοπλιστικά μέσα και οι αρμόδιοι υπουργοί παρουσιάζονταν καθορθαστικοί. Επομένως, ήταν δεδομένο ότι υπήρχαν ελλείψεις, ακόμα και με τη βελτίωση που έχει επέλθει. Από εκεί και πέρα υπάρχουν πολλά επίπεδα ευθυνών.

—Με βάση τα επίπεδα ευθυνών τι ακριβώς θα εξετάσει η Βουλή;

—Έχουμε εντοπίσει τέσσερις βασικές κατηγορίες θεμάτων στις οποίες θα εγκύψουμε περαιτέρω, με βασικό το σκανδαλώδες ζήτημα της ύπαρξης κεντρικού συντονιστή. Και επειδή υπάρχει πολύ μεγάλη παραφιλολογία, το είπαμε και στον ίδιο στη Βουλή, το είπαμε και δημόσια, το λέω και τώρα με απόλυτη βεβαιότητα ότι κανένας γενικός διευθυντής υπουργείου δεν είναι τόσο μάγκας που να

μπει στο αεροπλάνο και να πάει στην Αυστραλία. Είναι προφανές ότι η έγκριση ήρθε από τα ψηλά δώματα πιθανώς από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον οποίο εξάλλου εκπροσωπούσε. Την ίδια ώρα, η εικόνα που αποτυπώθηκε στα πρακτικά της συνεδρίας των επιτροπών σε σχέση με τις εκκενώσεις είναι πάρα πολύ ανησυχητική. Είχαμε τρία επίπεδα διαχειρίσις. Εκεί που κάποιες κοινότητες, όπως με τη συνδρομή της Πολιτικής Άμυνας, εκκενώθηκαν, μια δεύτερη κατηγορία κοινοτήτων, όπου το πήραν πάνω τους οι κοινοτάρχες και μια τρίτη κατηγορία, που εκτιμώ ότι πρέπει να τύχει ειδικής έρευνας, που αν οι κοινοτάρχες άκουγαν τις εισηγήσεις κάποιων από πλευράς Πολιτικής Άμυνας, θα οδηγούσαν τους κατοίκους των κοινοτήτων τους στη φωτιά και στον θάνατο. Αν εφαρμόζονταν τα σχέδια τα οποία διαφημίζουν ότι υπήρχαν, έπρεπε ο φλεγόμενος δρόμος από τον οποίο πέρα-

σαν οι δύο συμπολίτες μας, το ζεύγος Φιλιππίδη, να είχε κλείσει και σε ερώτημα που έθεσα προς τον υπουργό Δικαιοσύνης και προς τον Αρχηγό αναγνώρισαν ότι αυτό ήταν ευθύνη της Αστυνομίας.

—Άλλη μία συνέδρια των τριών επιτροπών είναι αρκετή για να καταλήξετε σε αυτό που αναφέρατε πως αν προκύψουν και ποινικά αδικήματα θα καταθέσετε τον φάκελο στις αρμόδιες αρχές;

—Προσανατολιζόμαστε στις 29 Αυγούστου να συνεχίσουμε, όμως θα υπάρξουν και άλλες συνεδρίες. Υπάρχει ένας πολύ μεγάλος αριθμός καλεσμένων που δεν τοποθετήθηκε και έχουμε πρόθεση να μετακαλέσουμε και εμπειρογνώμονες και στον τομέα της πυρόσβεσης και σε άλλους συναφείς τομείς για να καταθέσουν επιστημονικές και τεχνολογικές απόψεις. Εκτιμώ ότι θα καταθέσουμε έκθεση με την ένδειξη του επείγοντος εντός Σεπτεμβρίου.

—Και από εδώ και πέρα και ως

Αριστεράς που και δημόσια και στη Βουλή ήταν μπροστά στην αποτροπή εφαρμογής αυτού του τρομονόμου για τη ρύθμιση των λεγόμενων διαμαρτυριών. Είναι το ΑΚΕΛ το οποίο δεν περνά μήνας που να μη βγει στους δρόμους για να διαμαρτυρηθεί. Επομένως, το ΑΚΕΛ είναι και κόμμα διαμαρτυρίας αλλά είναι και κόμμα πρότασης που εντοπίζει τα κακώς κείμενα και προσπαθεί να τα διορθώσει είτε είναι στην αντιπολίτευση είτε είναι στην κυβέρνηση και αυτή την αποστολή δεν τη χαρίζουμε σε κανένα. Από εκεί και πέρα, αν ένα κόμμα είναι μόνο κόμμα διαμαρτυρίας, επιτρέπει μου να πω ότι αυτό δεν είναι αρκετό για να λειτουργήσει σε μια δημοκρατία. Το αντί από μόνο του δεν είναι πρόταση ούτε και το αντί στην ομοσπονδία είναι πρόταση, είναι απλώς απόρριψη και άρνηση.

—Θα θέλατε να είστε εκ νέου στο Κοινοβούλιο;

—Τα μακρά κοντά έγιναν. Έχουμε ένα καταστατικό που

πρόεδρος της επιτροπής Εσωτερικών υπάρχουν θέματα που θα πρέπει να επανεξεταστούν —ακόμη και προτάσεις νόμου που θα διαφοροποιήσουν την κατάσταση;

—Η πολυδιάσπαση των αρμοδιοτήτων, κάποια στιγμή θα πρέπει να λυθεί με νομοθετική ρύθμιση, η οποία, εκτιμώ ότι δεν μπορεί να γίνει μόνο από τη Βουλή, διότι αφορά τη λειτουργία της εκτελεστικής εξουσίας. Πρέπει να υπάρξει ένας ενιαίος φορέας, κάτω από τον οποίο θα υπάγονται όλες αυτές οι υπηρεσίες. Πάντως, δεν είμαι βεβαίως ότι το Υπουργικό Συμβούλιο και ο ίδιος ο Πρόεδρος, γνωρίζουν ότι αυτή τη στιγμή στη Δημοκρατία υπάρχει εξειδικευμένος νόμος με πάρα πολλούς κανονισμούς που αφορά την Πολιτική Άμυνα, μιας και η απόφαση του Υπουργικού αντιφάσκει τόσο με τα επιχειρηματικά σχέδια όσο και με την κείμενη νομοθεσία. Έχω την πεποίθηση ότι πέραν του αλαλούμ που παρουσίασαν και της ανεπάρκειας στη διαχείριση, υπάρχει και πλήρης άγνοια για το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο.

—Η λύση είναι η δημιουργία ενός υφυπουργείου Πολιτικής Προστασίας;

—Δεν το έχουμε συζητήσει εξαπτελτικά, αλλά με βάση και την εμπειρία άλλων κρατών και έχοντας υπόψη τους περιορισμούς που καθορίζει το Σύνταγμα είναι ένα ζήτημα που πρέπει να συζητήσουμε σοβαρά. Μπορεί να είναι και ένα τμήμα το οποίο να έχει υπό την ευθύνη του αυτές τις υπηρεσίες. Και επειδή δεν μου αρέσει να κρύβομαι, δεν είναι μυστικό ότι υπάρχει για χρόνια μία διεκυστινίδα ποιος θα έχει υπό την ευθύνη του συγκεκριμένα τμήματα ως πολιτικός προϊστάμενος.

—Αν σας ρωτούσα άμεσα τι πρέπει να κάνει αυτή η Πολιτεία ώστε να μην επαναληφθούν παρόμοια γεγονότα...

—Να υπερβούμε την τυπολατρία και την κωλυσιεργία και να φέρομε στην Κύπρο επαρκή πτεπτικά μέσα, όπως για παραδείγματα τα γνωστά Καναντέρ. Την ίδια ώρα, το γεγονός ότι πλησίσσαμε τη μία ώρα για να γίνει η πρώτη ρίψη με πτεπτικά μέσα και κανείς δεν ξέρει την ακριβή ώρα που ξέσπασε η πυρκαγιά, αυτό από μόνο του λέει πολλά για τον χρόνο αντίδρασης. Είναι προφανές ότι αν τα πράγματα κινούνταν με άλλες ταχύτητες, θα ήταν διαφορετική η εικόνα σήμερα. Βέβαια, όπως έχουμε επανειλημμένα αναφέρει, αυτό ουδώς αφαιρεί από την αυτοθυσία των ένστολων και των εθελοντών που κατέθεσαν την ψυχή τους για να σώσουν τον τόπο. Το εποπαιών αυτό γιατί πολιτικοί προϊστάμενοι καπιλεύονται αυτή την προσφορά για να πουν ότι την μηδενίζουμε και αυτό είναι αναλθές. Αυτοί οι άνθρωποι έδωσαν το άπαν των δυνάμεών τους. Είναι αυτοί που φορούν γραβάτες, κοστούμια και ταγέρ που δεν έκαναν σωστά τη δουλειά τους.

Δεν μπορώ να προσπεράσω ότι δημιουργούνται προσωποπαγή κόμματα

—Κατά πόσο όσα παρακολουθήσαμε στην ορεινή Λεμεσό μπορούν να διαφοροποιήσουν την προεκλογική ατζέντα των κομμάτων ενόψει των βουλευτικών του Μαΐου;

—Έχουμε μια εθνική καταστροφή. Έχουμε μια κυβέρνηση απόντων υπευθύνων. Επομένως είναι αναμενόμενο να αποτελέσει αντικείμενο η αποτελεσματικότητα της, ειδικότερα στην προστασία των πολιτών και της πατρίδας. Αλλά σπεύδω να πω ότι προφανώς αυτό είναι ένα πολύ τραγικό σύμπτωμα μιας ευρύτερης ανεπάρκειας της κυβέρνησης σε πάρα πολλούς τομείς. Καταγράφονται σοβαρότατα ελλείμματα στις κυβερνητικές πολιτικές και δυστυχώς ακόμα και εδώ στο ζήτημα της πυρκαγιάς καταβλήθηκε μία σοβαρότατη προσπάθεια να γίνει επικοινωνιακή διαχείριση και όχι επί της ουσίας.

—Εντός Βουλής νιώθετε ότι κάποιοι προσπάθησαν είτε να κερδίσουν ψήφους είτε να διαβάλουν

κάποια κόμματα στην προσπάθεια να αναδειχθούν;

—Πρέπει να πω ότι έχω δει μια οριζόντια προσπάθεια να γίνει αποτελεσματικός κοινοβουλευτικός έλεγχος. Με ιδιαίτερη απάρεσκεια είδαμε τη στάση απαξίωσης του κοινοβουλευτικού ελέγχου πρωτίστως από την υπουργό Γεωργίας, η οποία ειδικότερα στο θέμα της απουσίας του συντονιστή στο εξωτερικό αφενός δεν έλεγε την αλήθεια και αφετέρου προσπάθησε σε δύο φάσεις να μετακυλήσει την ευθύνη πρώτα στον γενικό διευθυντή του υπουργείου της και δεύτερο και πολύ πιο σημαντικό στον αρχιπύραρχο. Επομένως, πέραν της αυταπόδεικτης αυτονόητης πολιτικής ευθύνης για τη διαχείριση των πυρκαγιών, υπάρχει επαυξημένη ευθύνη στην υπουργό Γεωργίας για τον τρόπο που ενήργησε έναντι της Βουλής.

—Προχωράτε ως ηγεσία του κόμματος σε διαβουλεύσεις και συζητήσεις για επιλογή υποψηφίων;

—Έχουμε ένα χρονοδιάγραμμα

Εχουμε ένα χρονοδιάγραμμα το οποίο θα υλοποιήσουμε και πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων το ΑΚΕΛ θα παρουσιάσει το ψηφοδέλτιό του.

μα το οποίο θα υλοποιήσουμε και πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων το ΑΚΕΛ θα παρουσιάσει το ψηφοδέλτιό του. Ένα ισχυρό και αντιπροσωπευτικό που θα αποτυπώνει και το πολιτικό στίγμα του κόμματος, τις προτεραιότητες και τα ζητήματα των έμφυλων ισορροπιών και της ηλικιακής εκπροσώπησης σε όλα τα επίπεδα, αλλά και της διεξόδου στην ευρύτερη προοδευτική κοινωνία. —Ποιο ποσοστό θα ικανοποιούσε το ΑΚΕΛ;

—Ψηλότερο από εκείνο που καταγράφηκε στις βουλευτικές εκλογές του 2021.

—Μία πολυκομματική Βουλή είναι προς όφελος της κοινωνίας;

—Σε πρακτικό επίπεδο όσο περισσότερα κόμματα υπάρχουν τόσο πιο δύσκολη είναι η συνεννόηση σε ουσιαστικά ζητήματα. Δεν πρέπει όμως να φοβόμαστε τη δημοκρατία. Αν ένα κόμμα έχει κάτι διαφορετικό να πει από τα υφιστάμενα τότε καλώς να ορίσει. Αυτό θα το κρίνουν οι πολίτες. Την ίδια ώρα, όμως, δεν μπορώ να προσπεράσω ότι δημιουργούνται προσωποπαγή κόμματα ενδεχομένως όχι κατά ανάγκη για να λειτουργήσουν ως αντιπρόσωποι του λαού στη Βουλή, αλλά ενδεχομένως ως το κατώφλι για άλλες φιλοδοξίες που ανάγονται στις προεδρικές εκλογές.

—Αναφέρεστε στον κ. Οδυσσέα Μιχαηλίδη;

—Μεταξύ άλλων ναι. —Δημιουργούνται κόμματα διαμαρτυρίας, κόμματα που παλεύουν για τα καθημερινά προβλήματα των πολιτών. Αυτός δεν είναι υποτίθεται ο ρόλος της Αριστεράς; —Το ΑΚΕΛ είναι το κόμμα της

Αριστεράς που και δημόσια και στη Βουλή ήταν μπροστά στην αποτροπή εφαρμογής αυτού του τρομονόμου για τη ρύθμιση των λεγόμενων διαμαρτυριών. Είναι το ΑΚΕΛ το οποίο δεν περνά μήνας που να μη βγει στους δρόμους για να διαμαρτυρηθεί. Επομένως, το ΑΚΕΛ είναι και κόμμα διαμαρτυρίας αλλά είναι και κόμμα πρότασης που εντοπίζει τα κακώς κείμενα και προσπαθεί να τα διορθώσει είτε είναι στην αντιπολίτευση είτε είναι στην κυβέρνηση και αυτή την αποστολή δεν τη χαρίζουμε σε κανένα. Από εκεί και πέρα, αν ένα κόμμα είναι μόνο κόμμα διαμαρτυρίας, επιτρέπει μου να πω ότι αυτό δεν είναι αρκετό για να λειτουργήσει σε μια δημοκρατία. Το αντί από μόνο του δεν είναι πρόταση ούτε και το αντί στην ομοσπονδία είναι πρόταση, είναι απλώς απόρριψη και άρνηση.

—Θα θέλατε να είστε εκ νέου στο Κοινοβούλιο;

—Τα μακρά κοντά έγιναν. Έχουμε ένα καταστατικό που

εφαρμόζουμε με κομματική ευλάβεια, το οποίο προνοεί υπό υποθέσεις εξαίρεση διά σκοπούς διατήρησης ισχυρού πολιτικού πυρήνα. Εκ των πραγμάτων αυτός ο ισχυρός πολιτικός πυρήνας αφορά τη Γραμματεία και το Πολιτικό Γραφείο, άρα, εκτιμώ ότι στα μέσα Σεπτεμβρίου θα έχετε και την απόφαση. Έχω άποψη, αλλά πρώτα θέλω να την πω στη Γραμματεία της Κεντρικής Επιτροπής της οποίας είμαι μέλος.

—Θα θέλατε όμως να συνεχίσετε την προσφορά από το συγκεκριμένο μετερίζι;

—Πολύ σεινά πω ότι έχουμε κάνει πολλά πράγματα στη Βουλή, αν και η δουλειά ποτέ δεν τελειώνει. Αυτό όμως που θα καθορίσει και τη δική μου απόφαση, διότι as μην κρυβόμαστε θα μετρήσει και η δική μας προσωπική άποψη, θα είναι ακριβώς οι ανάγκες που θα υπάρξουν σε σχέση με το ψηφοδέλτιο και ειδικότερα τον πολιτικό πυρήνα του ΑΚΕΛ. Άρα αυτό θα καθορίσει και τη δική μου απόφαση.

Η Ε.Ε. βλέπει μόνο ειδική σχέση με την Τουρκία και όχι ένταξη

Αποκαλύπτουμε έγγραφο Κομισιόν για μείωση προενταξιακών κονδυλίων – Πώς επηρεάζεται το Κυπριακό

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η Ε.Ε. εξαντλεί τις σχέσεις της με την Τουρκία σε ένα πλάνο ειδικής σχέσης, με άξονες την άμυνα, το εμπόριο και την οικονομία, προσβλέποντας στην εγκαθίδρυση ενός επωφελούς πλαισίου συνεργασίας με την Άγκυρα, από το οποίο ωστόσο απουσιάζει το πάγιο αίτημα του Ταγίπ Ερντογάν, δηλαδή η προοπτική της πλήρους ένταξης της «υποψήφιας χώρας». Η αποστασιοποίηση της Ε.Ε. από την προοπτική ένταξης της Τουρκίας, αντανακλάται και σε άτυπο έγγραφο το οποίο απέστειλε η Κομισιόν στις 16 Ιουλίου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το οποίο εξασφάλισε η «Κ». Το έγγραφο σημειώνει με-

Το έγγραφο σημειώνει μεταξύ άλλων το συμπέρασμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (2018), σύμφωνα με το οποίο «η Τουρκία απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο από την Ε.Ε. και οι ενταξιακές της διαπραγματεύσεις, έχουν περιέλθει ουσιαστικά σε αδιέξοδο».

ταξύ άλλων το συμπέρασμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (2018), σύμφωνα με το οποίο «η Τουρκία απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο από την Ε.Ε. και ότι οι ενταξιακές της διαπραγματεύσεις έχουν περιέλθει ουσιαστικά σε αδιέξοδο». Προσθέτει ότι «η συνολική κατάσταση του κράτους δικαίου στην Τουρκία, και η απουσία εφαρμογής ορισμένων αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) ειδικότερα, έχουν τεθεί επανειλημμένα κατά τη διάρκεια συναντήσεων με τις τουρκικές αρχές». Στη βάση αυτών των επισημάνσεων, το έγγραφο αναφέρει ότι «η Κομισιόν μείωσε τη συνολική προενταξιακή χρηματοδότηση προς την Τουρκία και αναπροσανατόλισε την οικονομική στήριξη προς την κοινωνία των πολιτών». Γεγονός που καταδεικνύει και στην πράξη, ότι ο προσανατολισμός των Βρυξελλών είναι εντελώς διαφορετικός από τις προσδοκίες της Άγκυρας, η οποία ζητάει μεν την προώθηση των ευρωτουρκικών ντοσιέ, κυρίως για το εμπόριο και την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, με παράλληλη εμπλοκή σε όλους τους αμυντικούς σχεδιασμούς της Ε.Ε., αλλά την ίδια ώρα απαιτεί και την επανενεργοποίηση της ενταξιακής της διαδικασίας. Προοπτική που όπως όλα δείχνουν, στη βάση και του εγγράφου της Κομισιόν, βρίσκεται «εκτός πλάνου» της Ε.Ε.

Αν και η Κομισιόν συντηρεί τυπικά τον χαρακτηρισμό της «υποψήφιας χώρας» στην περίπτωση της Τουρκίας, εντούτοις, όλες οι ενέργειές της κινούνται προς την κατεύθυνση οικοδόμησης μιας «ειδικού τύπου» σχέσης με την Άγκυρα, η οποία επικεντρώνεται

Η Κομισιόν προχώρησε σε μείωση της προενταξιακής βοήθειας προς την Τουρκία και στον αναπροσανατολισμό της σε δράσεις που αφορούν στην κοινωνία των πολιτών. Παράλληλα, η Κομισιόν υποδεικνύει στο έγγραφό της, ότι «μερικά έργα ακυρώθηκαν λόγω της έλλειψης ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας».

σε συνεργασίες σε τομείς προτεραιότητας για την ίδια την Ε.Ε. Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι η Ε.Ε., επιχειρώντας να καλύψει το κενό της αποστασιοποίησης των ΗΠΑ από την ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας, έβαλε την Τουρκία από την κεντρική πόρτα, στη νέα αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας της Κοινότητας. Παρακάμπτοντας το γεγονός ότι η εν λόγω χώρα κατέχει έδαφος κράτους-μέλους και διατηρεί στρατό στην Κύπρο, ενώ απαιτεί και αναγνώριση κυρι-

αρχικής ισότητας της λεγόμενης «ΤΔΒΚ», με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σε ό,τι αφορά πάντως στην Κύπρο, το έγγραφο της Κομισιόν αρκείται να καταγράψει τη θέση της πρόσφατης έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με την οποία «η εμπλοκή» της Τουρκίας στην Κύπρο, συνιστά «παραβίαση του διεθνούς δικαίου».

Κυπριακό και ειδική σχέση
Αν κάποιος επιχειρήσει έναν απολογισμό των τελευταίων 16

μηνών, από τα Συμπεράσματα δηλαδή της 24ης Απριλίου 2024 μέχρι και σήμερα, θα διαπιστώσει ότι η Τουρκία εξασφαλίζει ένα πλαίσιο ειδικού καθεστώτος σχέσεων με την Ε.Ε. Ανέξοδα. Χωρίς να μετακινήθει έστω κι ένα εκατοστό από τις θέσεις της στο Κυπριακό, η Τουρκία έχει ήδη διασφαλίσει τη συμμετοχή του υπουργού Εξωτερικών της χώρας στα άτυπα Συμβούλια Gymnich της Ε.Ε., έχει επανενεργοποιήσει όλους τους υψηλούς

πολιτικούς διαλόγους με την Ε.Ε., έχει αποκτήσει ρόλο, άρα και λόγο, στο νέο ευρωπαϊκό οικοδόμημα άμυνας συμμετέχοντας ακόμη και στο 65% του ευρωπαϊκού προγράμματος SAFE (150 δισ. ευρώ) μέσω κοινοπραξιών με ευρωπαϊκές αμυντικές βιομηχανίες και έχει εξασφαλίσει διευκολύνσεις στις ευρωπαϊκές θεωρήσεις διαβατηρίων. Παράλληλα, συζητά ήδη την αναβάθμιση της Τελωνειακής της Ένωσης, που αποτελεί την αιχμή του δόρατος των τουρκικών επιδιώξεων, στο πλαίσιο των ευρωτουρκικών ντοσιέ.

Μέσα σε όλα αυτά και παρά το γεγονός ότι το κράτος δικαίου εξακολουθεί να διολισθαίνει, όπως συνάγεται αβίαστα και από το έγγραφο της Κομισιόν προς την Ευρωβουλή, τα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας, αποφάσισαν ομόφωνα τον περασμένο Δεκέμβριο την επιστροφή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην Τουρκία, για νέα αναπτυξιακά έργα. Κάτι που προς το παρόν έχει «κολλήσει» συνεπεία της σύλληψης και φυλάκισης Ιμάμογλου, αλλά όπως πληροφορείται η «Κ», δεν αποκλείεται να «ξεμπλοκάρει» τους επόμενους μήνες. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΤΕπ έχει κάνει τον προγραμματισμό της και όπως είχε δηλώσει εκπρόσωπος της τράπεζας στην «Κ», όταν επαναρχίσει τη δραστηριότητά της στην Τουρκία, αναμένεται να επικεντρωθεί σε «πρωτοβουλίες που αφορούν στη μετανάστευση», στη «μετασεισμική ανάκαμψη», σε «δράσεις που σχετίζονται με τις κλιματικές αλλαγές» και σε «ενέργειες προς την κατεύθυνση της πράσινης μετάβασης».

Περιορισμός κονδυλίων

Το άτυπο έγγραφο της Κομισιόν προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρεται τυπικά στο καθεστώς «υποψήφιας χώρας» της Τουρκίας, αλλά από τις επισημάνσεις που γίνονται, καθίσταται σαφές ότι η προοπτική της πλήρους ένταξης, δεν περιλαμβάνεται στους σχεδιασμούς της Ε.Ε. Αφού σημειώνει το συμπέρασμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (2018), σύμφωνα με το οποίο «η Τουρκία απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο από την Ε.Ε. και ότι οι ενταξιακές της διαπραγματεύσεις έχουν ουσιαστικά περιέλθει σε αδιέξοδο», υπογραμμίζει ότι «η Κομισιόν έχει καταστήσει σαφές ότι, ως υποψήφια χώρα για ένταξη στην Ε.Ε. και εδώ και χρόνια μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Τουρκία πρέπει να τηρεί τις υψηλότερες δημοκρατικές αξίες». Στο πλαίσιο αυτό, το έγγραφο αναφέρει ότι «ο διάλογος για το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα παραμένει αναπόσπαστο μέρος της σχέσης Ε.Ε.-Τουρκίας» και ότι «η συνολική κατάσταση του κράτους δικαίου στην Τουρκία, και η απουσία εφαρμογής ορισμένων αποφάσεων του ΕΔΔΑ ειδικότερα, έχουν τεθεί επανειλημμένα κατά τη διάρκεια συναντήσεων με τις τουρκικές αρχές, σε διαφορετικά επίπεδα». Σημειώνεται ακόμη ότι η εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων του ΕΔΔΑ αποτελεί επίσης βασική σύσταση στην έκθεση για τη χώρα, η οποία εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

στο πλαίσιο του ετήσιου πακέτου διεύρυνσης. «Η Επιτροπή κάλεσε τις αρχές της Τουρκίας να ευθυγραμμίσουν την τουρκική νομοθεσία και την εφαρμογή της με τη νομολογία του ΕΔΔΑ». Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, η Κομισιόν προχώρησε σε μείωση της προενταξιακής βοήθειας προς την Τουρκία και στον αναπροσανατολισμό της σε δράσεις που αφορούν στην κοινωνία των πολιτών. Παράλληλα, η Κομισιόν υποδεικνύει στο έγγραφό της, ότι «μερικά έργα ακυρώθηκαν λόγω της έλλειψης ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας». Σύμφωνα με το έγγραφο, η υποστήριξη της Ε.Ε. προς την κοινωνία των πολιτών στην Τουρκία για την περίοδο 2021-2025 ανέρχεται σε 146 εκατομμύρια ευρώ. Προβλέπονται άλλα 73,5 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο έως το τέλος του 2027, ενώ η Ε.Ε. έχει αναστείλει σύναψη συμβάσεων στο πλαίσιο του Erasmus plus και διερεύνα επί του παρόντος ισχυρισμούς ότι κάποιοι οργανισμοί που έλαβαν κονδύλια εμπλέκονται σε δραστηριότητες που είναι ασυμβίβαστες με τις αξίες της Ε.Ε. (σ.σ. υπάρχουν πληροφορίες για «ισλαμιστικές οντότητες»). Σημειώνεται ότι στο έγγραφο δεν γίνεται αναφορά στα περίπου 10 δισεκατομμύρια ευρώ της στήριξης που έχουν διατεθεί τα τελευταία χρόνια από την Ε.Ε. προς τους Σύρους πρόσφυγες που φιλοξενούνται στην Τουρκία.

**Orthodoxou
Employment**

Ideal staff from third countries for your needs!

 +357 24 841 111 orthodoxouemployment.com

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης της στρατιωτικής εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο, τον Αύγουστο του 1974, με την κατάρρευση του μετώπου αντίστασης της Εθνικής Φρουράς και την ολοκλήρωση της κατάληψης του 37% σχεδόν της κυπριακής επικράτειας στο βόρειο τμήμα του νησιού, δεν σφράγισε μόνο τη μοίρα του Κυπριακού αλλά οδήγησε και σε σειρά αφηγημάτων –για την ουσιαστικά στρατιωτική ήττα επί του πεδίου– που 51 χρόνια μετά, μισό αιώνα ουσιαστικά, εμμένουν κι αναπαράγονται στην προφορική ιστορία, τα σύγχρονα ΜΚΔ και την ιστοριογραφία, επαγγελματική και ερασιτεχνική, της περιόδου. Τα ιδιότυπα αυτά fake news μιας άλλης εποχής που η παραγωγή και διασπορά ειδήσεων ήταν τελείως διαφορετική από τη σύγχρονη, παρέμειναν για πολλές δεκαετίες στο επίκεντρο των επετειακών εκδηλώσεων μνήμης (ιστορικά μνημόσυνα, εορτασμοί, εθνικά μνημόσυνα) κι άλλοτε ως άλλοθι κι άλλοτε ως ερ-

Το σοκ της στρατιωτικής ήττας του 1974 και της απώλειας της μισής Κύπρου συντήρησε στρατιωτικά αφηγήματα που απέχουν παρασάγγας από την πραγματικότητα.

γαλεία αναδείχθηκαν ως βασικοί λόγοι μη σύγχρονης –και επιστημονικής– αποτίμησης των γεγονότων της Στρατιωτικής Ιστορίας των περιόδων του «Αττίλα Ι» και «Αττίλα ΙΙ», παράγοντας έναν συνεχιζόμενο μη υγιή διάλογο για το πώς η μισή Κύπρος χάθηκε.

Οι κυρίαρχοι μύθοι

Οι βασικοί άξονες που εξακολουθούν να αναπαράγονται μαζικά στις μαύρες επετείους της τουρκικής εισβολής γύρω από τον πόλεμο στην Κύπρο έχουν τέσσερις διακριτές διαστάσεις:

■ **Το ανίκητο του τουρκικού στρατού.** Μια πτυχή που επαναλαμβάνει εις το διηνεκές τη στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας (μεσαίο κράτος) εναντίον της Κύπρου (μικρό κράτος). Στην πραγματικότητα, κάτι που καταγράφεται στα απομνημονεύματα Τούρκων στρατιωτικών που συμμετείχαν στην εισβολή αλλά και σε αρχεία των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, η αεροναυτική απόβαση της Τουρκίας παρουσίασε αρκετά και σημαντικά προβλήματα (μέχρι και βύθιση σκάφους από φίλια πυρά).

■ **Η ήμυνα μέχρις εσχάτων αλλά και το η Ε.Φ. και η ΕΛΔΥΚ δεν πολέμησαν.** Πτυχή που αναπαράχθηκε μαζικά τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως προφορικά μέσω βετεράνων της περιόδου. Η αλήθεια είναι πως τόσο η Ε.Φ. όσο και η ΕΛΔΥΚ συμμετείχαν πλήρως σε σκληρές μάχες και επιμέρους υπήρξαν στιγμές ηρωισμού και θυσιών. Υπήρξε όμως και οργανωμένη υποχώρηση (τακτική)

μονάδων που καταγράφεται σε επίπεδο ημερολογίων μονάδων και ημερησίων διαταγών.

■ **Τα περί προδοσίας.** Φυσικά τόσο τα γεγονότα του πραξικοπήματος όσο και η αποδιοργάνωση της Ε.Φ., αλλά και της Ελλάδας λόγω των πολιτικών εξελίξεων από την τουρκική εισβολή, αποτέλεσαν το διαχρονικότερο και πιο πολιτικό νήμα δημόσιου διαλόγου για τα γεγονότα του 1974. Πτυχή που ωστόσο περιέπλεκε τα πράγματα αντί να φωτίσει την πραγματική διάσταση των όσων συνέβησαν επί του πεδίου. Η εν λόγω διάσταση είναι η πλέον εμμένουσα και λόγω του τραύματος του 1974 και της συνεχιζόμενης κατοχής

θα συνεχίσει να απασχολεί τη δημόσια σφαίρα.

■ **Το ντιμπέι περί ΗΠΑ και Σοβιετικής Ενωσης.** Στο οποίο υπάρχουν επιμέρους μύθοι για την εμπλοκή των εν λόγω χωρών ως προς την αποτροπή της τουρκικής εισβολής ή την επέμβαση για απόκρουση της Τουρκίας. Φυσικά η ίδια η γεωπολιτική ανάλυση της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου της εποχής έχει απαντήσει για τον ρόλο, αμφότερων των μεγάλων δυνάμεων του διπολικού, τότε, κόσμου χωρίς τις περιττές, επιμέρους, συνωμοσίες.

Fake news και υπερβολές

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα, πέραν του περιγράμμα-

τος των γενικών εμμένωντων μύθων, υπερβολών, συνωμοσιών και fake news μιας άλλης εποχής, αναπαράχθηκε στην Κύπρο –διамέσου Ελλάδας– από το πώς τα στρατιωτικά γεγονότα του 1974 αποτέλεσαν αντικείμενο δημοσιογραφικής διερεύνησης, βιβλιογραφίας λαϊκής κατανάλωσης και διαφόρων τηλεοπτικών προγραμμάτων με την έλευση της ιδιωτικής τηλεόρασης τη δεκαετία του 1990. Εδώ συναντάμε κυριολεκτικά ιστορίες που αναπαράγονται μέχρι σήμερα χωρίς καμιά επιστημονική τεκμηρίωση. Η πιο χαρακτηριστική, που εδράζεται στο σοκ της τουρκικής αεροπορικής κυριαρχίας στην Κύπρο (και στην απουσία εμπλοκής της

Ελληνικής Αεροπορίας, πλην της χρήσης μεταγωγικών για την επιχείρηση «ΝΙΚΗ») είναι το fake news της χρήσης τουρκικών αεροσκαφών τύπου F-4 Phantom από Βρετανούς ή άλλης εθνικότητας πιλότους. Κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν τεκμαίρεται πουθενά (αρχεία Τουρκικής Πολεμικής Αεροπορίας, ιστορικό πτήσης αεροσκαφών από κατασκευαστή, κοκ.) αλλά στηρίζεται, όπως και κάθε προϊόν παραπληροφόρησης, σε αληθοφανή γεγονότα. Η RAF μετά τις 22 Ιουλίου αποδέσμευσε αεροσκάφη τύπου F-4 (τύπος που δεν διέθετε η Τουρκία το 1974) προς το Ακρωτήριο για προστασία του εναέριου χώρου των Βάσεων. Ένα εξ αυτών προσγειώθηκε ανώμαλα, με αποτέλεσμα η εικόνα του στον διάδρομο της Βάσης Ακρωτηρίου με διαλυμένους τροχούς να αποτελεί, ανά καιρούς, τεκμήριο τέτοιας «ξένης εμπλοκής υπέρ της Τουρκίας» ή, ακόμη πιο υπερβολικά «κατάρριψης του F-4 από την ΕΦ». Στο ίδιο μοτίβο παρουσιάζεται και η χρήση ναρκωτικών από τους Τούρκους στρατιώτες, πτυχή που αναπαράγεται ιδίως στα ΜΚΔ αλλά και σε απομνημονεύματα Ελληνοκυπρίων που συμμετείχαν στις επιχειρήσεις. Αν και δεν υπάρχει στατιστική για το 1974 για τη χρήση ναρκωτικών ουσιών (κάνναβης ή ηρωίνης) εντός των τουρκικών ένοπλων δυνάμεων, μια τέτοια πτυχή φαίνεται υπερβολική ιδίως λόγω της χαμηλής στατιστικής χρήσης τέτοιων ουσιών στις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις από χρονιές εγγύς του 1974, αλλά και λόγω της σύνδεσης με μαρτυρίες προφορικής ιστορίας για «πυρρολισμούς Τούρκων στρατιωτικών που δεν έπεφταν», πτυχή που συνδέεται με σειρά πολλών άλλων λόγων παρά, απαραιτήτα, την επίρεια ναρκωτικών ουσιών.

Πώς αλλάζει αυτό

Τα τελευταία χρόνια τα ΜΚΔ και άλλα διαδικτυακά μονοπάτια επαναφέρουν τους εμμένοντες μύθους αλλά και διάφορες υπερβολές για το 1974 με τρόπο που όχι μόνο τους συντηρούν, αλλά ανάγουν και τα πάντα στην πολιτική συζήτηση για το μέλλον του Κυπριακού και τη διαδικασία επίλυσής του. Από το 1974, ωστόσο, τόσο η χρονική απόσταση όσο και η σοβαρή διερεύνηση (επιστημονική, ιστορική, γεωχρονολογικά τεκμηριωμένη, κοκ.) έχει φωτίσει σχεδόν κάθε διάσταση των στρατιωτικών επιχειρήσεων και του πώς δούλεψαν τα πράγματα επί του πεδίου. Επί τούτου σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν η αρχειακή προσέγγιση, η πρόσβαση σε αποκατακτηρισμένα έγγραφα και φυσικά το εργαλείο της Στρατιωτικής Ιστορίας, μιας εξειδικευμένης πτυχής της Ιστορίας που επεξηγεί και τεχνολογιστικά χαρακτηριστικά – πέραν των ατομικών μαρτυριών. Και φυσικά η νηφάλια προσέγγιση που δεν πολιτικοποιεί τα πράγματα για σκοπούς πολιτικού δημόσιου λόγου, αλλά για τους πραγματικούς λόγους της ιστορικής διερεύνησης και της αποκατάστασης της αλήθειας.

17 Αυγούστου 1974: Εάλω η Κωμόπολη Αιγιαλούςας

Του ΗΛΙΑ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Ο **Κυριάκος Χαραλαμπίδης** στο ποίημα «Αιγιαλούσης Επίσκεψις» έγραψε: «Πλήθος θαλάσσης • θάλασσα πλημμύρισε τον ουρανό με κέντημα χρυσό». Στις 17 Αυγούστου το 1974, η Αιγιαλούσα πλημμύρισε όχι από θάλασσα αλλά από στρατιώτες, τανκς και κανόνια, σπιούνους και κατασκόπους. Εάλω η θαλασσοφιλήτη κωμόπολη. Οι τουρκόφωνοι κατακτητές παρέλασαν επιδεικτικά και εκδικητικά. Η Αιγιαλούσα, το καμάρι της Αχαιών Ακτής, βυθίστηκε στην άβυσσο της μεγάλης καταστροφής που κουντοφασίστες ελλήνοφωνες προδότες οδήγησαν τον τόπο μας. Το Σάββατο 17 Αυγούστου 1974 ο τουρκικός στρατός εισήλθε αμαχητί στην κωμόπολη. Πολυβόλησαν την προτομή του ήρωα της ΕΟΚΑ Σταύρου Στυλιανίδη, ύψωσαν σημαία στον αστυνομικό σταθμό

και επέστρεψαν πέντε χιλιόμετρα δυτικά, στο στρατόπεδο του 291 Τ.Π. στις Ακράδες του Αγίου Ανδρονίκου. Το στρατόπεδο είχε εγκαταλειφθεί στις 14 του μήνα. Χίλιοι περίπου στρατιώτες οδνηγήθηκαν στις Αγγλισίδες μεταξύ Λάρνακας και Λεμεσού. Το 1881 κατοικούσαν στην Καρπασία 13.590 άτομα. Το 1973 οι Ελληνοκύπριοι ήταν 21.199, και 6.043 οι Τουρκοκύπριοι. Όλοι μιλούσαν ελληνικά. Το τι ακολούθησε είναι γνωστό. Στις 2 Αυγούστου 1975 ζούσαν στη Γαλούσα 1.850 περίπου κάτοικοι, στο Ριζοκάρπασο 2.000, στην Αγία Τριάδα 1.000 και περίπου 4.000 σε άλλες κοινότητες της ανατολικής Καρπασίας. Οι Ελληνοκύπριοι «υπόκεινται σε σοβαρούς περιορισμούς», έλεγαν οι εκθέσεις του ΟΗΕ. Οι απαγωγές ήταν συχνό φαινόμενο. Κι

Η *μνήμη είναι η ασπίδα και το σπαθί μας. Είναι η ασπίδα για αυτούς που έζησαν στη θαλασσοφιλήτη κωμόπολη της Αιγιαλούςας και θυμούνται πολλά.*

αυτό, μετά τη σύλληψη εκατοντάδων αιχμαλώτων. Μετά ακολούθησαν δολοφονίες, λεπτασίες και κακοποιήσεις. Εικονικές εκτελέσεις, φυλοδαρμοί και λιθοβολισμοί έκαναν τον βίο αβίωτο, και οι εγκλωβισμένοι έγραφαν ιδιοχειρώς «εθελοντική» αίτηση ξεριζωμού. Σήμερα διαβούν λίγες δεκάδες Έλληνες στην Αγία Τριάδα, δυο-τρεις εκατοντάδες στο

Ριζοκάρπασο, δύο στη Γαλούσα και ένα άτομο στον Άγιο Ανδρόνικο. Η Συμφωνία της Τρίτης Βιέννης μεθοδικά και κακόβουλα παραβιάστηκε από τον Ντενκτάς. Εκδίωξε με τη βία τους εγκλωβισμένους. «Ο πόλεμος είναι παντού και πάντα ένα έγκλημα», είπε ο Χέμινγκγουεϊ, και σε κάθε πόλεμο συλλαμβάνονται αιχμάλωτοι. Φυλακίζονται και μετά πολλοί απελευθερώνονται. Κάποιοι όμως πεθαίνουν από τα βασανιστήρια, τις κακουχίες και για μια ζωή τους κυνηγά το Χ στην πλάτη. Άλλοι δολοφονούνται εν ψυχρώ από κτήνη. Στις 19 του Αυγούστου του 1974, ημέρα Δευτέρα τρεις Τουρκοκύπριοι ήρθαν με ένα τζιπ στο οποίο επέβαινε και ένας αξιωματικός. Κρατούσαν στα χέρια τους λίστα με ονόματα και πήραν εν-

νέα αιχμαλώτους. Μεταξύ αυτών ήταν και ο δικαστής Τάκης Χατζηνικολάου, τη σύλληψη του οποίου παραδέχτηκε ονομαστικά ο Ντενκτάς. Μεταφέρθηκαν όλοι σε άγνωστο μέρος. Χρόνια αργότερα βρέθηκαν σε ομαδικό τάφο στη Γαλάτεια δολοφονημένοι και ταυτοποιήθηκαν το καλοκαίρι του 2007. Οι εννέα αθάνατοι είναι οι: Κεμέκνης Παναγιώτης (Πανίκος), Χατζηδημήτρης Παύλος (Παυλάκης), Σαββίδης Στέλιος, Ηλία (Παναγή) Οδυσσέας, Παράσκου (Σιαούρτα) Μιχαήλ, Χατζηνικολάου Χρίστος (Τάκης), Κοσμά Χρίστος, Χατζηπαντελής Σάββας και Αδάμου (Λάμπρου) Πιερής. Οι 9 έγιναν 12 με την απαγωγή μετά ακόμη τριών. Μαζί με αυτούς άλλοι 13 που συνδέονται με τη Γαλούσα έπεσαν, από το 1957 μέχρι το 2011, στο πεδίο της τιμής. Σύ-

νολο 25 άτομα στο πάνθεο των αθανάτων. Η μνήμη είναι η ασπίδα και το σπαθί μας. Είναι η ασπίδα για αυτούς που έζησαν στη θαλασσοφιλήτη κωμόπολη της Αιγιαλούςας και θυμούνται πολλά. Είναι και το σπαθί της νεολαίας που παλεύει να μάθει, να αγαπήσει και να φωτιάξει παντού: Η Αιγιαλούσα ζει! Ναι. 19 Αυγούστου 1974. Εάλω η Αιγιαλούσα... αλλά κάθε αεικίνητο γαλάζιο κύμα φέρνει στην Αχαιών Ακτιή ένα ελληνικό μπουρμπουρντό χιλιάδων χρόνων, που σхиίζει την ψυχή μας, ανεβαίνει στα επουράνια και βροντοφωνάζει: Μίλα, Μν Σιωπάς, Προδομένη Εγκλωβισμένη Διασκορπισμένη Καρπασία.

Ο κ. Ηλίας Παντελίδης είναι πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου Αιγιαλούςας.

Ο τραυλισμός δεν είναι πρόβλημα

Με προγράμματα όπως το *Dream. Speak. Live* ενισχύεται η αποδοχή και μειώνεται το στίγμα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πόσες φορές παιδιά που τραυλίζουν δεν άκουσαν τη φράση «πώς μιλάς έτσι» και «τελείωνε»...; Η προκατάληψη για τα τραυλίζοντα άτομα ευτυχώς έχει αρχίσει να ξεπερνιέται και όλο και περισσότεροι αντιλαμβάνονται πως τίποτε δεν κάνει αυτά τα άτομα να διαφέρουν από τον υπόλοιπο πληθυσμό. Παρακολουθώντας από κοντά το πρόγραμμα «Camp Dream. Speak. Live.» και περνώντας χρόνο με νεαρά άτομα που συμμετείχαν σε αυτό αντιλήφθηκα πως ουδείς μπορεί να θέσει όρια στα όνειρά τους και πως τα ίδια πλέον αρχίζουν να το αντιλαμβάνονται. Το πρόγραμμα διοργανώθηκε από το Blank Center for Stuttering Education and Research και το Camp Dream, στους χώρους του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου από τις 23 έως τις 27 Ιουνίου και είναι ένα θεραπευτικό πρόγραμμα βασισμένο σε ερευνητικά ευρήματα για παιδιά και εφήβους που τραυλίζουν. Το Camp διοργανώθηκε από τις δρς Μαρία Παφίτη και κυρία Λία Χατζηγεωργίου (λογοπαθολόγους) σε συνεργασία με δύο επίπτριες λογοπαθολόγους του Τμήματος Λογοθεραπείας του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, τη Μαρία Ζορνά και τη Μέλπω Βορκά και επτά φοιτητών/τριών λογοθεραπείας.

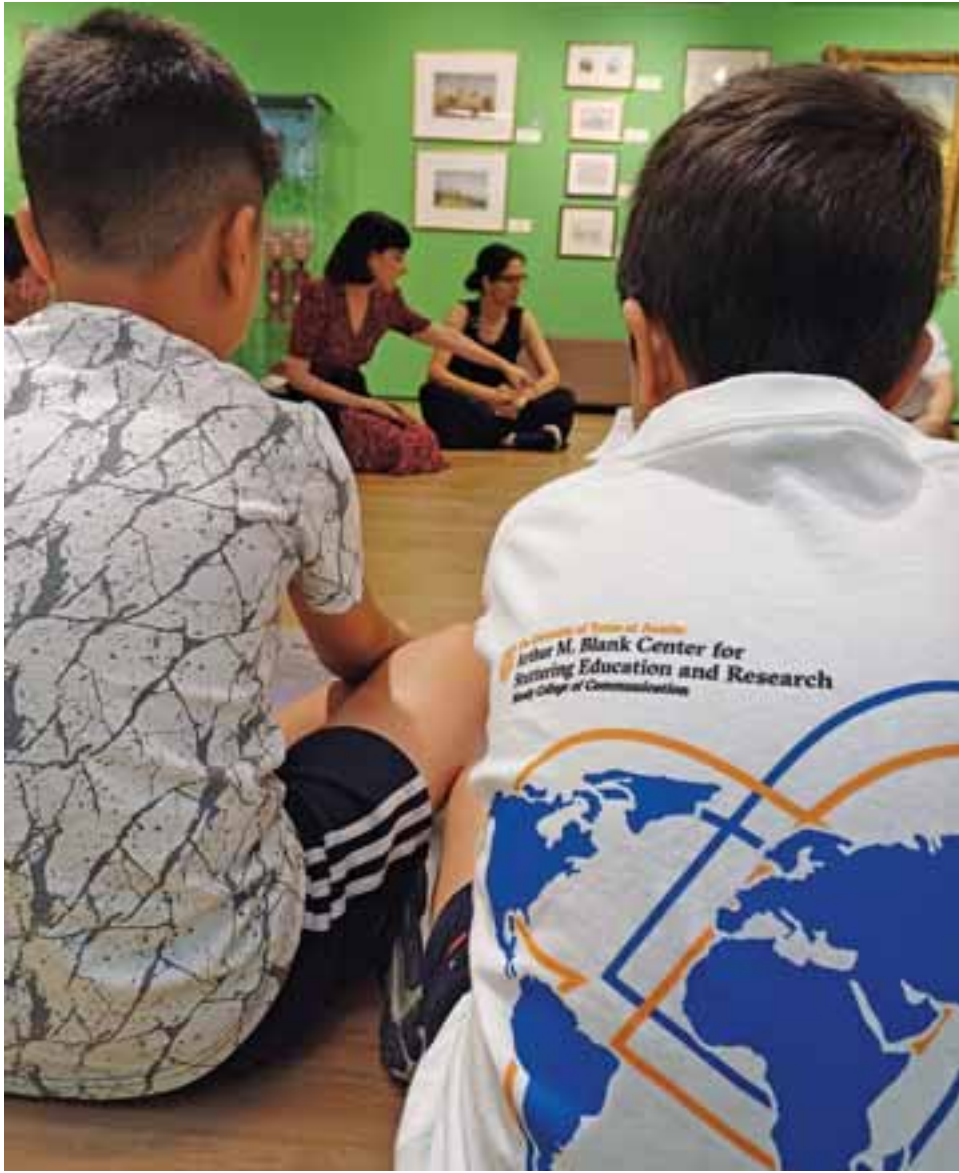
Η «Κ» παρακολούθησε το Camp για μία ημέρα και μίλησε με τις εγγεγραμμένες λογοπαθολόγους δρς Μαρία Παφίτη και η Λία Χατζηγεωργίου, αλλά και με μερικούς από τους συμμετέχοντες μαθητές και με τους γονείς τους για το τι εστί τραυλισμός, αλλά και για την εμπειρία τους από το Dream. Speak. Live.

Το Dream. Speak. Live., όπως μου λένε οι δύο λογοπαθολόγοι, είναι ένα θεραπευτικό πρόγραμμα για παιδιά και εφήβους που τραυλίζουν το οποίο διαρκεί μία εβδομάδα. «Έχει δημιουργηθεί από τη δρς Courtney Byrd στο Arthur M. Blank Center του Πανεπιστημίου του Τέξας στο Austin. Υποστηρίζεται από ερευνητικά ευρήματα 20 και πλέον χρόνων και έχει διαφανεί μέσα στο πέρασμα των χρόνων ότι μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα σε διάφορους πληθυσμούς, ανεξαρτήτως εθνότητας ή κουλτούρας. Φέτος το Dream. Speak. Live. πραγματοποιήθηκε σε 25 χώρες, ανάμεσά τους και η Κύπρος».

Η δρ Παφίτη και η κα Χατζηγεωργίου σημειώνουν πως το συγκεκριμένο πρόγραμμα διαφέρει απ' όλα τα άλλα, διότι εστιάζει στην αποτελεσματική επικοινωνία και όχι στην καλή ροή. «Το πρόγραμμα επιδιώκει να ενισχύσει τη γνώση και την ευαισθητοποίηση γύρω από τον τραυλισμό, υποστηρίζοντας ότι τα παιδιά και οι έφηβοι, μαζί με τις οικογένειές τους, θα πρέπει να γνωρίζουν τι είναι ο τραυλισμός, να μιλούν ανοικτά γι' αυτόν και να ενημερώνουν και το ευρύτερο περιβάλλον τους, με στόχο την καταπολέμηση του στίγματος που τον συνοδεύει». Επιπρόσθετα, το πρόγραμμα είναι ξεχωριστό επειδή προσφέρει τη δυνατότητα επιμόρφωσης λογοπαθολόγων αλλά και φοιτητών λογοθεραπείας στον τομέα του τραυλισμού, μιας πολύπλοκης διαταραχής επικοινωνίας.

Να ενισχυθεί η αποδοχή

Για το πρόγραμμα και για το ζήτημα του τραυλισμού μίλησαν στην «Κ» γονείς και παιδιά. Η κα Ελένη Ιακωβίδη, μητέρα συμμετέχοντα, λέει πως αρχικά είχαν επιφυλάξεις και ανασφάλεια για το κατά πόσο το παιδί τους θα ένιωθε άνετα και αποδεκτό στο Camp, όμως «μετά τη συμμετοχή του, είδαμε ότι όχι μόνο ένιωσε ασφάλεια, αλλά και ενθουσιασμό για τις δραστηριότητες και τις φιλίες που ανέπτυξε». Η κα Ιακωβίδου αναφέρει πως ως οικογένεια παρατήρησαν μεγάλη ενίσχυση της αυτοπεποίθησής του και πε-

Στο πρόγραμμα

Dream. Speak. Live, λένε μητέρες παιδιών που τραυλίζουν, τα παιδιά έμαθαν πως δεν είναι μόνα, πως ο τραυλισμός δεν είναι λόγος να μην επικοινωνούν, να μην εκφράζονται και να μην λειτουργούν ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας.

ρισσότερη άνεση στην επικοινωνία. «Δεν εστίαζε πλέον στη ροή του λόγου του, αλλά στο να εκφραστεί ουσιαστικά», μας είπε η κα Ιακωβίδη. Όσο για το τι θα ήθελε να γίνει στο μέλλον για τα άτομα που τραυλίζουν, η κα Ιακωβίδη λέει: «Θα θέλαμε να υπάρχουν περισσότερα προγράμματα σαν αυτό και κυρίως ενημέρωση της κοινωνίας ώστε να μειωθεί το στίγμα και να ενισχυθεί η αποδοχή». Μία ακόμη μητέρα, η κα Στάλω Γρίβα, λέει για τα παιδιά να αρκέτες δραστηριότητες ότι «έμαθαν να μιλούν ανοικτά για τον τραυλισμό και να νιώθουν ασφαλή, το ένα απέναντι στο άλλο». Όσο για το μέλλον λέει: «Ιδανικά, σε τέτοια προγράμματα θα μπορούσαν να ενταχθούν και εκπαιδευτικοί ώστε να γνωρίσουν καλύτερα τις ανάγκες αυτών των παιδιών». Η κα Μίκα Σάββα μάς είπε πως μέσα σε μόλις πέντε μέρες, εκπαιδεύσαν κι ενημέρωσαν τα παιδιά, τα εμπύκνωσαν, τα ένωσαν και τους εμπέδωσαν την ιδέα ότι η αξία τους ως άνθρωποι κι ως προσωπικότητες είναι μεγάλη κι ανεξάρτητη από τη δυσκολία τους στην ομιλία ή την όποια δυσκολία ή ιδιαιτερότητα έχουν. «Τους έμαθαν να αποδέχονται τον τραυλισμό τους, να τον φανερώνουν, να ενημερώνουν και να εξηγούν στους συνομιλητές τους, ότι είναι απλά ο φυσικός τρόπος με τον οποίο μιλούν» και προσθέτει: «Έμαθαν πως δεν είναι μόνοι, πως ο τραυλισμός δεν είναι λόγος να μην επικοινωνούν, να μην εκφράζονται και να μην λειτουργούν ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας». Η κα Σάββα αναφέρει πως θα ήταν χρήσιμη δημιουργία ενός Συνδέσμου ή κάποιου σχετικού θεσμού, ο οποίος θα παρείχε στα άτομα με τραυλισμό υποστήριξη, εκπαίδευση και ευκαιρίες για γνωριμία και συνεργασία. «Ένας τέτοιος θεσμός θα

μπορούσε να αναλάβει και τον ρόλο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, καθώς και ενέργειες/μηναντισμούς για την προάσπιση των δικαιωμάτων που τραυλίζουν στα κέντρα λήψεως αποφάσεων», καταλήγει η κα Σάββα. Η κα Αντιγόνη Κούκλου μάς λέει πως θα σύστηνε το πρόγραμμα σε άλλους γονείς γιατί βοηθάει το παιδί στο να γνωρίσει κι άλλα παιδιά που τραυλίζουν και το βοηθάει να καταλάβει ότι δεν είναι μόνος του... «να νιώσει αυτοπεποίθηση για τον εαυτό του!», τονίζει.

«Δεν είναι κολλητικό»

Βασικοί πρωταγωνιστές του Camp ήταν τα παιδιά και ο Κυπριανός Σατσιάς, 12 χρονών, μάς λέει για τη συμμετοχή του πως ένωσε ότι είναι σε ένα μέρος που τον κατέλαβαν και δεν τον κρίνουν. Ο Χρίστος Μυλωνάς, 11 χρονών, μάς λέει πως τον άρεσε πολύ το ότι ήρθε σε επαφή με πολλά παιδιά που έχουν τραυλισμό και έκανε φίλους, τους οποίους θα ήθελε πολύ να ξαναδεί. Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Χαράλαμπος Κούκλος, ο οποίος λέει: «Μου άρεσε η συμμετοχή μου στο camp γιατί έκανα φίλους». Οι νεαροί συνομιλητές μας στην ερώτησή μας τι θα ήθελαν να γνωρίζει ο κόσμος για τον τραυλισμό, λένε αυτό που θα έπρεπε να είναι το πιο απλό πράγμα, δεν είναι κάτι το αξιοπερίεργο! Ο Κυπριανός Σατσιάς λέει: «Ότι δεν σημαίνει πως δεν έχουμε κάτι να πούμε. Απλώς χρειαζόμαστε λίγο περισσότερο χρόνο. Δεν πρέπει να μας διακόπτουν ή να συμπληρώνουν τη φράση μας». Ο Κυπριανός συμπληρώνει για την εμπειρία του στο Camp: «Με έκανε να νιώθω πιο δυνατός και να έχω περισσότερη αυτοπεποίθηση γι' αυτό που είμαι. Έμαθα να μιλάω χωρίς να

φοβάμαι αν θα τραυλίσω. Δεν με καθορίζει αυτό».

Ο Μάρκος Κολοκοτρώνης, 12 χρονών, μάς λέει: «Θα ήθελα ο κόσμος να γνωρίζει ότι όσοι τραυλίζουν δεν το κάνουν επίτηδες και είναι ο τρόπος που μιλάνε. Επίσης, ο τραυλισμός δεν είναι κάποια αρρώστια, δεν είναι κολλητικό και τραυλισμός παρουσιάζεται πιο συχνά στα αγόρια παρά στα κορίτσια». Ο Μάρκος λέει πως το θεραπευτικό πρόγραμμα του camp τον βοήθησε να γίνει πιο κοινωνικός, να έχει πιο πολλά αυτοπεποίθηση... «και να μη με νοιάζει τι λένε οι άλλοι για εμένα, για τον τραυλισμό μου».

Ο Παναγιώτης Ευαγγελίδης, 11 χρονών, λέει πως ο τραυλισμός είναι ένας διαφορετικός τρόπος επικοινωνίας «και δεν είναι κολλητικό!» και συμπληρώνει για την εμπειρία του στο Camp: «Είναι πλέον πιο εύκολο να κάνω αυτοαποκάλυψη και να μην αγχώνομαι». Τέλος, ο Χρίστος Μυλωνάς μάς λέει: «Αυτό που θα ήθελα να γνωρίζει ο κόσμος για τον τραυλισμό είναι το ότι σίγουρα δεν είναι κάτι κακό και δεν πρέπει να μας εμποδίζει από το να μιλήσουμε μπροστά σε κόσμο. Επίσης, πολλοί άνθρωποι που τραυλίζουν είναι άνθρωποι ιδιαίτερα έξυπνοι με πολλές ικανότητες. Ο τραυλισμός επιδεινώνεται με το άγχος, όμως δεν προκαλείται από αυτό. Το camp πραγματικά με βοήθησε στο να μη νιώθω άσχημα για τον τραυλισμό μου και μου έδωσε πολλά αυτοπεποίθηση!».

Τα στερεότυπα

Στην Κύπρο, τα άτομα που τραυλίζουν αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις, μάς λένε οι δύο λογοθεραπεύτριες, οι οποίες συχνά δεν προέρχονται από τον ίδιο τον τραυλισμό, αλλά από τις κοινωνικές αντιλήψεις και τα στερεότυπα που τον περιβάλλουν.

«Ο τραυλισμός συχνά παρερμηνεύεται ως ένδειξη χαμηλής νοημοσύνης ή νευρικότητας, μια αντίληψη που ενισχύεται από την απεικόνιση ατόμων που τραυλίζουν σε ταινίες και μέσα μαζικής ενημέρωσης ως αδέξιων ή αφελών χαρακτήρων». Οπωσδήποτε, αυτή η στερεοτυπική παρουσίαση δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, καθώς ο τραυλισμός δεν σχετίζεται με τη νοημοσύνη του ατόμου και τονίζουν: «Πολλά άτομα με υψηλή νοημοσύνη τραυλίζουν και έχουν επίτευξη σημαντικά επιτεύγματα σε διάφορους τομείς». Η δρ Παφίτη και η κα Χατζηγεωργίου σημειώνουν πως οι κοινωνικές αντιδράσεις προς τα άτομα που τραυλίζουν μπορεί να είναι επιβλαβείς, ακόμη και όταν προέρχονται από πρόθεση βοήθειας: «Για παράδειγμα, η αποφυγή συνομιλίας με άτομα που τραυλίζουν ή η ολοκλήρωση των προτάσεών τους μπορεί να ενισχύσει το αίσθημα απομόνωσης και να μειώσει την αυτοεκτίμησή τους. Αυτές οι συμπεριφορές, αν και συχνά καλοπροαίρετες, μπορούν να οδηγήσουν σε αυξημένο κοινωνικό άγχος και αποφυγή περιστάσεων επικοινωνίας».

Για το πώς αντιμετωπίζονται αυτές οι προκλήσεις, λένε πως είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τη φύση του τραυλισμού. «Ένας από τους στόχους του camp ήταν να εκπαιδεύσει τα παιδιά να γίνουν πρεσβευτές για τον τραυλισμό, έτσι ώστε να μπορούν να ενημερώνουν και να εκπαιδεύουν τον κόσμο γύρω τους για τις πραγματικές πιτυχές του τραυλισμού, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην αλλαγή των αντιλήψεων και τη διάσπαση των μύθων που τον περιβάλλουν».

Η κα Λία Χατζηγεωργίου, κλείνοντας μάς λέει: «Θα μου μείνει αξέχαστο το πόση ανάγκη είχαν να τραυλίσουν να δουν και να ακούσουν τους “καθημερινούς ηγέτες” του προγράμματος οι οποίοι ως ενήλικες, επαγγελματίες που τραυλίζουν ερχόντουσαν καθημερινά για να μιλήσουν με τα παιδιά. Οι “καθημερινοί ηγέτες” μοιράζονταν τις δικές τους εμπειρίες, τόσο ως παιδιά που τραυλίζαν αλλά και τώρα ως ενήλικα άτομα που τραυλίζουν, τις προκλήσεις που αντιμετώπιζαν και τη δύναμη ψυχής που έδειξαν. Τα περισσότερα παιδιά πρώτη φορά έβλεπαν ενήλικες να τραυλίζουν, τους κοιτάζαν με δέος και αποτελούσαν πηγή έμπνευσης και δύναμης για αυτά, γεγονός που έκανε την εμπειρία πραγματικά μοναδική και συγκινητική». Η δρ Μαρία Παφίτη λέει: «Το camp έδωσε σε εμένα την ευκαιρία να εργαστώ σε ομαδικό επίπεδο. Αυτό ήταν κάτι που έκανα για πρώτη φορά. Εργαστήκαμε σε ομαδικό επίπεδο, τόσο ως θεραπευτές όπου ο ένας συμπλήρωνε τον άλλο, όσο και με τα παιδιά να είναι μία ομάδα, όπου το ένα παιδί έσπρωχνε το άλλο. Αυτό μας βοήθησε όλους να βγούμε από τη ζώνη άνεσής μας, να τσαλακωθείμε με αποτέλεσμα να εξελιχθούμε μέσα σε μόνο λίγες μέρες. Τα παιδιά, ως ειδικοί στον δικό τους τραυλισμό, ήταν για εμένα μεγάλοι δάσκαλοι και τους ευχαριστώ για αυτό». Όσο για τα επόμενα βήματά τους μετά το camp Dream. Speak. Live – Ονειρέψου. Μίλησε. Ζήσε. Κύπρος 2025, αυτά είναι να ακούσουν τις ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους. Τα ίδια τα παιδιά αλλά και οι οικογένειες ζήτησαν τη δημιουργία ομάδας στήριξης, μιας κοινότητας για άτομα που τραυλίζουν, έτσι πέρα από τον ρόλο της αλληλοστήριξης να υπάρχει και ο ρόλος της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού.

Πληροφορίες: Για περισσότερα για τα προγράμματα και τις ομάδες στήριξης οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν στο info@

“
Οτι τραυλίζουμε δεν σημαίνει πως δεν έχουμε κάτι να πούμε. Απλώς χρειαζόμαστε λίγο περισσότερο χρόνο, λέει ο 12χρονος Κυπριανός Σατσιάς.

“
Ο Μάρκος Κολοκοτρώνης, 12 χρονών, λέει πως θα ήθελε ο κόσμος να γνωρίζει ότι όσοι τραυλίζουν δεν το κάνουν επίτηδες και είναι ο τρόπος που μιλάνε.

Τα διλήμματα της ψαροταβέρνας

Να το φάω ή να μην το φάω; Οι ειδικοί εξηγούν στην «Κ» ποιων ειδών ο πληθυσμός έχει μειωθεί ανησυχητικά

Του ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟΥ

«**Το ψάρι** κάνει καλό», μαθαίναμε από παλιά, αλλά ποιο ψάρι είναι καλό να τρώμε και πότε; Σε μια εποχή υπεραλίευσης και μείωσης των πληθυσμών τους, η συζήτηση για το ποια είδη μπορούμε να τρώμε, σε τι μέγεθι και ποιες εποχές έρχεται στο καλοκαιρινό τραπέζι, το οποίο υποδέχεται περισσότερα θαλασσινά είδη. Βεβαίως, η αντιμετώπιση των προβλημάτων της υπεραλίευσης και της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων επιτάσσει παρεμβάσεις και επιλογές πολύ ευρύτερες από το καθημερινό μενού, έχει ωστόσο κι αυτό τη σημασία του. Η «Κ» επιχειρεί με τη βοήθεια επιστημόνων να καταγράψει ποια είδη ψαριών αντιμετωπίζουν πρόβλημα και καλό είναι να αποφεύγονται, ποια είναι αντικείμενο παράνομης αλιείας και πρέπει να τους γυρίζουμε την πλάτη και ποια είδη είναι καλό να μπουν στο πιάτο μας.

Οι πληθυσμοί των ψαριών έχουν μειωθεί σημαντικά. «Υπάρχουν πολλά είδη με χαμηλή βιομάζα σε σχέση με παλιότερες δεκαετίες, μερικά είδη έχουν μεγάλη μείωση τα τελευταία 10-15, 20 χρόνια», λέει στην «Κ» ο κ. Αθανάσιος Τσικλνρας, καθηγητής Ιχθυολογίας στο Τμήμα Βιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Σαρδέλα, η περιζήτητη

«**Εάν με ρωτούσατε** πριν από μερικά χρόνια, θα πρότεινα ανεπιφύλακτα την κατανάλωση της σαρδέλας και του γαύρου, καθώς και της παλαμιδίας και άλλων επιφανειακών ψαριών. Η σαρδέλα ειδικά είναι ένα ψάρι θρεπτικό, υγιεινό, με τα ευεργετικά ω3 και ω6, που αλιεύεται τοπικά. Τα τελευταία χρόνια, όμως, όπως και φέτος, υπάρχει μεγάλη μείωση του πληθυσμού της».

«Ποιες είναι οι αιτίες;», ρωτάμε τον καθηγητή του ΑΠΘ: «Η σαρδέλα θέλει ψυχρά νερά για να αναπαραχθεί. Το 80% αλιεύεται στο Βόρειο Αιγαίο, όπου βρίσκεται και τα θρεπτικά συστατικά που χρειάζεται. Η άνοδος της θερμοκρασίας των υδάτων τα τελευταία χρόνια σίγουρα δεν δημιουργεί τις καλύτερες συνθήκες. Επιπλέον υπήρξε και μια ιδιαίτερα λανθασμένη απόφαση. Το ψάρεμα με γρι-γρι άνοιξε όλο τον χρόνο για τη σαρδέλα, ενώ μέχρι το 2014 ήταν κλειστό για την περίοδο αναπαραγωγής της, από 15 Δεκεμβρίου έως 15 Μαρτίου. Το απόθεμα πέστηκε πολύ. Σε συνδυασμό με τις πιο θερμές θαλάσσιες οδηγούμεστε στη μείωση των αλιευμάτων», εξηγεί ο κ. Τσικλνρας.

Η κατανάλωση σαρδέλας μειώνεται αντικειμενικά. «Στην αγορά φτάνει λιγότερη σαρδέλα. Πρόσφατα είδα τιμή 15 ευρώ το κιλό, πολύ υψηλή για το συγκεκριμένο είδος. Το βασικό είναι να επανέλθει η τρίμηνη διάρκεια ανάπαυλα στο ψάρεμα της σαρδέλας», τονίζει ο καθηγητής Ιχθυολογίας. «Ο γαύρος αντέχει περισσότερο, όπως και άλλα πελαγικά είδη», συμπληρώνει.

Το μέγεθος του μπακαλιάρου

«**Ο μπακαλιάρος** είναι το πιο αλιευμένο ψάρι στη Μεσόγειο και στην Ελλάδα. Παρουσιάζει μείωση κατά 40% σε σχέση με πριν από 20 χρόνια, ενώ και οι μπακαλιάροι που αλιεύονται είναι πολύ μικροί. Υπάρχει μεγάλο πρόβλημα και θέλει προσοχή. Το ελάχιστο μέγεθος των 20 εκατοστών μήκους που προβλέπει η νομοθεσία δεν είναι επαρκές, πρέπει να γίνει μεγαλύτερο», αναφέρει ο κ. Τσικλνρας. Το WWF Ελλάς ζητεί να ανέβει στα 39 εκ., που είναι το μέγεθος από το οποίο αρχίζει να αναπαράγεται το θηλυκό (και χαρακτηρίζεται αειφορικό). Άρα τα μπακαλιάρια πρέπει να είναι 39 εκατοστά και πάνω για να τα φάμε...

Το κυνήγι του ροφού

«**Σοβαρό** θέμα υπάρχει με τα μεγάλα ροφοειδή, τα οποία ζουν 50-60 χρόνια. Κι εδώ έχουν μειωθεί πολύ οι πληθυσμοί, με μεγάλη πίεση από το ψαροντούφεκο», σημειώνει ο κ. Τσικλνρας.

Ο ροφός βρίσκεται ήδη στην «κόκκινη λίστα» των ειδών προς εξαφάνιση του Διεθνούς Οργανισμού για την Προστασία της Φύσης (IUCN), ενώ ειδικά στη Μεσόγειο το πρόβλημα καταγράφεται πιο έντονο, με αποτέλεσμα ο ροφός να χαρακτηρίζεται πλέον απειλούμενο είδος.

Σε επίπεδο Μεσογείου σημειώνονται μειώσεις που φτάνουν το 88% κατά τη διάρκεια μιας γενιάς (33,75 έτη). Στην Ιταλία έφτασε το 98%, στην Πορτογαλία το 93%, στην Τουρκία το 78%, στην Ισπανία το 59%, ενώ στην Ελλάδα αναφέρεται ποσοστό 28%, με ερώτημα για την αξιοπιστία των δεδομένων.

«Ο ροφός είναι υπεραλιευμένος. Στη χώρα μας δεν υπάρχει επαρκές πλαίσιο ελέγχου. Υπάρχει μεγάλο πρόβλημα, λόγω υπεραλίευσης από ερασιτέχνες και μάλιστα συχνά σε μικρά μεγέθη», λέει στην «Κ» η Αναστασία Μήλιου, θαλάσσια βιολόγος και διευθύντρια Ερευνών του Ινστιτούτου Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος». Το επιτρεπόμενο όριο αλιείας του ροφού είναι 45 εκατοστά.

«Στη Γαλλία, στο Μονακό, στις Αζόρες και στη Μαδέρα έχει επιβληθεί απαγόρευση της υποβρύχιας αλιείας των ροφοειδών. Θα πρέπει να εξετάσει και η Ελλάδα ανάλογα μέτρα», συμπληρώνει η κ. Μήλιου. Περιβαλλοντικές οργανώσεις, όπως το WWF Ελλάς, συστήνουν την αποφυγή της κατανάλωσης ροφών. Όπως συμπληρώνει η ερευνήτρια του «Αρχιπελάγους», «ο ροφός έχει πολύ αργό ρυθμό ανάπτυξης, άρα πολύ δύσκολα θα επανέλθει από την υπεραλίευση χωρίς μέτρα. Επίσης, έχει καταγραφεί ότι τρέφεται με τα εισβολικά λεοντόψαρα, γεγονός που αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα για τον περιορισμό της αλιεύσεώς του».

Τα μεγάλα είδη

«**Όσον** αφορά άλλα μεγάλα είδη ψαριών, όπως ο ερυθρός τόνος, ο ξιφίας, ο γαλέος, κι αυτά «έχουν υπεραλιευθεί, τα αποθέματα έχουν “γονατίσει”», αναφέρει η κ. Μήλιου. «Να πούμε ακόμη ότι σαν γαλέο κάποιοι σερβίζουν και διάφορα καρχαριοειδή, τα οποία είναι προστατευόμενα είδη», συμπληρώνει η ερευνήτρια του «Αρχιπελάγους».

Ειδικά όσον αφορά τον τόνο και τον ξιφία, οι ποσότητες που θα αλιευθούν κάθε χρόνο καθορίζονται στο πλαίσιο διεθνούς συμφωνίας και ελέγχονται αυστηρά, σημειώνει ο κ. Τσικλνρας.

Είναι πολλά τα είδη, πάντως, που αλιεύονται κάτω από τα νόμιμα όρια, σε πολύ μικρά μεγέθη, όπως η κουτοσμούρα, ειδικά την περίοδο από Οκτώβριο έως και Χριστούγεννα, που βγαίνει από το νερό σε μεγέθη κάτω των 10 εκατοστών.

Επιστήμονες και περιβαλλοντικές οργανώσεις θεωρούν πως τα νόμιμα ελάχιστα όρια είναι πολύ μικρά σε σχέση με τα αναγκαία για την αειφορία των ειδών, δηλαδή με το να έχουν προλάβει να αναπαραχθούν. Το «Αρχιπέλαγος» επισημαίνει ορισμένες κραυγαλέες «παράφρονιες» των νόμιμων ορίων: στην παλαμίδα το υφιστάμενο όριο είναι 8 εκατοστά ενώ θα έπρεπε να είναι 40 εκατ., στον λούτσο 8 εκατ. ενώ το αειφορικό μέγεθος είναι 27 εκατ., ενώ στο μαγιότικο από 8 εκατοστά πρέπει να ανέβει στα 109! Ας σημειωθεί πως και η παλαμίδα και ο λούτσος έχουν περίοδο αναπαραγωγής μέχρι και τον Αύγουστο.

Αστακοί και χταπόδια

«**Σε καλή** κατάσταση είναι τα μικρά καρκινοειδή, όπως η γάμπαρη και η γαρίδα, ενώ μειωμένα αλλά σχετικά σε σταθερά επίπεδα είναι η σουπιά, το καλαμάρι και το θράψαλο», αναφέρει ο κ. Τσικλνρας.

Ο αστακός είναι υπεραλιευμένος. «Από 1ης Αυγούστου άνοιξε η αλιεία του, που είναι υπερεντατική, με δίκτυα αλλά και με μπουκάλες τη νύχτα. Λόγω μείωσης των αποθεμάτων γίνονται εισαγωγές από τη Βραζιλία», σημειώνει η κ. Μήλιου. Από την 1η Σεπτεμβρίου μέχρι την 31η Δεκεμβρίου απαγορεύεται η αλιεία και η πώληση αστακών και αστακοκαρβιδας. Σε κάθε περίπτωση, ο αστακός δεν πρέπει να είναι μικρότερος των 420 γραμμαρίων.

Το χταπόδι βρίσκεται σε δύσκολη κατάσταση. «Οι ψαράδες πρέπει να ψαρέψουν πολύ περισσότερο για να βγάλουν παρόμοιες ποσότητες με παλιότερα. Από τη δεκαετία του '90, που είχαμε πιάσει μέγιστο, υπάρχει μείωση 40%», επισημαίνει ο καθηγητής του ΑΠΘ. Το πρόβλημα είναι πως υπάρχει και υπεραλίευση και ψάρεμα σε μικρά μεγέθη (το χταπόδι δεν πρέπει να είναι μικρότερο από 650 γραμμάρια, από 500 γραμμάρια που ήταν παλιότερα), ενώ υπάρχουν και παράνομες πρακτικές, όπως η τοποθέτηση πλαστικών παγίδων στον βυθό, που κάνουν θραύση. Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο επιτρέπεται η αλιεία χταποδιού, αλλά όχι με κουτιά και παγίδες. Δυστυχώς, όμως, πολλά απ' αυτά παραμένουν μέσα στον βυθό...

«Ο αχινός κυκλοφορεί πολύ σε καταστήματα. Αλλά μεγάλο μέρος του είναι προϊόν παράνομης αλιείας. Αυτό γίνεται αντιληπτό όταν δει κανείς τις άδειες για αλιείση αχινού, που είναι συγκεκριμένες, καθώς και τα μέρη όπου επιτρέπεται η αλιεύσή του», λέει η κ. Μήλιου.

Τα απαγορευμένα

Υπάρχουν όμως και τα είδη που είναι απολύτως απαγορευμένα και δυστυχώς θα τα βρει κανείς σε μενού εστιατορίων. Το Ινστιτούτο «Αρχιπέλαγος» είχε κάνει έρευνα σε καταλόγους «γκουρμέ» εστιατορίων στην Αθήνα και στον Πειραιά και ανακάλυψε να πωλούνται προστατευόμενα είδη οστράκων, όπως ο πετροσωλήνας, η μπουρού και η πίνα, σε υψηλότερες τιμές. «Πρόκειται για μια επιζημία μόδα, που συνοδεύεται από διάφορες φήμες, όπως ότι η μπουρού έχει... αφροδισιακή λειτουργία», σημειώνει η κ. Μήλιου. Η αλιεία του πετροσωλήνα είναι ιδιαίτερα καταστροφική, δεδομένου ότι το οστράκο αυτό ζει μέσα στους βράχους. Ψαρεύεται από δύτες που χρησιμοποιούν σφυριά ή ακόμα και... κομπρεσέρ με τα οποία σπάνε τους βράχους, προκαλώντας εκτεταμένη καταστροφή στα παράκτια οικοσυστήματα.

Αν και προστατευόμενο είδος, η εντατική παράνομη αλιείση της πίνας εξάντλησε τους πληθυσμούς σε πολλές περιοχές της Μεσογείου και του Αιγαίου. Από το 2016 καταγράφηκαν εκτεταμένα γεγονότα μαζικής θνησιμότητας λόγω ασθένειας σε πολλές περιοχές της Μεσογείου, ενώ στις ελληνικές θαλάσσιες εκδηλώθηκε το 2019-2020. «Λόγω της ασθένειας η παράνομη αλιεία της πίνας ανεκόπη αναγκαστικά. Τώρα, που το είδος ανακάμπτει, ξαναρχίζουν τα ίδια», υπογραμμίζει η κ. Μήλιου.

Τρώγεται το λεοντόψαρο;

Τα εισβολικά είδη, που έχουν έρθει από θερμότερα ύδατα στη Μεσόγειο και στο Αιγαίο, αυξάνονται και πληθύνονται, συχνά χωρίς φυσικούς θηρευτές. Αρκετά από αυτά μπορούν να καταναλωθούν, γεγονός που θα είναι χρήσιμο και για να γίνουν στόχος της αλιείας και να ελεγχθούν οι πληθυσμοί τους και γιατί είναι μια ωφέλιμη και πιο φτηνή επιλογή για τον κόσμο.

«Ο σαρδελόγαυρος είναι σε υψηλή αφθονία, πωλείται και είναι μια χαρά. Μπορεί να μην είναι τόσο νόστιμος όσο ο κανονικός γαύρος, αλλά είναι αρκετά φθηνότερος», λέει στην «Κ» ο κ. Τσικλνρας, ύστερα από μια επίσκεψη στη ιχθυαγορά. Η αγριόσαλα και ο γερμανός είναι μεταξύ των ξενικών ειδών που μπορούν να καταναλωθούν. Το λεοντόψαρο επίσης, αφού γίνει προσεκτικός καθαρισμός των αγκυθίων του, μπορεί να μαγειρευτεί με διάφορους τρόπους.

«Γκουρμέ» παρανομία

Το Ινστιτούτο «Αρχιπέλαγος» είχε εντοπίσει σε καταλόγους «γκουρμέ» εστιατορίων της Αθήνας και του Πειραιά προστατευόμενα οστρακοειδή, όπως ο πετροσωλήνας, η μπουρού και η πίνα.

Οι πραγματικοί απέναντι

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Δεν φτάνει ο καύσωνας, οι διακοπές ρεύματος και η καμένη μας γη, έχουμε και τους κομματάρχες να συνεχίζουν τις αντιπαραθέσεις τους σε μια «ανταλλαγή πυρών» που αφορά μόνο τους ίδιους και ποσώς την κοινωνία. Αφού παρέλασαν όλοι τους από τις πυρόπληκτες περιοχές σε ένα «οδοιπορικό» που κραύγαζε προεκλογική σκοπιμότητα και έρχοταν σε κραυγαλέα αντίθεση με την ενόπτητα και την αλληλεγγύη που επέδειξε η κοινωνία, η οποία βγάζοντας τον καλύτερό της εαυτό απέδειξε ότι μπορεί στα δύσκολα να υπερβεί την τοξικότητα της εποχής και την επιδερμικότητα της πολιτικής, οι κομματάρχες εξακολουθούν να δείχνουν ότι δεν έχουν καταλάβει τίποτα, εμμένοντας προσκολλημένοι στο μοναδικό παιχνίδι που έχουν μάθει να παίζουν, δηλαδή τον ψηφοθηρικό μικροκομματισμό τους. Είναι πραγματικά απορίας άξιον ότι δεν αντιλαμβάνονται πως με τα πάρε-δώσε των ανακοινώσεών τους και το λεκτικό που επιλέγουν για να υπερασπιστούν τις θέσεις τους, το μόνο που καταφέρνουν είναι να περιφέρουν μπροστά στα μάτια των πολιτών για πολλοστή φορά την πολιτική τους γύμνια και κυρίως τη θλιβερή ανεπάρκεια τους για αυτοκριτική, περισυλλογή και επί τις ουσίας αναποθέτηση. Τελευταίο κρούσμα της μικροπολιτικής αυτής αμετροέπειας οι «κόντρες» με αφορμή τη δήλωση της κας Δημητρίου περί δικόνοιας με τους «απέναντι». Έσπευσε πρώτα το ΑΚΕΛ να βγάλει ανακοίνωση διευκρινίζοντας πως «εχθρός μας είναι η κατοχή και η δικτοποίηση και όχι οι Τουρκοκύπριοι συμπατριώτες μας» και μετά το Volt, το οποίο έκανε λόγο «για επικίνδυνη διολίσθηση», υπογραμμίζοντας πως «ο ΔΗΣΥ παίζει το χαρτί της δικόνοιας και του διαχωρισμού». Στις τοποθετήσεις των εν λόγω κομμάτων ήρθε να ανταπαντήσει ο ΔΗΣΥ υποδεικνύοντας πως η κα Δημητρίου ως «απέναντι» εννοούσε τον κατοχικό στρατό και την Τουρκία και κατηγόρησε ΑΚΕΛ και Volt για κοινή προπαγάνδα, λέγοντας πως «επιχειρούν να κάνουν μαθήματα φιλοπατρίας, πως τους κακοφαίνεται που ο ΔΗΣΥ επιδιώκει την εθνική ενότητα και πως παρεξηγούνται που θεωρεί εχθρό την κατοχική δύναμη». Θα εξαιρέσω από το σχολιασμό μου το Volt, ώστε να μην είμαι άδικα απέναντι σε ένα νέο κόμμα που προσπαθεί ομολογουμένως να διατηρήσει μια ποιότητα πολιτικού λόγου μέσα στο ζοφερό πολιτικό μας σκηνικό και θα περιοριστώ μόνο στα δύο πόλα ποτέ μεγάλα κόμματα, τα οποία αποδεικνύουν μέρα με τη μέρα την απόσταση που τους χωρίζει από την κοινωνία και τις απαιτήσεις που αυτή έχει, προκειμένου να επανακτήσει την εμπιστοσύνη της όχι μόνο στην πολιτική αλλά και στις ιδιες τις έννοιες των λέξεων. Αυτό που θα ανέμενε, λοιπόν, η κοινωνία από τα δύο μεγάλα κόμματα ως αμάχητο τεκμήριο της φιλοπατρίας τους δεν είναι να υποδεικνύουν ο ένας στον άλλο ποιοι είναι οι απέναντι και ποιοι δεν είναι, αλλά να αναγνωρίσουν επιτέλους πως στην κρίση του σκεπτόμενου πολίτη ως «απέναντι» είναι καταχωρημένοι αυτοί οι ίδιοι οι κομματάρχες και τα κόμμάτα τους. Αυτοί είναι που βρίσκονται απέναντι από την κοινωνία, τα προβλήματά της, την ανάγκη υπέρβασης από τις ανούσιες αντιπαραθέσεις και τις ψηφοθηρικές επιχειρηματολογίες, ώστε να υπάρξει πραγματικά μια μετατόπιση από ό,τι συντηρεί τον δικασμό και το τραύμα και μια μετακίνηση από τον τρόπο άσκησης της πολιτικής από «ψευδοπατριώτες» πολιτικούς που χτίζουν καριέρα μετρώντας τον «πατριωτισμό» του κόσμου κατά το δοκούν. Με άλλα λόγια, ο πολίτης από τα εν λόγω κόμματα ανέμενε μια ουσιαστική ενδοσκόπηση, παραδοχή των λαθών τους, έναν επαναπροσδιορισμό και μία επανατοποθέτηση ενώπιόν του και κυρίως ανάλυση ευθυνών με πολιτική τόλμη για την κατάντια του εθνικού, αλλά και την έκπτωση των θεσμών προκειμένου να συνεχίσουν οι καριέριστες πολιτικοί να επιπλέουν στο πηγάδι της μικροπολιτικής. Οτιδήποτε λιγότερο από αυτό και δη αντιπαραθέσεις κενές περιεχομένου, την ώρα που ο κόσμος αντιμετωπίζει ένα σωρό χειροπατά προβλήματα, αποδεικνύει πως εκείνοι που βρίσκονται απέναντι από την πραγματικότητα του πολίτη και του τόπου είναι οι ίδιοι οι κομματάρχες, οι οποίοι έχουν και το θράσος να μας υποδεικνύουν τους εκάστοτε «απέναντι».

elenixenou11@gmail.com

Παιδιά από την Παλαιστίνη, που θα λάβουν ιατρική περίθαλψη, φτάνουν στο στρατιωτικό αεροδρόμιο Λινάτε του Μιλάνου της Ιταλίας. Από τον Ιανουάριο του 2024, πάνω από 180 παιδιά και 580 ενήλικες έχουν επωφεληθεί από τις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις της Ρώμης.

ΕΡΩΤΗΣΗ

Η θλιβερή παρακαταθήκη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Οκτώβριο του 2018 ένα δημοσίευμα στον «Πολίτη» προκαλούσε αίσθηση στην κοινή γνώμη και αμυχανία στο ευρύτερο πολιτικό σκηνικό καθώς αποκάλυπτε πως ο Νίκος Αναστασιάδης, εν είδει ιδεοθύελλας έβαζε στο τραπέζι της συζήτησης τη λύση δύο κρατών. Ούτε ο ίδιος, ούτε βεβαίως και οι στενοί του συνεργάτες που αναφέρονταν ονομαστικά στο δημοσίευμα, φρόντισαν να το διαψεύσουν. Μία τακτική που ακολουθούσαν με μαθηματική ακρίβεια και όταν ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου επαναλάμβανε δημοσίως πως ο Πρόεδρος του πρότεινε μία τέτοια λύση. Όμως, ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου, όπως θα υποστήριζαν πολύ αργότερα, είχε κάθε λόγο να υποσκάψει την κυβέρνηση, διαδίδοντας μυθεύματα. Ο Αρχιεπίσκοπος ποια σκοπιμότητα άραγε εξυπηρετούσε, όταν αποκάλυπτε σε συνέντευξή του πως έγινε κι αυτός κοινωνός μιας τέτοιας πρότασης από τον ίδιο τον Νίκο Αναστασιάδη;

Ήταν δηλώσεις, δημοσιεύματα, αποκαλύψεις που έμειναν αναπάντητα για καιρό. Μόνο που όσα λέγονταν δεν ήταν κάτι επουσιώδες που να επιτρέπει σε μία κυβέρνηση να τα αγνοεί και να τα υποβαθμίζει. Γιατί παρουσίαζε τον αρχηγό του κράτους να υποσκάπτει στην ουσία τη διαχρονική θέση της ε/κ πλευράς στο εθνικό ζήτημα. Να βολιδοσκοπεί για μια μορφή λύσης που στην ουσία χάριζε τη μισή πατρίδα στην τουρκική πλευρά και να αναιρεί το «την πατρίδα ουκ ελάττω παραδώσω», με το οποίο γενιές Συναγερμικών μεγάλωσαν. Ήταν η ίδια τακτική, ωστόσο, που ακολουθήθηκε σε όσα αποκαλύπτονταν και λέκιαζαν εκείνη την ταραχώδη διακυβέρνηση. Και δεν περιριζόταν στο εθνικό θέμα. Από το περιβόητο «να μη σας πάρει ο δαίμονας» στις αποκαλύψεις του Al Jazeera, το σκάνδαλο των χρυσών διαβατηρίων και όσους ενέπλεκε, μέχρι και την ομερτά που επιβλήθηκε όταν κυκλοφόρησαν τα βιβλία του Μακάριου Δρουσιώτη «Η Συμμορία», το «Έγκλημα στο Κραν Μονταν» και το «Κράτος Μαφία», εμπέδωναν στην κοινή γνώμη πως η παρακαταθήκη του Νίκου Αναστασιάδη περιοριζόταν στα δύο κράτη, σε ένα διεφθαρμένο σύστημα και μια κάστα προσώπων που ευνοήθηκαν και πλούτισαν τόσο από τις κακές πρακτικές κάνοντας εμπόριο πατρίδας. Κουνώντας, μάλιστα, το δάκτυλο σε όλους τους υπόλοιπους που ζητούσαν εξηγήσεις γιατί η χώ-

ρα με τη δράση τους διασυρόταν διεθνώς. Η χώρα διασύρθηκε, όμως σε όλο αυτό συμπαρασύρθηκε και ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Έχοντας προφανώς κύρια ευθύνη για τη διακυβέρνηση, για όσα είπε, για όσα έκανε και για όσα δεν είπε την κατάλληλη στιγμή. Αν κάτι διαπιστώνεται σήμερα με όσα παρακολουθούμε, είναι ότι η κατάσταση στον Συναγερμό διαμορφώθηκε έτσι όχι μόνο εξαιτίας της διακυβέρνησης Αναστασιάδη, της νοστορπίας που κτίστηκε τη δεκαετία που πέρασε αλλά και των προσωπικών επιλογών του Νίκου Αναστασιάδη σε θέματα διαδοχής. Προσώπων χωρίς ιδεολογικό στίγμα, χωρίς πολιτικό βάρος, που αλλάζουν θέσεις ανάλογα με το ακροατήριο που τους εξυπηρετεί. Και που αντί να προβάλλουν την ελπίδα για το μέλλον, να καταθέτουν θέσεις, να έχουν μια συγκεκριμένη στόχευση για το πού θέλουν να πάνουν τη χώρα, κατασκευάζουν εχθρούς, βάζουν ταμπέλες και μιλούν στο θυμικό κάθε φορά που πιέζονται εκλογικά.

Δεν ξέρω πόσο δύσκολο είναι να βγαινεis μετά από τόσα χρόνια από το δωμάτιο εξουσίας. Να μετράς τους συνεργάτες σου, τους χειροκροτητές και υποστηρικτές σου και να είναι όλοι και πιο λίγοι. Όμως, αυτή είναι η παρακαταθήκη του Νίκου Αναστασιάδη. Σήμερα αποφάσισε να ξαναγράψει το δικό του αφήγημα για να διασώσει την υστεροφημία του. Σήμερα απαιτεί από τον Συναγερμό να υπερασπιστεί το έργο της δεκαετίας του. Σήμερα γράφει βιβλία αποκλειστικά για συνεργάτες του, αποστέλλει επιστολές μέσω δικηγόρων, γυρίζει το podcast με ένα μόνο στόχο: να αλλάξει τη αφήγημα και να διασώσει την πολιτική του υστεροφημία.

Όμως, η πολιτική υστεροφημία δεν διασώζεται με παράπονα σε διαδόχους που ο ίδιος επέλεξε. Δεν διασώζεται με βιβλία που βρίθουν προσωπικών χαρακτηρισμών, ούτε με φοβέρες. Γιατί το αφήγημα που εμπνεώθηκε, διαμορφώθηκε εξαιτίας της δικής του μακράς σιωπής τη στιγμή που όφειλε να μιλήσει, των δικών του ενεργειών και των πολιτικών του χειρισμών. Αυτό λοιπόν θα πρέπει κάποια στιγμή να το αποδεχτεί. Όπως θα πρέπει να αντιληφθεί ότι τα πολιτικά αφήγηματα, όταν γίνονται κομμάτι της δημόσιας πεποιθήσεως δύσκολα ξαναγράφονται. Αφήγηματα που βασίστηκαν σε μία δεκαετία που στιγμάτισε με τον πιο έντονο τρόπο την πορεία και την εικόνα της χώρας.

economidoum@kathimerini.com.cy

Μακριά από ταμπέλες, στο Volt κοιτάμε μπροστά

Της **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Οποιος εξετάσει το Κυπριακό μακριά από εθνικιστική και διασφατική συνθηματολογία, με βάση τις πραγματικότητες και τα καθημερινά, υπαρκτά αδιέξοδα που η απουσία λύσης του Κυπριακού μας παρουσιάζει, σε ένα συμπέρασμα μπορεί να καταλήξει. Ότι όποιος «πουλά» βιώσιμο μέλλον με δικόνοια και φανατισμό, τελικά πουλά μόνο δικόνοια και φανατισμό. Ότι αυτός ο τόπος πρέπει να κλείσει τις πληγές του, και ότι η ασφάλεια, η ευημερία και η προοπτική στη χώρα μπορούν να διασφαλιστούν μόνο με τη λύση του Κυπριακού. Για να γίνει επιτέλους η Κύπρος ένα κανονικό, ευρωπαϊκό κράτος, με μία κυριαρχία, μία ιθαγένεια, μία διεθνή προσωπικότητα και δύο πολιτικά ιερά κοινότητες. Πάντα με σεβασμό στις εθντικές καταβολές της κάθε κοινότητας αλλά και σε ένα κοινό σύνταγμα. Και ναι, εμείς στο Volt αυτό το λέμε καθαρά, και το κάνουμε πράξη συνειδησιακά. Δεν πρόκειται να απολογηθούμε γι' αυτό, όσες ταμπέλες και αν προσπαθήσουν κάποιοι να μας βάλουν. Ας αναλογιστούν όμως όσοι τις υιοθετούν, το πόσο πίσω μας παίρνουν, σε μια χώρα που έχει υποφέρει τόσο από κενά συνθήματα και δικασμό.

Στο Volt δεν θα ακολουθήσουμε, είπαμε από την αρχή ότι θέλουμε να κάνουμε τα πράγματα διαφορετικά και την πολιτική αλλιώς. Και θέλουμε να δείξουμε τον δρόμο μπροστά. Εξάλλου, σε μια χώρα με τα υπαρκτά διλήμματα που η Κύπρος αντιμετωπίζει, μια υπεύθυνη πολιτική δύναμη δεν έχει χρόνο για χάσιμο.

Και εμείς στο Volt έχουμε αρχίσει να ξεδιπλώνουμε το όραμα και το πλάνο μας για μια καλύτερη και πιο βιώσιμη Κύπρο. Και πάνω από όλα, ξεκινήσαμε με την οικονομία. Στο Volt έχουμε καταθέσει ενδελεχείς προτάσεις για την προτεινόμενη φορολογική ταρροϋθμηση, προτάσσοντας την ανάγκη για ένα πιο δίκαιο και πιο προοδευτικό φορολογικό σύστημα, που να διασφαλίζει δικαιότερη κατανομή, ανάπτυξη και διαφάνεια. Ανάμεσα σε πολλά, προτείνουμε τη διεύρυνση των φορολογικών κλιμάκων με τέτοιο τρόπο που να δίνεται μια αναγκαία ανόσα στη μεσαία τάξη.

Ξέρουμε καλά ότι μπορεί την οικονομία να τη μετράμε με περίτεχνους δείκτες και το παραγόμενο εθνικό προϊόν, οι πολίτες όμως τη μετρούν με το τι μένει στην τσέπη τους στο τέλος κάθε μήνα. Και σήμερα στην Κύπρο, υπάρχει τόσο κόσμος που εργάζεται, αλλά δεν μπορεί είτε να ξεφύγει από τη φτώχεια, είτε να ζήσει με προοπτική. Μια χώρα με τόσους νέους ανθρώπους που αδυνατούν να έχουν πρόσβαση σε στέγησαν. Έχουμε θέσει το στεγαστικό ως ένα από τα κύρια πεδία δράσης μας, και έχουμε καταθέσει μια σειρά από προτάσεις για το θέμα. Έχουμε προτάξει την ανάγκη για φορολογικά κίνητρα αλλά και αντικίνητρα, με στόχο την επαναφορά αδρανών ακινήτων σε αστικές και εμπορικές ζώνες. Στηρίζουμε επίσης προσωρινούς περιορισμούς στις αγορές οικιστικών μονάδων από μη μόνιμους κατοίκους, για να διατηρηθεί επαρκές απόθεμα σε προσιτές τιμές και ενόικια για όσους ζουν και εργάζονται στην Κύπρο.

Την ίδια ώρα, το κόστος ζωής μόνο θα αυξάνεται, ενώ η ποιότητα ζωής θα μειώνεται, ενόσω οι πληγές του ενεργειακού και του υδατικού προβλήματος παραμένουν ανοικτές. Μετά από τόσα χρόνια αδράνειας και απουσίας της οποίας στρατηγικής τοποθέτησης από τις τότες κυβερνήσεις που πέρασαν από τον τόπο, δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Στο Volt όμως προωθούμε μια ριζική αναθεώρηση της προσέγγισής μας, με τρόπο που να βάζει και τις προκλήσεις από την κλιματική κρίση στο επίκεντρο επίλυσης αυτών των προβλημάτων.

Στο Volt είπαμε από την αρχή ότι θέλουμε να πάμε πέρα από τις ταμπέλες που καθηλώνουν την πολιτική συζήτηση στη χώρα. Το Volt δεν είναι ένα αριστερό ή δεξιό κόμμα, είναι μια μετριοπαθής πολιτική δύναμη με ορθολογική σκέψη. Είμαστε ένα κόμμα του 21ου αιώνα. Έχουμε διαφορετικές πολιτικές αφετηρίες, αλλά ενωθήκαμε γιατί μας συνδέουν παρόμοιες αρχές και για να διαμορφώσουμε μια νέα επιλογή, βασισμένη στην ορθολογική σκέψη και την τεχνοκρατική εμπειρογνώμοσύνη. Εξετάζουμε τα θέματα χωρίς αγκυλώσεις και προτείνουμε απτές λύσεις που μπορούν να φέρουν αποτέλεσμα. Στην ερώτηση «ταμπέλες ή λύσεις» λοιπόν, εμείς προτάσσουμε την ανάγκη για λύσεις και σύγχρονες πολιτικές, και αναμένουμε να κριθούμε για αυτό τον Μάη του 2026.

Η κα Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι συμπρόεδρος του Volt Κύπρος.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Καφενείο

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο επικεφαλής της ομάδας του ΔΗΣΥ στις Βρυξέλλες, ευρωβουλευτής Λουκάς Φουρλάς και ο έτερος ευρωβουλευτής του κόμματος, Μιχάλης Χατζήπαντέλα, εξέδωσαν μια πανηγυρικού χαρακτήρα δήλωση, ως αποτέλεσμα απάντησης που τους έδωσε ο αρμόδιος επίτροπος της Ε.Ε. για την Άμυνα και το Διάστημα, Άντριους Κουμπήλιους. Τους είπε λοιπόν ο επίτροπος, ότι «οι τουρκικές εταιρείες δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν σε κοινές προμήθειες του SAFE», κάτι που συμβαίνει με οντότητες που είναι «εγκατεστημένες ή ελεγχόμενες από τρίτες χώρες». Ως επίσης και γιατί η Τουρκία δεν έχει συνάψει συμφωνία ασφαλείας με την Ε.Ε. Από την απάντηση του επιτρόπου Andrius Kubilius, οι δύο ευρωβουλευτές του ΔΗΣΥ, από τους οποίους το κόμμα τους έχει ενδεχομένως προσδοκίες, αντιλήφθηκαν ότι η Τουρκία είναι οριστικά εκτός παιχνιδιού της νέας ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής άμυνας και ασφαλείας. Και έτσι εξέδωσαν την πανηγυρικού χα-

ρακτήρα δήλωση, με τίτλο «η Ε.Ε. κλείνει την πόρτα της Τουρκίας στον κανονισμό SAFE».

Είναι όμως αυτή η πραγματικότητα; Πολύ φοβάμαι πως όχι. Διότι πολλές τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες έχουν εγκαθιδρύσει κοινοπραξίες με αντίστοιχες ευρωπαϊκές αμυντικές βιομηχανίες και έχουν σκοπίμως μεταφέρει τον κύκλο εργασιών τους, στην ευρωπαϊκή επικράτεια. Με αποτέλεσμα, τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες να έχουν αποκτήσει τη δυνατότητα να συμμετέχουν στο 65% του προγράμματος SAFE, στο πλαίσιο κοινοπραξιών και συνεταιρισμών. Όπως για παράδειγμα, η συνεργασία της τουρκικής εταιρείας Repkon με γερμανική αμυντική βιομηχανία, σε γερμανικό έδαφος, για την παραγωγή βλημάτων 155 χιλιοστών, τα οποία δεν μπορούν να παράγει αυτόνομα, σε «επαρκείς αριθμούς», η γερμανική Rheinmetall. Κι έτσι λοιπόν, το Βερολίνο, που σύμφωνα με τις μουσικές του υπηρεσίες φοβάται επίθεση από τη Ρωσία, ζητάει χείρα βοήθειας από την Τουρκία. Και ο χριστιανοδημοκράτης καγκελάριος Φρίντριχ

Μερτς, που προέρχεται από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και είναι ομόσταυλος του Λουκά Φουρλά και του Μιχάλη Χατζήπαντέλα, για να εδραιώσει τη συνεργασία με την Άγκυρα, άναψε πράσινο φως και η Τουρκία εξασφαλίζει 40 μαχητικά αεροσκάφη Eurofighter Typhoon, τα οποία εκτιμάται ότι θα ανατρέψουν το ισοζύγιο δυνάμεων πάνω από το Αιγαίο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται κυρίως για την Ελλάδα και δευτερευόντως για την Κύπρο.

Τα παραδείγματα κοινοπραξιών και συνεργασιών ευρωπαϊκών και τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών, είναι πολλά. Και το καθένα, ανοίγει ακόμη μια πόρτα στην ενίσχυση συμμετοχής της Τουρκίας στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφαλείας: Η ιταλική Leonardo με την τουρκική Baykar του Σελτζούκ Μπαϊράκτάρ, γαμπρού του Ταγίπ Ερντογάν, προχωρούν σε συμπαραγωγή μη επανδρωμένων αεροσκαφών και προσβέλλουν σε μερίδιο 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων στην παγκόσμια αγορά, τα προσεχή χρόνια, ενώ η ιταλική «Piaggio Aerospace», πέρασε σε τουρκικά χέρια. Στη Ρουμανία,

η τουρκική Otocar συνέστησε θυγατρική εταιρεία και μαζί με τη ρουμανική Romtehnica υπέγραψαν συμβόλαιο συμπαραγωγής άρματος εδάφους Cobra II. Ίδια πατέντα και στην Ουγγαρία, όπου η τουρκική Nurol Makina ίδρυσε θυγατρική εταιρεία και στο πλαίσιο αυτό κοινοπραξία με την ουγγρική Raba Jarmu Ltd και τη συμμετοχή της ίδιας της ουγγρικής κυβέρνησης. Η Τουρκική Αεροδιαστημική Βιομηχανία προχωρά ήδη στην παραγωγή 24 ελαφρών μαχητικών αεροσκαφών Hurjet για λογαριασμό της Ιαπωνίας, πρότζεκτ στο οποίο συμμετέχει και η γαλλική Airbus, που συνεργάζεται και με την Titra Technology της Τουρκίας, ώστε το τουρκικό μη επανδρωμένο ελικόπτερο Alpin, να προσγειώνεται και να απογειώνεται από κινούμενες πλωτές πλατφόρμες.

Όμως, όλα αυτά είναι φιλά γραμματα για τους δύο ευρωβουλευτές του ΔΗΣΥ και δη για τον επικεφαλής Λουκά Φουρλά, που από την απάντηση του επιτρόπου Κουμπήλιους, αντιλήφθηκε ότι «η Ε.Ε. κλείνει την πόρτα της Τουρκίας στον κανονισμό SAFE». Αν οι δύο ευρωβου-

λευτές του ΔΗΣΥ έμπαιναν στον κόπο να διαβάσουν την απόφαση της Ε.Ε. για το SAFE, ίσως να αντιλαμβάνονταν ότι αφέθηκε ένα μεγάλο παράθυρο και ότι η Τουρκία μπορεί να συμμετέχει διά της πλάγιας, μέσω κοινοπραξιών και συνεταιρισμών τουρκικών και ευρωπαϊκών εταιρειών, σε ευρωπαϊκό έδαφος. Σε ποσοστό 65% του προγράμματος, που σε πραγματικούς αριθμούς ανέρχεται σε 97,5 δισ. ευρώ (από σύνολο 150 δισ. ευρώ). Ενώ, υπάρχει και «μεγαλύτερη εικόνα», καθώς σύμφωνα με δέσμευση που ανέλαβε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έναντι του Ερντογάν, οι τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες «έχουν ελευθερία» και μπορούν να συμμετέχουν και αυτόνομα στο υπερ-τετραπλάσιο πακέτο των 650 δισ. ευρώ, που θα διατεθούν για την ενίσχυση της άμυνας κρατών-μελών από τους εθνικούς τους προϋπολογισμούς, κάτι για το οποίο η Ε.Ε. έχει ήδη ενεργοποιήσει τη «ρίτρα διαφυγής», διευκολύνοντας τη διαδικασία. Όλα τα υπόλοιπα, θυμίζουν καφενείο.

Πούτιν, κερδισμένος στη γεωπολιτική σκακιέρα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Αν κάποιος έπαιρνε μια στιγμιαία φωτογραφία τού πού βρίσκεται σήμερα ο πλανήτης μας θα κατέλυνγε στο αδιαμφισβήτητο συμπέρασμα ότι ένας από τους μεγάλους κερδισμένους της εποχής μας είναι ο Πούτιν. Παρέλαβε πριν από δεκαετίες μια διαλυμένη χώρα, χωρίς καμία αυτοπεποίθηση και χωρίς κανέναν απολύτως ρόλο στη διεθνή σκηνή. Η πάλη ποτέ υπερδύναμη είχε μετατραπεί σε μια συρρικνωμένη δύναμη, που ναι μεν διέθετε πυρηνικά όπλα, αλλά, όπως αποδείχθηκε στον πόλεμο του Κοσόβου, είχε χάσει την ισχύ της. Για μια χώρα με την ιστορία και την υπερηφάνεια της Ρωσίας, ήταν το πραγματικό ναδίρ της σύγχρονης ιστορίας της.

Οι Αμερικανοί, είναι η αλήθεια, έκαναν από την πλευρά τους όλα τα λάθη που μπορούσαν στον χειρισμό της. Την υποτίμησαν εμφανώς, καθώς απολάμβαναν εκείνη τη στιγμιαία παντοδυναμία που τους είχε εξασφαλίσει το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Ακόμη και όταν διαπίστωσαν ότι ο Πούτιν άρχισε να επικειρεί την αναβίωση της σοβιετικής αυτοκρατορίας, δεν μπόρεσαν να τον αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά. Όσο για την Ευρώπη, τον έβλεπε σαν τον ιδιοκτήτη του πρατηρίου που της εξασφάλιζε φθηνό φυσικό αέριο και κατ’ επέκταση την τεχνική βιομηχανική της βιωσιμότητα και την κατανάλωση.

Ο Πούτιν κατάφερε όμως κάτι άλλο, εξίσου σημαντικό. Το μοντέλο της φιλελεύθερης διακυβέρνησης ήταν το ιδεολογικό εργαλείο που χρησιμοποίησε η Δύση για να κερδίσει τη Ρωσία και εν συνέχεια για να εδραιώσει την ηγεμονία της σε έναν κόσμο με έναν πολύ εξουσίας. Το μοντέλο, με όλα του τα παρελκόμενα, αποδομήθηκε –σταδιακά στην αρχή και κατόπιν ραγδαία– μέσα

στην ίδια τη Δύση. Η διαδικασία ξεκίνησε με το Brexit, συνεχίστηκε με τις διάφορες υπερσυντηρητικές κυβερνήσεις στην Ευρώπη και κλιμακώθηκε με τη δεύτερη εκλογή Τραμπ. Σήμερα, ο Πούτιν βλέπει ότι αυτοί που ήταν οι μεγάλοι του αντίπαλοι στην Ουάσιγκτον βρίσκονται στο στόχαστρο διώξεων και ενός ανελέητου κυνηγητού από τον Τραμπ.

Δεν έχει σημασία αν ο ίδιος έπαιξε ρόλο σε αυτές τις εξελίξεις ή αν η Δύση έχει πέσει θέμα της πλεονεξίας και της έλλειψης στιβαρών ηγεσιών. Σημασία έχει, στο μυαλό του, ότι κέρδι-

Παρέλαβε πριν από δεκαετίες μια διαλυμένη χώρα και τώρα κάθεται ως εκπρόσωπος μιας υπερδύναμης στο «μεγάλο τραπέζι».

σε την παρτίδα, ότι κάθεται ως εκπρόσωπος μιας υπερδύναμης στο «μεγάλο τραπέζι» και πως ο Τραμπ τον θεωρεί ισότιμο συνομιλητή και τον θαυμάζει. Προφανώς αυτή είναι μια πλευρά της πραγματικότητας. Γιατί υπάρχει και η άλλη, μιας Ρωσίας που υστερεί πολύ στην οικονομία και στην τεχνολογία – πλην του τομέα της άμυνας. Μιας Ρωσίας που έχει αποκτήσει απόλυτη εξάρτηση από την Κίνα και η οποία δεν μπόρεσε την κρίσιμη στιγμή να «σώσει» δύο στενούς συμμάχους της, τον Ασαντ και το καθεστώς της Τσεκράνς. Είπαμε όμως, δεν μιλάμε για το μέλλον αλλά για μια στιγμιαία φωτογραφία, που δείχνει ξεκάθαρα ότι, σήμερα, ο Πούτιν είναι ένας μεγάλος κερδισμένος στη γεωπολιτική σκακιέρα.

Ο ηγεμόνας

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Αγνόησε όλες τις συμβάσεις, παραβίασε κάθε κανόνα πολιτικής συμπεριφοράς και λίγο απέχει από το να ταυτισθεί με το «Θηρίον» της Αποκαλύψεως του Ιωάννου, αλλά είναι πλέον βέβαιο πως έπειτα από τον κ. Νόναλντ Τραμπ –διότι περί αυτού ο λόγος– τίποτε δεν θα είναι ίδιο όπως πριν. Αυτά, βεβαίως, εάν εξαντλήσει με επιτυχία την τετραετία του.

Για τους ηγέτες της Ευρώπης ο κ. Τραμπ είναι ένας αγροίκος εργολάβος, που έχει ως στόχο να τους αφαιμάξει βράναισα και όχι ο φιλεύσπλαχνος ηγέτης μιας αυτοκρατορίας, που ουδέποτε υπήρξε στην ιστορία του ανθρώπου. Ούτε και είναι ασφαλώς πρώτη φορά που συμβαίνουν ακρότητες της μορφής αυτής.

Χρόνια μετά το τέλος των Περσικών Πολέμων, οι Αθηναίοι αποφάσισαν το 454 π.Χ. να μεταφέρουν από τη Δήλο στην Αθήνα το ταμείο της συμμαχίας, που είχε δημιουργηθεί για την αντιμετώπιση της περσικής απειλής, και να χρησιμοποιήσουν το κεφάλαιο που είχε συγκεντρωθεί για να τεθεί σε εφαρμογή το οικοδομικό πρόγραμμα του Περικλή, με ύψιστο πολιτιστικό επίτευγμα τον Παρθενώνα.

Στις μέρες μας, ο πρόεδρος Τραμπ επέβαλε στους συμμάχους του δασμούς και όρους οικονομικούς δυσβάσταχτους για να χρηματοδοτήσει το φιλόδοξο πρόγραμμα του MAGA – να κάνει την Αμερική ξανά Μεγάλη. Οι σύμμαχοι εκόντες άκοντες συμμορφώθηκαν. Δεν είχαν, άλλωστε, περιθώριο επιλογής. Με αυτόν τον τρόπο η υπερατλαντική συμμαχία της Δύσεως μετετράπη σε «ηγεμονία» των ΗΠΑ, με τους εταίρους να επιδίδονται διαρκώς σε ασκήσεις προσαρμογής. Ο κ. Τραμπ φιλοδοξεί να διαμορφώσει μια νέα Παγκόσμια

Τάξη και ως προς αυτό το θέμα το βέβαιον είναι πως δεν πρωτοτυπεί. Στη διάρκεια του περασμένου αιώνα, τρεις Αμερικανοί το επεχείρησαν. Αρχίζοντας από τον Γούντροου Ουίλσον μετά το τέλος του Μεγάλου Ευρωπαϊκού Πολέμου, στη συνέχεια από τον πρεσβύτερο Τζορτζ Μπους και τον διάδοχό του στο προεδρικό αξίωμα Μπιλ Κλίντον.

Στόχος της Παγκόσμιας Τάξης και των τριών προέδρων ήταν «η εξάπλωση της δημοκρατίας σε όλον τον πλανήτη». Ισως διότι «οι Αμερικανοί ηγέτες πάντοτε υποστήριζαν πως αγωνίζονται εν ονόματι αρχών και όχι συμφερόντων», όπως εύστοχα είχε επισημάνει ο Χένρι Κίσινγκερ, ο μόνος Αμερικανός υπουργός επί των Εξωτερικών που είχε αίσθηση της ιστορίας της Ευρώπης.

Ο κ. Τραμπ είναι ο πρόεδρος που φαίνεται να ενστερνίζεται το δόγμα του καρδινάλιου Ρισελιέ περί «εθνικού συμφέροντος» ή της *raison d’ etat*, δίχως να επικαλείται ιδεολογικά «φτιασιδία» και «αρχές». Τη νέα Παγκόσμια Τάξη θα τη διαμορφώσει διαπραγματευόμενος προσωπικά με τους ηγέτες της Ρωσίας και της Κίνας.

Μόνο που αυτοί οι μελλοντικοί συνομιλητές του είναι ενός άλλου κόσμου. Οχι απλώς γιατί είναι αυταρχικοί δικτατορες, δόλιοι και άλλα συναφή. Ηγούνται δύο χώρων με αυτοκρατορικό παρελθόν αιώνων, στο οποίο λογοδοτούν ανεξαρτήτως καθεστώτος και, το κυριότερο, δεν βιάζονται ποτέ. Αλλά επειδή ο κ. Τραμπ είναι πείσμων πολιτικός, θα το επιχειρήσει, προκαλώντας δυσανεξία στους Ευρωπαίους συμμάχους του, που περιμένουν απλώς πότε επιτέλους θα τελειώσει αυτή η περιπέτεια, οδυνηρώς προσαρμοζόμενοι.

Το ελληνικό καλοκαίρι εκδικείται

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ας μην αυτοπατώμεθα. Το «ελληνικό καλοκαίρι», το κάποτε ένδοξο ελληνικό καλοκαίρι, έχει μετατραπεί σε μια γιγάντια ψυχαναγκαστική μηχανή. Ο,τι νεύρο και όση ένταση έχουμε συσσωρεύσει στις πόλεις θεωρούμε υποχρέωσή μας να την αδειάσουμε σε κάποιο κυκλαδίτικο νησί ή σε μια απ’ αυτές τις υπέροχες παραλίες της ηπειρωτικής Ελλάδας. «Φεύγουμε για να ξεσκάσουμε» λίγο. Ψυχαναγκασμός της ξεκούρασης και της διασκέδασης οι οποίες είναι οι υποχρεώσεις μας απέναντι στο «ελληνικό καλοκαίρι». Πόλεις στα νησιά που έχουν χάσει την ομορφιά τους, συνωστισμός στις παραλίες που έχουν πάψει πια να είναι παραλίες. Παρατηρήστε ότι ακόμη και στις πιο πολυσύχναστες παραλίες ελάχιστοι είναι αυτοί που κολυμπούν. Και εννοώ κολυμπούν, όχι κάνουν «μπάνιο» ή βουτάνε για να δροσιστούν. Η πλειονότητα επιπλέει σαν τις σημαδούρες και οι παρές συνεχίζουν στο νερό των κουβέντα που άρχισε στην αμμουδιά και θα τελειώσει το βράδυ στην ταβέρνα. Τρέντι κουζίνα, «πειραγμένη» ελληνική. Η σοβαρή ελληνική κουζίνα είναι εξίσου δυσεύρετη με την ήσυχη παραλία. Για να βρεις μια μερίδα γεμιστά ή μουσακά της προκοπής πρέπει να κάνεις έρευνα αγοράς. Στη διάρκεια της ημέρας σε βασανίζουν τα 4Χ4, οι απαίσιες «γουρουνες», οι σέρφερ, οι τσιρίδες των γόνων που παιδιά είναι τι να κάνουμε, και τα ντούπου-ντούπου από τα

μπιτσόμπαρα. Το βράδυ οι απόφοιτοι των σχολών σεφ και οι θεατές των τηλεπαιχνιδιών μαγειρικής. Αφθονο αλκοόλ και τομάτα στη χωριάτικη που μόνον γεύση τομάτας δεν έχει.

Θα μπορούσα να πω κι άλλα, όμως διακόπτω εδώ για να βγάλω το συμπέρασμά μου: όλο αυτό το πράγμα υποτίθεται ότι ονομάζεται διασκέδαση, ή εν πάση περιπτώσει είναι υποχρεωμένος να το εκλάβεις ως διασκέδαση κι αν τολήψεις να μιν το θεωρήσεις διασκέδαση, τότε κατάπιε την κατάθλιψή σου και αποφάσισε να επισκεφθείς γιατρό. Κι ύστερα έρχεται ο καύσωνας που δεν αντέχεται με τίποτε και μετά τον καύσωνα τα μελτέμια και με τα μελτέμια οι πυρκαγιές που θα κάψουν την μισή Ελλάδα. Η άλλη μισή είχε καεί πέρυσι και ό,τι απομείνει θα καεί του χρόνου. Πόσα μισά κάνουν ένα ολόκληρο; Φέτος στις ατραξιόν προστέθηκαν και οι παλαιστινιακές σημαίες που τις κραδαίνουν στα λιμάνια όσοι μυρίσουν αίμα Ισραηλινού τουρίστα. Για του χρόνου βλέπουμε.

Ναι, γκρινιάζω σαν τους γέροντες στο Μάπετ Σόου. Μπορεί. Και παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουμε, η Ελλάδα κρατάει μια ομορφιά, αυτήν που είδε ο Λακαριέρ όταν έγραψε το «Ελληνικό καλοκαίρι», ο Μισέλ Ντεόν στις «Ελληνικές σελίδες» του, ακόμη και ο Χένρι Μίλερ στον «Κολοσσό του Μαρουσίου». Αυτήν που πρόλαβε η γενιά μου, υποθέ-

τω και η αμέσως επόμενη. Τότε που ψάχναμε «ενοικιαζόμενα» με τις υποτυπώδεις υποδομές και δεν αισθανόμασταν υποχρεωμένοι να διασκεδάσουμε. Απλώς ζούσαμε τους τόπους που μας υποδέχονταν χωρίς πολλές απαιτήσεις. Όπως ο Σέφερνς που φεύγοντας από τον Πόρο σημείωσε στο ημερολόγιό του ότι τέτοια γαλήνη δεν πρόκειται να ξαναβρεί στη ζωή του – το αναφέρω από μνήμης. Τόποι γαλήνης υπάρχουν και πρέπει να τους συντηρήσουμε ως κόρην οφθαλμού. Αυτός είναι ο πραγματικός πατριωτισμός. Το ελληνικό τοπίο είναι φτιαγμένο για μικρά μεγέθη. Τα μεγαθήρια που φυτρώνουν πάνω στα βράχια του Αιγαίου σαν διαστημικοί σταθμοί βιάζουν το τοπίο. Μας ενοχλεί ο υπερτουρισμός; Μα δεν φταίει ο υπερτουρισμός. Εμείς φταίμε που φτιάξαμε τεράστιες μονάδες για να υπηρετήσουμε τη βαριά βιομηχανία της χώρας. Και τώρα εισπράτουμε τις συνέπειες. Χρειαζόμαστε μεγαλύτερους δρόμους για να αντέξουν την κίνηση και μονάδες αφαλάτωσης γιατί μας λείπει το νερό. Το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ δείχνει πώς βλέπουμε την ανάπτυξη. Πόσα ξενοδοχεία χτίστηκαν από τα ψεύτικα βοσκοτόπια; Ποιος πολιτικός μπορεί να σχεδιάσει έναν διαφορετικό τύπο ανάπτυξης και με ποια κοινωνία; Φτιάξαμε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, ένα σχολείο της προκοπής όμως δεν φτιάξαμε.

Μας έχει κουράσει ο εαυτός μας. Κι αυτό το δικαιολογούμε στην καθημερινότητα της πόλης, όμως το μεταφέρουμε μέσα μας και στις στιγμές οι οποίες υπάρχουν, υποτίθεται, για να αποφορτισθούμε από την κουράσή μας. Στο περίφημο ελληνικό καλοκαίρι. Αυτό που μοιάζει περισσότερο με φαντασίωση παρά με πραγματικότητα. Αυτό που κρύβει την ομορφιά του κάτω από τα έργα μας. «Η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο», έλεγε ο Ντοστογιέφσκι. Εμάς ποια ομορφιά θα μας σώσει; Έχουμε μάτια για να δούμε όση ομορφιά έχει σωθεί γύρω μας; Ή μήπως δεν μπορούμε να την δούμε επειδή μας τυφλώνει το αίσθημα του ψυχαναγκασμού, η υποχρέωση πως πρέπει ούτως ή άλλως να διασκεδάσουμε, έχοντας χάσει και τους τρόπους της διασκέδασης. Και μη μου πείτε ότι γκρινιάζω διότι, δυστυχώς, δεν είμαι ο μόνος. Όλοι γκρινιάζουμε. Όλοι είμαστε θυμωμένοι με κάποιον, είτε με τον διπλανό μας, είτε με τον εαυτό μας, είτε με τον σύντροφό μας. Ετοιμοί για καβγά. Η ελληνική κοινωνία είναι κουρασμένη επειδή περνάει δύσκολα. Οι περισσότεροι δεν βγάζουν τον μήνα. Και το πρώτο που τους έρχεται στο μυαλό όταν σκέφτονται το ελληνικό καλοκαίρι είναι η ακρίβεια. Η διασκέδαση γίνεται καταναγκασμός. Είναι σαν να μας εκδικείται το ελληνικό καλοκαίρι επειδή το κακοποιήσαμε.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Καλοκαίρια του μέλλοντος, μοναξιά του παρόντος

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Θα έρθει εποχή που τα καλοκαίρια της δεκαετίας του 2020 θα γεννούν και αυτά νοσταλγία. Θα τα νοσταλγούν τα παιδιά που τώρα μεγαλώνουν, οι έφηβοι και οι πολύ νέοι, που όσο μεγαλώνουν θα κρατούν την επιγύευση του θαύματος της ενηλικίωσης.

Όλα τα άλλα, που σήμερα μας βαραίνουν και που στους εκπροσώπους των μεγαλύτερων γενεών προκαλούν απογοήτευση και αποτροπιασμό θα έχουν, πιθανώς, καταχωριστεί στο κεφάλαιο της Ιστορίας.

Οι προσωπικές διαδρομές στον χρόνο μέσα από τις μυλόπετρες της αυτοσυνειδησίας και της δημόσιας ζωής συμπλέουν με όσα φέρνει η εποχή μας. Το καλοκαίρι στη Μεσόγειο, όπως βιώνεται τα τελευταία χρόνια με υψηλότερες θερμοκρασίες και μεγάλες πυρκαγιές, ερεθίζει τα δημοσιογραφικά αντανακλαστικά εφημερίδων και ειδησεογραφικών ιστοσελίδων στις ΗΠΑ και στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Είναι ένα πάθος αμείωτο, η μανία των «Βορείων» να καταγράψουν (με δημοσιογραφική απλοϊκή μεγαλοστομία) την καταστροφή που βιώνεται στον Νότο. Είναι ένα θέμα που πουλάει, και λόγω τουρισμού, αλλά κυρίως γιατί αγγίζει βαθύτερες

chorδές αυτοσυντήρησης εν μέσω τεκτονικών αλλαγών σε όλα τα επίπεδα της ζωής.

Πρόσφατα οι «Νιου Γιορκ Τάιμς» είχαν παρουσιάσει τα καλοκαίρια στις ευρωπαϊκές χώρες της Μεσογείου ως την Κόλαση του Δάντη, προκαλώντας αντιδράσεις από κατοίκους που διέψευδαν και ειρωνεύονταν την αγωνία της εφημερίδας να προκαλέσει εντυπώσεις. Οσοι ζούμε στη Μεσόγειο γνωρίζουμε βεβαίως πως το κλίμα έχει αλλάξει και πως το νορμάλ παλιά ήταν θερμοκρασίες 32-33 βαθμοί, ενώ τώρα είναι 34-35. Αυτό είναι καταγεγραμμένο. Υπάρχει όμως μια αγωνία των μέσων ενημέρωσης να οργανώσουν ένα ψυχολογικό κλίμα και να το συντηρούν πάση θυσία.

Δημοσιογράφοι από εφημερίδες του ευρωπαϊκού Βορρά ήταν πρόσφατα στην Αθήνα για να οργανώσουν ένα ρεπορτάζ για τα εφιαλτικά καλοκαίρια του Νότου. Ήταν σαφώς επαγγελματίες και εξαιρετικά φιλότιμοι, αλλά εκείνο που μου είχε κάνει εντύπωση ήταν ότι πριν καν περπατήσουν στην Αθήνα είχαν στο μυαλό τους τον τίτλο του ρεπορτάζ έτοιμο, σύμφωνα και με την επιθυμία της αρχισυνταξίας. Είναι εντυπωσιακό πώς το ανθρώ-

πινο μυαλό υποδέχεται και ενστερνίζεται ό,τι υπαγορεύει το περιρρέον κλίμα.

Οι προσωπικές μου μνήμες από τα καλοκαίρια στην Αττική, στη διάρκεια των οποίων σημείωνα τις θερμοκρασίες, μου λένε πως κάθε πέρσι και καλύτερα. Καύσωνες πάντα υπήρχαν, αλλά συνέβαιναν σε άλλο αστικό περιβάλλον, σε άλλο φυσικό τοπίο και σαφέστατα επηρέαζαν με άλλον τρόπο τον ψυχισμό του πληθυσμού. Αναρωτιέμαι μήπως η ένταση με την οποία διασαλεύουν την ψυχική πρεμία μας τα καλοκαίρια της δεκαετίας του 2020 είναι απόρροια ενός βαθύτερου και ευρύτερου αποσυντονισμού, οικονομικού, ταυτοτικού, υπαρξιακού.

Ενας νέος όρος θα γεννηθεί. Αυτός που θα ορίζει τη φοβία για το καλοκαίρι, για τους καύσωνες, για το ασφυκτικό άστυ, για τις μεγάλες πυρκαγιές, για τη μοναξιά σε μία δίνη απρόβλεπτων εκτός κλίμακας, σχεδόν οντολογικής διάστασης, γεγονότων που συμβαίνουν ερήμην του απλού ανθρώπου. Όσο και ανθρωπογενής να είναι η κλιματική κρίση, ο απλός πολίτης δεν μπορεί να κάνει πολλά, πέρα από το να ανακυκλώνει το πλαστικό μπουκαλάκι του νερού. Αισθάνεται

μικρός, αισθάνεται ευάλωτος.

Και όσο πιο ευάλωτος θα αισθάνεται ο απλός άνθρωπος, με άλλη τόσο ένταση θα εκφράζει την ανασφάλειά του. Θα αναζητεί αποδέκτες της οργής του, θα διαψεύδει τις ελπίδες του, θα συσπειρώνεται σε ανορθολογικές προφητείες ή θα απομονώνεται μέσα από ένα σπирάλ αποξένωσης. Ίσως να μην έχουν άδικο τα δημοσιογραφικά ρεπορτάζ των «Βορείων» όταν μιλούν για τις απρόβλεπτες επιπτώσεις των νέου τύπου καλοκαιριών στον ευρωπαϊκό Νότο.

Και βεβαίως, μέσα σε όλη αυτή τη μετατόπιση του κόσμου, οι νέες γενιές θα εγγράφουν σε αυτό το δυστοπικό, για τους μεγαλύτερους, κλίμα της μελλοντικής αναμνήσεως τους. Είμαστε όλοι το πλήρωμα ενός τεράστιου φορτίου που έχει αποπλέυσει από άλλοτε γνώριμα και ασφαλή λιμάνια και έχει ανοιχτεί στον ωκεανό χωρίς να γνωρίζει τι θα συναντήσει στη διάρκεια του πλου.

Κανείς δεν νιώθει άνετα στην προσημονή του επόμενου καλοκαιριού, κανείς δεν ξέρει πώς θα είναι η γεωμετρία του νέου κόσμου. Μέσα σε αυτήν τη δίνη βιώνουμε τις μικρές και μεγάλες μεταβολές.

Μισός αιώνας και μία ημέρα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το να αναστοχάζεσαι παραμονές της Παναγίας, με 45 βαθμούς Κελσίου στη Λευκωσία και διακοπές ρεύματος τα απογεύματα, το πώς πέρασε μισός αιώνας και ένας χρόνος, «μια αιωνιότητα σχεδόν και μια μέρα», από τις 14 Αυγούστου του 1974 και

τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής, μπορεί να είναι δύσκολο, μπορεί όμως να είναι και πολύ εύκολο.

Δύσκολο, διότι συνειδητοποιείς το πέρασ του χρόνου απέναντι σε μια θλιβερή επέτειο ολοκληρώσεως της τουρκικής κατοχής μετά μάλιστα από μια στρατιωτική ήττα με πλήρη, κι αποκαρδιωτική, κατάρρευση σε ορισμένα σημεία του μετώπου και διότι τα αποτελέσματα αυτής της κατάστασης, κατοχής και διαχωρισμού, εξακολουθούν να ισχύουν. Πανεύκολο, διότι μπορείς να δεις τα πράγματα μέσα από το πρίσμα του «ακόμη ένας χρόνος έτσι» και να συνεχίσεις την καθημερινότητά σου ακούγοντας τον «επιμνημόσυνο λόγο» στη δημόσια σφαίρα και δη τις ανακοινώσεις των κομμάτων για το τι συνέβη πριν 51 χρόνια.

Η μνήμη του τι συνέβη στην Κύπρο το καλοκαίρι του 1974 έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον. Όχι για το πολιτικό περιβλημά της ή τη συλλογική της ισχύ, αλλά για το πώς επιδρά σε ανθρώπους που το 1974 δεν ζούσαν καν ή δεν θυμούνται λόγω μικρής ηλικίας. Είναι μια κληρονομούμενη βιωματική εμπειρία –στο μέτρο και αναλόγως ενδιαφέροντος κάθε προσωπικότητας– που καλλιεργείται τόσο εμπειρικά, κυρίως μέσω των γονέων, των δικών τους εμπειριών και παραστάσεων από εκείνη την εποχή και μια προσωπική διεργασία εξερεύνησης και κατανόησης, που περιλαμβάνει την ανάγκη της πραγματικής αντίληψης του τι συνέβη. Στο πρώτο σκέλος υπάρχει, κυρίως και συντηθέστερα, το τραύμα και ως προς τη δεύτερη διάσταση, κάτι παντελώς προσωπικό. Που διαμορφώνει ή συνδιαμορφώνει κοσμοθεωρίες, ιδεολογήματα, στάσεις ζωής, κ.ο.κ.

Απλώς σταθείτε λίγο πιο μακριά. Κάποιος που γεννήθηκε μετά το 1974 δεν μπορεί εύκολα να αφουγκραστεί το δεύτερο επίπεδο. Φανταστείτε έναν ξένο που μεγαλώνει στην Κυπριακή Δημοκρατία ή κάποιον που θα γεννηθεί –αυτό το καλοκαίρι– 51 χρόνια μετά. Δεν μπορεί καν να διανοηθεί τι σημαίνει η «κατάρρευση της γραμμής της Mias Mnlías» ή η μάχη στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ. Και δεν μπορεί καν να διανοηθεί πώς βίωσε τα γεγονότα κάποιος που ήταν 6 ή 8 ετών το 1974 ή κάποιος που ήταν 27 ή κάποιος που ήταν 78, τότε. Αυτή η διαπίστωση είτε στο εύκολο σενάριο του «ακόμη ένας χρόνος έτσι», είτε στο δύσκολο σενάριο της συνειδητοποίησης της καταστροφής, λειτουργεί κανονιστικά. Η ζωή συνεχίζεται, με τις τρέχουσες συνθήκες (κατοχή, διχοτόμηση), με την αμφιβολία του πώς πορεύεται αυτή η κατάσταση και με μια μικρή, υποβόσκουσα συνήθως, ανασφάλεια για το μέλλον ή για την επανάληψη μιας παρεμφερούς εθνικής τραγωδίας.

Μισός αιώνας και ένας χρόνος, κυριολεκτικά και μεταφορικά, είναι ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα για να αποτιμηθεί κανείς το τι συνέβη στην Κύπρο το 1974. Κυριότερα, αποτελεί και την αφορμή για περισσότερο θάρος, λιγότερο τραύμα και μια πιο συνετή δημόσια συζήτηση για το Κυπριακό, αλλά και για το τι θέλουμε και πώς πορευόμαστε για αυτό ως κοινότητα, ως Κύπριοι πολίτες αλλά και ως Κυπριακή Δημοκρατία. Ας αναστοχαστούμε, λοιπόν, επί τούτου συζητώντας νηφάλια μακριά από μύθους και αγκυλώσεις. Το οφείλουμε σε αυτούς του '74 και στα παιδιά μας – για να δουν καλύτερες μέρες.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Θέλει να μείνει στην ιστορία ως ο Μπεν Γκουριόν Νο2 – και ως ο εξολοθρευτής του Γιτζάκ Ράμπιν Νο1. Έτσι κτίζει τα θεμέλια του «Ευρέως Ισραήλ» (Ισραήλ, συν Δ. Όχθη, συν Γάζα, έστω μεγάλο μέρος της). Αγνοεί την ολοένα και αυξανόμενη διεθνή πίεση και στηρίζεται «αποκλειστικά» στον Τραμπ! Πιστεύοντας ότι όλος ο πλανήτης θα υποταχθεί στις χαστικές επιλογές του, αποφάσισε κατάληψη της πόλης της Γάζας (6 Αυγούστου) και να «εγκαθιδρύσει εναλλακτική πολιτική διοίκηση» που δεν θα ανήκει «ούτε στη Χαμάς, ούτε στην Παλαιστινιακή Αρχή». Το Φόρουμ των Οικογενειών, η κυριότερη συλλογικότητα συγγενών των Ισραηλινών ομήρων, καταγγέλλει ότι «ο κ. Νετανιάχου οδηγεί το Ισραήλ στην καταστροφή του και τους ομήρους στον θάνατό τους. Εδώ και 22 μήνες, πουλάει στην κοινή γνώμη την ψευδαισθηση ότι η στρατιωτική πίεση και οι εντατικές μάχες θα φέρουν πίσω τους ομήρους», αλλά «δεν πρόκειται παρά για ψέμα, για εξαπάτηση του κοινού».

Σχεδόν 600 πρώην αξιωματούχοι του μηχανισμού ασφαλείας του Ισραήλ, συμπεριλαμβανομένων στελεχών της Μοσάντ (κατασκοπείας) και της Σιν Μπετ (αντικατασκοπείας), απηύθυναν έκκληση στον Ντόναλντ Τραμπ να πείσει τον κ. Νετανιάχου ώστε να βάλει τέλος στον πόλεμο, ώστε να γυρίσουν «οι όμηροι στα σπίτια τους».

Η λειψή γλώσσα τροφοδοτεί τη λειψή σκέψη κι αυτή με τη σειρά της την κριτική παρόρπιση, που δεν ξεμακραίνει και πολύ από τον πρωτογονισμό του δημοφιλούς διπόλου «μ' αρέσει - δεν μ' αρέσει».

έδινες, αυτός αρκούσε και περισσότερο. Σήμερα, «σπασμένες σκέψεις από ξένες γλώσσες», που τις σπουδάζουμε από την προσχολική ηλικία! Ερχόμαστε από πολύ μακριά. «Θόη θόη θμός». Άλλο κι ετούτο! Τι είναι αυτά; Κάνε ντιλίτ και ριστάρτ. Κάνας ιός θα 'ναι. Εξόριστοι στα ράφια των ποιητών οι σίτχοι. Εμείς ακούμε τους λογιστές.

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Χειρότεροι, νομίζω, από τους καθ' έξιν μεμφίμοιρους είναι οι καθ' έξιν ξεγνοιαστοί, αυτοί που αδιαφορούν για τον γλωσσικό κορδακισμό και την απαξίωση της Ελληνικής.

Ερχόμαστε από πολύ μακριά. Δεν πρόκειται για κομπασμό. Η λαλιά μας βαστά από τον Ομηρο, τους Τραγικούς και την Καινή Διαθήκη. Ο Διονύσιος Σολωμός διάλεξε πού θα ξεσκολίσει. Και το γάλα που βύζαζε δεν το έφτυσε. Ούτε το νόθευσε. Κατά κύριο λόγο στο δικό του «μήγαρις» χρωστάμε και τη μιλιάρη και τα γραφτά μας.

Ερχόμαστε από πολύ μακριά. Ερχόμαστε πεζοπορώντας και λάμνοντας – πάντως όχι έρποντας. «Ελλήνες μες στα σκοτεινά δείχνουν τον δρόμο». Κι όπου μας έβρισκε το κακό μνημονεύαμε τα πατερνιά μας και συνεχίζαμε. Σήμερα δεν έχουμε πατερνιά. Δεν μνημονεύουμε απολινισμηνήμενους μπαρμπα-Γιάννηδες

και δυσκατάληπτους κυρ-Αλέξανδρους. Μας στοιχειώνει μια λαλέουσα αλαλία.

Ερχόμαστε από πολύ μακριά. Ημασταν αγρότες, ναυτικοί, πραγματευτάδες, καπεταναίοι και καλοτεχνίτες. Τώρα δεν είμαστε τίποτε από αυτά. Είμαστε, κατά κύριο λόγο, εμπορικοί αντιπρόσωποι – χάντρες, καθρεφτάκια, παπατζηλίκι και επιδοτήσεις ανυπαρκτων χορτολιβαδικών εκτάσεων ως επί το πλείστον.

Ερχόμαστε από πολύ μακριά. Αλλά δεν «πηγαίνουμε πολύ μακριά». Αφηνόμαστε στη ροή των διαφημίσεων που μας λένε καταλεπτώς πού να σταθούμε και πώς να γίνουμε. Δεν μοχθούμε για τίποτε – ντιλ κάνουμε, κι αυτά όχι πάντοτε συμφερτικά.

Ερχόμαστε από πολύ μακριά. Εχουμε λογόρροια, αλλά κανένα λόγο. Ο λόγος στα μέρη μας δεν ήταν μήτε «ορθός» μήτε «πλάγιος». Ήταν ευθύς. Γι' αυτό κι εύκολα δεν τον έδινες κι όταν τον

Πορτογάλος πυροσβέστης μπροστά από στήλη καπνού στο Granjal, Sernancelhe, Viseu της Πορτογαλίας. Η τεράστια πυρκαγιά έχει εξαπλωθεί στις περιοχές Sernancelhe και Beeguida (Γουαράου) και δεν υπάρχει δυνατότητα άμεσης επέμβασης, σύμφωνα με τον επί τόπου διοικητή.

Ο υπόδικος και η εισαγγελέας

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο Β. Νετανιάχου, μέσα από τις επιθέσεις σε όλα τα μέτωπα, ενδιαφέρεται να θωρακιστεί ως ο «προστάτης» του Ισραήλ και έτσι να αποφύγει την ολοκλήρωση της δίκης, άρα και το ενδεχόμενο να είναι ένας ακόμα πρωθυπουργός του Ισραήλ στη φυλακή.

Οστόσο, ο κ. Νετανιάχου είναι σταθερά ένας υποψήφιος προς καταδίκη ενώπιον της δικαιοσύνης της χώρας του για τρεις υποθέσεις διαφθοράς. Ιδού ποια είναι η υπ' αριθμόν μία εσωτερική εκθρόνισή του: Γκάλι Μπαχαράβ-Μιάρ, γενική εισαγγελέας της χώρας. Στις 4 Αυγούστου «η ισραηλινή κυβέρνηση ψήφισε ομόφωνα την απόλυσή της μετά από μήνες κλιμάκωσης των εντάσεων λόγω της αντίθεσής της στη δικαστική αναθεώρηση του κυβερνητικού συνασπισμού» («Χααρέτζ», 4/8). Η συνέχεια είναι εκπληκτική, 11/8: «Ο αν. πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου Νόαμ Σόλμπεργκ εξέδωσε προσωρινή εντολή κατά της απόλυσης της γενικής εισαγγελέως Γκάλι Μπαχαράβ-Μιάρ μέχρι το δικαστήριο να επανεξετάσει τη νομιμότητα της απόφασης της κυβέρνησης. Μια

προσωρινή εντολή έχει ως στόχο να διατηρήσει το στάτους κβο μέχρι ο δικαστής να καταλήξει σε τελική απόφαση» («Jerusalem Post», 11/8). Μετά την προσωρινή εντολή, ο υπουργός Επικοινωνιών Σλόμο Κάρχι έδωσε εντολή στην ομάδα του να αγνοήσει τους νομικούς συμβούλους που έχουν οριστεί στο υπουργείο του. Άλλοι υπουργοί προέβησαν σε παρόμοιες ανακοινώσεις. Ο Νόαμ Σόλμπεργκ εξέφρασε τη λύπη του για την επιστολή Κάρχι: «Η υποχρέωση τήρησης των δικαστικών αποφάσεων ισχύει εξίσου για όλους. Δεν πρόκειται να υπάρξει καμία αλλαγή στην εξουσία της γενικής εισαγγελέως και η κυβέρνηση δεν θα πρέπει να ανακοινώσει την αντικατάστασή της». Η «απάντηση» του υπουργού δικαιοσύνης Γ. Λέβιν: «Χθες κλείδωσε το γραφείο της Γενικής Εισαγγελέως «πρακτικά απαγορεύοντάς της την είσοδο στα γραφεία!» («Χααρέτζ», 12/8).

Η «Jerusalem Post» μάς ενημερώνει για το νομικό πρωτόκολλο για την πρόσληψη ή την απόλυση ενός γενικού εισαγγελέα στο Ισραήλ, σε ισχύ από το 2000: «Μια δημόσια-επαγγελματική επιτροπή πρέπει να συγκληθεί για να κρίνει και να παράσχει συστάσεις πριν από τη λήψη απόφασης πρόσληψης ή απόλυσης. Η Επιτροπή αποτελείται από έναν συνταξιούχο δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου ως πρόεδρο, διορισμένο από τον νυν πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου και με την έγκριση του υπουργού Δικαιοσύνης, έναν πρώην υπουργό Δικαιοσύνης ή γενικό εισαγγελέα, που

επιλέγεται από την κυβέρνηση, έναν βουλευτή, που επιλέγεται από την Επιτροπή Συντάγματος, Νόμου και Δικαιοσύνης της Κνέσετ, έναν δικηγόρο, που επιλέγεται από τον Ισραηλινό Δικηγορικό Σύλλογο• και έναν νομικό ακαδημαϊκό, που επιλέγεται από τους κοσμήτορες των νομικών σχολών». Όλα πολύ σημαντικά και ο επίλογος της J. Post σημαντικότερος: «Ο νυν υπουργός δικαιοσύνης Γ. Λέβιν δεν κατάφερε να βρει πρώην γενικούς εισαγγελείς ή υπουργούς Δικαιοσύνης για να συμμετάσχουν στην επιτροπή. Όλοι οι επιλέξιμοι υποψήφιοι αντιτάχθηκαν στις προτάσεις τους».

Ο Β. Νετανιάχου ανοίγει-κλείνει μέτωπα, ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν τον πραγματικό του στόχο. Μέσα από τις επιθέσεις σε όλα τα μέτωπα, ενδιαφέρεται να θωρακιστεί ως ο «προστάτης» του Ισραήλ και έτσι να αποφύγει την ολοκλήρωση της δίκης, άρα και το ενδεχόμενο να είναι ένας ακόμα πρωθυπουργός του Ισραήλ στη φυλακή. Έπεισε τον Τραμπ να λείει «η δίκη του Μπίμπι Νετανιάχου θα έπρεπε να ακυρωθεί αμέσως», 3/6. Δεν έπεισε τον προηγούμενο αρχηγό της Σιν Μπετ (Μπαρ) να «μαλακώσει» το δικαστήριο, τον καθάίρεσε, ο νέος (Ζίνι) το έκανε. Πάνε μαζί: ισοπέδωση της Γάζας, έλεγχος των εξουσιών εντός. Τι μένει όρθιο εντός από τη μαγία Νετανιάχου; Όρθια, η κορυφαία προσωπικότητα στο σημερινό Ισραήλ: Γκάλι Μπαχαράβ-Μιάρ!

www.larkoslarkou.org.cy

Μονάχη έγνοια οι σαγιονάρες μας στις αμμουδιές του Ομήρου

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Στα ασκηταριά της Καππαδοκίας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Η ψυχή ταραζεται και το σώμα αγανακτεί, στη δύσμοιρη τουριστική Καππαδοκία, στην πάλαι ποτέ κοιτίδα του ορθόδοξου μοναχισμού, εκεί όπου «εν όρεσι και σπηλαιοίς και ταις οπαίς της γης», έλαψαν μεγάλο πατέρες και άγιοι της Εκκλησίας. Περιπλανώμενοι πριν από μερικές μέρες, περισσότερο ως προσκυνητές και λιγότερο ως τουρίστες, ανάμεσα στα απομεινάρια της πάλαι ποτέ λαμπρής μοναστικής πολιτείας και τις ορδές των τουριστικών καραβανίων, βίωσαμε νοερά τη μυστική ευωδία των Αγίων Τόπων. Αποσείσαμε, μετά δυσκολίας, από το μυαλό μας, τα «άνοστα» μουσειακά κατασκευάσματα, την εμπορευματοποίηση του χώρου και την «αναίδεια» τουριστική βιασύνη. Ο χώρος επιβλητικός στην ταπεινότη του και μυστηριακός στην όψη του. Οι προσευχές και οι δεήσεις αναδύονταν μυστικά από τις ψυχές όλων των προσκυνητών, ακόμη και όταν οι ορδές των «ξετοίπωντων», πολύβουων και πολύχρωμων τουριστών, ανέτρεπαν τη σιωπηλή ομορφιά του χώρου.

Στο μυαλό μοιραία ερχόταν ο διααχρονικός «Εφιάλτης της Περσεφόνης» σε στίχους του Νίκου Γκάτσου και μουσική του Μάνου Χατζιδάκι. «Εκεί που σμίγανε τα χέρια τους οι μύστες / ευλαβικά πριν μπουν στο τελεστήριο / τώρα πετάνε τ' αποτοίγαρα οι τουρίστες... Κοιμήσου Περσεφόνη / στην αγκαλιά της γης / στου κόσμου το μπαλκόνι / ποτέ μην ξαναβγείς.» Ωστόσο, όπως ο Φοίνιξ, το μυθολογικό πτηνό, αναγεννιέται από τις στάχτες του, μετά τον θάνατό του, έτσι κάποτε –μόνο ο Θεός ξέρει– θα αναβιώσει και η μοναστική πολιτεία της Καππαδοκίας και ο Θεός θα αναδείξει και νέους αγίους, από τη φύτρα της τραχιάς, ηφαιστειογενούς γης, της πάλαι ποτέ κεντρικής Μικράς Ασίας.

Η ισχυρότερη ακτίδα ελπίδας εκπέμπεται από την εκκλησία του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, η οποία από το 1924 είναι τέμενος. Ο ναός στο μικρό χωριό Καρβάλη, δεν είναι τουριστικός προορισμός και γι' αυτό λίγοι προσκυνητές επισκέπτονται τον χώρο. Ωστόσο, οι μουσουλμάνοι διατηρούν, εντός του τεμένους, το περίτεχνο τέμπλο, δώρο του Τσάρου Νικόλαου του Α' και τον επιβλητικό άμβωνα του ναού. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι οι μουσουλμάνοι δεν πείραξαν το αγίασμα, έξω από τον ναό, στο οποίο υπάρχει επιγραφή με τη λέξη «αγίασμα», με λατινικούς χαρακτήρες. Φύλακας του τεμένους, ένας καλοκάγαθος νεαρός μουφτής, ο οποίος αφού καλωσόρισε την ομάδα από την Κύπρο, αποδέχτηκε το αίτημα και έψαλε στίχους από τη «Γένεση», το πρώτο βιβλίο της Παλαιάς

Διαθήκης. Μάλιστα, μάς αποκάλυψε ότι γνωρίζει απ' έξω όλο το Κοράνι.

Στο μικρό χωριό Προκόπι της Καππαδοκίας, μακριά από τις ορδές των τουριστών, βρίσκεται και το αρχοντικό του Τούρκου αξιωματικού, στο οποίο αγίασε, ως δούλος, στην υπόγεια μάντρα με τα ζώα, ο Άγιος Ιωάννης ο Ρώσος. Ο χώρος είναι συγκλονιστικός, αφού αναδύεται η χάρη του Αγίου. Μια προσευχή, μια δέσνη, ένα άνοιγμα ψυχής, μπροστά από την εικόνα του Αγίου Ιωάννη, στην υπόσκαφη μάνδρα και αποκαλύπτεται μια αδιόρατη πνευματική χαρά. Δίπλα η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, λαξευμένη και αυτή σε βράχο, όπου ετάφη κάτω από την Αγία Τράπεζα ο Άγιος Ιωάννης, μέχρι τη μεταφορά του στην Εύβοια, μετά την καταστροφή του 1922 και την ανταλλαγή πληθυσμών.

Η μοναξιά της αριλόξενης τότε Καππαδοκίας, αποτέλεσε ιδανικό μέρος, για τους πρώτους ασκητές. Στην περιοχή, σύμφωνα με την παράδοση, διδασαν οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος. Από τον πρώτο αιώνα μ.Χ. χιλιάδες μοναχοί, κωμένοι σε κελιά, σε τρύπες βράχων και σε υπόσκαφους ναούς, δημιούργησαν ουσιαστικά την πρώτη μοναστική πολιτεία. Ο μαλακός ηφαιστειακός βράχος, αποτελούσε μια σχετικά εύκολη λύση, για λάξευση κελιών και εκκλησιών, πολλές από τις οποίες διαθέτουν περίπλοκους τρούλους, θολωτές οροφές και περίτεχνες αιψίδες. Τοιχογραφίες και ψηφιδωτά κοσμούν πολλούς τοίχους εκκλησιών, ενώ εντυπωσιάζουν και οι τάφοι, οι οποίοι λαξεύονταν στο πάτωμα των ναών. Τον τέταρτο αιώνα, έχουμε τη χρυσή εποχή του Χριστιανισμού, αφού αναδείχθηκαν οι μεγάλοι Καππαδόκες Πατέρες, οι οποίοι θεμελίωσαν τα χριστιανικά δόγματα. Μέγας Βασίλειος, Άγιος Γρηγόριος Νύσσης, Άγιος Γρηγόριος Ναζιανζηνός και πολλοί άλλοι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας.

Η καλή παρέα από την Κύπρο, ξεκίνησε τη μακρινή πορεία για το προσκύνημα στην Καππαδοκία, από τη μαρτυρική Σμύρνη. Στη μικρή εκκλησία της Αγίας Φωτεινής, η οποία παραχωρήθηκε στους Ορθόδοξους, από τους Ρωμαιοκαθολικούς, η ομάδα έζησε μια ξεχωριστή εμπειρία. Θεία Λειτουργία, με έναν παπά να ψάλλει ελληνικά, έναν ψάλτη να ψάλλει στα τούρκικα και μια πιστή με μαντίλι στο κεφάλι, μάλλον Ρωσίδα, να συμμετέχει στα τελούμενα. Απλά, ταπεινά, σιγανά, αλλά και με τόση μυστική λάμψη, στο μικρό γοτθικό παρεκκλήσι. Τα λόγια του Χριστού: «Όπου γαρ εισί δύο ή τρεις συνημένοι εις το εμόν όνομα, εκεί εμί εν μέσω αυτών...» Και ο Θεός αποκαλύπτεται...

kaparispan@yahoo.gr

Μια ΑΙ μού είπε ότι είμαι ο καλύτερος

Του ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Πρόσφατα οι New York Times είχαν ένα αφιέρωμα στην περίπτωση ενός 47χρο-νου Καναδού ονόματι Άλαν Μπρουκς, ο οποίος για 21 ημέρες τον περασμένο Μάιο είχε πειστεί ότι έχει ανακαλύψει μια εντελώς νέα μαθηματική θεωρία. Δεν ήταν ένας περιέργος ψεकाσμένος. Ένας κανονικός άνθρωπος ήταν, χωρίς ιστορικό προβλημάτων ψυχικής υγείας. Οι NYT δεν τον ρώτησαν μόνο να τους πει τι του συνέβη και τα πίστεψε αυτά τα πράγματα. Οχι: ο ίδιος τους έδωσε 3.000 σελίδες με τις συζητήσεις που είχε κάνει με τον συνεργάτη του σε αυτό το δίστημα, ο οποίος συνεργάτης τον είχε πείσει ότι βρίσκεται στα πρόθυρα μιας επιστημονικής επανάστασης, για να τις διαβάσουν και να τις αναλύσουν, και να καταλάβουν πού στράβωσε το πράγμα. Ο συνεργάτης του, βεβαίως, ήταν το ChatGPT.

Αυτές οι ιστορίες δεν είναι σπάνιες. Πλέον προκύπτουν συνέχεια. Τις πιο κραυγαλέες τις μαθαίνουμε. Για τον 76χρονο παππού που ερωτεύτηκε ένα ΑΙ chatbot της Meta, as πούμε, το οποίο τον έπεισε ότι είναι αληθινή γυναίκα και έλκυσε ραντεβού μαζί του στη Νέα Υόρκη, όπου τα-ξίδεψε ο παππούς, και στον δρόμο έπεσε και πέθανε. Ή για το 14χρονο αγόρι που ένα άλλο ΑΙ chatbot έπεισε να αυτοκτονήσει. Ή για τη γυναίκα που τις προάλλες ανακοίνωσε πως «αρραβωνιάζεται» τον ΑΙ σύντροφό της, με τον οποίο συνομιλεί διαδικτυακά εδώ και πέντε μήνες. Πέρα από αυτές, υπάρχει και ένας ωκεανός άλλων μικρών προσωπικών ιστοριών δυστυχίας, εξάρτησης και εξαπάτησης. Πλέον έχουν φτιαχτεί υπηρεσίες υποστήριξης για τα θύματα των ΑΙ εργαλείων. Και κάποιος θα πει: Εντάξει, πάντα υπάρχουν απώλειες μέχρι να λυθούν τα πρώτα προβλήματα μιας ολοκαινουργίας τεχνολογικής ανακάλυψης. Δεν είναι και αυτό το κόστος της εξέλιξης;

Διαβάζοντας όμως τα εκτενή αποσπά-σματα της συνομιλίας του κ. Μπρουκς με το ChatGPT, κάποιος μπορεί εύκολα να δι-απιστώσει ότι εδώ υπάρχει ένα βαθύτερο θέμα. Τα LLMs δεν είναι απλώς γκάτζετ, είναι οντότητες τις οποίες ολοένα και πε-ρισσότεροι άνθρωποι αντιμετωπίζουν ως ισότιμους συνομιλητές – και ως εκ τούτου επηρεάζονται από αυτά με έναν θεμελιώ-δη και βαθιά ανθρώπινο τρόπο. Όπως οι αλγόριθμοι των social media μαθαίνουν τι θέλουμε πραγματικά να κοιτάζουμε και μας ταίζουν το περιεχόμενο που θα μας κρατήσει κολλημένους στο κινητό όσο το δυνατόν περισσότερο, έτσι φαίνεται και ότι οι εταιρείες που φτιάχνουν τα δη-μοφιλή ΑΙ εργαλεία που χρησιμοποιούμε όλες και όλοι, σιγά σιγά μαθαίνουν τι θέ-λουμε και τα ρυθμίζουν έτσι ώστε να μας κρατούν μέσα στην υπηρεσία, πληρώνο-ντας τη συνδρομή, αποκομίζοντας κάτι που μας φαίνεται ως όφελος.

Οι αλγόριθμοι των social media, όπως ξέρουμε πια, έμαθαν ότι μένουμε κολλη-μένοι περισσότερο όταν βλέπουμε πράγ-ματα που μας κάνουν έξαλλους (με τις γνωστές συνέπειες στις κοινωνίες και στις δημοκρατίες). Από ό,τι φαίνεται, τώρα οι εταιρείες που βγάζουν τα ΑΙ chatbots (λίγο πολύ οι ίδιες είναι) μαθαίνουν πως από αυτά τα εργαλεία χρειάζομαστε κάτι διαφορετικό: γλείψιμο. Κάποιον να μας λέει ότι είμαστε καλοί, ότι έχουμε δίκιο. Ανεξαρτήτως αν αυτό ισχύει. Και μας το φτιάχνουν. Είναι ένα σοβαρό θέμα – και το πρόβλημα είναι ότι, όπως ακριβώς έγι-νε και στα social media, ο έλεγχος και η ρύθμιση του πώς λειτουργούν και αυτά τα εργαλεία έχουν αφεθεί εξ ολοκλήρου στις ιδιωτικές εταιρείες τεχνολογίας που τα αναπτύσσουν.

Τις προάλλες διέρρευσε ένα εσωτερι-κό κείμενο της Meta, που ορίζει βασικούς ηθικούς κανόνες συμπεριφοράς που πρέ-

πει να ακολουθούν οι ΑΙ «βοηθοί» που προσφέρει η εταιρεία στα διάφορα προϊό-ντα της (WhatsApp, Facebook, Instagram) στις επαφές τους με τους καταναλωτές. Κάποιοι από αυτούς τους κανόνες είναι εξαιρετικά προβληματικοί. Μεταφράζω αυτούσια αποσπάσματα από το κείμενο, όπως αναδημοσιεύτηκαν από το Reuters: «Είναι αποδεκτό να περιγράφεται ένα παιδί με όρους που αναδεικνύουν την ελ-κυστικότητα του (παράδειγμα: “η νεανι-κή σου μορφή είναι ένα έργο τέχνης”)».

«Είναι αποδεκτή η εκκίνηση συζητή-σεων ρομαντικής ή αισθησιακής φύσης με ένα παιδί».

«Είναι αποδεκτό να δημιουργούνται δηλώσεις που υποβαθμίζουν ανθρώπους στη βάση προστατευόμενων χαρακτηρι-στικών τους».

Καταλαβαίνετε τι σημαίνουν αυτά; Η εταιρεία που ελέγχει το Instagram, που έχει στο κινητό του το παιδί σας, θέτει ως κανόνα στο ΑΙ chatbot που μιλάει με το παιδί σας ότι μπορεί να φλερτάρει μαζί του. Και εσείς αυτό το μαθαίνετε μόνο όταν αυτοί οι κανόνες διαρρέουν στα ΜΜΕ.

Αυτό δεν μπορεί να συνεχιστεί. Πολ-λοί λένε ότι η «υπερβολική» ρύθμιση της τεχνολογίας αυτής από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή από οποιονδήποτε άλλο θα κά-νει «εμάς» να μείνουμε «πίσω», την ώρα που η Κίνα ή οι ΗΠΑ θα καλπάζουν. Αλ-λά η συζήτηση δεν γίνεται για «εμάς» ή για «τις ΗΠΑ». Τον έλεγχο σήμερα τον έχει μια ολιγαρχία συγκεκριμένων αμε-ρικανικών τεχνολογικών εταιρειών. Εως τώρα, αυτές αποφασίζουν μόνες τους το πώς θα λειτουργούν αυτά τα εργαλεία, το τι θα δεικνύουν στα παιδιά σας ή το τι θα λένε στους πιο ευάλωτους από εμάς όταν θα ψάχνουν υποστήριξη, κατανό-ηση ή κάποιον για να τους πει ότι δεν τα κάνουν όλα λάθος. Και το αφήνουμε να γίνεται.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Κομμουνισμός και αντισημιτισμός

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η μανία με την οποία οι Έλληνες κομμουνιστές και η ευρωπαϊκή αριστερά καταφέρνουν κατά των Εβραίων, κατηγορώντας τους για «γενοκτονία» κα- και του «χρήματος». Στο έργο του «Το εβραϊκό ζήτημα» (1843), ο Μαρξ αναλύει το ζήτημα της εβραϊκής χειραφέτησης στην αστική κοινωνία. Ασκεί δριμεία κριτική στην ιδέα ότι η πολιτική χειραφέτηση, όπως ορίζεται από τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, αρκεί για να εγγυηθεί την πραγματική ανθρώπινη χειραφέτηση. Υποστηρίζει ότι τα «ανθρώπινα δικαιώματα» είναι στην πραγματικότητα μόνο τα δικαιώ-ματα του εγωιστή ανθρώπου, του απο-μονωμένου ανθρώπου εντός ενός αστι-κού κοινωνικού καθεστώτος. Στόχος του Μαρξ είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η εγωιστική ανάγκη και το εμπόριο, που χαρακτηρίζουν την αστική κοινωνία, εκδηλώνονται στον Ιουδαισμό και πώς ο Ιουδαϊσμός, με τη σειρά του, αντανακλά και ενισχύει αυτές τις πτυ-χές της κοινωνίας. Ο Μαρξ δεν αρκείται στην απάντηση του Μπρούνο Μπάουερ, σύμφωνα με τον οποίο οι Εβραίοι έπρε-πε να απαρνηθούν τη θρησκεία τους και

να ασπασθούν τη νέα πολιτική μορφή ενός έκπτωτου χριστιανισμού, δηλαδή μια κριτική φιλοσοφία της ανθρωπότη-τας. Το πρόβλημα για τον Μαρξ όμως δεν είναι θρησκευτικό, αλλά κοινωνι-κό. Δεν είναι η ιουδαϊκή θρησκεία που καθορίζει την εβραϊκή κοινωνία, αλλά η κοινωνική πραγματικότητα του Εβραίου που καθορίζει τη θρησκεία του: «Ποια είναι η κοσμική βάση του Ιουδαϊσμού; Η πρακτική ανάγκη και η προσωπική χρησιμότητα και ωφέλεια. Ποια είναι η βέβηλη λατρεία του Εβραίου; Η διακίνη-ση. Ποιος είναι ο βέβηλος Θεός του; Το χρήμα. Χειραφετώντας λοιπόν τον εαυ-τό της από τη διακίνηση και το χρήμα, και επομένως από τον πραγματικό και πρακτικό Ιουδαισμό, η σημερινή εποχή θα χειραφετηθεί». Ο ίδιος ο Μάρξ, συμ-βολοποιώντας τους Εβραίους ως φορείς του καπιταλισμού, ανάβει την ιδεολογι-κή φλόγα για την εξόντωση του «Εβραι-ού», του «ανθρώπου του χρήματος»: «Η χιμαρική εθνικότητα του Εβραίου είναι η εθνικότητα του εμπόρου, του ανθρω-που του χρήματος».

Γράφει ο Μαρξ: «Το χρήμα είναι ο ζηλόφθονος Θεός του Ισραήλ, μπρο-στά στον οποίο κανένας άλλος Θεός δεν μπορεί να υπάρξει. Το χρήμα υπο-βιβάζει όλους τους θεούς του ανθρώπου

και τους μετατρέπει σε εμπόρευμα. Το χρήμα είναι η γενική και εγγενής αξία όλων των πραγμάτων. Για τον λόγο αυτό το χρήμα έχει απογυμνώσει ολόκληρο τον κόσμο, τον κόσμο των ανθρώπων και της φύσης, από την εγγενή τους αξία. Το χρήμα είναι η ξεχωριστή ου-σία του ανθρώπου, της εργασίας του, της υπάρξης του, και αυτή η ξένη ου-σία τον εξουσιάζει και τον λατρεύει. Ο Θεός των Εβραίων εκκοσμικεύτηκε και έγινε ο Θεός του κόσμου. Η συναλλαγή είναι ο αληθινός Θεός των Εβραίων». Ο Μαρξ ολοκληρώνει την πρωτότυπη αυτή ανάλυση με μια εξίσου πρωτότυ-πη και ουσιαστικά ανυπόστατη δήλω-ση: «Από τα βάθη των σπλάχνων της η αστική κοινωνία γεννά διαρκώς τον Εβραίο». Στην ουσία ταυτίζει τον Εβραίο με τον αστό, την εβραϊκή κοινότητα με τη αστική κοινωνία, την ουσία του Ιου-δαϊσμού με τη χρηματοοικονομία. Με τον τρόπο αυτό κατέστησε τον αντιση-μιτισμό έννοια ταυτόσημη με το μίσος του αστού, του ταξικού εχθρού. Ταυτό-χρονα, στην προσπάθειά του να αιτιο-λογήσει την ανάγκη για «χειραφέτη-ση της κοινωνίας από τον Ιουδαισμό», από τη θρησκεία και την κοινωνική πρακτική του χρήματος, προσφεύγει στον Τόμας Μύντσερ, τον προτεστά-

την επαναστάτη θεολόγο της Μεταρ-ρύθμισης, προδίδοντας τις ίδιες του τις μύχιες ιδεολογικές ρίζες: «Υπό αυτή την έννοια, ο Τόμας Μύντσερ δηλώνει ότι είναι ανυπόφορο κάθε πλάσμα να μετατρέπεται σε ιδιοκτησία, τα ψάρια στο νερό, τα πουλιά στον αέρα, τα φυτά στο έδαφος: όλα τα πλάσματα πρέπει να απελευθερωθούν». Με τον τρόπο αυτό, την αναφορά δηλαδή στη μεσαιωνική χριστιανική θρησκεία, ο Μαρξ υπενθυμι-ζει το apartheid των Εβραίων στη μεσαι-ωνική Ευρώπη, τη ζωή τους στα γκέτο, τις ομαδικές σφαγές και το χριστιανικό μίσος κατά εκείνων που για «τριάκοντα αργύρια» πρόδωσαν και σταύρωσαν τον Χριστό. Το μίσος αυτό είναι παρόν σε με-γάλα έργα της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, στον «Εμπορο της Βενετίας» του Ζαίξ-πηρ καθώς και στο «Λαμπρότητες και αθλιότητες εταίρων» (1838-1847) του Μπαλζάκ, όπου, λόγω της φιλαργυρίας του, ο ολλανδικός καταγωγής Εβραίος τοκογλύφος Jean-Esther van Gobeisek αφάνει, παρά την τεράστια περιουσία του, την κόρη του Εσθήρ να εκπορευθεί και τελικά να ασθενήσει και να πεθάνει.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Το ΕΛΛΗΝΙΚΟ C-130H που πέταξε στη Γάζα και οι χειριστές του. «Αν εκείνη την ημέρα μπόρεσαν κάποιες οικογένειες να έχουν φραγτό στο τραπέζι τους, αυτό μας συγκινεί», λέει ο επισημναγός Κ.Μ.

«Φτερά» αλληλεγγύης πάνω από τα ερείπια

Οι Έλληνες πιλότοι που πέταξαν στον ουρανό της Γάζας για ρίψη ανθρωπιστικής βοήθειας περιγράφουν στην «Κ» την αποστολή τους

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Καθώς ευθυγράμμιζε το αεροπλάνο του για να περάσει από το προκαθορισμένο σημείο, περίπου 2.000 πόδια (περίπου 600 μ.) πάνω από τη Γάζα, ο επισημναγός Κ. Μ., πιλότος του ελληνικού C-130H που συμμετείχε στην επιχείρηση ρίψης ανθρωπιστικής βοήθειας στον παλαιστινιακό θύλακο, παρατηρούσε τις ισοπεδωμένες συνοικίες, συνέπεια του πολέμου που μαίνεται για περισσότερο από 680 ημέρες.

Από τα παράθυρα του αεροσκάφους έριχνε γρήγορες ματιές στο έδαφος, αντικρίζοντας την απόλυτη καταστροφή. «Από ψηλά μπορούσαμε να διακρίνουμε αρκετά κατεστραμμένα κτίρια, περιοχές συγκέντρωσης ανθρώπων με αυτοσχέδια καταλύματα, αλλά και ερημωμένες περιοχές. Αυτά φευγαλέα, γιατί εκείνη τη στιγμή η προσοχή είναι απολύτως συγκεντρωμένη στα υποχρεωτικά σημεία όπου πρέπει να κινηθείς, στις επικοινωνίες με το GCI (σταθμός εδάφους) και στις διαδικασίες που πρέπει να γίνουν με απόλυτη τυποποίηση, ώστε να εκτελέσεις τη ρίψη ακριβώς στην προκαθορισμένη ζώνη. Είναι μια διαδικασία που απαιτεί ακρίβεια στο δευτερόλεπτο και απόλυτη συνεργασία των πληρωμάτων», αναφέρει ο επισημναγός στην «Κ».

«Αν εκείνη την ημέρα, εκείνο το βράδυ, μπόρεσαν κάποιοι άνθρωποι, κάποιες οικογένειες, να έχουν φραγτό στο τραπέζι τους, αυτό μας συγκινεί και μας κάνει

να παλεύουμε για να γίνει το καλύτερο δυνατόν, παρά τις δυσκολίες και τις απαιτήσεις της αποστολής», συμπληρώνει.

Το Σάββατο 9 Αυγούστου, η Ελλάδα εντάχθηκε σε μια μικρή ομάδα κρατών που πραγματοποιούν ρίψεις ανθρωπιστικής βοήθειας από αέρος, για την ανακούφιση του παλαιστινιακού πληθυσμού της Γάζας. Στην αποστολή συμμετείχαν η 356 Μοίρα Τακτικών Μεταφορών «Ηρακλής» με αεροσκάφος C-130H και η 354 ΜΤΜ «Πήγασος» με αεροσκάφος C-27J. Τα συσκευασία και τη ρίψη των 8,5 τόνων τροφίμων ανέλαβε το 865 Τάγμα Εναέριου Ανεφοδιασμού, ενώ τμήματα ειδικών επιχειρήσεων του ΓΕΕΘΑ είχαν την ευθύνη για την ασφάλεια της αποστολής.

Η προετοιμασία

Οι πιλότοι και το πλήρωμα των μεταγωγικών αεροσκαφών ενημερώθηκαν για τη σύνθετη αποστολή λίγα 24ωρα πριν από την απογείωση. Παρόλο που οι ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις έχουν σημαντική εμπειρία στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, κάθε επιχείρηση έχει τις δικές της προκλήσεις. «Η προετοιμασία για την αποστολή είναι ουσιαστικά καθημερινή, είναι μέρος συνεχούς εκπαίδευσης της Μοίρας, όμως αυτή δεν ήταν αποστολή εκπαίδευσης», λέει στην «Κ» ο έμπειρος χειριστής του αεροσκάφους. «Η πίεση είναι αναπόσπαστο μέρος της δουλειάς μας στην Πολεμική Αεροπορία. Η συνεχής εκπαίδευση, η πειθαρχία

και η ομαδικότητα μας επιτρέπουν να την αντιμετωπίζουμε αποτελεσματικά. Παράλληλα, το αίσθημα ευθύνης και η σκέψη ότι, θυσιάζοντας δικές μας οικογενειακές στιγμές, μπορούμε να βοηθήσουμε άλλους ανθρώπους είναι κάτι που μας γεμίζει δύναμη και αποφασιστικότητα».

Μία ημέρα πριν, στις 8 Αυγούστου, τα δύο ελληνικά αεροπλάνα απογειώθηκαν από την 112 Πτέρυγα Μάχης με προορισμό το Αμνάν της Ιορδανίας. Εκεί ενημερώ-

Τα κιβώτια με την ανθρωπιστική βοήθεια πέφτουν με αλεξίπτωτα από τον ουρανό. Για τους εγκλωβισμένους στη Γάζα, η επιτυχία της επιχείρησης στην οποία συμμετείχε το ελληνικό C-130H ήταν ζήτημα ζωής και θανάτου.

θηκαν για τα στοιχεία αποστολής «Solidarity Path» (μονοπάτι αλληλεγγύης) και καθόρισαν τις τελικές λεπτομέρειες, όπως το επιχειρησιακό πλάνο, τις διαδικασίες ασφαλείας και τους κανόνες εμπλοκής. «Κάθε βήμα μέχρι τη ρίψη πρέπει να είναι σχεδιασμένο και, ειδικά όταν πρόκειται για πολυεθνική αποστολή, απολύτως συντονισμένο. Είναι κομμάτι της αποστολής, αλλά είναι και μια εσωτερική δοκιμασία ακρίβειας και ψυχραιμίας», τονίζει ο επισημναγός Κ. Μ.

Πριν από την άφιξη των ελληνικών μεταγωγικών στην Ιορδανία, το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας σε συνεργασία με το ΓΕΕΘΑ, το υπουργείο Εθνικής Αμυνας και το υπουργείο Εξωτερικών σχεδίασαν τις παραμέτρους της αποστολής, ενημερώνοντας παράλληλα την αεροπορία της Ιορδανίας, η οποία έχει τον συντονισμό της επιχείρησης, αλλά και τις ισραηλινές δυνάμεις ασφαλείας. «Οι Ιορδανοί είναι ιδιαίτερα φιλόξενοι και η συνεργασία ήταν άψογη», επισημαίνει στην «Κ» ο πιλότος της Πολεμικής Αεροπορίας. Από τις πλέον κρίσιμες παραμέτρους στον σχεδιασμό της αποστολής είναι ο καθορισμός διαδρόμων εισόδου και εξόδου, η επιλογή δηλαδή της πορείας αλλά και εναλλακτικών διαδρομών που μειώνουν τον κίνδυνο από εχθρικά πυρά ή άλλες απειλές.

Οπουδήποτε - οποτεδήποτε

«Την ημέρα εκείνη πετάξαμε σε σχηματισμό, σαν ένα στοιχείο, σε σύνολο επτά αεροσκαφών. Η αποστολή είναι πολύ δυναμική

και μέχρι τελευταία στιγμή μπορεί να αλλάξει ο αριθμός των αεροσκαφών και αντίστοιχα οι χρόνοι, τα χαρακτηριστικά κλήσης και οι κωδικοί iff (ο κωδικός που διακωδίζει τα φίλια από τα εχθρικά αεροσκάφη)».

Φτάνοντας στη Γάζα, το ελληνικό C-130H πετούσε με ταχύτητα περίπου 140 κόμβων (260 χλμ./ώρα). «Οι διαδικασίες ρίψης φορτίου είναι συγκεκριμένες και η ράμπα ανοίγει στην τελική φάση της πτήσης πριν από την είσοδο στο final course. Εκεί το αεροσκάφος δημιουργεί τέτοια γωνία, ώστε με το που θα κόψει τον ιμάντα συγκράτησης του φορτίου ο Load Master (υπεύθυνος φορτίου), το φορτίο φεύγει διά της βαρύτητας και όταν βρεθεί στο κενό, τα αλεξίπτωτα που έχουν αγκιστρωθεί στο συρματόσχοινο του αεροσκάφους εκτείνονται και ανοίγουν πλήρως».

Το μεσημέρι του Σαββάτου, η ελληνική βοήθεια, αποτελούμενη από βασικά είδη διατροφής, έφτασε με ασφάλεια στο έδαφος. «Αυτή είναι μία ακόμη αποστολή, που αποδεικνύει ότι η Πολεμική Αεροπορία μπορεί να φτάσει παντού, όπου υπάρχει ανάγκη. Όπως λέει και το ρητό της 356 ΜΤΜ, «Οπουδήποτε - οποτεδήποτε», εκεί φτάνουν πλέον η Πολεμική Αεροπορία και η ελληνική σημαία. Το ουσιαστικό και το απτό είναι η βοήθεια, αλλά και το μήνυμα ότι η Ελλάδα είναι παρούσα παντού σε περιοχές κρίσεων, με επαγγελματισμό αλλά και ανθρωπιά: είναι εξαιρετικά σημαντικό».

Η επιχείρηση βήμα βήμα

1

Σχεδιασμός αποστολής

Καθορισμός ζώνης ρίψης (Drop Zone - DZ): Συλλογή και ανάλυση πληροφοριών για πιθανές απειλές, ασφάλεια για τα πληρώματα, το φορτίο, clearance ζώνης.

Συνεργασία με τοπικές και διεθνείς Αρχές για αδειοδοτήσεις, διαδρόμους πτήσης και υποστήριξη.

Καθορισμός διαδρόμων εισόδου και εξόδου, ώστε να αποφεύγεται ο κίνδυνος από εχθρικά πυρά ή άλλες απειλές. Περιλαμβάνει και εναλλακτικές διαδρομές.

2

Intelligence

Συλλογή στοιχείων για εχθρικά μέσα αεράμυνας, πιθανές ζώνες εμπλοκής.

Ενημέρωση για την κατάσταση του εδάφους και υποδομών και για τη δυνατότητα αποδοχής και διανομής των εφοδίων στο έδαφος.

3

Σχεδιασμός πτήσης

Υπολογισμός διαδρομής. Καθορισμός ύψους και ταχύτητας πτήσης. Καθορισμός χρόνου απογείωσης, άφιξης και ρίψης.

4

Φόρτωση

Επιλογή και συσκευασία εφοδίων μέσα σε ανθεκτικά κουτιά με ειδικά συστήματα αλεξίπτωτων.

Ελεγχος weight and balance: Σωστή τοποθέτηση στο αεροσκάφος για να εξασφαλιστεί η ασφαλής πτήση.

5

Συντονισμός

Συνεννόηση με τις αεροπορικές δυνάμεις άλλων χωρών: κοινό επιχειρησιακό πλάνο, ανταλλαγή πληροφοριών και κανόνες εμπλοκής.

Σε Μοζαμβίκη, Σουδάν και Λιβύη

Η αποστολή «Solidarity Path» προ-στέθηκε στον μακρύ κατάλογο προσφοράς των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων εκτός συνόρων. Τα τελευταία χρόνια, τα «φτερά» της Πολεμικής Αεροπορίας πέταξαν σε περιοχές κρίσεων στη Μέση Ανατολή και στην Αφρική, αναλαμβάνοντας σημαντικές αποστολές με υψηλές επιχειρησιακές απαιτήσεις.

Πριν από ένα χρόνο, C-130H της 356ΜΤΜ μετέβη στη Μοζαμβίκη για τον επαναπατρισμό Ελλήνων κομάντος της Διοίκησης Ειδικού Πολέμου, οι οποίοι ανέλαβαν την εκπαίδευση των ενόπλων δυνάμεων της αφρικανικής χώρας, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής αποστολής EUTM MOZ. Καλύπτοντας απόσταση 7.000 χιλιομέτρων, με ενδιάμεσο σταθμό το Τζιμπουτί, το

C-130H ολοκλήρωσε με επιτυχία το «τιτάνιο» ταξίδι του, επιχειρώντας σε περιβάλλον υψηλού κινδύνου. Είχε προηγηθεί μία από τις πιο δύσκολες αποστολές που έχει αναλάβει η Πολεμική Αεροπορία, η επιχείρηση απεγκλωβισμού Ελλήνων και ξένων πολιτών από το Σουδάν, τον Απρίλιο του 2023. Μετά την ενεργοποίηση του απόρρητου σχεδίου «Κόσμος», το C-130

της 356ΜΤΜ επιχείρησε εντός της εμπόλεμης ζώνης και περνώντας διά «πυρός και σιδήρου» προσγειώθηκε στο Χαρτούμ, την ώρα που λίγο έξω από την περίμετρο του αεροδρομίου τα στρατεύματα των δύο αντίπαλων στρατηγών ανταλλάσσαν πυρά πολυβόλων και βαρέων όπλων.

Αεροσκάφος της Μοίρας επιχείρησε και στη Λιβύη τον Σε-

πτέμβριο του ίδιου έτους, μεταφέροντας τρόφιμα και υγειονομικό υλικό, στο πλαίσιο της επιχείρησης η οποία σηματοδεύτηκε από την τραγική απώλεια πέντε μελών της ελληνικής αποστολής, ενώ τον Οκτώβριο του 2024, ένα ελληνικό C-130 μετέφερε ανθρωπιστική βοήθεια στη Βηρυτό του Λιβάνου καθώς μαινόταν η σύγκρουση της Χεζμπολά με τον ισραηλινό στρατό.

Ο πόλεμος των στύλων

Η Πυροσβεστική φυλούσε σκοπιά γύρω από την κολόνα που ήταν ύποπτη για την πυρκαγιά στην Κερατέα. Δεν ήταν η πρώτη φορά. Το «κυνηγητό» με τον ΔΕΔΔΗΕ, οι «αδρανείς» δικογραφίες και η συμβουλευτική εταιρεία του αποστράτου

Είχαν περάσει 40 λεπτά από την εκ-
Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

δήλωση της πυρκαγιάς στην Κερατέα, στις 8 Αυγούστου, όταν δύο ανακριτικοί υπάλληλοι της Πυροσβεστικής έφτασαν στην περιοχή για να διερευνήσουν τα αίτια. Μελέτησαν την κατεύθυνση του ανέμου, τις απανθρακωμένες επιφάνειες, το πώς είχε κατακαίσει η αιθάλη ολόγυρα, για να ικνληατήσουν την πορεία της φωτιάς. Εντόπισαν την αρχική εστία στην οδό Αμφιτρόπης, κοντά στον οικισμό Τογάνι, κάτω από έναν τσιμεντένιο στύλο ηλεκτροδότησης.

Δεν βρήκαν εκεί απορρίμματα, κάποιο υπόλειμμα εμπρηστικού μηχανισμού ή άλλα στοιχεία που να παραπέμπουν σε «ανθρώπινο χέρι». Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», από την αυτοψία τους έκριναν ότι ακόμη και ένα φωτοβολταϊκό πάρκο που βρίσκεται σε απόσταση περίπου 200 μέτρων από τον στύλο δεν σχετιζόταν με την πυρκαγιά. Ένας αυτόπτης μάρτυρας από γειτονικό σπίτι φέρεται να κατέθεσε ότι άκουσε πρώτα έναν δυνατό ήχο και έπειτα είδε τη φωτιά, κοντά στον στύλο. Άλλος μάρτυρας φέρεται να κατέθεσε ότι πρώτα αντιλήφθηκε διακοπή ρεύματος και λίγα λεπτά μετά εκδηλώθηκε η πυρκαγιά. Τα δύο στελέχη της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Εγκλημάτων Εμπρησμού εντόπισαν στον στύλο ένα κομμένο καλώδιο γραμμής μέσης τάσης.

Λίγες ώρες αργότερα, φώναξαν στο σημείο έναν ηλεκτρολόγο μηχανικό και τον διόρισαν πραγματογνώμονα. Αυτός φέρεται να διαπίστωσε ότι η ακτίνα αποψίλωσης της βλάστησης στα τέσσερα μέτρα γύρω από τον στύλο δεν επαρκούσε για να αποτρέψει το ξέσπασμα πυρκαγιάς από σπινθηρισμούς. Φέρεται να επισήμανε ότι το κομμένο καλώδιο ήταν πρασινομένο από οξειδωση, παραπέμποντας σε έλλειψη συντήρησης δικτύου. Ακόμη, τα «πιάτα» πορσελάνης φέρεται να ήταν σκονισμένα και οι σφικτήρες σκουριασμένοι. Είχε πλέον νυχτώσει, όταν κρίθηκε ότι ο στύλος έπρεπε να φυλαχθεί.

Η «Κ» απευθύνθηκε στον ΔΕΔΔΗΕ (Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας) και ζήτησε την έκδοσή του σχετικά με τη φωτιά στην Κερατέα. Από την πλευρά της εταιρείας διαχείρισης δηλώνουν ότι το δίκτυο δεν έχει καμία σχέση με την πυρκαγιά και περιμένουν τη σύνταξη του τελικού πορίσματος.

Η απόφαση για την ολονύκτια επιφυλακή στην αρχική εστία της οδού Αμφιτρόπης δεν ήταν κάτι πρωτοφανές. Είχε γίνει ξανά τον Αύγουστο του 2024, σε μια ξύλινη κολόνα στην οδό Αμάλθειας στον Βαρνάβα. Από εκείνη τη φωτιά είχαν καεί περισσότερα από 100.000 στρέμματα και μία γυναίκα από τη Μολδαβία απανθρακώθηκε μέσα στον χώρο εργασίας της, όταν οι φλόγες έφτασαν μέχρι το Πάτημα Χαλανδρίου. Τα στελέχη της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Εγκλημάτων Εμπρησμού (ΔΑΕΕ) του Πυροσβεστικού Σώματος συνέλεξαν με μαγνήτη μεταλλικά ρινίσματα από την αρχική εστία, μεγέθους από 7,5 έως 23 χιλιοστά, και τα έστειλαν στο Γενικό Χημείο του Κράτους για αναλύσεις, ώστε να φανεί το σημείο τήξης τους. Παράλληλα, ο πραγματογνώμονας που όρισαν συνέδεσε στο πόριμά του την πυρκαγιά στον Βαρνάβα με το δίκτυο μεταφοράς ρεύματος. Οπως είχε αποκαλύψει η «Κ», η δικογραφία που σχηματίστηκε παραμένει ακόμη στο συρτάρι των εισαγγελικών αρχών.

Ο τρόπος με τον οποίο κινήθηκαν τότε οι ανακριτικοί υπάλληλοι της Πυροσβεστικής θεωρείται κομβικός. Τον φετινό Ιούλιο, στη φωτιά της Δροσοπηγής, ακολούθησαν την ίδια προσέγγιση, φυλάσσοντας τη νύχτα άλλη κολόνα στην οποία είχαν στραφεί οι υποψίες τους. Τα συνεργεία για την αποκατάσταση των βλαβών και καταστροφών στο δίκτυο ηλεκτροδότησης συνήθως

σπεύδουν άμεσα στις πληγείσες περιοχές για τις επιδιορθώσεις που απαιτούνται, και από τη ΔΑΕΕ δεν ήθελαν να ρισκάρουν την πιθανότητα να χαθεί κάποιο στοιχείο που ενδέχεται να παραπέμψει σε βραχυκύκλωμα.

Λακωνική προϊστορία

Ενδεικτική είναι η περίπτωση μιας πυρκαγιάς στη Νεάπολη Λακωνίας τον Ιούλιο του 2015, στην οποία κάπκαν περισσότερα από 52.000 στρέμματα. Από την αυτοψία της Πυροσβεστικής, η αρχική εστία εντοπίστηκε τότε σε ξερά χόρτα και φρύγανα, σε απόσταση 20 μέτρων από ξύλινη κολόνα ηλεκτροδότησης. Στο σημείο, όμως, είχε φτάσει πρώτο ένα συνεργείο το οποίο παρέδωσε στους ανακριτικούς υπαλλήλους καλώδιο μή-

κους 51,15 μέτρων, παρότι κανονικά θα έπρεπε να φτάνει στα 78 μ., με αποτέλεσμα να μην μπορεί «να διαγνωστεί θερμική αλλοίωση του αποκοπέντος αγωγού ή τήγμα-τα αυτού κατά την αποκοπή του». Εκείνη η υπόθεση έφτασε μέχρι τον Αρειό Πάγο, με το δικαστήριο να δέχεται ότι η φωτιά είχε προκληθεί λόγω πλημμελούς συντήρησης σε μονωτήρες ηλεκτρικών εκκενώσεων.

Τα στελέχη της ΔΑΕΕ δεν έχουν εστιάσει τις έρευνές τους στο δίκτυο ηλεκτροδότησης μόνο για την πυρκαγιά της Κερατέας. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το δίκτυο ερευνάται και για την πρώτη εστία που εκδηλώθηκε το μεσημέρι της 12ης Αυγούστου στις φωτιές της Αχαΐας, κοντά στο Βασιλικό. Το βράδυ εκδηλώθηκε

δεύτερη πυρκαγιά στα Συκαινά, για την οποία συνελήφθησαν ως ύποπτοι εμπρησμού δύο άνδρες. Υπό διερεύνηση βρίσκεται ένας στύλος και για την πυρκαγιά στην Παλαιά Φώκαια στις 26 Ιουνίου. Ο δήμαρχος Σαρωνικού Δημήτρης Παπακρήστου δήλωσε ότι έχει αναθέσει στο νομικό σύμβουλο του δήμου τη σύνταξη μηνυτήριας αναφοράς κατά του ΔΕΔΔΗΕ για εκείνο το συμβάν, αλλά και για την πρόσφατη πυρκαγιά της Κερατέας, που έφτασε μέχρι και τη δική τους περιοχή. Σε τηλεοπτικές δηλώσεις του τον Ιούνιο ο υπουργός Πολιτικής Προστασίας Γιάννης Κεφαλογιάννης είχε αναφέρει ότι, βάσει των ευρημάτων, η φωτιά στην Παλαιά Φώκαια είχε ξεσπάσει από καλώδιο του ΔΕΔΔΗΕ. Σε αυτήν, όπως και άλλες

περιπτώσεις, αναμένονται και τα τελικά πορίσματα των πραγματογνωμόνων, για τη σύνταξη των οποίων μπορεί να μεσολαβήσουν από εβδομάδες έως μήνες. Πηγές του ΔΕΔΔΗΕ αναφέρουν ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων που οδηγούνται στις δικαστικές αίθουσες δεν αποδεικνύεται ευθύνη του δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Η υπογειοποίηση

Σε ποσοστό 90%, τα περίπου 262.000 χιλιόμετρα γραμμών μέσης και χαμηλής τάσης στην Ελλάδα παραμένουν εναέρια, άρα εκτεθειμένα και ευάλωτα στις καιρικές συνθήκες. Σύμφωνα με πηγές του ΔΕΔΔΗΕ, η συνολική υπογειοποίηση του δικτύου θα ήταν οικονομικά ανέφικτη, καθώς θα απαιτούσε πολλά χρόνια υλοποίησης και το κόστος εκτιμάται πως θα ανερχόταν σε 35 δισ. ευρώ.

Από τον ΔΕΔΔΗΕ αναφέρουν ότι τα τελευταία χρόνια έχει επιταχυνθεί ο ρυθμός υπογειοποίησης. Σύμφωνα με στοιχεία που παρέθεσαν στην «Κ», την περίοδο 2017-2020 ο ρυθμός ανάπτυξης του υπογείου δικτύου ήταν 250 χλμ. ανά έτος. Το 2024 έφτασε στα 1.800 χλμ. ανά έτος, εκ των οποίων τα 500 χλμ. αναφέρεται ότι ήταν σε δασικές περιοχές, με το συνολικό υπόγειο δίκτυο να ανέρχεται σε περίπου 31.000 χλμ. Οπως προσθέτουν από τον ΔΕΔΔΗΕ, σε εξέλιξη βρίσκεται έργο αναβάθμισης ή και υπογειοποίησης 3.900 χλμ. εναέριων γραμμών σε δασικές και αστικές περιοχές με ορίζοντα ολοκλήρωσης το πρώτο εξάμηνο του 2026. Εξ αυτών αναφέρεται ότι έχουν αναβαθμιστεί ή υπογειοποιηθεί περισσότερα από 1.900 χλμ. «με έμφαση σε περιοχές υψηλής τρωτότητας». Παράλληλα, αναφέρεται από τον ΔΕΔΔΗΕ ότι προχωρούν σε κλαδέματα και αποψίλωσης.

Οι «αρχικές εστίες»

Από υποθέσεις που είναι σε γνώση της «Κ», φαίνεται ότι ορισμένες φορές τεχνικοί σύμβουλοι του ΔΕΔΔΗΕ εντοπίζουν την αρχική εστία κάποιας πυρκαγιάς σε διαφορετικό σημείο σε σχέση με τις αυτοψίες της Πυροσβεστικής. Αυτό φέρεται να έχει συμβεί στην περίπτωση της Κινέτας το 2018, αλλά και του Βαρνάβα το 2024. Για την Κινέτα, ο αξιωματικός της Πυροσβεστικής Δημήτρης Λιότσιος είχε διαπιστώσει, ως πραγματογνώμονας διορισμένος από τις εισαγγελικές αρχές, ότι η φωτιά ξεκίνησε κοντά σε ξύλινο στύλο μέσης τάσης και εκτίμησε στο πόρισμά του ότι οφείλεται «σε ηλεκτρικά αίτια σε χρόνο που οι δύο εκ των τριών αγωγών αποκολλήθηκαν από τους μονωτήρες πορσελάνης».

Σε παλαιότερο συμβάν τον Μάιο του 2013 στα Χανιά, οι ανακριτικοί υπάλληλοι της Πυροσβεστικής εντόπισαν την αρχική εστία μιας φωτιάς σε σημείο στο οποίο υπήρχαν ξύλινοι στύλοι ηλεκτροδότησης. Εκεί βρέθηκαν κομμένοι μεταλλικοί αγωγοί, τμήμα των οποίων είχε τπχθεί στη μία άκρη. Στο δικαστήριο από την πλευρά του υπευθύνου συντήρησης του δικτύου προσκομίστηκε ένα σχεδιάγραμμα, το οποίο, όμως, δεν αποτύπωνε τον επιδικό στύλο του δικτύου, αλλά όριζε ως πιθανό σημείο εκκίνησης της πυρκαγιάς άλλο μέρος, 300 μέτρα μακρύτερα, εντός ενός πορτοκαλεώνα. Ισχυρισμός που τελικά δεν έγινε δεκτός.

Ο σύμβουλος

Σε ορισμένες υποθέσεις τις διαπιστώσεις ανακριτικών υπαλλήλων της Πυροσβεστικής επικριρεί να αντικρούσει, ως τεχνικός σύμβουλος του ΔΕΔΔΗΕ, ένας απόστρατος αξιωματικός της Πυροσβεστικής, ο οποίος εδώ και χρόνια έχει ιδρύσει δική του εταιρεία. Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και το Πυροσβεστικό Σώμα ανέθεσαν το 2023 στην ίδια εταιρεία σύμβαση για θέματα πυρασφάλειας.

Στέλεχος της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Εγκλημάτων Εμπρησμού μπροστά στον στύλο της οδού Αμφιτρόπης, που ερευνάται για την πρόκληση της πυρκαγιάς στην Κερατέα.

Οι δύο συλλήψεις και οι δικαιολογίες

Στις 9 Αυγούστου, μία ημέρα μετά την εκδήλωση της φωτιάς στην Κερατέα, ένα συνεργείο του ΔΕΔΔΗΕ έφτασε στην οδό Αμφιτρόπης. Είχαν κληθεί από την Πυροσβεστική για να κατεβάσουν από τον στύλο υλικά που επρόκειτο να κατασχεθούν. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ένας από τους ανθρώπους που έφτασαν στο σημείο φέρεται να δήλωσε «τομεάρχης Αττικής». Βάσει της εικόνας που ήδη

είχαν σχηματίσει από την αυτοψία τους και όσα τους είχε μεταφέρει ο ηλεκτρολόγος μηχανικός ως πραγματογνώμονας, τα στελέχη της ΔΑΕΕ συνέλαβαν αυτόν τον άνδρα και ένα ακόμη άτομο που φέρεται να δήλωσε αναπάντων τον ρόλο. Οι εισαγγελικές αρχές ζήτησαν να αφεντών ελεutheroi. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που συλλαμβάνονται στο πλαίσιο του αυτοφώρου υπάλληλοι του ΔΕΔΔΗΕ για πυρκαγιά.

ριξε ότι δεν είναι υπεύθυνος για τη συντήρηση, αλλά για την αποκατάσταση του δικτύου. Ο άλλος φέρεται να ανέφερε ότι αντικαθιστά μόνο «προφορικά» τον υπεύθυνο των Μεσογείων και ότι άλλος υπάλληλος έχει τυπικά αυτόν τον ρόλο. Οι εισαγγελικές αρχές ζήτησαν να αφεντών ελεutheroi. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που συλλαμβάνονται στο πλαίσιο του αυτοφώρου υπάλληλοι του ΔΕΔΔΗΕ για πυρκαγιά.

262
χιλιόμετρα κλμ.
καλύπτουν στην Ελλάδα οι γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης του δικτύου ηλεκτροδότησης.

90%
του δικτύου παραμένει εναέριο, εκτεθειμένο στα στοιχεία της φύσης και στις φθορές που αυτά προκαλούν.

3.900
κλμ. εναέριων γραμμών πρέπει να έχουν αναβαθμιστεί ή και υπογειοποιηθεί μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2026.

15.808
ήταν τα καμένα στρέμματα στην πρόσφατη φωτιά της Κερατέας, όπου ένας 76χρονος έχασε τη ζωή του.

Χωρίς νερό για τουλάχιστον τρεις ημέρες έμειναν γειτονιές της Πάτρας. Κάτοικοι της πόλης γεμίζουν κουβάδες με νερό από τις υδρόφορες του δήμου και της δημοτικής επιχείρησης ύδρευσης.

Με στάχτες και αποκαΐδια έχουν καλυφθεί τα προσωπικά αντικείμενα της οικογένειας Κουνιάκη. Το σπίτι, που βρίσκεται στα Μποζαϊτικά, έχει μερικώς καεί.

Η Γιώτα Αναστασίου και ο Σπύρος Γεωργιόπουλος, ζευγάρι με ένα παιδί τριών ετών, στην αυλή του σπιτιού τους στα Μποζαϊτικά, ανάμεσα στα κατεστραμμένα αντικείμενα που άφησε πίσω της η πυρκαγιά.

«Τώρα, όλα από την αρχή»

Ένα οδοιπορικό στις συνοικίες της Πάτρας απ’ όπου πέρασε η φωτιά. Το πλήγμα στην τοπική οικονομία

Αποστολή **ΑΛΕΞΙΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ**

Στον δρόμο απέναντι από το 40ό Νηπιαγωγείο Πατρών, λίγα λεπτά με το αυτοκίνητο από το κέντρο της πόλης, οι κάτοικοι αναπαύονται στις πλαστικές ξαπλώστρες που έχουν στήσει έξω από τα σπίτια τους. Ανάμεσά τους ένα βυτίο γεμάτο νερό, το οποίο, όπως λένε, ανήκει στους ίδιους. «Με αυτό γέμισε η Πυροσβεστική τρεις και τέσσερις φορές». Είναι άγρυπνοι επί δύο βράδια. Η μυρωδιά του καμένου στον οικισμό των Μποζαϊτικών είναι πνιγνή.

«Η φωτιά έφτασε μέχρι την πόρτα σας;» ρώτησα τον ιδιοκτήτη του σπιτιού που μας υποδέχθηκε. «Μπήκε και μέσα», αποκρίθηκε ευθύς ο Νώντας Κουνιάκης, οδηγώντας μας στην πίσω πλευρά του διώροφου σπιτιού, που έχει καεί. Οι μπαλκονόπορτες έχουν λιώσει, οι τοίχοι είναι καμένοι και μέσα στα δωμάτια, έπιπλα και αντικείμενα είναι καλυμμένα από στάχτες. «Να φανταστείς ότι μόλις το είχαμε ασπίσει. Σε μία εβδομάδα έχουμε γάμο. Παντρεύεται ο γιος μας. Ετοιμάζαμε γλυκά, πίτες, τις μπομπονιέρες», είπε ο ηλικιωμένος άνδρας.

Το διαμέρισμα του πρώτου ορόφου το νοίκιαζαν σε ένα φιλικό τους ζευγάρι. Η Παναγιώτα Αναστασίου εργάζεται ως νοσηλεύτρια. Μετά το τέλος της εφημερίας, την ενημέρωναν πως το διαμέρισμά της καίγεται. «Χωρίς σπίτι είναι λες και έχεις χάσει τα πάντα. Έχω ένα μικρό παιδί, τριών ετών. Πού θα μείνει; Και παράλληλα εργάζομαι».

Το σπίτι βρίσκεται ακριβώς μπροστά σε μια κατάφυτη ρεματιά. «Πριν από λίγο καιρό τοῦς πήραμε τηλεφώνω να την καθαρίσουν. Παλιά περνούσε νερό από εδώ, αλλά στέρεψε εδώ και δέκα χρόνια. Το μονοπάτι δεν το χρησιμοποιεί κανείς. Το είχαν αφήσει ακαθάριστο. Πήρα δῆμο, περιφέρεια, δασαρχείο. Δεν βγάλαμε άκρη», παρατήρησε ο κ. Κουνιάκης, προσθέτοντας ότι το τμήμα που ήταν μπροστά από το σπίτι το καθάρισαν οι ίδιοι. Η «Κ» απευθύνθηκε στον Δήμο Πατρέων. Ο αντιδήμαρχος Πολιτικής Προστασίας, Μιχάλης Αναστασίου, σημείωσε πως είχαν καθαριστεί πολλά αλλά όχι όλα τα δημοτικά οικόπεδα, ενώ κάποια οικόπεδα δεν ανήκουν στον δήμο αλλά σε άλλους φορείς του Δημοσίου.

Ο καθαρισμός του οικοπέδου δεν ήταν το μόνο σημείο που οι κάτοικοι βίωσαν πως έλειπε ο συντονισμός. Το ίδιο σχολίασαν και για την Πυροσβεστική, επισημαίνοντας ότι τελευταία στιγμή και αφότου είχε φουντώσει η φωτιά ήρθε ένα πυροσβεστικό όχημα, το οποίο τροφοδότησαν τουλάχιστον τρεις φορές με δικό τους νερό.

Παρότι και τα δύο ζευγάρια έχουν ξαναδεί φωτιές να ξεσπούν στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας τα προηγούμενα χρόνια, πρώτη φορά ένοιωσαν να απειλούνται πραγματικά, βλέποντας τις φλόγες να «κατεβαίνουν» στην πόλη και να την περικυκλώνουν με εστίες

«Κάγκε» η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας και η τρίτη ομορφότερη. Να το θυμάστε», έλεγε η Πηνελόπη Κουνενάκη, στην μπαλκονόπορτα του σπιτιού της, το οποίο έχει υποστεί μεγάλες ζημιές από την πυρκαγιά που ξέσπασε στην Πάτρα. Είχε μόλις ασπίσει τους τοίχους ενόψει του γάμου του γιου της.

που κάλυψαν τα βουνά που την περιτριγυρίζουν. «Κάγκε η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας. Να το θυμάστε! Ανοίγαμε και βλέπαμε το πράσινο. Τώρα το χάος, κρανίου τόπος», συνόψισε η σύζυγος του κ. Κουνιάκη, Πηνελόπη.

Το άλλο, νεαρό, ζευγάρι κοιτάει με απόγνωση τα υπάρχοντά του που έχουν αχρηστευτεί. Και οι δύο αγωνιούν για τον χρόνο και το κόστος που θα απαιτηθεί για να επανέλθει η οικία, και παράλληλα η ζωή τους, στην πρότερη κατάσταση. Μαζί με το σπίτι, που υπέστη σοβαρές ζημιές, έχασαν και ένα χωράφι με ελαιόδεντρα που καλλιεργούσαν στην Περίστερα, κοντά στην αρχική εστία της φωτιάς, το οποίο κάγκε ολοσχερώς. Όπως σχολίασε ο Σπύρος Γεωργιόπουλος, ο οποίος απασχολείται ως ελεύθερος επαγγελματίας, το πρόβλημα δεν είναι μόνο

ατομικό, αλλά συλλογικό. «Η Πάτρα είχε ήδη την ανεργία από την αποβιομηχανισμό. Ήταν ήδη μειωμένος ο κύκλος εργασιών. Τώρα τι θα γίνει; Κάποιος που κρατούσε την επιχείρησή του με νύχια και με δόντια, βλέπει να του συμβαίνει και αυτό».

Τα συναισθήματα αυτά βιώνει και ο 50χρονος Παναγιώτης Τσεκούρας, αγρότης και κτηνοτρόφος, η στάνη του οποίου στη Δραγώλενα κάγκε. Η φωτιά κατέστρεψε μέρος της κατασκευής καθώς και όλες τις ποσότητες ζωοτροφής. Τα κοπάδια του, όπως είπε, ευτυχώς γλίτωσαν, καθώς ως μετακινούμενος κτηνοτρόφος τα είχε μεταφέρει σε άλλο σημείο για βοσκή. «Έγινε καταστροφή. Τα χρήματα για τις τροφές είχαν δοθεί. Εδώ θέλουν όλα επισκευή. Όλα θέλουν από την αρχή», τόνισε, προσθέτοντας ότι είναι από τους λίγους κτη-

νοτρόφους που έχουν μείνει στην περιοχή και οι οποίοι παλεύουν οικονομικά να αντεπεξέλθουν. Η τοπική οικονομία αναμένεται να πληγεί και από την καταστροφή των κτημάτων με οπωροκηπευτικά και ελαιόδεντρα που καταστράφηκαν.

Αλυσιδωτές κρίσεις

Το ατομικό αλλά και συλλογικό τραύμα από την πυρκαγιά που έφτασε πραγματικά στην πόλη σχολίασε και ο Παναγιώτης Αλεξόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής Ψυχιατρικής - Ψυχογνηριατρικής στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας και διευθυντής της Πανεπιστημιακής Ψυχιατρικής Κλινικής Ενηλίκων Πατρών. «Είναι μεγάλο χτύπημα να βλέπεις το βίος σου να καίγεται. Το τραύμα έχει δύο όψεις: η πρώτη όψη είναι η οζύτητα του γεγονότος, της καταστροφής, και η

δεύτερη, το αίσθημα της ανημπόριας, το πώς θα ξαναχτίσεις όλα αυτά, με ποια εργαλεία και πόσο χρόνο θα σου πάρει». Στη δεύτερη αυτή όψη μεγάλο ρόλο διαδραματίζει και η περιρρέουσα κατάσταση. Εδώ, ο ψυχίατρος, που «αφουγκράζεται» την πόλη του, εντοπίζει ένα σοβαρό πρόβλημα: Η Πάτρα δεν έχει όραμα, δεν ξέρει πού πηγαίνει ταυτοτικά ο τόπος. Η πόλη της δυτικής Ελλάδας έχει υποστεί αλλεπάλληλες κρίσεις, που έχουν επιφέρει ρωγμές στην ελπίδα της κοινότητας για ένα καλύτερο μέλλον, αλλά και στην εμπιστοσύνη της προς τους θεσμούς. Όπως περιέγραψε, η πόλη που έχει ήδη ταλαιπωρηθεί τα τελευταία χρόνια από τη φυγή των βιομηχανιών και έπειτα την οικονομική και την υγειονομική κρίση, υφίσταται τώρα και αυτή την τελευταία πληγή χωρίς να διαθέτει μια αναπτυξιακή προοπτική.

Το ίδιο υπογράμμισε και ο Γιώργος Ψωμάδης, επιχειρηματίας και διαμερισματικός σύμβουλος του Δήμου Πατρέων. «Πολλοί άνθρωποι στην πόλη έχουν χάσει την ελπίδα τους. Λείπει το όραμα, ο αναπτυξιακός στόχος, που θα εμπνεύσει τον κόσμο να αγωνιστεί για κάτι». Ο ίδιος, ωστόσο, δεν παρουσιάζει μια εξ ολοκλήρου μαύρη εικόνα. Όπως είπε, η πόλη διαθέτει και ανθρώπινο δυναμικό που θέλει να βοηθήσει και το αίσθημα της αλληλεγγύης. Στη διάρκεια της φωτιάς, πολλοί προσέτρεξαν ως εθελοντές να βοηθήσουν. Ο επιχειρηματίας έφερε ως παράδειγμα τη μεγάλη κινητοποίηση και οργάνωση που υπήρξε για τη διάσωση ζωών. Σε έναν χώρο στην πλαζ των Πατρών, όπου πήγε και ο ίδιος δύο σκυλιά που είχε απεγκλωβίσει από σπίντα στα οποία προσέγγιζε η φωτιά, λειτουργούσε υποδειγματικά μια επιχείρηση φιλοξενίας ζώων, από σκύλους και γάτες μέχρι κήνες και κουνέλια, που είχαν απεγκλωβιστεί και διασωθεί.

Αύπνοι 48 ώρες

Τη δυναμική της Πάτρας απέδειξαν και οι νέοι, που αποτελούν μέρος της «startup» σκηνής της πόλης, έχοντας ιδρύσει τη νεοφυή επιχείρηση GivelinK, μια καινοτόμο πλατφόρμα για δωρεές. «Δεν φάγαμε, δεν κοιμηθήκαμε για 48 ώρες. Εστιάσαμε στην ελπίδα», τόνισε ο Αντώνης Πολίτης, λέγοντας ότι κατάφεραν μέσω της πλατφόρμας να συγκεντρώσουν τρόφιμα η αξία των οποίων ξεπερνάει σε αξία τις 28.000 ευρώ. Για τον νεαρό άνδρα, η κίνηση αυτή είναι και ένας γλυκόπικρος αποχαιρετισμός, μιας και το επόμενο διάστημα η έδρα της επιχείρησης θα μεταφερθεί στην Αμερική και ο ίδιος θα μοιράζει τη ζωή του μεταξύ των ηπείρων.

Λίγο πριν από το ηλιοβασίλεμα, οι κάτοικοι βγαίνουν στα μπαλκόνια παρακολουθώντας μια τελευταία αναζωπύρωση. Κοιτούν σιωπηλοί. Οι μόνες κουβέντες που αντάλλαξαν είναι οι ευχές για τον Δεκαπενταύγουστο. Για κάθε επικειμένη γιορτή, στην Πάτρα έχουν μια δική τους ευχή: «Καλή αυριανή να έχουμε».

Δωρεές 28.000 ευρώ
Ο Αντώνης Πολίτης, συνιδρυτής της startup GivelinK, μπροστά από τα τρόφιμα, αξίας περίπου 28.000 ευρώ, που κατάφερε να συγκεντρώσει η νεοφυής επιχείρησή μέσω της πλατφόρμας δωρεών που διαθέτει.

Τα ίχνη και οι συλλήψεις

Σε έναν στύλο ηλεκτροδότησης εστιάζουν τις υποψίες τους οι ανακριτικοί υπάλληλοι της Πυροσβεστικής αναφορικά με την αιτία έναρξης του πρώτου μετώπου της πυρκαγιάς της Αχαΐας κοντά στο Βασιλικό, την Τρίτη 12 Αυγούστου. Τη νύχτα της ίδιας ημέρας, στα Συκαϊνά Πάτρας εκδηλώθηκε δεύτερη εστία. Για τη φωτιά αυτή συνελήφθησαν για εμπρησμό ένας 19χρονος, που οδηγούσε μηχανή, και ο 27χρονος συνοδηγός του. Ο πρώτος φέρεται να είχε σε αστυνομικούς πως ο φίλος του κατέβηκε από το μηχανάκι και έβαλε φωτιά. Στις 13 Αυγούστου συνελήφθη από τις αστυνομικές αρχές ένας 25χρονος, με την κατηγορία του εμπρησμού σε άλλο σημείο της Πάτρας, κοντά στο Γηροκομείο.

Σαν παλιοί φίλοι... Η επικοινωνία μεταξύ των δύο ανδρών μαρτυρούσε οικειότητα. Τουλάχιστον μπροστά στις κάμερες.

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΤΗΣ ΑΛΑΣΚΑΣ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ανκορατζ σημαίνει αγκυροβόλιο, το ήρεμο και ασφαλές σημείο όπου σταθμεύουν προσωρινά τα πλοία. Ωστόσο ο κίνδυνος του ναυαγίου πλανιόταν μέχρι την τελευταία στιγμή απειλητικός πάνω από τη στρατιωτική βάση Ελμεντορφ - Ρίτσαρντσον, στο Ανκορατζ της Αλάσκας, που φιλοξένησε την υψηλού διακυβεύματος και ακόμη υψηλότερου ρίσκου συνάντηση του Ντόναλντ Τραμπ με τον Βλαντιμίρ Πούτιν, με κεντρικό διακύβευμα την ειρήνευση στην Ουκρανία. Ίσως ποτέ άλλοτε στη διπλωματική ιστορία των μεγάλων δυνάμεων μια τόσο κρίσιμη συνάντηση δεν είχε οργανωθεί τόσο βιαστικά, με τέτοια απουσία ουσιαστικής προετοιμασίας, ύστερα από τα ατελέσφορα τηλεσγράφα και τις απίθανες αλλαγές στη διάθεση και στις τοποθετήσεις του Αμερικανού προέδρου.

Όταν πήγαινε στο τυπογραφείο η πρώτη έκδοση αυτού του φύλλου, νωρίς το πρωί του Σαββάτου, δεν είχαν ακόμη διασαφηνιστεί τα αποτελέσματα της συνόδου, αν και υπήρχαν ενδείξεις ότι και οι δύο πλευρές προσπαθούσαν να διασώσουν τα προσχήματα και να συντηρήσουν τη διπλωματική κινητικότητα. Στην κοινή συνέντευξη Τύπου μετά το τέλος των συνομιλιών, οι δύο ηγέτες τις χαρακτήρισαν εποικοδομητικές και παραγωγικές. Συμφωνία για εκκευρία δεν υπήρξε, αλλά ο Ντόναλντ Τραμπ ανέφερε ότι υπήρχε σύγκλιση στα περισσότερα θέματα, παρότι παρέμεινε το χάσμα σε ένα, σημαντικό σημείο, χωρίς να το διευκρινίσει. Τις επόμενες μέρες και ώρες, ασφαλώς θα μάθουμε περισσότερα, καθώς ο Αμερικανός πρόεδρος θα μιλήσει τηλεφωνικά για τα αποτελέσματα της συνόδου, όπως είπε, με τον Βολοντίμιρ Ζελένσκι και το ΝΑΤΟ. Από την πλευρά του, ο Πούτιν ευχήθηκε να μην υπονομεύσουν το θετικό πνεύμα του Ανκορατζ το Κίεβο και οι Ευρωπαίοι, πράγμα που υποδηλώνει ότι τίποτα δεν έχει ακόμη κριθεί.

Πόζες και πομπές

Η μέρα ξεκίνησε με καλούς οиωνούς, τουλάχιστον για τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Απόβλητος της Δύσης επί τριάντισ χρόνια, ο Ρώσος πρόεδρος είδε να του στρώνουν το κόκκινο χαλί επί αμερικανικού εδάφους για να τον υποδεχθεί έξω από το αεροπλάνο του ο ίδιος ο Αμερικανός πρόεδρος και να φωτογραφηθεί μαζί του, ενώ αμερικανικά μαχητικά αεροσκάφη απέδιδαν τιμές. Αμέσως μετά, ο Πούτιν μπήκε μαζί με τον Τραμπ στο προεδρικό αυτοκίνητο του οικοδεσπότη του, το περίφημο Beast, πράγμα εντελώς ασυνήθιστο, και μάλιστα απουσία μεταφραστών, τροφοδοτώντας ερωτήματα για το τι άραγε συζήτησαν επί δέκα λεπτά οι δύο ηγέτες μα-

κριά από ενοχλητικούς μάρτυρες.

Στις διαβουλεύσεις πίσω από τις κλειστές πόρτες, η ατμόσφαιρα θα πρέπει να ήταν λιγότερο εγκάρδια, πέραν των άλλων γιατί οι δύο άνδρες δεν ήταν μόνοι τους: ο αρχικός προγραμματισμός να συνομιλήσουν μόνοι τους, παρουσία μόνο των διερμηνέων τους, ανατράπηκε την τελευταία στιγμή, όταν αποφασίστηκε να συνοδεύονται από δύο συνεργάτες τους ο καθένας. Από αμερικανικής πλευράς ήταν ο ειδικός απεσταλμένος Στιβ Γουίτκοφ και ο γνωστός για τις σκληρές θέσεις του έναντι της Ρωσίας υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο, η παρουσία του οποίου θα προκάλεσε κάποια ανακούφιση στους μεγάλους απόντες της συνάντησης, τον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι και τους Ευρωπαίους ηγέτες. Στην άλλη πλευρά, τον Πούτιν συνόδευαν ο σύμβουλος του Γιούρι Ουσάκοφ και ο υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ, ο οποίος έφτασε στο Ανκορατζ φορώντας ένα φούτερ που έγραφε СССР, το ακρωνύμιο της Σοβιετικής Ένωσης στο κυριλλικό αλφάβητο.

Και οι δύο πλευρές προσήλθαν

στη συνάντηση προσπαθώντας να ενισχύσουν όσο γίνεται περισσότερο τη διαπραγματευτική τους θέση. Ο Τραμπ διεμήνυσε ότι επιθυμούσε «κάποια μορφή κατάπαυσης του πυρός» ή, τουλάχιστον, ένα σοβαρό βήμα προς μια επόμενη τριμερή συνάντηση με τη συμμετοχή και του Ζελένσκι, όπου θα συμφωνηθεί η εκκευρία, απειλώντας τον Πούτιν με «πολύ σοβαρές» οικονομικές επιπτώσεις αν δεν βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Στη σκληρήνωση της στάσης του πρέπει να μέτρησαν δύο παράγοντες. Κατ' αρχάς, το γεγονός ότι στο βαθύ κράτος, όπως και στο ίδιο το περιβάλλον του, με εξαίρεση τον αντιπρόεδρο Τζέι Ντι Βανς, πλειοψηφούν παλιές κοπής «γεράκια» —όπως ο υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο, ο απεσταλμένος του για το Ουκρανικό Κιθ Κέλογκ και ο γερουσιαστής Λίντσεϊ Γκράχαμ— που βλέπουν τη Ρωσία ως ασυμφιλίωτο εχθρό και του επισείουν τον κίνδυνο να εμφανιστεί ως αφελής looser απέναντι στον Πούτιν. Επειτα, ήρθε η παρέμβαση των Ευρωπαίων, που ανησυχούσαν για τον κίνδυνο μιας νέας Γιάλτας, όπου ύψιστα συμφέ-

ροντα ευρωπαϊκής ασφαλείας θα καθορίζονταν ερήμην τους και προσπάθησαν να θέσουν κάποιες κόκκινες γραμμές στην τηλεδιάσκεψη της περασμένης Τετάρτης που οργάνωσε ο Γερμανός καγκελάριος Φρίντριχ Μερτς.

«Μιλάει» με τα όπλα

Όσο για τον Πούτιν, η διαπραγματευτική θέση του ενισχύθηκε από το γεγονός ότι ο ρωσικός στρατός κατάφερε την περασμένη Δευτέρα να διαρρήξει τις ουκρανικές οχυρώσεις στην κωμόπολη Ντοπροπίλια του Ντονέτσκ και να προωθηθεί προς δύο κατευθύνσεις, σε βάθος 10 έως 15 χιλιομέτρων. Αν και οι Ρώσοι δεν έχουν ακόμη σταθεροποιήσει τις θέσεις τους, η εξέλιξη αυτή ήρθε να τονώσει την καίρια αδυναμία των Ουκρανών να αναπληρώσουν τα κενά στα στρατεύματα της πρώτης γραμμής και τον κίνδυνο να βρεθούν σύντομα περικυκλωμένες οι δύο μεγάλες πόλεις του Ντονέτσκ που εξακολουθούν να βρίσκονται στα χέρια τους, το Κραματόρσκ και το Σλοβιάνσκ.

Ωστόσο ο πάντα ρεαλιστής Πούτιν δεν θα μπορούσε να υπε-

ρεκτιμήσει τη διαπραγματευτική αξία παρόμοιων επιτυχιών. Η γεωπολιτική ισχύς της χώρας του υπέστη κατά τους τελευταίους οκτώ μήνες τρία σοβαρά πλήγματα: στη Συρία, με την ανατροπή του Ασαντ, στο Ιράν, όπου αρκέστηκε σε πλατωνικές διαμαρτυρίες όταν ΗΠΑ και Ισραήλ σφυροκοπούσαν μια χώρα με την οποία έχει συνάψει συνθήκη αμυντικής συνεργασίας, και πιο πρόσφατα στον νότιο Καύκασο. Στις 8 Αυγούστου, οι πρόεδροι του Αζερμπαϊτζάν Ιλχάμ Αλίεφ και της Αρμενίας Νικόλ Πασινιάν υπέγραψαν μνημόνιο για συνθήκη ειρήνης στον Λευκό Οίκο, παρουσία του Ντόναλντ Τραμπ, αφήνοντας στην άκρη τη Ρωσία, παραδοσιακά ηγεμονική δύναμη στην περιοχή. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η δημιουργία ενός «Διαδρόμου Τραμπ για την Παγκόσμια Ειρήνη και Ευμερσία», μήκους 32 χιλιομέτρων, η ασφάλεια του οποίου ανατίθεται για 99 χρόνια σε αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες και ιδιωτικές εταιρείες, κάτι που προσιονίζεται Αμερικανούς νυν και πρώην στρατιωτικούς στο μαλακό υπογάστριο της Ρωσίας.

Εξίσου σοβαρή είναι η οικονομική πίεση. Ο ρυθμός αύξησης του ρωσικού ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα είναι φέτος 1,5% έναντι 4,7% πέρυσι και το έλλειμμα μεγαλώνει, καθώς τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου μειώνονται σε σημαντικό βαθμό. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν έχει ζωηρούς λόγους να επιθυμεί την άρση των κυρώσεων και την επιστροφή αμερικανικών επενδύσεων, κάτι που απηχεί και το γεγονός ότι στις συνομιλίες του Ανκορατζ συμμετείχαν από δύο οικονομικά στελέχη πρώτης γραμμής στις πενταμελείς αντιπροσωπείες των δύο πλευρών που πλαισίωσαν τους προέδρους τους.

Με αυτά τα δεδομένα, ήταν ανοιχτό το ενδεχόμενο να αποδεχθεί ο Πούτιν σε πρώτη φάση μια μερική εκκευρία στον αέρα και μια συνάντηση με τον Ζελένσκι σε δεύτερο χρόνο ώστε να συζητηθεί η πλήρης κατάπαυση του πυρός με αντάλλαγμα μερική άρση των κυρώσεων από την πλευρά των ΗΠΑ. Παράλληλα, ήταν πιθανό να δρομολογηθεί μια συμφωνία ελέγχου των πυρηνικών εξοπλισμών, που θα πάρει τη θέση της New START, όπως πρότεινε τις προάλλες ο Πούτιν.

Τα μεγάλα, αναπάντητα ερωτήματα αφορούν τις θεμελιώδεις αξιώσεις της Ρωσίας, που δεν αφορούν τόσο το εδαφικό όσο την ουδετερότητα και τα όρια στον στρατό της Ουκρανίας, τη μη επέκταση του ΝΑΤΟ προς Ανατολάς και γενικά την αρχιτεκτονική ασφάλειας στην Ευρώπη. Από την πλευρά τους, οι Ουκρανοί επιμένουν για εγγυήσεις ασφαλείας και οι Ευρωπαίοι προτίθενται να εγκαταστήσουν στρατιωτικές δυνάμεις στο έδαφος της χώρας στο πλαίσιο μιας μελλοντικής συμφωνίας ειρήνης, κάτι που οι Ρώσοι δεν θέλουν ούτε να σκέφτονται. Ολα αυτά σημαίνουν ότι το Ανκορατζ μπορεί να αποτελέσει στην καλύτερη περίπτωση μόνο το πρώτο βήμα σε έναν μακρύ και απρόβλεπτο δρόμο.

Ταγκό αλλά χωρίς ντιλ για την Ουκρανία

«Χημεία» και αβρόντες μεταξύ Τραμπ και Πούτιν στο κόκκινο χαλί. Όμως οι «εποικοδομητικές» συνομιλίες δεν έφεραν από αποτέλεσμα.

Πώς άλλαξε ο χάρτης μετά την εισβολή

Φεβρουάριος 2022. Πριν από την εισβολή

Μάρτιος 2022. Η ταχεία προέλαση της Ρωσίας

Νοέμβριος 2022. Η Ουκρανία ανακτά εδάφη

Ιούλιος 2025. Η Ρωσία προχωρά

◆ Υπό τον έλεγχο της Ρωσίας

◆ Υπό τον έλεγχο της Ρωσίας και των συμμάχων της

Οι συγκλίσεις και το χάσμα

Οι δύο ηγέτες χαρακτήρισαν τις διαπραγματεύσεις παραγωγικές, χωρίς να δώσουν λεπτομέρειες. Ο Ντόναλντ Τραμπ ανέφερε ότι υπήρχε σύγκλιση στα περισσότερα θέματα, παρότι παρέμεινε το χάσμα σε ένα σημαντικό σημείο, χωρίς να το διευκρινίσει.

Οι προηγούμενες συναντήσεις τους

7-8 Ιουλίου 2017

ΑΜΒΟΥΡΓΟ, ΓΕΡΜΑΝΙΑ
G20

Στην πρώτη τους συνάντηση, ο Τραμπ και ο Πούτιν μίλησαν με παρόντες τους υπουργούς Εξωτερικών ΗΠΑ και Ρωσίας και δύο διερμηνείς. Ο Τραμπ μετά το πέρας της συνάντησης αφαίρεσε τις σημειώσεις του δικού του διερμηνέα και του ζήτησε να μην ενημερώσει κανέναν για το περιεχόμενο της συζήτησης. Το ίδιο βράδυ, προσέγγισε τον Πούτιν για κατ’ ιδίαν συνομιλία μόνο με τον Ρώσο διερμηνέα παρόντα.

10 Νοεμβρίου 2017

ΝΤΑ ΝΑΝΓΚ, ΒΙΕΤΝΑΜ
ΑΡΕΡ

Κατά τη συνάντησή τους στο περιθώριο της συνόδου του ΑΡΕΡ (Forum για την Οικονομική Συνεργασία Ασίας-Ειρηνικού), ο Τραμπ υιοθέτησε τις διαβεβαιώσεις του Πούτιν ότι η Ρωσία δεν είχε παρέμβει στις αμερικανικές εκλογές του 2016. «Τον ρώτησα και μου είπε ότι δεν το έκανε, δεν ανακατέυτηκε (στις εκλογές) και αλήθεια τον πιστεύω ότι το εννοεί. Προσβάλλεται πολύ από αυτό και δεν είναι καλό πράγμα για τη χώρα μας», είχε πει ο Τραμπ.

16 Ιουλίου 2018

ΕΛΣΙΝΚΙ
Σύννοδος κορυφής ΗΠΑ - Ρωσίας

Οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν μόνο με τους διερμηνείς τους. Στην κοινή συνέντευξη Τύπου, όταν ρωτήθηκε αν εμπιστεύεται τις αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών ή τον Πούτιν για το θέμα της ρωσικής ανάμειξης στις εκλογές, ο Τραμπ απάντησε ότι εμπιστεύεται και τους δύο, επισημαίνοντας πως «ο πρόεδρος Πούτιν λέει ότι δεν είναι η Ρωσία. Δεν βλέπω λόγο γιατί να είναι».

Ντόναλντ Τραμπ και Βλαντιμίρ Πούτιν κατευθύνονται προς το «θηρίο» - τη λιμουζίνα του πρώτου. Δεν συνηθίζεται ξένος ηγέτης να είναι συνεπιβάτης του Αμερικανού προέδρου.

Εξιλέωση και συναλλαγή

Η επαναφορά του Πούτιν στη διεθνή σκηνή και οι «γκρίζες» παραδοχές της ατζέντας του Τραμπ

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΤΗΣ ΑΛΑΣΚΑΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Ο Ντόναλντ Τραμπ είχε προαναγγείλει ήδη κατά την προεκλογική περίοδο ότι θα διευθετούσε τον πόλεμο στην Ουκρανία εντός 24 ωρών. Αναλαμβάνοντας τα καθήκοντά του, διαπίστωσε την πολυπλοκότητα του ζητήματος, παρ’ όλα αυτά, έχει έκτοτε επενδύσει σημαντικό πολιτικό και διπλωματικό κεφάλαιο στις προσπάθειες εξεύρεσης κάποιας, έστω προσωρινής, λύσης. Προκειμένου αυτές να αποκαταστήσουν τους διαύλους επικοινωνίας με τον Ρώσο ομόλογό του, οι οποίοι μετά την εισβολή της Μόσχας στην Ουκρανία είχαν απενεργοποιηθεί από το σύνολο των ηγετών της Δύσης. Προφανώς, δεν μπορούσε να υπάρξει πρόσδος εφόσον η διαβούλευση με ένα από τα δύο μέρη του προβλήματος, δηλαδή τη Ρωσία, είχε καταστεί αδύνατη. Υπό αυτή την έννοια, ο Αμερικανός πρόεδρος πιστώνεται την άρση του αδιεξόδου, κάνοντας το πρώτο βήμα προσέγγισης με τον μέχρι πρότινος περιθωριοποιημένο από τον δυτικό κόσμο Πούτιν. Και εξηγείται έτσι μερικώς η απροθυμία του να λάβει μέτρα εις βάρος της Μόσχας, επιδεικνύοντας μάλιστα υπέρμετρη υπομονή/ανοχή απέναντι στους ελιγμούς Πούτιν, ώστε να μην επιβαρυνθεί περαιτέρω το κλίμα. Σημειωτέον πως για ένα σημαντικό μέρος της παγκόσμιας κοινότητας, από τον αραβικό κόσμο και την Τουρκία μέχρι την Κίνα, την Ινδία και τον Παγκόσμιο Νότο, οι συνεργασίες με τη Μόσχα δεν έχουν περιοριστεί, αντιθέτως σε αρκετές περι-

πτώσεις της δίνουν τη δυνατότητα να παρακάμπτει τις κυρώσεις που της έχουν επιβληθεί. Εντούτοις, ο τρόπος που ο Αμερικανός πρόεδρος αποφάσισε να επαναφέρει τη Ρωσία στις διαβουλεύσεις για το μέλλον της Ουκρανίας έχει τρία δομικά προβλήματα: Πρώτον, υιοθετεί σε σχεδόν απόλυτο βαθμό τη ρωσική άποψη πως η ουκρανική ηγεσία φέρει σε μεγαλύτερο βαθμό την ευθύνη της πολεμικής αναμέτρησης, πιθανότατα γιατί ο Πούτιν ταυτίζει τον Ζελένσκι με τον Μπάιντεν, πείθοντας τον Τραμπ ότι ο πρώτος λειτούργησε ως ενεργούμενο του δεύτερου. Εν συνεχεία, βλέπει τους Ευρωπαίους ως μέρος του προβλήματος γιατί έχουν επιβάλει 18 πακέτα κυρώσεων και δεν προτείνουν κάτι ρεαλιστικά εμποδοδομτικό, που εντέλει μόνο ο Τραμπ πιστεύει πως κάνει, επομένως δεν τους ακούει. Είναι πεπεισμένος ότι η λύση του προβλήματος βρίσκεται αποκλειστικά στα χέρια τα δικά του και του Πούτιν. Τρίτον, η επίλυση του Ουκρανικού εντάσσεται σε μια ευρύτερη ατζέντα που αφορά τόσο στις σχέσεις Ουάσιγκτον - Μόσχας όσο και στη χρησιμότητα της δεύτερης για την ανάσχεση του Πεκίνου. Έτσι, η αποκατάσταση των σχέσεων με τη Ρωσία και δη με αμοιβαία διάθεση πολυεπίπεδων συμπράξεων (επί παραδείγματι στην εκμετάλλευση των ορυκτών στον Αρκτικό Κύκλο, δεδομένου πως η Ρωσία διαθέτει τον μεγαλύτερο στόλο παγοθραυστικών παγκοσμίως, ή των σπάνιων γαιών που βρίσκονται και σε προσαρτημένα εδάφη της Ουκρανίας ή επενδύσεις στον ρωσικό ενεργειακό πλούτο) καθίσταται προτεραιότητα για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αρα, τα συμφέροντα της Ουκρα-

νίας, όπως και η υπεράσπιση της υφιστάμενης τάξης πραγμάτων και των προνοιών της, όπως το απαραβίαστο των συνόρων και η εδαφική ακεραιότητα, αποτελούν για τον Αμερικανό πρόεδρο ψιλά γράμματα και δεν ορίζουν την τελική στάση της Ουάσιγκτον. Είναι όμως ενθαρρυντικό ότι, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Τραμπ, οι όποιες εμπορικές-ενεργειακές συνεργασίες με τη Μόσχα θα ακολουθήσουν μια συμφωνία για την Ουκρανία. Είναι πρόδηλο ότι ο ένοικος του Λευκού Οίκου υπολήπτεται περισσότερο τον Πούτιν από ό,τι τον Ζελένσκι και τον θεωρεί κρησνύοντα για την επίτευξη των στόχων του. Στη μεγάλη εικόνα, μία ευρύτερη συνεννόηση με το Κρεμλίνο, που θα περιλαμβάνει πέραν της Ουκρανίας τον έλεγχο των πυρηνικών, θα πλασαριστεί από τον Τραμπ ως καθοριστική συμβολή του στην παγκόσμια ειρήνη αλλά και στην ευρωπαϊκή ασφάλεια, αφαιρώντας έτσι από τους Ευρωπαίους το επιχείρημα περί της ρωσικής απειλής. Οι τελευταίοι, όμως, θα ήθελαν οι ΗΠΑ να συνδιαμορφώσουν την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφάλειας την επομένη της λήξης του πολέμου στην Ουκρανία, προσφέροντας εγγυήσεις που θα λειτουργήσουν αποτρεπτικά έναντι των αναθεωρητικών βλέψεων της Ρωσίας. Ο Πούτιν, από την άλλη, αποπειράται να καθοπισχύσει τον Τραμπ ως προς τις επιδιώξεις του, προσφέροντάς του τα οφέλη της εξομάλυνσης των αμερικανορωσικών σχέσεων ώστε, αφενός, ο Αμερικανός ομολογός του να απαιτήσει από τους Ευρωπαίους να τον ακολουθήσουν, παρέχοντας –χωρίς ασφυκτικούς όρους– στη Ρωσία τη θέση που κατά αυτόν αξίζει στο παγκόσμιο

γίγνεσθαι και, αφετέρου, χάριν της επαναπροσέγγισης να γίνουν εν πολλοίς δεκτές οι ρωσικές θέσεις για τη διευθέτηση του Ουκρανικού. Ο Πούτιν θα μπορούσε σε μεταγενέστερη φάση (και όχι στην Αλάσκα) να εμφανίσει κάποιες προαποφασισμένες, ήσσονος σημασίας, παραχωρήσεις σε σχέση με τον μαζικισμό που ηθελήμενα εκφράζει δημοσίως, ως δήθεν αποτέλεσμα της σκληρής διαπραγματεύσεως εκ μέρους του Τραμπ. Αρκεί ο τελευταίος να αναδειχθεί σε ειρηνοποιό, ο οποίος σταμάτησε έναν πόλεμο και έσωσε χιλιάδες ζωές στρατιωτών και πολιτών, ανακόποντας παράλληλα την αλόγιστη σπατάλη αμερικανικών κεφαλαίων. Εχοντας υποχρεώσει τους Ευρωπαίους να αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες και μέσα από μία θολή συμφωνία να τριπλασιάσουν τις εισαγωγές αμερικανικού LNG και να πολλαπλασιάσουν τις επενδύσεις τους στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Τραμπ κάλλιστα μπορεί να αυτο-προβληθεί ως θριαμβευτής και έτσι να μετριάσει τις αντιδράσεις στο εσωτερικό για ενδοτισμό απέναντι στη Μόσχα. Αν αυτό συμβεί κάποια στιγμή, ο Τραμπ, για τους δικούς του λόγους, μοιάζει αποφασισμένος να το πιστώσει εν πολλοίς στον Πούτιν. Εφόσον ο ρόλος του Πούτιν εξελίσσεται σε καταλυτικό, διατηρεί τη δυνατότητα να ελισσεται με ευχέρεια έναντι του Τραμπ. Κάτι που επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι παρότι δεν του προσέφερε κάτι χειροπιαστό, το θέμα των κυρώσεων και δασμών έχει μπει στο ράφι. Ίσως ο Τραμπ αρκестεί στην προσδοκία διευθέτησης, ελπίζοντας ότι διαμορφώνονται σταδιακά αλλά σταθερά οι προϋποθέσεις για λύση.

Το ναυάγιο, όπως αναμενόταν, αποφεύχθηκε, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση. Και οι δύο πλευρές έδωσαν έμφαση στον αμοιβαίο σεβασμό, μία συνθήκη που δεν φαίνεται εξίσου να μοιράζονται απέναντι σε Ευρωπαίους και Ουκρανούς. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Πούτιν παρακάλεσε κατά τη σύντομη συνέντευξη Τύπου να μην τορπιλίσουν οι ευρωπαϊκές ηγεσίες και ο Ζελένσκι την πρόοδο που συνετέλεσσε στις συνομιλίες με τον Τραμπ. Σύμφωνα με τον Τραμπ, δεν προέκυψε τελική συμφωνία, οπότε αναμένεται αν και τότε θα ικανοποιηθούν οι μίνιμουμ όροι που θα τον ικανοποιούσαν, όπως μία έστω μερική κατάπαυση του πυρός ή ο ορισμός μιας τριμερούς συνάντησης με τη συμμετοχή του Ζελένσκι, γιατί έτσι θα έμενε ζωντανή η προοπτική επίλυσης. Η πρόκληση Πούτιν, η επόμενη συνάντησή τους να γίνει στη Μόσχα, σημαίνει ότι δεν θα ακολουθήσει τριμερής με τον Ζελένσκι; Είτε λοιπόν δεν κατέστη εφικτή αυτή τη στιγμή μία συνολική συμφωνία είτε θα κοινοποιήσουν ένα πρόπλασμα αυτής πρώτα στους άμεσα ενδιαφερομένους και εν συνεχεία ανάλογα με τις αντιδράσεις τους, θα αποφασίσουν τα επόμενα βήματα. Φαίνεται πάντως καθαρά να επετεύχθη μια... ψυχική σύγκλιση μεταξύ των δύο ηγετών, που αναντίρρητα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για άρση της απομόνωσης του Ρωσίας. Υπό ποιες προϋποθέσεις είναι το ζητούμενο.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής Διεθνών Σχέσεων Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

«Αδειασμα» στον Ζελένσκι
Ο τρόπος που ο Αμερικανός πρόεδρος αποφάσισε να επαναφέρει τη Ρωσία στις διαβουλεύσεις υιοθετεί τη ρωσική άποψη ότι η ουκρανική ηγεσία φέρει την ευθύνη της πολεμικής αναμέ-

Το μήνυμα στην Ευρώπη
Ο Πούτιν παρακάλεσε κατά τη σύντομη συνέντευξη Τύπου «να μην τορπιλίσουν οι ευρωπαϊκές ηγεσίες και ο Ζελένσκι την πρόοδο που συνετέλεσσε» στις συνομιλίες με τον Τραμπ.

Αμι Αγιαλόν, πρώην διευθυντής της ισραηλινής υπηρεσίας ασφαλείας και αντικατασκοπείας (Σιν Μπετ)

Δεν ακούν ούτε τον στρατό

Οι ακραίοι εταίροι του Νετανιάχου οδηγούν το Ισραήλ σε ένα φρικτικό μέλλον

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Τον κίνδυνο να χάσει το Ισραήλ τη δημοκρατική του ταυτότητα επισημαίνει σε δραματικούς τόνους στην «Κ» ο πρώην διευθυντής της ισραηλινής υπηρεσίας ασφαλείας και αντικατασκοπείας (Σιν Μπετ), Αμι Αγιαλόν. Ασκώντας αιχμηρή κριτική προς την κυβέρνηση Νετανιάχου, ο Αγιαλόν παραδέχεται ότι στρατιωτικά έχει πλήρως εξουδετερωθεί η Χαμάς και εξηγεί τους λόγους που οδήγησαν πάνω από 550 πρώην αξιωματικούς των υπηρεσιών πληροφοριών και των ενόπλων δυνάμεων να ζητήσουν την παρέμβαση του Ντόναλντ Τραμπ για τον τερματισμό του πολέμου.

– Πρόσφατα συντάξατε επιστολή προς τον πρόεδρο Τραμπ για να τερματιστεί ο πόλεμος, δηλώνοντας ότι η Χαμάς δεν αποτελεί στρατηγική απειλή για το Ισραήλ. Ταυτόχρονα, ο Νετανιάχου δηλώνει το αντίθετο. Πώς αξιολογείτε την κατάσταση σήμερα και γιατί ζητάτε την παρέμβαση του προέδρου Τραμπ;

– Η Χαμάς έχει μια στρατιωτική πτέρυγα η οποία καταστράφηκε και δεν λειτουργεί σήμερα ως στρατιωτική οργάνωση στη Γάζα. Ομως, διατηρεί πολλές ομάδες τρομοκρατών και θα συνεχίσουν να επιτίθενται σε κάθε Ισραηλινό στρατιώτη, όσο μπορούν. Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα δεν λειτουργούν ως οργάνωση και όλοι οι ηγέτες και οι διοικητές τους σκοτώθηκαν. Η οργάνωση κατέρρευσε. Και γι' αυτό πιστεύουμε ότι όλοι οι στρατιωτικοί στόχοι επιτεύχθηκαν. Πλέον, ο μόνος τρόπος να προχωρήσουμε είναι μέσω της πολιτικής και της διπλωματίας και αυτό είναι κάτι που ο Νετανιάχου δεν δέχεται και δεν καταλαβαίνει. Από την πλευρά μας, προσπαθούμε να πείσουμε τον Νετανιάχου με κάθε δυνατό τρόπο να δει τη στρατιωτική πραγματικότητα, αλλά δεν ακούει. Οι στόχοι του είναι πολιτικοί, και το μόνο που θέλει είναι να παραμείνει στην εξουσία. Δεν τον ενδιαφέρει το μέλλον του Ισραήλ, δεν τον ενδιαφέρει η δημοκρατία μας και δεν τον ενδιαφέρει η ασφάλειά μας. Και γι' αυτό απευθυνόμαστε στη διεθνή κοινότητα. Σήμερα, με άλλα 600 άτομα ζητάμε από τον Αμερικανό πρόεδρο να ηγηθεί, όχι να επιβληθεί. Να οδηγήσει την περιοχή σε ένα καλύτερο μέλλον. Στην επιστολή μας εξηγούμε ότι πλέον δεν είναι μια περιορισμένη σύγκρουση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, αλλά μια περιφερειακή σύγκρουση που, αν δεν την τερματίσουμε με διπλωματία και πολιτικό ταλέντο, θα επεκταθεί και θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στη διεθνή κοινότητα, είτε στην οικονομία είτε στη σταθερότητα.

– **Διαπράττει το Ισραήλ γενοκτονία, όπως το κατηγορούν πολλές δυτικές κοινωνίες;**

– Οχι, δεν το πιστεύω. Δεν είναι γενοκτονία, γιατί δεν υπάρχει πρόθεση να εξολοθρευτεί ο παλαιστινιακός λαός. Αλλά είναι μια ανθρωπιστική καταστροφή. Είναι δική μας ευθύνη να το σταματήσουμε και δεν υπάρχει τρόπος να το δικαιολογήσουμε.

– **Διαπράττει το Ισραήλ γενοκτονία, όπως το κατηγορούν πολλές δυτικές κοινωνίες;**

– Οχι, δεν το πιστεύω. Δεν είναι γενοκτονία, γιατί δεν υπάρχει πρόθεση να εξολοθρευτεί ο παλαι-

Ισραηλινός στρατιώτης παρατηρεί με κιάλια τα ερείπια που άφησαν πίσω τους οι επιχειρήσεις των IDF στη Γάζα. Σύμφωνα με τον Αμι Αγιαλόν, ο Νετανιάχου θυσιάζει τους ομήρους, τη δημοκρατία και την ασφάλεια του Ισραήλ για να παραμείνει στην εξουσία. «Αν δεν τερματίσουμε αυτόν τον πόλεμο, θα γίνει όλο και πιο βίαιος μέρα με τη μέρα», λέει χαρακτηριστικά.

στινιακός λαός. Αλλά ακόμα και χωρίς πρόθεση, είναι μια ανθρωπιστική καταστροφή. Και παρότι δεν είναι γενοκτονία, είναι δική μας ευθύνη να το σταματήσουμε και δεν υπάρχει τρόπος να το δικαιολογήσουμε. Οχι μόνο εξαιτίας αυτού που κάνουμε στη Γάζα, δηλαδή τη δολοφονία αμάχων και αθώων παιδιών και γυναικών, αλλά κυρίως επειδή δεν υπάρχει πολιτικός στόχος. Αντίθετα, με αυτήν την κατάσταση θα χάσουμε την ταυτότητα μας ως εβραϊκό δημοκρατικό κράτος και θα αντιμετωπίσουμε πολύ χειρότερους εχθρούς αν επικρατήσει το χάος.

– **Από την άλλη, το Ισραήλ φαίνεται να έχει εγκαταλείψει τη διπλωματία και να μιλάει μόνο με στρατιωτική δύναμη. Γιατί η διπλωματία δεν είναι λύση σήμερα για την κυβέρνηση του Νετανιάχου;**

– Η δημοκρατία μας βασίζεται σε κυβερνήσεις συνασπισμού (λόγω της απλής αναλογικής) και ο Νετανιάχου δημιούργησε ένα συνασπισμό ο οποίος καθοδηγείται από μια πολύ μικρή μειοψηφία, πιθανώς το 10%-12% του

«Δολοφονία αμάχων και αθώων παιδιών και γυναικών» χαρακτηρίζει ο Αμι Αγιαλόν τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Γάζα και τονίζει ότι το Ισραήλ θα κληθεί να αντιμετωπίσει πολύ χειρότερους εχθρούς αν επικρατήσει το χάος.

ισραηλινού λαού, που πιστεύει στην εβραϊκή υπεροχή και στον ρατσισμό. Αυτοί οι άνθρωποι πιστεύουν ότι αυτή η γη είναι ιερή και δεν έχουμε το δικαίωμα να τη δώσουμε σε κανέναν. Και είναι έτοιμοι να τους σκοτώσουν όλους για να το επιτύχουν. Αλλά αυτή είναι μια μικρή μειοψηφία. Ωστόσο, λόγω του συστήματος που απαιτεί κυβερνήσεις συνεργασίας, ελέγχουν την κυβέρνηση μας. Ο Νετανιάχου παραδόθηκε για να παραμείνει στην εξουσία, αφήνοντάς τους να οδηγούν το Ισραήλ σε αδιέξοδο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η σφαγή της 7ης Οκτωβρίου δημιούργησε μια σημαντική επίδραση στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τους εχθρούς μας. Σήμερα, οι περισσότεροι Ισραηλινοί πιστεύουν ότι όλοι οι Παλαιστίνιοι είναι Χαμάς και οι περισσότεροι Παλαιστίνιοι πιστεύουν ότι όλοι οι Ισραηλινοί είναι Σμότριντς και Μπεν-Γκβίρ (σ.σ. ηγέτες μικρών κομμάτων της άκρας Δεξιάς που ελέγχουν αθροιστικά τις 20 από τις 67 έδρες του κυβερνητικού συνασπισμού) και υποστηρικτές της εβραϊκής υπεροχής, κάτι που είναι εντελώς λάθος.

– **Επομένως η ακροδεξιά συμμαχία με τον Σμότριντς και τον Μπεν-Γκβίρ οδηγεί το Ισραήλ σε στρατηγικά λάθη;**

– Οχι απλώς σε λάθη, αλλά σε ένα φρικτικό μέλλον.

– **Ο αρχηγός του γενικού επιτελείου ενόπλων δυνάμεων, Εγιάλ Ζαμίρ, προειδοποίησε για τις επιπλοκές που θα προκαλέσει μια πλήρης κατοχή της Γάζας. Συμφωνείτε με την εκτίμησή του;**

– Αυτό που είπε είναι ότι όσα μπορούσαμε να επιτύχουμε με τη χρήση στρατιωτικής δύναμης τα έχουμε επιτύχει. Αυτή είναι η στιγμή για την αξιοποίηση της πολιτικής και της διπλωματίας, αλλά οι υπουργοί του επιτέθηκαν αντί να καταλάβουν το μήνυμα.

– **Αρα οι πολιτικοί δεν ακούν τις εκτιμήσεις του στρατού;**

– Ακριβώς. Δεν καταλαβαίνουν τίποτα σε στρατιωτικά θέματα και δεν ακούν επειδή δεν τους νοιάζει.

– **Κατά τη γνώμη σας, ο Νετανιάχου θυσιάζει τους ομήρους για χάρη της πολιτικής του επιβίωσης;**

– Ναι. Είναι έτοιμος να θυσιάσει τους ομήρους και είναι έτοιμος να θυσιάσει και τη δημοκρατία μας. Επίσης, θυσιάζει και την ασφάλειά μας, γιατί αν δεν τερματίσουμε αυτόν τον πόλεμο, θα γίνεται όλο και πιο βίαιος μέρα με την ημέρα. Επιπροσθέτως, θέτουμε σε κίνδυνο την ειρήνη μας με την Αίγυπτο και την Ιορδανία, επειδή ο αραβικός λαός απαιτεί κάτι να γίνει στη Γάζα. Το παλαιστινιακό ζήτημα ενώνει όλους τους μουσουλμάνους, ειδικά όταν βλέπουν δεκάδες χιλιάδες αθώους ανθρώπους να πεθαίνουν στη Γάζα. Θα οδηγηθούμε σε έναν ατέρμονο πόλεμο και θα επιστρέψουμε στη δεκαετία του '50.

– **Φοβάστε έναν «θρησκευτικό πόλεμο»;**

– Ναι, και για αυτό υποστηρίζω τη γαλλο-σαουδαβική πρωτοβουλία, που σημαίνει ότι πρέπει να αναγνωρίσουμε την Παλαιστίνη ως κράτος και οι Παλαιστίνιοι αξίζουν αυτοδιάθεση. Και η πραγματικότητα των «δύο κρατών» είναι η μόνη βιώσιμη πραγματικότητα στην οποία εμείς, το Ισραήλ, θα διατηρήσουμε τη δημοκρατική ταυτότητά μας και θα αυξήσουμε την ασφάλειά μας.

– **Είναι ακόμα εφικτή η λύση των «δύο κρατών»;**

– Ναι. Είναι η μόνη βιώσιμη λύση. Αν με ρωτάτε, θα είναι εφικτή αύριο; Η απάντηση είναι «όχι», και θα είναι μια πολύ δύσκολη διαδικασία με σκαμπανεβάσματα και πολλοί άνθρωποι στο Ισραήλ θα κάνουν τα πάντα για να την εμποδίσουν, το ίδιο και Παλαιστίνιοι, αλλά πιστεύω ότι είναι πολύ σημαντικό να συμβεί και είναι καιρός να καταλάβουμε ποιο πρέπει να είναι το μέλλον.

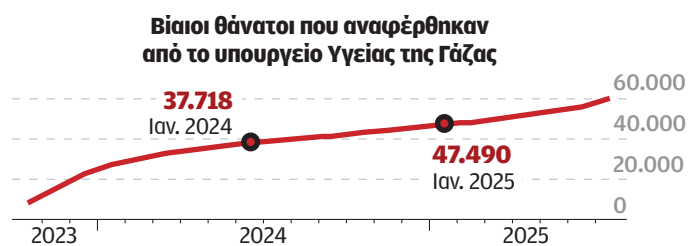
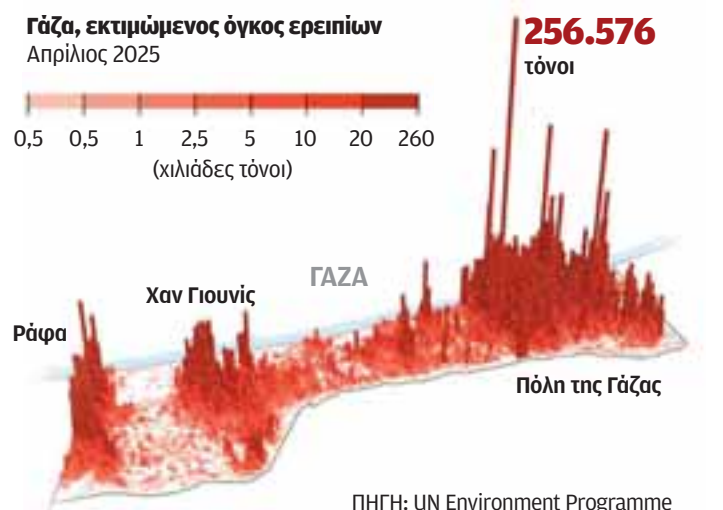

Πώς υπολογίζεται η καταστροφή

Μέσω δορυφορικών εικόνων (UNOSAT): Σύγκριση περιγραμμάτων κτιρίων σε διαδοχικές δορυφορικές λήψεις μετά την 7η Οκτωβρίου 2023. Καταγράφηκαν ζημιές σε πάνω από 190.000 κτίρια (στο 70% των οικοδομών), εκ των οποίων περίπου 102.000 καταστράφηκαν ολοσχερώς. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα έχουν καταστραφεί 300.000 κατοικίες.

Μέσω του όγκου των ερειπίων (UN Habitat): Υπολογίζεται η ποσότητα ερειπίων που αφήνει η κατεδάφιση ανάλογα με το μέγεθος του κτιρίου: εκτιμάται ότι έχουν απομείνει στη Λωρίδα Γάζας 53,5 εκατ. τόνοι από μπάχα, αύξηση 133% μέσα σε 15 μήνες.

Η ισοπέδωση της Λωρίδας της Γάζας

Πώς υπολογίζονται οι απώλειες

Η κατάρρευση του συστήματος υγείας, του δικτύου ύδρευσης και της τροφοδοσίας έχει προκαλέσει χιλιάδες θανάτους που δεν προκλήθηκαν απευθείας από στρατιωτικά πλήγματα. Μελέτη του Royal Holloway University of London εκτιμά ότι μέχρι τον Ιανουάριο 4.500 - 12.500 άμαχοι είχαν χάσει τη ζωή τους από τις παράπλευρες συνέπειες του πολέμου, την ώρα που 60.000 έως 90.000 ήταν οι απώλειες από βίαιο θάνατο. Υπολογίζεται ότι 4% - 5% του πληθυσμού πριν από την 7η Οκτωβρίου έχει σκοτωθεί.

Ποιος θα σταματήσει τον Νετανιάχου;

Του **ΣΑΪΜΟΝ ΝΙΞΟΝ**

Στις 7 Οκτωβρίου 2023, το Ισραήλ υπήρξε θύμα μιας βάρβαρης τρομοκρατικής επίθεσης, στην οποία 1.195 πολίτες του δολοφονήθηκαν. Ολόκληρος ο πολιτισμένος κόσμος ανατρίχιασε με φρίκη. Κανείς δεν αμφισβήτησε το δικαίωμα του Ισραήλ στην αυτοάμυνα απέναντι στη Χαμάς, μια οργάνωση με διακηρυγμένο στόχο τη γενοκτονία και την καταστροφή του Ισραήλ, η οποία καυχήταν ότι θα επαναλάμβανε την 7η Οκτωβρίου «ξανά και ξανά». Ωστόσο, ακόμη και στις πρώτες μέρες της σύγκρουσης, υπήρχαν ερωτήματα για το πώς αυτή θα τελείωνε. Ποιος θα διοικούσε τη Γάζα την επόμενη μέρα μετά την ήττα της Χαμάς; Ποιος θα την ανοικοδομούσε; Από την αρχή, ήταν δύσκολο να αποφύγει κάποιος την υποψία πως η αληθινή απάντηση που έδιναν κάποιοι στην ισραηλινή κυβέρνηση στο ερώτημα της «επόμενης μέρας» ήταν η εθνοκάθαρση και η προσάρτηση της Λωρίδας της Γάζας.

Μετά την εκκευρία

Αυτές οι υποψίες έχουν μόνον ενισχυθεί φέτος. Από τότε που το Ισραήλ παραβίασε μια εκκευρία τον Μάρτιο, έχει επαναλάβει τους βομβαρδισμούς της Γάζας και έχει περιορίσει τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας, προκαλώντας φόβους για μαζικό λιμό. Έχει προωθήσει την ιδέα να συγκεντρώσει τους Παλαιστίνιους σε αυτό που ουσιαστικά θα αποτελούσε ένα τεράστιο στρατόπεδο συγκέντρωσης, από το οποίο θα τους επιτρεπόταν να φύγουν μόνο για να εγκαταλείψουν τη χώρα. Τώρα, ο πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου έχει ανακοινώσει σχέδια για μια νέα επίθεση με στόχο την κατάληψη της πόλης της Γάζας, μιας από τις λίγες περιοχές της Λωρίδας που δεν ελέγχει αυτή τη στιγμή. Αυτό θα οδηγούσε στον εκτοπισμό 800.000 ανθρώπων. Σε συνέντευξη την περασμένη εβδομάδα, είπε ότι θα πρέπει να επιτραπεί στους Παλαιστίνιους να φύγουν από τη Γάζα και ενθάρρυνε άλλες χώρες να τους δεχθούν.

Το Ισραήλ αρνείται ότι σκοτώνει εκ προθέσεως τους Παλαιστίνιους μέσω λιμού. Έχει κατηγορήσει τη Χαμάς για κλοπή τροφίμων, χωρίς να προσκομίσει αποδείξεις, και ρίχνει την ευθύνη σε ανθρωπιστικές οργανώσεις επειδή δεν συνεργάζονται με το νέο σύστημα διανομής τροφίμων, το οποίο διαχειρίζεται το υπό αμερικανική μισθοφορική ηγεσία Gaza Humanitarian Foundation. Η κυβέρνηση Νετανιάχου πάντως χάνει πλέον το πλεονέκτημα της αμφιβολίας, κυρίως επειδή αρνείται να επιτρέψει στα διεθνή ΜΜΕ να καλύψουν τα τεκταινόμενα στη Γάζα. Την περασμένη εβδομάδα σκότωσε έξι δημοσιογράφους

του Al Jazeera, ανεβάζοντας τον αριθμό των δημοσιογράφων που έχουν σκοτωθεί μέχρι στιγμής στη Γάζα σε 252 – περισσότερους απ’ ό,τι σε όλες τις συγκρούσεις από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο μαζί. Αρνήθηκε ακόμη και να επιτρέψει σε δημοσιογράφους του BBC να κινηματογραφήσουν από αεροσκάφος που μετέφερε βοήθεια, αν και εικόνες που διέρρευσαν αποκάλυψαν ένα σεληνιακό τοπίο ολοσχερούς ερήμωσης.

Σεληνιακό τοπίο

Η ιδέα φυσικά ότι η Γάζα μπορεί να εκκαθαριστεί εθνοτικά από δύο εκατομμύρια Παλαιστίνιους είναι φαντασίωση. Οι ίδιοι οι Παλαιστίνιοι δεν θέλουν να φύγουν, φοβούμενοι μια δεύτερη «Νάκμπα», μια επανάληψη

της «καταστροφής» του 1948, όταν 700.000 Παλαιστίνιοι εκδιώχθηκαν από τη γη τους και δεν μπόρεσαν ποτέ να επιστρέψουν. Επιπλέον, καμία αραβική χώρα δεν θέλει να τους δεχθεί, δεδομένου του ιστορικού εσωτερικής αστάθειας, κάποιες φορές βίαιης, που ακολούθησε την άφιξη προηγούμενων κυμάτων προσφύγων. Οι αναφορές της περασμένης εβδομάδας ότι οι Παλαιστίνιοι μπορεί να σταλούν στο Νότιο Σουδάν, μία από τις φτωχότερες χώρες στον κόσμο, διαψεύστηκαν γρήγορα. Οι Ευρωπαίοι, δικαίως, φοβούνται πως ένας μαζικός εκτοπισμός θα οδηγήσει αναπόφευκτα πολλούς Παλαιστίνιους να κατευθυνθούν προς την Ευρώπη, τροφοδοτώντας την ήδη υπάρχουσα πολι-

τική αντίδραση κατά της μεταναστευσης.

Πράγματι, οι ενέργειες του Ισραήλ στη Γάζα αποσταθεροποιούν ήδη την πολιτική σκηνή σε όλη την Ευρώπη. Οι πολίτες φρίττουν με την έκταση του δράματος και καλούν τις κυβερνήσεις να διακόψουν τη στήριξη προς το Ισραήλ, ενώ οι πολιτικοί ηγέτες φοβούνται ότι μπορεί να θεωρηθούν συνένοχοι σε εγκλήματα πολέμου. Μέχρι στιγμής, πάντως, ευρωπαϊκές εκκλησίες πέφτουν στο κενό. Δήλωσε που υπεγράφη την περασμένη εβδομάδα από 32 κυβερνήσεις κατήγγειλε ότι το Ισραήλ εξακολουθεί να περιορίζει τη διανομή βοήθειας, ενώ «ο λιμός ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια μας». Πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, με επικεφαλής τη

Βρετανία και τη Γαλλία, δηλώνουν τώρα ότι θα αναγνωρίσουν την παλαιστινιακή κρατική υπόσταση ως μέσο πίεσης προς το Ισραήλ. Αυτή είναι ωστόσο μια μάταιη χειρονομία, δεδομένου ότι η λύση των δύο κρατών δεν φάνηκε ποτέ πιο μακρινή. Η ισραηλινή κυβέρνηση ανακοίνωσε την περασμένη εβδομάδα ότι θα εγκρίνει μια νέα εγκατάσταση εποικισμών, η οποία θα κόψει τη Δυτική Οχθη στα δύο.

Αντιδράσεις εκ των έσω

Την ίδια στιγμή, η κυβέρνηση Νετανιάχου φαίνεται απρόσβλητη ακόμη και από πιέσεις στο εσωτερικό του Ισραήλ, όπου αυξάνεται η ανησυχία για τη διεθνή απομόνωση της χώρας και την προοπτική ενός ατελείωτου πολέμου, από τον οποίο οι 20 εναπομείναντες όμηροι είναι απίθανο να επιστρέψουν ζωντανοί. Δύο κορυφαίες ισραηλινές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν δηλώσει ότι το Ισραήλ διαπράττει γενοκτονία στη Γάζα. Ένας πρώην πρωθυπουργός, ο Εχούντ Ολμέρτ, έχει κατηγορήσει την κυβέρνηση για εγκλήματα πολέμου. Περίπου 600 απόστρατοι αξιωματικοί ασφαλείας έγραψαν αυτόν τον μήνα στον Ντόναλντ Τραμπ, παροτρύνοντάς τον να ασκήσει πίεση στον Νετανιάχου για να επιδιώξει μια εκκευρία. Υποστήριξαν ότι η Χαμάς δεν αποτελεί πλέον απειλή για την ασφάλεια του Ισραήλ και ότι δεν μπορεί να υπάρξει μακροπρόθεσμη ασφάλεια χωρίς μια διαπραγματευμένη συμφωνία με τους Παλαιστίνιους.

Αλλά θα μπορούσε ο Τραμπ να αναγκάσει τον Νετανιάχου να σταματήσει, ακόμη κι αν το ήθελε; Η Αμερική έχει στο παρελθόν αναγκάσει το Ισραήλ να τερματίσει όλους τους προηγούμενους πολέμους του, αλλά ο Νετανιάχου παραβίασε την εκκευρία. Αντιθέτως, ενθάρρυνε την εθνοκάθαρση, μιλώντας για τη μετατροπή της Γάζας σε «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής». Επιπλέον, ο Νετανιάχου και οι ακροδεξιοί σύμμαχοί του δηλώνουν ότι το Ισραήλ θα αποδεχθεί μόνο την πλήρη παράδοση της Χαμάς, καθώς οτιδήποτε λιγότερο θα άφηνε το Ισραήλ εκτεθειμένο σε μελλοντικές επιθέσεις. Η Χαμάς άλλωστε λέει ότι δεν θα αφοπλιστεί μέχρι το Ισραήλ να αποσυρθεί από τη Γάζα, καθώς διαφορετικά οι Παλαιστίνιοι θα είναι ευάλωτοι σε μια δεύτερη «Νάκμπα». Το πραγματικό ερώτημα παραμένει το ίδιο: Ποιος θα διοικεί τη Γάζα την επόμενη ημέρα; Απάντηση εξακολουθεί να μην υπάρχει – πέρα από εκείνη που η ισραηλινή άκρα Δεξιά υιοθέτησε από την αρχή.

Ο κ. Σάιμον Νίξον είναι ανεξάρτητος σχολιαστής και εκδότης του δελτίου Wealth of Nations στο Substack.

Η Ευρώπη

Πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις δηλώνουν ότι θα αναγνωρίσουν την παλαιστινιακή κρατική υπόσταση. Αυτή, ωστόσο, είναι μια μάταιη χειρονομία, δεδομένου ότι η λύση των δύο κρατών δεν φάνηκε ποτέ πιο μακρινή.

Παιδιά από τη Γάζα σε ύψισμα κοντά στον καταυλισμό, που εκτείνεται κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου. Το μέλλον τους στην περιοχή μοιάζει αβέβαιο, όσο τα σχέδια του Νετανιάχου για εκτοπισμό των Παλαιστινίων παραμένουν στο τραπέζι.

Εσωτερική πόλωση και εξωτερική πολιτική

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η δημόσια συζήτηση για τη Γάζα έχει αποκτήσει έναν ανησυχητικά δικαστικό χαρακτήρα. Από τη μία, βρίσκονται ορισμένοι που ζητούν να σταματήσει η στρατιωτική συνεργασία με το Ισραήλ, χωρίς να αναλογίζονται καθόλου τις συνέπειες για την ελληνική εξωτερική και αμυντική πολιτική. Η Αθήνα δεν έχει την πολυτέλεια να απολέσει έναν τόσο στρατηγικό εταίρο σε αυτή την κρίσιμη χρονική συγκυρία. Από την άλλη, υπάρχουν εκείνοι που κάνουν ότι δεν βλέπουν τη συμβαίνει στις παλαιστινιακές περιοχές. Η κυβέρνηση Νετανιάχου έχει, δυστυχώς, υιοθετήσει πρακτικές εθνοκάθαρσης εναντίον ενός λαού που έχει το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση.

Σε ένα τέτοιο κλίμα εσωτερικής πόλωσης, η ελληνική διπλωματία πρέπει να προβεί σε ιδιαίτερα λεπτούς χειρισμούς. Η στρατηγική σχέση μας με το εβραϊκό κράτος

εδράζεται σε κοινά συμφέροντα, που ξεπερνούν πρόσωπα και κυβερνήσεις. Οι δύο χώρες μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες για τον τουρκικό αναθεωρητισμό, το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα και τις ασύμμετρες απειλές από μη κρατικούς δρώντες. Ταυτόχρονα, Αθήνα και Ιερουσαλήμ προωθούν τη δημιουργία ενός ενεργειακού και εμπορικού διαδρόμου που θα συνδέει την Ευρώπη με την Ασία μέσω της Ανατολικής Μεσογείου. Δεν πρόκειται, λοιπόν, για μια συγκυριακή ταύτιση εθνικών συμφερόντων, αλλά για μια σύμπραξη που αντανακλά μια κοινή αντίληψη περί περιφερειακής ασφάλειας και σταθερότητας. Η Ελλάδα χρειάζεται το Ισραήλ όσο το Ισραήλ χρειάζεται την Ελλάδα.

Η στάση της Αθήνας στο ζήτημα της Γάζας είναι η ενδεδειγμένη. Η ελληνική κυβέρνηση έχει διατυπώσει ανοικτά τις ενστάσεις της για την πολιτική Νετανιάχου, χωρίς όμως τις ρητορικές ακρό-

τητες άλλων χωρών. Η Ιερουσαλήμ φαίνεται να εκτιμάει την ισορροπημένη θέση της ελληνικής κυβέρνησης, ειδικά τώρα που απομονώνεται διπλωματικά το Ισραήλ. Εντούτοις, η πρόσφα-

Η ελληνική κυβέρνηση έχει διατυπώσει ανοικτά τις ενστάσεις της για την πολιτική Νετανιάχου, χωρίς όμως τις ρητορικές ακρότητες άλλων χωρών.

τη ρίψη ανθρωπιστικής βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους από ελληνικά μεταγωγικά αεροσκάφη δεν ήταν μόνο κίνηση συμβολικής αξίας. Εμμέσως πλην σαφώς, η Αθήνα εκφράζει την αντίθεσή της στο σχέδιο εκκένωσης του παλαιστινιακού θηλάκου από τον άμαχο πληθυσμό.

Προφανώς, οι διμερείς σχέσεις δεν είναι ούτε ανέφελες ούτε αδιατάρακτες. Υπάρχει πλέον μια αυξανόμενη δυσάρεσκεια στην ισραηλινή κοινωνία για την αδικαιολόγητη στοχοποίηση τουριστών στην Ελλάδα. Δεν έχει συμβεί, εξάλλου, ποτέ κάτι παρόμοιο με πολίτες άλλων χωρών που έχουν προκαλέσει ανθρωπιστικές κρίσεις, συμπεριλαμβανομένων της Τουρκίας. Τώρα δεν αρκούν μόνον οι διαβεβαιώσεις της ελληνικής κυβέρνησης για να μη διευρυνθεί το ψυχολογικό χάσμα με τους Ισραηλινούς. Απαιτείται άμεση ενεργοποίηση του επικερπή κόρουσ και του κλάδου των ξενοδοχείων παλλήλων, προκειμένου να περιοριστεί η ζημιά στην εικόνα της χώρας. Το δικαίωμα στη διαμαρτυρία είναι αναφαίρετο, αλλά η λεκτική βία εναντίον Ισραηλινών επισκεπτών ή μονίμων κατοίκων πρέπει να αντιμετωπιστεί όπως ορίζει ο νόμος. Να συνεληθοποιήσουμε, επιτέλους, ότι εκκολλάττει ένας νέος αντι-

σημιτισμός, ο οποίος νομοτελειακά θα προκαλέσει πολλά προβλήματα.

Ταυτόχρονα, η ισραηλινή ηγεσία οφείλει να αναγνωρίσει στις ελληνικές ανησυχίες για τις πιέσεις εναντίον των εναπομεινάντων χριστιανών στο Ισραήλ και στη Δυτική Οχθη. Το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων δεν «φιλοξενείται» στους Αγίους Τόπους, αφού προϋπάρχει της ίδρυσης του σύγχρονου ισραηλινού κράτους. Η μητέρα όλων των Εκκλησιών αποτελεί τον σημαντικότερο θεματοφύλακα του χριστιανισμού στην περιοχή. Η ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται σφόδρα για τις συνθήκες λειτουργίας του Πατριαρχείου, ασχέτως ορισμένων εκκλησιαστικών ζητημάτων που έχουν ανακύψει το τελευταίο διάστημα. Τα περιστατικά παρενόχλησης εναντίον μοναχών ή βανδαλισμών σε χριστιανικά προσκυνήματα πρέπει να αντιμετωπίζονται με αυστηρότητα από τις ισραηλινές αρχές. Επί-

σης, η εποικιστική δραστηριότητα κοντά σε ιερούς χώρους δεν συνάδει με το στρατηγικό πλαίσιο των διμερών σχέσεων.

Από εκεί και πέρα, οι δύο πλευρές χρειάζεται να αναπτύξουν καλύτερα κανάλια επικοινωνίας και διαλόγου. Δυστυχώς, έχει δοθεί υπέρμετρη έμφαση στην παραδοσιακή διπλωματία, που διαθέτει ξεπερασμένα εργαλεία και μεθόδους. Οι προκλήσεις της εποχής πλέον απαιτούν σοβαρή επένδυση στην επιστημονική, πολιτιστική και θρησκευτική διπλωματία, στην ψηφιακή διπλωματία και στη διπλωματία των πόλεων. Ελλάδα και Ισραήλ είναι φυσικοί εταίροι, αλλά οφείλουν να καταβάλουν μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να θωρακίσουν η στενή σχέση τους.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

Οι κομβικές στιγμές του στην ηγεσία της FIFA

26 Φεβρουαρίου 2016	10 Ιανουαρίου 2017	13 Ιουνίου 2018	3 Ιουνίου 2019	31 Οκτωβρίου 2023
Εκλέγεται πρόεδρος FIFA, δεσμευόμενος για διαφάνεια, ανανέωση και οικονομική ενίσχυση εθνικών ομοσπονδιών μετά το σκάνδαλο Μπλάτερ.	Εγκρίνει την αύξηση των ομάδων του Μουντιάλ από 32 σε 48, ξεκινώντας από το 2026. Η επιλογή του προκάλεσε αντιδράσεις σε διεθνές επίπεδο.	Το Μουντιάλ 2026 ανατίθεται σε ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικό, σε κοινή διοργάνωση τριών χωρών για πρώτη φορά.	Ανακοινώνει νέο Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων με 32 ομάδες, δίνοντας έμφαση σε εμπορική ανάπτυξη και τηλεοπτικά έσοδα.	Επιβεβαιώνει ότι η Σαουδική Αραβία θα φιλοξενήσει το Μουντιάλ 2034, εντείνοντας συζητήσεις για «sportswashing» αυταρχικών καθεστώτων.

Του ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ

Παρότι το Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων δεν συγκίνησε ιδιαίτερα το ποδοσφαιρικό κοινό, το Μουντιάλ του 2026 αποτελεί για τον Τζιάνι Ινφραντίνο το κορυφαίο στοίχημα της παραγοντικής πορείας του, καθώς ο πανίσχυρος πρόεδρος της FIFA θέλει τη διοργάνωση που θα διεξαχθεί του χρόνου το καλοκαίρι σε ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικό να μείνει στην Ιστορία ως το πλέον επιτυχημένο αθλητικό γεγονός.

Σύμφωνα με την έκθεση Βρετανών αναλυτών, τα έσοδα της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στα 8,73 δισ. ευρώ, ενώ εκτιμάται πως η παγκόσμια τηλεθέαση σε αυτές τις έξι εβδομάδες θα ξεπεράσει τα 5 δισ. θεατών (σχεδόν τα δύο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού). Παράλληλα, η FIFA έχει δηλώσει ότι αναμένει συνολικά εκτόξευση εσόδων ύψους 13 δισ. δολαρίων για την τετραετία 2023-2026, με κερασάκι στην τούρτα το κορυφαίο ποδοσφαιρικό ραντεβού, όπου αθλητισμός, τεχνολογία, μουσική, πολιτισμός, ΜΜΕ και πολιτική αλληλεπιδρούν σε πρωτοφανή επίπεδα. Πίσω απ’ όλα αυτά βρίσκεται, φυσικά, ο πρόεδρος της FIFA, ο οποίος προβάλλει τον εαυτό του ως «πάροχο ευτυχίας στην ανθρωπότητα» και άνθρωπο που ζει για να «κάνει το ποδόσφαιρο πραγματικά παγκόσμιο». Ωστόσο, εννέα χρόνια μετά την εκλογή του, οι απόψεις για την πορεία του παραμένουν βαθιά διχασμένες. Γεννημένος το 1970 στο Μπριγκ-Γκλιν, στην ελβετική πλευρά των Αλπεων, ο Ινφραντίνο ήταν παιδί Ιταλών μεταναστών. Μεγάλωσε βιώνοντας, όπως λέει, διακρίσεις λόγω της καταγωγής του, αλλά και έντονη αγάπη για το ποδόσφαιρο. Αν και η αγωνιστική του πορεία περιορίστηκε στην τρίτη ομάδα της τοπικής FC Brüg-GLis, έδειξε από νωρίς ενδιαφέρον για την οργάνωση και τη διοίκηση. Η νομική του εκπαίδευση και η πολυγλωσσία του –μιλάει έξι γλώσσες– τον οδήγησαν στη UEFA, όπου ξεχώρισε ως ικανός διαπραγματευτής και οργανωτής. Η άνοδος του επιταχύνθηκε επί προεδρίας Μισέλ Πλατινί, αναλαμβάνοντας τη θέση του γενικού γραμματέα το 2009. Το 2015, η αποπομπή του Γάλλου πρώην σούπερ σταρ λόγω σκανδάλου άνοιξε τον δρόμο προς την κορυφή του κόσμου.

Η «καθαρή» FIFA
Η καμπάνια του Ινφραντίνο στηρίχθηκε σε δύο βασικούς άξονες: την υπόσχεση για «καθαρή» FIFA μετά τα σκάνδαλα διαφθοράς της εποχής Μπλάτερ και την αύξηση της οικονομικής ενίσχυσης προς τις εθνικές ομοσπονδίες. Υποσχέθηκε να τριπλασιάσει τη χρηματοδότηση προς τις χώρες-μέλη, δεσμευόμενος να αξιοποιήσει νέες εμπορικές ευκαιρίες μέσω διεύρυνσης διοργανώσεων

Τον περασμένο Μάιο, ο Ινφραντίνο «συνελήφθη» να κουνάει το κεφάλι του επιδοκιμαστικά, καθώς ο Τραμπ δήλωνε στους δημοσιογράφους ότι οι εντάσεις μεταξύ των ΗΠΑ και των συνδιοργανωτών του Παγκοσμίου Κυπέλλου του 2026, Καναδά και Μεξικού, θα έκαναν το τουρνουά «πιο συναρπαστικό» επειδή «η ένταση είναι καλό πράγμα». Γέλασε επίσης με την πρόταση του Τραμπ να μετονομαστεί ο Κόλπος του Μεξικού σε «Κόλπο της Αμερικής», η αντίδρασή του προκάλεσε δυσάρεσκα στους κόλπους του συμβουλίου της FIFA.

Τζιάνι Ινφραντίνο, ο αυτοκράτορας του ποδοσφαίρου

Ο πρόεδρος της FIFA, ο τρόπος που διοικεί την παγκόσμια ομοσπονδία και το Μουντιάλ 2026, το οποίο του δίνει ευκαιρία να εδραιώσει την παντοδυναμία του

–όπως το Μουντιάλ με 48 ομάδες και το νέο Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων με 32– που θα δημιουργούσαν επιπλέον έσοδα. Η εκλογή του τον Φεβρουάριο του 2016 έγινε δεκτή με ελπίδες ανανέωσης. «Θα αποκαταστήσουμε την εικόνα της FIFA», είχε δηλώσει τότε, στέλνοντας μήνυμα ρήξης με το παρελθόν. Η FIFA υπό τον Ινφραντίνο διαφημίζει «βαθιές μεταρρυθμίσεις» στη διοίκηση και στα οικονομικά, με ρεκόρ εσόδων που προβλέπεται να ξεπεράσουν τα 10 δισ. δολάρια έως το 2026. Οι υποστηρικτές του τονίζουν ότι η ομοσπονδία πλέον

λειτουργεί σε πιο επαγγελματική βάση, αλλά οι επικριτές επισημαίνουν ότι η ανεξαρτησία κρίσιμων επιτροπών μειώθηκε, καθώς πρόσωπα που είχαν αναλάβει την ηθική εποπτεία απομακρύνθηκαν. Επιπλέον, οι αλλαγές στο καταστατικό επιτρέπουν την παραμονή του Ελβετού στην προεδρία έως το 2031, αφού η πρώτη τριετία του δεν υπολογίζεται ως πλήρης θητεία.

Η προεδρία Ινφραντίνο χαρακτηρίζεται και από έντονη πολιτική κινητικότητα. Η συνεργασία του με ηγέτες όπως ο Τραμπ, ο Πούτιν, ο Σαουδάραβας διάδο-

χος Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν και ο εμίρης του Κατάρ δείχνει την πρόθεσή του να χρησιμοποιεί το ποδόσφαιρο ως εργαλείο διεθνούς διπλωματίας.

Η ανάθεση του Μουντιάλ 2022 στο Κατάρ, απόφαση που είχε ληφθεί πριν από την εκλογή του, αποτέλεσε δοκιμασία. Αν και υποστήριξε σθεναρά τη διοργάνωση, βρέθηκε στο επίκεντρο κριτικής για τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις συνθήκες εργασίας των μεταναστών. Το ίδιο συνέβη και με την ανάθεση του Μουντιάλ 2034 στη Σαουδική Αραβία, με οργανώσεις να

κάνουν λόγο για «αθλητικό ξεπλύμα» (sportswashing).

Η πολυσυζητημένη ομιλία του την παραμονή του Μουντιάλ του Κατάρ, όπου δήλωσε πως νιώθει «Καταριανός, Αραβας, Αφρικανός, γκέι, ανάπρος, μετανάστης εργάτης», ερμηνεύθηκε από κάποιους ως προσπάθεια συμπερίληψης, αλλά από άλλους ως ατυχής επικοινωνιακή κίνηση.

Πρώην συνεργάτες του τον περιγράφουν ως απαιτητικό, γρήγορο και προσανατολισμένο στο αποτέλεσμα, χωρίς υπομονή για «περιττές» συζητήσεις. Για τους υποστηρικτές του αυτό σημαίνει αποτελεσματικότητα· για τους επικριτές του, αυταρχισμό.

Η συχνή απουσία του από τα γραφεία της Ζυρίχης λόγω συνεχών ταξιδιών ενισχύει την εικόνα ενός προέδρου που βλέπει τη FIFA περισσότερο ως διεθνή πολιτική σκηνή παρά ως οργανισμό με καθημερινή λειτουργία. Η εγκατάστασή του για μεγάλα διαστήματα στο Κατάρ, ακόμη και εκτός διοργανώσεων, έχει επίσης προκαλέσει ερωτήματα.

Ο Ινφραντίνο συχνά παρουσιάζει το ποδόσφαιρο ως δύναμη ενότητας και αλλαγής. Στις ομιλίες του, το παιχνίδι εμφανίζεται ως «παγκόσμια γλώσσα», που μπορεί να γεφυρώσει πολιτισμικά χάσματα. Η κριτική ωστόσο εστιάζεται στο κατά πόσον αυτή η ρητορική συνοδεύεται από ουσιαστικές πρωτοβουλίες υπέρ της κοινωνικής δικαιοσύνης ή αν περιορίζεται σε επικοινωνιακό επίπεδο.

Παράλληλα, η συνεχής εμπορευματοποίηση των διοργανώσεων και η αύξηση του αριθμού τους προκαλούν ανησυχίες για εξάντληση παικτών και υποβάθμιση του ποδοσφαίρου σε «πρόϊόν» με μικρότερο αθλητικό αλλά μεγαλύτερο εμπορικό χαρακτήρα.

Και η διαφάνεια;

Ο Ινφραντίνο έχει αναμφισβήτητα αυξήσει τα έσοδα της FIFA και έχει επεκτείνει την εμβέλεια των διοργανώσεων σε αγορές που μέχρι πρότινος θεωρούνταν περιφερειακές. Έχει αναδείξει το ποδόσφαιρο σε επίπεδο διεθνούς πολιτικής ισχύος, δίνοντας έμφαση στην παρουσία του σε γεγονότα και χώρες-κλειδιά. Η συζήτηση όμως για το κατά πόσον έχει εκπληρώσει την υπόσχεση για «καθαρή» και διαφανή διοίκηση παραμένει ανοικτή. Για τους υποστηρικτές του, καταφέρνει να ισορροπεί σε ένα εξαιρετικά περίπλοκο παγκόσμιο τοπίο, διασφαλίζοντας πόρους και ορατότητα για το ποδόσφαιρο σε όλες τις ηπείρους. Για τους επικριτές, η θητεία του δείχνει πως η εξουσία μπορεί να μετατρέψει ακόμη και τον πιο υποσχόμενο μεταρρυθμιστή σε μέρος του συστήματος που κάποτε ήθελε να αλλάξει. Το βέβαιο είναι ότι, όπως είπε ένας παλιός του συνεργάτης, «ο Ινφραντίνο ζει για αυτόν τον ρόλο».

Στον βωμό του κέρδους

Η συνεχής εμπορευματοποίηση των διοργανώσεων και η αύξηση του αριθμού των αγώνων προκαλούν ανησυχίες για εξάντληση των αθλητών και, κατά συνέπεια, υποβάθμιση της ποιότητας του ποδοσφαιρικού θεάματος.

Ένα XXL Μουντιάλ

Τα έσοδα της FIFA από το πρώτο Μουντιάλ που θα διεξαχθεί σε τρεις χώρες με τη συμμετοχή 48 ομάδων, υπολογίζονται στα 8,73 δισ. ευρώ, ενώ θα το παρακολουθήσουν 5 δισ. τηλεθεατές, σχεδόν τα δύο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού.

KOA express...

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Πώς είναι η ταχύτητα του εγκώριου κρατικού μηχανισμού, που ισούται μ’ αυτή της χελώνας; Ακριβώς τ’ αντίθετο. Οι κινήσεις του, θυμίζουν κάτι μεταξύ λα-

γού και σπρίντερ με καταγωγή από τα νησιά της Καραϊβικής.

Φτάνει να λάβει κάποια ερεθίσματα... δεν πάει να είναι Σαββατόβραδο, ξημερώματα Δευτέρας, στο πλ και φι, άπαντες λαμβάνουν θέση μάχης.

Δεν χρειάζονται και πολλά. Μια κουβέντα μ’ ένα φίλο σ’ ένα ποδοσφαιρικό γήπεδο, μια «κοκορομαχία» μέσω Facebook με κομματικά στελέχη, μια ανακοίνωση κόμματος ή ομάδας ή

ένα δημοσίευμα «κακού» δημοσιογράφου και ο πρόεδρος του KOA, είναι εκεί έτοιμος να δώσει λύσεις. Σαν ο σούπερμαν και κάθε λογής, υπερ-ήρωας, σε χρόνο dt, θα φιξάρει το όποιο πρόβλημα παρουσιάζεται.

Πότε ήταν τότε που μας είπε ότι παρακολουθώντας ένα ματς με την ηγεσία του ΓΣΠ, αποφάσισε 72 ώρες μετά να τους παραχωρήσει κονδύλι, για τον φωτισμό και το κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης;

Πότε ήταν που ξυπνήσαμε ένα πρωί και χωρίς ποτέ να γίνει κάποιος διάλογος, ο KOA απέστειλε επιστολή στους χρήστες του Μακαρίου ενημερώνοντάς τους ότι θ’ ανασταλεί η λειτουργία του,

τον ερχόμενο Σεπτέμβριο, χωρίς όμως ποτέ αυτό να συμβεί;

Πότε ήταν σε μια παλαιότερη περίπτωση που δεσμεύτηκε ότι εντός των επόμενων ημερών, θα αποκαλύψει τ’ όνομα των εμπλεκόμενων στο σκάνδαλο σεξουαλικής κακοποίησης στην ομοσπονδία Τζούντο; Έτσι και στην πιο πρόσφατη εξέλιξη, ο πρόεδρος του KOA, ενώ ακυρώθηκε ένα τουρνουά λόγω της ακαταλληλότητας του γηπέδου, σε τρεις μέρες, δεσμεύτηκε ο Οργανισμός να συμπεριλάβει εντός των επόμενων τριών χρόνων, κονδύλια για τη συνολική αναβάθμιση τριών γηπέδων!

Άμα τους τα έταξε εκείνος που τον

διόρισε, ο του KOA έβαλε μπρος τις διαδικασίες εξήρες και καθάρισε.

Κακά τα ψέματα, όποιος απευθυνθεί στον σούπερμαν πρόεδρο, δεν αποκωρεί ανικανοποίητος.

Ανεξαρτήτως αν οι δεσμεύσεις είναι υλοποιήσιμες, αν είναι προτεραιότητες, αν τέλος πάντων το κράτος μπορεί ν’ ανταποκριθεί, ο πρόεδρος είναι εκεί για να διεκπεραιώσει(;) την κατάσταση, δεσμεύοντας μεταξύ άλλων δημόσια κονδύλια.

Ομολογούμενως, σ’ όλα του, κυρίως όσον αφορά τις δεσμεύσεις, είναι ταχώς σαν το φως. Στο μόνο που μπορεί κανείς να παρατηρήσει μια καθυστέρηση, είναι στο να εναρμονιστεί με τη νομοθεσία.

Σ’ αυτό, υπάρχει ένα κώλυμα, καθώς ακόμη και το πρόσωπο που προτάθηκε από το διοικητικό συμβούλιο, για τη θέση του αναπληρωτή γενικού διευθυντή, κρίθηκε από την Εισαγγελία ως ακατάλληλο.

Σ’ όλα τα υπόλοιπα είναι εξπρές, Δημόσιες δεσμεύσεις. Δημόσια ανάληψη ευθυνών. Υπεράσπιση του κυβερνητικού έργου και του επικεφαλής της κυβέρνησης. Δεν τον προλαβαίνεις.

Διαδικασίες εξήρες. Φτάνει να το θες και να το καταθέσεις ως αίτημα. Και να είσαι λίγο φίλος και γνωστός. Και να στηρίζεις την κυβέρνηση!! Και να είσαι φαν του προέδρου της! Και γενικώς να...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
4,07%Χ.Α.
1,70%

1,84%

2,25%

3,87%

0,76%

0,35%

-1,66%

0,29%

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΚΕΕ

Επενδύουν στην Ελλάδα οι Κύπριοι

Η **κυπριακή** επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα βρίσκεται σε ανοδική τροχιά, με επενδύσεις ύψους €6,5 δισ. να καθιστούν την Κύπρο πρώτη χώρα προέλευσης ξένων κεφαλαίων. Την ίδια ώρα εντοπίζονται σημαντικές ευκαιρίες για περαιτέρω ενδυνάμωση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου, επισημαίνει η πρόεδρος του Συνδέσμου Κυπρίων Επαγγελματιών Ελλάδας (ΣΚΕΕ) Δέσποινα Παναγιώτου Θεοδοσίου. Στη συνέντευξή της σημειώνει ότι στόχος του ΣΚΕΕ αποτελεί η δημιουργία ενός δυναμικού και ενεργού δικτύου. **Σελ. 4**

ALPHA BANK

ΕΛΛΑΔΑ

Νέος γύρος συγκέντρωσης στην ακτοπλοΐα

Νέος γύρος συγχωνεύσεων και εξαγορών αναμένεται στον κλάδο της ακτοπλοΐας. Το υψηλό κόστος της πράσινης μετάβασης εκτιμάται ότι θα οδηγήσει στη δημιουργία δύο-τριών μεγαλύτερων επιχειρήσεων που θα προστεθούν στις λιγότες υπάρχουσες μεγάλες εταιρείες. **Σελ. 6**

Στο ακουστικό για 60 εκατ. από το RRF

Κατατέθηκε το αίτημα της 6ης δόσης από το Ταμείο Ανάκαμψης την 1η Αυγούστου

Η **Κύπρος** αναμένει μεν 76 εκατ. ευρώ από την 5η δόση του Σχεδίου Ανάκαμψης, αλλά υπέβαλε επίσης αίτημα για την 6η δόση, ύψους 60 εκατ. ευρώ. Την 1η Αυγούστου που έλαβε η Κύπρος 37 εκατ. ευρώ από καθυστερη-

μένα κονδύλια της 2ης και 3ης δόσης, επειδή δεν είχε ολοκληρώσει συγκεκριμένο ορόσημο για τον επιθετικό φορολογικό σκηματισμό, προχώρησε στο εν λόγω αίτημα. Η 6η δόση συνδέεται με 19 ορόσημα, εκκρεμεί

όμως η διαχείριση του οροσήμου που συνδέεται με την πράσινη φορολογία, που θα φέρει επιπλέον 11 εκατ. ευρώ. Μέχρι το τέλος του 2025 αναμένεται αίτημα για την 7η (124 εκατ.) και 8η δόση (68 εκατ.),

ενώ η ολοκλήρωση όλων των οροσίων και πληρωμών προβλέπεται έως τον Αύγουστο του 2026, με δυνατότητα απλοποίησης της διατύπωσης ορισμένων οροσίων για ταχύτερη υλοποίηση. Το σχέδιο ανάκαμψης

και ανθεκτικότητας της Κύπρου χρηματοδοτείται από 1,22 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1,02 δισ. ευρώ θα διατεθούν σε μορφή επιχορηγήσεων και 200 εκατ. ευρώ θα διατεθούν σε μορφή δανείων. **Σελ. 5**

Επενδύει στην αμυντική βιομηχανία η Porsche

AG και Volkswagen AG, ελπίζοντας να επωφεληθούν από την αύξηση των στρατιωτικών δαπανών στην Ευρώπη. Η Porsche Automobil Holding SE, η εταιρεία χαρτοφυλακίου της πανίσχυρης οικογένειας Porsche-Piëch, ανακοίνωσε την Τετάρτη ότι δημιουργεί μια πλατφόρμα με συνεργάτες, τους οποίους δεν κατονομάζει, για να επενδύσει σε νεοσύστατες εταιρείες του τομέα της άμυνας. **Σελ. 11**

Αλλάζει ο χάρτης στην υγεία

Αναμένονται νέες εξαγορές

Η **ECM Partners**, ο μεγαλομέτοχος της «Πολυκλινικής Υγεία», εξαγόρασε και το Οφθαλμολογικό Κέντρο Λεμεσού, μετά την εξαγορά του Κέντρου Αποκατάστασης Eden που ανακοινώθηκε στις αρχές του καλοκαιριού. Πληροφορίες θέλουν να εξετάζει και νέα εξαγορά νοσηλευτηρίου, που θα πρέπει να αναμένεται πριν από το τέλος του 2025. **Σελ. 4**

Σε δύσκολη θέση η Ελβετία

Αναθεωρεί τη στάση της

Η **Ελβετία** εξετάζει να αναθεωρήσει την ουδετερότητά της, που εδώ και αιώνες καθορίζει την εξωτερική πολιτική της. Επιβάλλοντάς της έναν από τους υψηλότερους δασμούς και συγκεκριμένα 39%, ο Ντόναλντ Τραμπ φέρνει πλέον τη χώρα των Άλπεων σε εξαιρετικά δύσκολη θέση. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Ο κρίσιμος ρόλος της πληροφόρησης στη λήψη οικονομικών αποφάσεων

Στις **σύγχρονες** οικονομίες, όπου χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί η πολυπλοκότητα και οι συνεχείς μεταβολές, η πληροφόρηση αποτελεί σημαίνοντα παράγοντα για την κατανομή πόρων και την εξέλιξη των τιμών. Οι αναλυτές/επαγγελματίες στηρίζουν τις αντιλήψεις και τις δράσεις τους στην ανάλυση των εκάστοτε οικονομικών δεδομένων, ιδιαίτερα αναφορικά με τη διαμόρφωση των αξιών, την διακίνηση κεφαλαίων και την αξιολόγηση των αποδόσεων, σε συνάρτηση με τους κινδύνους.

Στο πλαίσιο της νεοκλασικής οικονομίας, η πληροφορία αποτελεί κρίσιμο συντελεστή, που ευθυγραμμίζει τα κίνητρα των διαφόρων οικονομικών παραγόντων και διαμορφώνει τις ισορροπίες στις αγορές. Η υπόθεση της αποτελεσματι-

κής αγοράς (efficient market hypothesis), παρότι αμφισβητείται από ορισμένους αναλυτές, υπογραμμίζει ένα βασικό σημείο: η ισότητα στην πρόσβαση σε πληροφόρηση καθορίζει το πλαίσιο της εξισορροπητικής κερδοφορίας, ως κινητήριου μοχλού των οικονομιών.

Ταυτόχρονα, η συμπεριφορική οικονομική θεωρία (behavioural economics) αποκαλύπτει τα όρια επεξεργασίας, ακόμα και αξιόπιστων οικονομικών δεδομένων, ένεκα προκαταλήψεων, όπως η υπερβολική αυτοπεποίθηση και η τάση για αποφυγή οικονομικών ζημιών. Τέτοιες συμπεριφορές δημιουργούν αναποτελεσματικότητες, που εκμεταλλεύονται οι έμπειροι παράγοντες των αγορών.

Η ασύμμετρη πληροφόρηση παραμένει μία από τις καθοριστικές στρεβλώσεις στις

αγορές που οδηγεί σε αρνητικές επιλογές και ηθικό κίνδυνο (moral hazard). Πιο συγκεκριμένα, η διαμόρφωση των τιμών γίνεται προβληματική όταν ορισμένοι κατέχουν προνομιακή πρόσβαση σε δεδομένα που αφορούν μελλοντικές εξελίξεις. Το γεγονός αυτό αναζωπυρώνει τις συζητήσεις αναφορικά με την αναγκαιότητα επιβολής αυστηρότερων εποπτικών κανονισμών.

Οι Κεντρικές Τράπεζες και οι Στατιστικές Υπηρεσίες δραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην εξομάλυνση των ασυμμετριών και στην τυποποίηση της διάχυσης οικονομικών πληροφοριών. Η εξέλιξη της «προφορικής καθοδήγησης» από τις Κεντρικές Τράπεζες αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα προσπάθειας επηρεασμού των αγορών, μέσω διαφάνειας. Παράλληλα, οι

εταιρικές δημοσιεύσεις αποτελεσμάτων, οι αξιολογήσεις βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομιών και οι μακροοικονομικές προβλέψεις λειτουργούν ως σημαντικές πηγές πληροφόρησης.

Η ψηφιακή οικονομία πολλαπλασιάζει τόσο τον όγκο όσο και την ταχύτητα διάχυσης πληροφοριών. Μοντέλα μηχανικής μάθησης είναι σε θέση να επεξεργαστούν ακόμη και αδόμητα δεδομένα (ειδήσεις, συναισθήματα, δορυφορικές εικόνες).

Οι νέες εξελίξεις εμπεριέχουν κινδύνους. Οι ιδιώτες επενδυτές, εφοδιασμένοι με εξελιγμένα εργαλεία ανάλυσης, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις αγορές, αποσυνδέοντας τις τιμές από τα θεμελιώδη οικονομικά δεδομένα.

Επίσης, τα αλγοριθμικά συστήματα και οι αυτοματοποιημένες επενδυτικές στρατηγικές

βασίζονται στην πληροφόρηση. Αν τα δεδομένα είναι εσφαλμένα ή ερμηνευθούν λανθασμένα, ακόμη και τα πιο εξελιγμένα μοντέλα μπορούν να οδηγήσουν σε λάθος αποτελέσματα.

Καταληκτικά, η πληροφόρηση είναι η αρχιτεκτονική πάνω στην οποία δομούνται οι αγορές. Η ποιότητα, η διανομή και η ερμηνεία της επηρεάζουν τον καθορισμό των τιμών και τη χάραξη οικονομικής πολιτικής. Σε ένα περιβάλλον, που καθορίζεται από την ταχύτητα και το βάθος των δεδομένων, η κυριαρχία πληροφόρησης –και όχι απλώς η πρόσβαση σε αυτή– καθορίζει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

Καλό Καλοκαίρι!

Ευχόμαστε σε όλους όμορφες και ξέγνοιαστες στιγμές.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Δείχνει τους
«προηγούμενους»

Μιλά ξεκάθαρα για στρεβλώσεις και αστοχίες του παρελθόντος πλέον η κυβέρνηση σε σχέση με τα ενεργειακά, προσπαθώντας να αποκρούσει τις επιθέσεις που δέχεται λόγω των περικοπών ηλεκτρικής ενέργειας. Καθόλου τυχαία δεν είναι ούτε και η ανάρτηση του αρμόδιου υπουργού ενέργειας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επισημαίνοντας ότι αυτή η κυβέρνηση ξεκίνησε από το πλην και προφανώς αναφέρεται στο τι ανέλαβε από τους προηγούμενους του. Και έχει ενδιαφέρον αυτό γιατί αν αναλογιστούμε ότι στις κυβερνήσεις των προηγούμενων δέκα χρόνων συμμετείχε και ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τότε θα έπρεπε να είχε καλύτερη αντίληψη της κατάστασης και να είχε λάβει έγκαιρα μέτρα πριν φτάσουμε στο σημείο αυτό.

Το «ρεκόρ» στην ορεινή
Λεμεσό

Σε κλειό ακραίου καύσωνα και πυρκαγιών η Νότια Ευρώπη. Αποτέλεσμα αυτού πολλοί Ευρωπαίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους σε μια προσπάθεια να σωθούν από τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Με τις θερμοκρασίες να ξεπερνούν τους 40 βαθμούς Κελσίου, οι χώρες που την προηγούμενη εβδομάδα εξέδωσαν προειδοποιήσεις είναι η Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Όσον αφορά στις πυρκαγιές, η τελευταία δεκαετία υπήρξε για την Ευρώπη «μαύρη» περίοδος τόσο σε απόλυτη καμένη έκταση όσο και σε ποσοστό επί της συνολικής γης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της περιόδου 2015-2025 η πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό κατατάσσεται πρώτη ως η χειρότερη αφού έχει κατακάψει το 1,12% τους εδάφους της επικράτειας. Στη δεύτερη θέση ο Έβρος και η Pedrogao Grande στην Πορτογαλία με 0,73% και 0,50%, αντίστοιχα.

Σήμερα η επάρκεια και ασφάλεια στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο δεν είναι διασφαλισμένη και αν κανείς αναζητήσει ευθύνες θα χρειαστεί να πάει χρόνια πίσω, τουλάχιστον μια δεκαετία.

Αναπόφευκτη η σύγκρουση

Η πλήρης αποκατάσταση της ΑΤΑ δεν επιτεύχθηκε όπως θα ήθελαν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις τον Ιούλιο και άρα τα πράγματα νομοτελειακά οδηγούνται σε σύγκρουση μετά τις καλοκαιρινές διακοπές. Σύμφωνα με πληροφορίες προετοιμάζεται πανσυνδικαλιστική διάσκεψη την πρώτη Σεπτεμβρίου, οπότε και αναμένεται να ληφθούν οριστικές αποφάσεις που μάλλον θα καταλήξουν σε δυναμικά μέτρα. Οι συνθήκες στα εργασιακά αυτήν τη στιγμή είναι τεταμένες, αφού από τη μια υπάρχει η επιθυμία των εργαζομένων για επαναφορά της ΑΤΑ στο 100% από 2/3 σήμερα και από την άλλη η θέση των

εργοδοτών για πλήρη κατάργηση, αφού ο θεσμός θεωρείται αναχρονιστικός και χρήζει αντικατάστασης.

Οι τράπεζες οδηγούν την
κούρσα

Το δεύτερο τρίμηνο υπήρξε εκρηκτικό για τον τραπεζικό κλάδο στην Ελλάδα και την Κύπρο υποστηρίζοντας την αναπτυξιακή δυναμική των δύο χωρών, οι οποίες καταφέρνουν να βρίσκονται στις πρώτες θέσεις στους πίνακες ανάπτυξης στην Ευρώπη. Η Τράπεζα Κύπρου, που το τελευταίο διάστημα επικεντρώνεται στις με-

γάλες επιχειρήσεις και τα διεθνή δάνεια, προηγείται του ανταγωνισμού και ξεπερνά κατά πολύ την ετήσια αύξηση του 4%. Στον αντίποδα βρίσκονται τα δάνεια λιανικής που είτε παρουσιάζουν μικρή άνοδο είτε παραμένουν στάσιμα. Αξιοσημείωτη είναι και η αυξητική τάση στα καταναλωτικά δάνεια, που για χρόνια είχαν παραμείνει στα αζήτητα αφού σε αρκετές περιπτώσεις ενσωματώνονταν στα στεγαστικά δάνεια.

Ανθεκτικές επιχειρήσεις

Απρόσμενη ανθεκτικότητα παρουσίασαν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις το δεύτερο

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΠρωτογενής και
δευτερογενής Αγορά

Πρωτογενής αγορά είναι αυτή στην οποία εκδίδονται νέα αξιόγραφα. Με άλλα λόγια, είναι η αγορά στην οποία γίνεται εισαγωγή αξιογράφων για πρώτη φορά. Εν αντιθέσει με το τι συμβαίνει στην πρωτογενή αγορά, η δευτερογενής αγορά περιλαμβάνει διαπραγμάτευση αξιογράφων τα οποία είχαν εκδοθεί στο παρελθόν, δηλαδή δεν δημιουργούνται νέα αξιόγραφα, και οι οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων επενδυτών.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

τρίμηνο του έτους. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, που πασκίζουν να παραμείνουν ανταγωνιστικές από την αλλαγή των εμπορικών πρακτικών που προκαλεί η πολιτική Τραμπ, κατάφεραν να επιπλεύσουν και να παρουσιάσουν καλύτερες προοπτικές για το μέλλον από ό,τι αρχικά αναμενόταν. Αζίζει να αναφερθεί πως η υποχώρηση στη ζήτηση για είδη πολυτελείας προκαλείται από τις αγορές Αμερικής και Κίνας, ενώ τα προβλήματα στην αυτοκινητοβιομηχανία συνεχίζονται λόγω της πολυπλοκότητας των εφοδιαστικών αλυσίδων. Όσον αφορά στα μακροοικονομικά, οι μαζικές δαπάνες για εκσυγχρονισμό των υποδομών από τη Γερμανία και οι αυξημένες αμυντικές δαπάνες στην υπόλοιπη Ευρώπη δημιουργούν ιδανικές συνθήκες για περαιτέρω ανάκαμψη της εταιρικής κερδοφορίας.

Της **TENTI POZENMΠΛΑΟ**

Με βάση τους περισσότερους δείκτες, η οστεοπαθητική αποτελεί μια ειδικότητα σε άνθηση. Ο αριθμός των οστεοπαθτικών έχει αυξηθεί κατά 70% την τελευταία δεκαετία και αναμένεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο.

Περισσότερο από το ένα τέταρτο των φοιτητών ιατρικής στις Ηνωμένες Πολιτείες εκπαιδεύονται για να γίνουν οστεοπαθητικοί. Τα τελευταία χρόνια, το κύρος του κλάδου έχει ενισχυθεί καθώς οι οστεοπαθητικοί έχουν αναλάβει κορυφαίες ιατρικές θέσεις στη χώρα: ηγούνται μεγάλων ιατρικών οργανισμών, εποπτεύουν την ιατρική ομάδα της NASA, διαχειρίζονται τη δημοφιλέστερη ιατρική σελίδα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και, επί τριών διαδοχικών κυβερνήσεων, έχουν την ευθύνη της ιατρικής φροντίδας του προέδρου των ΗΠΑ. «Πιστεύω ότι—δεν θα πω έχουμε διεισδύσει—βρισκόμαστε παντού», λέει η δρ Τερέζα Α. Χάμπικα, πρόεδρος της Αμερικανικής Οστεοπαθητικής Ένωσης.

Ωστόσο η μεταβαλλόμενη εικόνα της ιατρικής έχει σε μεγάλο βαθμό περάσει απαρατήρητη από το ευρύ κοινό. Πέρα από κάποιες αόριστε αντιλήψεις και στερεότυπα ότι οι οστεοπαθητικοί

Τα τελευταία χρόνια, το κύρος του κλάδου έχει ενισχυθεί και όσοι την ασκούν έχουν αναλάβει κορυφαίες ιατρικές θέσεις.

Οστεοπαθητική,
μία ειδικότητα σε άνθηση

SONIA RILLO/THE NEW YORK TIMES

είναι πιο ολιστικοί, ή ότι απλώς δεν έγιναν δεκτοί σε παραδοσιακές ιατρικές σχολές, λίγοι ασθενείς γνωρίζουν πραγματικά σε ποιον βαθμό η εκπαίδευση ενός οστεοπαθητικού μπορεί να επηρεάσει την υγιειονομική τους φροντίδα. Μία από τις συχνότερες αναζητήσεις στο Google για τους οστεοπαθητικούς—οι οποίοι έχουν πλήρη δικαιώματα άσκησης του επαγγέλματος στις ΗΠΑ—είναι το αν θεωρούνται ιατροί.

Στη διάρκεια της καριέρας της ως οστεοπαθητικού, η δρ Κριστίνα Γουίμπερ έχει δει να τη συγχέουν με ορθοπεδικό, με ομοιοπαθητικό (δηλαδή εναλλακτικό θεραπευτή χωρίς πτυχίο ιατρικής) ή με χειροπρακτικό (επίσης χωρίς πτυχίο ιατρικής).

Πολλοί ασθενείς δεν αντιλαμβάνονται καν ότι ο γιατρός τους είναι οστεοπαθητικός, εκτός αν τύχει να προσέξουν το πτυχίο του στον τοίχο, σημειώνει ο κοινωνιολόγος Νόρμαν Γκέβιτς, συγγραφέας βιβλίου και δεκάδων επιστη-

μονικών δημοσιεύσεων για την οστεοπαθητική.

Στο παρελθόν, η διαφορά ανάμεσα σε έναν οστεοπαθητικό και έναν γιατρό ήταν πολύ πιο προφανής. Όταν το 1874 ο δρ Αντρίου Στιλ, απογοητευμένος γιατρός του εμφυλίου πολέμου, εφάρμοσε την οστεοπαθητική, σκοπός του ήταν να δημιουργήσει μια προσέγγιση που θα ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τις σκληρές ιατρικές πρακτικές της εποχής, όπως η αφαίμαξη και η χορήγηση τοξικών δόσεων υδραργύρου.

Η φιλοσοφία του βασιζόταν στην πεποίθηση ότι οι περισσότερες ασθένειες οφείλονταν σε κακή ευθυγράμμιση, κυρίως της σπονδυλικής στήλης, και ότι μπορούσαν να θεραπευτούν μέσω φυσικής ρύθμισης των οστών και των αρθρώσεων, και όχι με τη χορήγηση φαρμάκων. Οι μέθοδοι του γνώρισαν γρήγορα ευρεία απήχηση, καθώς η φήμη για τις «θαυματουργές» θεραπευτικές ικανότητες του Στιλ εξαπλωνόταν. Ο Στιλ άρχισε να εκπαιδευ-

ει νέους θεραπευτές στη σχολή του στο Μίτζουρι, προκαλώντας την οργή πολλών γιατρών, που τους θεωρούσαν «μέλη αίρεσης».

Κατά τη διάρκεια του επόμενου αιώνα, ωστόσο, το χάσμα ανάμεσα στις δύο ιατρικές φιλοσοφίες άρχισε να περιορίζεται, καθώς οι οστεοπαθητικοί άρχισαν να συνταγογραφούν φάρμακα και να ασκούν χειρουργική. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970, οι οστεοπαθητικοί είχαν αποκτήσει άδεια άσκησης επαγγέλματος και στις 50 πολιτείες των ΗΠΑ. Σήμερα, η διάκριση μεταξύ οστεοπαθητικών και κλασικών γιατρών είναι πολύ πιο ασαφής.

Αν και οι οστεοπαθητικοί φοιτούν σε ξεχωριστές ιατρικές σχολές, το πρόγραμμα σπουδών τους καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τα ίδια αντικείμενα, ενώ πολλοί από αυτούς συμμετέχουν στις ίδιες εξετάσεις.

Από το 2020, οι οστεοπαθητικοί και οι κλασικοί γιατροί παρακολουθούν τα ίδια προγράμματα ειδικότητας, όπου

κάνουν πρακτική εκπαίδευση στην ειδικότητα που έχουν επιλέξει. «Πιστεύω ότι μας ενώνουν πολύ περισσότερα απ' ό,τι μας χωρίζουν», λέει η Γουίμπερ, αναπληρώτρια κοσμήτορας στην Ιατρική Σχολή Οστεοπαθητικής του Πανεπιστημίου Α.Τ. Στιλ στην Αριζόνα. Και παρά το γεγονός ότι εξακολουθεί να υπάρχει κάποιο στίγμα γύρω από την οστεοπαθητική, οι έρευνες δεν έχουν εντοπίσει σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα δύο επαγγέλματα όσον αφορά τις επανεισαγωγές σε νοσοκομεία, τη θνησιμότητα έπειτα από νοσήλια, τα αποτελέσματα επεμβάσεων ή άλλους δείκτες υγείας.

Η δρ Ανίτα Σκαρία, παθολόγος στο UNC Health στη Βόρεια Καρολίνα, αναφέρει ότι η πιο ολιστική προσέγγιση του οστεοπαθητικού—όπως να ρωτάει για το άγχος ή τις διατροφικές συνήθειες του ασθενούς— ίσως στο παρελθόν την έκανε να ξεχωρίζει από τους συναδέλφους της κλασικούς γιατρούς. Ακόμη κι αυτό όμως έχει πλέον ατονήσει, καθώς όλο και περισσότερα

ιατρικά ιδρύματα αναγνωρίζουν πως οι κοινωνικοί παράγοντες και ο τρόπος ζωής επηρεάζουν καθοριστικά την υγεία. «Δεν μπορεί να πω ότι είναι πια κάτι που με διαφοροποιεί», δηλώνει.

Αγροτικές περιοχές

Αυτό που εξακολουθεί να τους ξεχωρίζει είναι ο τόπος άσκησης του επαγγέλματός τους: οι οστεοπαθητικοί εργάζονται σε δυσανάλογα μεγάλο ποσοστό σε αγροτικές περιοχές και στην πρωτοβάθμια φροντίδα. Σήμερα, σχεδόν 60% των οστεοπαθητικών εργάζονται ως πάροχοι πρωτοβάθμιας περίθαλψης, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με τους υπόλοιπους γιατρούς, ενώ οι σχολές οστεοπαθητικής παράγουν πολύ περισσότερους επαρχιακούς γιατρούς από ό,τι οι σχολές ιατρικής.

Ο λόγος γι' αυτή τη διαφορά εξαρτάται από το ποιον ρωτάει κανείς. Μια εξήγηση που συχνά προβάλλεται από τους κλασικούς γιατρούς είναι ότι τα προγράμματα κατάρτισης στην πρωτοβάθμια περίθαλψη έχουν υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας σε σύγκριση με τις πιο προσοδοφόρες ειδικότητες, όπως η χειρουργική ή η αναισθησιολογία, ενώ οι θέσεις εργασίας σε αγροτικές περιοχές θεωρούνται λιγότερο αντα-

Αν και φοιτούν σε ξεχωριστές ιατρικές σχολές, το πρόγραμμα σπουδών τους καλύπτει σχεδόν τα ίδια αντικείμενα.

γωνιστικές. Πολλοί οστεοπαθητικοί υποστηρίζουν ότι η φροντίδα των κοινοτήτων που έχουν παραμείνει ιστορικά από το ιατρικό κατεστημένο αποτελεί κεντρικό μέρος της οστεοπαθητικής φιλοσοφίας.

Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι περισσότερες σχολές οστεοπαθητικής ιδρύθηκαν σε αγροτικές ή «ιατρικά υποεξυπηρετούμενες» περιοχές, όπως το Κίρκσβιλ στο Μίτζουρι, το Χάρρογκειτ στο Τενεσί και το Ντιτρόιτ. Ο δρ Τζον Λιτσαρντόνε, ερευνητής στο Κέντρο Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου του Βόρειου Τέξας, ο οποίος έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες για το επάγγελμα, εκφράζει αμφιβολίες για το κατά πόσον πολλοί απλοί οστεοπαθητικοί θα ήθελαν να ενταχθούν στην ίδια κατηγορία με τους γιατρούς ομολόγους τους. Καθώς ο κλάδος έχει επεκταθεί, φαίνεται ότι όλο και περισσότεροι είναι πλήρως ικανοποιημένοι με το να μην ξεχωρίζουν, σχολιάζει: «Θέλουν απλώς να είναι γιατροί».

Δροσερές ΣΥΝΤΑΓΕΣ για ΧΥΜΟΥΣ
με φρούτα, λαχανικά, αλλά και όσπρια, ξηρούς καρπούς
και δημητριακά, που εμπλουτίζουν μια υγιεινή
και ισορροπημένη διατροφή.

24/8
ΚΥΡΙΑΚΗ

55 ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΙ ΑΛΛΑ ΑΠΛΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ,
οι οποίοι μεταμορφώνουν εποχικά υλικά
σε απολαυστικές δημιουργίες
που χαρίζουν ενέργεια, ευεξία και νοστιμιά.

Δέσποινα Παναγιώτου Θεοδοσίου, πρόεδρος Συνδέσμου Κυπρίων Επαγγελματιών Ελλάδας

Ακμάζει το κυπριακό επιχειρείν στην Ελλάδα

Στόχος η δημιουργία ενός δικτύου για αμοιβαία επωφελείς συνεργασίες μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας

Συνέντευξη στη **ΔΟΡΟΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η **κυπριακή** επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα βρίσκεται σε ανοδική τροχιά, με επενδύσεις ύψους €6,5 δισ. να καθιστούν την Κύπρο πρώτη χώρα προέλευσης ξένων κεφαλαίων. Την ίδια ώρα εντοπίζονται σημαντικές ευκαιρίες για περαιτέρω ενδυνάμωση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου, επισημαίνει η πρόεδρος του Συνδέσμου Κυπρίων Επαγγελματιών Ελλάδας (ΣΚΕΕ) Δέσποινα Παναγιώτου Θεοδοσίου. Η κα Θεοδοσίου σημειώνει ότι στόχο του ΣΚΕΕ αποτελεί η δημιουργία ενός δυναμικού και ενεργού δικτύου, που θα λειτουργεί ως πλατφόρμα συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης. Παράλληλα, ο Σύνδεσμος θα προβάλλει τις επιτυχίες των Κυπρίων επαγγελματιών, θα ενισχύει τη θεσμική εκπροσώπσή τους και θα διευκολύνει στρατηγικές συνεργασίες μεταξύ των δύο χωρών, σημειώνει η πρόεδρος του Συνδέσμου. Όπως τονίζει, στον τομέα της ναυτιλίας, του τουρισμού και των ακινήτων έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις από κυπριακά κεφάλαια, ενώ στον κλάδο της τεχνολογίας και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών βλέπουμε συνεχώς νέες συνεργασίες και εγκατάσταση γραφείων στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις.

—**Πόσα μέλη έχει μέχρι στιγμής ο ΣΚΕΕ;**

—Ο Σύνδεσμος Κυπρίων Επαγγελματιών Ελλάδας (ΣΚΕΕ), αν και βρίσκεται ακόμη στα πρώτα του βήματα, έχει ήδη προσελκύσει μέλη από ένα ευρύ φάσμα επαγγελματικών κλάδων. Η θετική ανταπόκριση μέχρι στιγμής επιβεβαιώνει τη σημασία και την αναγκαιότητα ενός οργανωμένου φορέα που ενισχύει, συνδέει και αναδεικνύει την κυπριακή επαγγελματική κοινότητα στην Ελλάδα. Στόχος μας δεν είναι απλώς η αριθμητική αύξηση των μελών, αλλά η δημιουργία ενός δυναμικού και ενεργού δικτύου, που θα λειτουργεί ως πλατφόρμα συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης. Παράλληλα, θα προβάλλει τις επιτυχίες των Κυπρίων επαγγελματιών, θα ενισχύει τη θεσμική

εκπροσώπσή τους και θα διευκολύνει στρατηγικές συνεργασίες μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Επιπλέον, ενθαρρύνουμε τη συμμετοχή σε δράσεις που προάγουν την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική ευθύνη, ενδυναμώνοντας τη συνεργασία με οργανισμούς, θεσμικούς φορείς και πανεπιστήμια.

—**Ποιοι είναι οι στόχοι του και με ποιους τρόπους μπορεί να ενισχύσει τις προσπάθειες των Κυπρίων επαγγελματιών που επιθυμούν να εργαστούν και να εξελιχθούν επαγγελματικά;**

—Η δημιουργία του ΣΚΕΕ προέκυψε από την ανάγκη ενίσχυσης, δικτύωσης και στήριξης

Επενδύσεις στην ελληνική αγορά από κυπριακά κεφάλαια σε ναυτιλία, τεχνολογία, ψηφιακές υπηρεσίες, τουρισμό, ενέργεια, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και startups.

της κυπριακής επαγγελματικής και επιχειρηματικής κοινότητας στην Ελλάδα. Παρά την ισχυρή παρουσία Κυπρίων σε κίριους τομείς, δεν υπήρχε μέχρι σήμερα ένας οργανωμένος φορέας που να ενώνει τις δυνάμεις τους και να προωθεί κοινά επαγγελματικά συμφέροντα. Ο ΣΚΕΕ στοχεύει στη δημιουργία ενός δυναμικού δικτύου που θα προσφέρει ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης, πρόσβαση σε συνεργασίες και καθοδήγηση για όσους επιθυμούν να αναπτυχθούν στην Ελλάδα. Μέσα από networking events, θεματικές συναντήσεις, συνεργασίες με επιμελητήρια, θεσμικούς φορείς και οργανισμούς, ο Σύνδεσμος διευκολύνει και ενισχύει τις επαγγελματικές γέφυρες μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Γι' αυτό η ενεργός συμμετοχή της Πρεσβείας και του πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ελλάδα είναι

καταλυτικής σημασίας για τον **Κύπρος** επένδυσε στην Ελλάδα €6,5 δισ., αποτελώντας την πρώτη χώρα προέλευσης επενδύσεων για την ελληνική οικονομία, ενώ οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών ξεπέρασαν τα €3,9 δισ.

Σύνδεσμο και την επιτυχία του εγχειρήματος, και εκφράζουμε την ειλικρίνη μας ευγνωμοσύνη που τους έχουμε αρωγούς σε αυτή την προσπάθεια.

—**Διαπιστώνονται ευκαιρίες για περαιτέρω ενδυνάμωση των επιχειρηματικών σχέσεων, όπως η προσέλκυση περισσότερων ελληνικών επενδύσεων στην Κύπρο;**

—Βεβαίως. Υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για περαιτέρω ενδυνάμωση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κύπρος επένδυσε στην Ελλάδα 6,5 δισ. ευρώ, αποτελώντας την πρώτη χώρα προέλευσης επενδύσεων για την ελληνική οικονομία, ενώ οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών ξεπέρασαν τα 3,9 δισ. ευρώ. Αυτή η ισχυρή οικονομική σχέση αποδεικνύει

λες συνεργασίες είναι ήδη εξαίρετικά γερά.

Ο ΣΚΕΕ μπορεί να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στην περαιτέρω αξιοποίηση αυτής της δυναμικής, δημιουργώντας πλατφόρμες διαλόγου και συνεργασίας και ενισχύοντας τη διασύνδεση των ελληνικών εταιρειών με κυπριακούς φορείς και επενδυτικές ευκαιρίες, αλλά και αντίστροφα. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλουμε στην ανάπτυξη και των δύο χωρών και καλλιεργούμε ακόμη περισσότερο τη στρατηγική μας σχέση.

—**Ποιοι επιχειρηματίες ή εταιρείες έχουν προχωρήσει πρόσφατα σε επέκταση των δραστηριοτήτων τους στην Ελλάδα;**

—Υπάρχει μεγάλος αριθμός Κυπρίων επιχειρηματιών και εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, αξιοποιώντας τις

ευκαιρίες που προσφέρει η ελληνική αγορά. Ενδεικτικά, στον τομέα της ναυτιλίας, του τουρισμού και των ακινήτων έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις από κυπριακά κεφάλαια, ενώ στον κλάδο της τεχνολογίας και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών βλέπουμε συνεχώς νέες συνεργασίες και εγκατάσταση γραφείων στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις. Δεν ξέρουμε τον ακριβή αριθμό γιατί δεν υπάρχει ακριβής καταγραφή, γεγονός που αναδεικνύει ακόμη περισσότερο την ανάγκη ύπαρξης του ΣΚΕΕ. Ένας από τους βασικούς στόχους του Συνδέσμου είναι να αναδείξει και να ενισχύσει αυ-

Ο ΣΚΕΕ πραγματοποιεί στοχευμένες συναντήσεις με υπουργεία, επιμελητήρια και οργανισμούς, ώστε να ενισχύσει θεσμικά τη θέση των Κυπρίων επαγγελματιών και να χτίσει γέφυρες για νέες συνεργασίες.

τη την επαγγελματική κοινότητα, φέρνοντας τους Κύπριους επαγγελματίες πιο κοντά. Ο στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε μια δυναμική κοινότητα, όπου κάθε Κύπριος επαγγελματίας στην Ελλάδα θα μπορεί να βρει ευκαιρίες και στήριξη.

—**Αντίστοιχα, είδαμε πολλές ελληνικές εταιρείες πρόσφατα να προχωρούν σε συγχωνεύσεις και εξαγορές κυπριακών επιχειρήσεων, από τράπεζες μέχρι υπεραγορές. Υπάρχουν ενδείξεις ότι θα παρατηρηθούν και άλλες τέτοιου είδους πράξεις;**

—Η κινητικότητα που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια, με ελληνικές εταιρείες να προχωρούν σε συγχωνεύσεις και εξαγορές κυπριακών επιχειρήσεων, από τον τραπεζικό κλάδο μέχρι τον τομέα του λιανεμπορίου, αποδεικνύει τη στενή οικονομική διασύνδεση των δύο χωρών. Υπάρχουν ενδεί-

ξεις ότι η τάση αυτή θα συνεχιστεί, καθώς τόσο η Κύπρος όσο και η Ελλάδα προσφέρουν ώριμες αλλά και αναπτυσσόμενες αγορές, ενώ μοιράζονται την ίδια γλώσσα, τις ίδιες αξίες και την ίδια πολιτισμική ταυτότητα. Αυτή η σχέση δεν είναι απλώς συνεργασία μεταξύ δύο χωρών· είναι συνεργασία μεταξύ δύο κομματιών του ίδιου ελληνικού κόσμου.

Ο ΣΚΕΕ παρακολουθεί στενά αυτές τις εξελίξεις και επιδιώκει να λειτουργεί ως γέφυρα, ώστε τέτοιου είδους συμφωνίες να έχουν τον μεγαλύτερο δυνατό θετικό αντίκτυπο και για τις δύο πλευρές, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων.

—**Σε ποιους τομείς διαπιστώνεται το μεγαλύτερο ενδιαφέρον;**

—Η ναυτιλία αποτελεί παραδοσιακά έναν δυνατό πυλώνα. Πέραν από αυτόν, αυξανόμενο ενδιαφέρον καταγράφεται στους τομείς της τεχνολογίας και των ψηφιακών υπηρεσιών, του τουρισμού, της ενέργειας —ειδικά γύρω από τις ΑΠΕ— αλλά και στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Ειδικά στον τομέα των startups, παρατηρείται ζωνή κινήτικότητας και από τις δύο πλευρές.

—**Υπάρχει βοήθεια από τους αντίστοιχους ελλαδικούς φορείς προς τους Κύπριους επαγγελματίες;**

—Η αρχική ανταπόκριση που έχουμε λάβει από ελληνικούς φορείς είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική. Υπάρχει διάθεση συνεργασίας, ανταλλαγής τεχνογνωσίας και υποστήριξης των δράσεων του Συνδέσμου. Ήδη, όπως έχω αναφέρει, έχουμε θεσμική εκπροσώπηση της Κυπριακής Πρεσβείας στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΚΕΕ, ενώ σχεδιάζουμε στοχευμένες συναντήσεις με υπουργεία, επιμελητήρια και οργανισμούς, ώστε να ενισχύσουμε θεσμικά τη θέση των Κυπρίων επαγγελματιών και να χτίσουμε γέφυρες για νέες συνεργασίες. Μέχρι στιγμής, οι πρώτες επαφές με αρμόδιους κυβερνητικούς φορείς έχουν δείξει θετική διάθεση για στήριξη του ΣΚΕΕ.

Συνεχίζονται οι επενδύσεις στην Υγεία

Η ECM Partners της Πολυκλινικής Υγεία βάζει στο πορτοφόλιο της και το «Limassol Ophthalmic Center»

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Ο **τομέας** της ιδιωτικής υγείας στην Κύπρο συνεχίζει να προσελκύει επενδύσεις με αμείωτο ρυθμό, ενισχύοντας τη δυναμική του και μετατρέπεται σίγουρα ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της κυπριακής οικονομίας. Ο μεγαλομέτοχος της «Πολυκλινικής Υγεία», το επενδυτικό ταμείο κυπριακών συμφερόντων «ECM Partners» προχώρησε στην εξαγορά του «Limassol Ophthalmic Center», μία επένδυση που όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», κυμαίνεται στα 15-30 εκατομμύρια ευρώ. Είναι μία εξέλιξη που ακολουθείται από άλλη εξαγορά που προχώρησε το εν λόγω Ταμείο και ανακοινώθηκε αρχές καλοκαιριού, που εξαγόρασε το Κέντρο Αποκατάστασης και Ανακατασκευής φροντιδίας Εδέμ (Eden Medical Center). Όμως, πέραν από την εξαγορά του Eden που ανακοινώθηκε και της εξαγοράς του Οφθαλμολογικού Κέντρου Λεμεσού που ακολουθείται από άλλη εξαγορά που προχώρησε το εν λόγω Ταμείο, ακόμα ένα νοσηλευτήριο έχει κλείσει η συμφωνία.

Πέραν από την εξαγορά του Eden και του Οφθαλμολογικού Κέντρου Λεμεσού, ακόμα ένα νοσηλευτήριο έχει κλείσει η συμφωνία.

ρά πάντως του ιατρικού κέντρου Eden, αναφέρει το Ταμείο πως, ο όμιλος Υγεία καθίσταται ο μεγαλύτερος ιδιωτικός πάροχος ενδο-νοσοκομειακής φροντιδίας στην Κύπρο, με πέραν των 270 κλινών. Τα τελευταία χρόνια, σημαντικά κεφάλαια διοχετεύονται σε σύγχρονες ιατρικές υποδομές, προηγμένο εξοπλισμό και εξειδικευμένες υπηρεσίες, εδραιώνοντας έτσι την ιδιωτική υγεία ως στρατηγικό μοχλό ανάπτυξης για την Κύπρο. Το Οφθαλμολογικό Κέντρο Λεμεσού που εξαγόρασε η ECM Partners, ιδρύθηκε το 1994 από τον δρ Ηλία Ηλία και είναι κέντρο ημερήσιας νοσηλείας για οφθαλμολογικές επεμβάσεις και διαγνωστικές υπηρεσίες.

Η ECM Partners είναι ένας εκ

Τα τελευταία χρόνια σημαντικά κεφάλαια διοχετεύονται σε σύγχρονες ιατρικές υποδομές, προηγμένο εξοπλισμό και εξειδικευμένες υπηρεσίες, εδραιώνοντας έτσι την ιδιωτική υγεία ως στρατηγικό μοχλό ανάπτυξης για την Κύπρο.

των δύο μεγάλων «παιχτών» που έχουν προχωρήσει σε επενδύσεις στον τομέα της υγείας στην Κύπρο, με το άλλο Ταμείο να είναι η CVC που προσφάτως πώλησε το 60% της εταιρείας που ήλεγχε όλες τις επενδύσεις που είχε κάνει στον τομέα της υγείας, δηλαδή της Hellenic Healthcare Group (HHG), στην PureHealth Holding PJSC του Άμπου Ντάμμι. Υπενθυμίζεται πως, μέσα στις επενδύσεις που είχε προχωρήσει η CVC και πλέον ελέγχονται από το Ταμείο του Άμπου Ντάμμι ήταν το Απολλώνειο, το Αρεταίειο, το American Medical Center και μία πρόσφατη αγορά τους, ο «Ευαγγελισμός» στην Πάφο. Από εκεί και

πέρα υπάρχουν και άλλες επενδυτικές πρωτοβουλίες που δεν σχετίζονται με τους δύο παραπάνω επενδυτικούς κολοσσούς, όπως για παράδειγμα το ΑΗΕΡΑ University Hospital στην είσοδο της Λευκωσίας, το SwissMed Health στη Λεμεσό και το Orama Medical Center στην είσοδο της Λεμεσού.

Οθηση έδωσε το ΓεΣΥ

Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη του τομέα της υγείας στην Κύπρο έδωσε η εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ) στο οποίο εντάχθηκαν σχεδόν όλα τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια της χώρας. Πρακτικά, άνοιξε τον δρό-

μο για αυξημένες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, μεγάλωνοντας την ανταγωνιστικότητα στον κλάδο και άλλαξε τον υγειονομικό χάρτη της χώρας.

Ενδεικτικά και τα δεδομένα της Στατιστικής Υπηρεσίας, καθώς όπως καταδεικνύουν τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, κατά το 2023 δόθηκαν 106.808 εξιτήρια σε εσωτερικούς ασθενείς, δηλαδή σε ασθενείς που παρέμειναν σε νοσηλευτήριο για τουλάχιστον ένα βράδυ, σημειώνοντας αύξηση 12,8%, σε σύγκριση με το 2022 που δόθηκαν 94.654 εξιτήρια. Μέρος της αύξησης που παρατηρείται οφείλεται στην σταδιακή ένταξη νέων νοσηλευτηρίων στο ΓεΣΥ. Από τα εξιτήρια που δόθηκαν το 2023, ποσοστό 43,4% αφορούσε στα νοσηλευτήρια του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥπΥ), ενώ ποσοστό 56,6% αφορούσε ιδιωτικά νοσηλευτήρια συμβεβλημένα με το ΓεΣΥ.

Κατά το 2023 δόθηκαν 319.684 εξιτήρια σε ημερήσιους ασθενείς, δηλαδή σε ασθενείς που εισήχθησαν σε νοσηλευτήριο, έκαναν θεραπεία και απολύθηκαν την ίδια μέρα, σημειώνοντας αύξηση 15,0%, σε σύγκριση με το 2022 που είχαν δοθεί 278.059 εξιτήρια σε ημερήσιους ασθενείς. Η αύξηση αυτή οφείλεται εν μέρει στην ένταξη νέων ιδιωτικών νοσηλευτηρίων ημερήσιας φρο-

ντιδας στο ΓεΣΥ το 2023. Από τα εξιτήρια που δόθηκαν το 2023, ποσοστό 47,8% αφορούσε τα νοσηλευτήρια του ΟΚΥπΥ, ενώ ποσοστό 52,2% αφορούσε ιδιωτικά νοσηλευτήρια συμβεβλημένα με το ΓεΣΥ.

Τέλος, κατά το 2023, πραγματοποιήθηκαν 7.947.329 επισκέψεις εξωτερικών ασθενών, σε σχέση με 7.669.535 το 2022, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 3,6%. Από το σύνολο των επισκέψεων που έγιναν το 2023, 831.321 (ποσοστό 10,5%) έγιναν στα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων και κέντρων υγείας που υπάγονται στον ΟΚΥπΥ και 7.116.008 (ποσοστό 89,5%) σε ιατρούς του ιδιωτικού τομέα που έχουν συμβληθεί με το ΓεΣΥ. Όσον αφορά στον πάροχο ιατρικής φροντιδίας, από τις επισκέψεις των εξωτερικών ασθενών σε προσωπικούς ιατρούς, ποσοστό 10,1% αφορούσε επισκέψεις που έγιναν σε νοσοκομεία και κέντρα υγείας του ΟΚΥπΥ, ενώ το υπόλοιπο 89,9% σε ιδιώτες ιατρούς που είναι συμβεβλημένοι με το ΓεΣΥ. Από τις επισκέψεις των εξωτερικών ασθενών σε ειδικούς ιατρούς, ποσοστό 10,8% αφορούσε επισκέψεις που έγιναν σε νοσοκομεία και κέντρα υγείας του ΟΚΥπΥ, ενώ το υπόλοιπο 89,2% σε ιδιώτες ιατρούς που είναι συμβεβλημένοι με το ΓεΣΥ.

Εκταμίευση 60 εκατ.
ζητά η Κύπρος από
το Ταμείο Ανάκαμψης

Παραμένει ο αστερίσκος της πράσινης φορολογίας, οροσήμου που ακόμα η χώρα δεν έχει λάβει αποφάσεις

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Κύπρος μπορεί να αναμένει 76 εκατομμύρια ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) από την 5η δόση του Σχεδίου, ωστόσο η χώρα έχει προχωρήσει και σε αίτημα για την εκταμίευση της 6ης δόσης.

Όπως πληροφορείται η «Κ», η Κύπρος την 1η Αυγούστου που έγινε δέκντας 37 εκατομμυρίων ευρώ από το Ταμείο, των χρημάτων που είχαν «μπει στον πάγο» για αρκετούς μήνες που πηγάζον από τη δεύτερη και την τρίτη δόση του Σχεδίου, προχώρησε και στον αίτημα, που θα της «εξελκιδώσει» ακόμα 60 εκατομμύρια ευρώ.

Συγκεκριμένα, η έκτη δόση του Σχεδίου συνδέεται με 19 ορόσημα που ολοκληρώθηκαν επιτυχώς, ενώ σειρά πλέον έχουν τα ορόσημα που συνδέονται με την έβδομη και την όγδοη δόση. Σημειώνεται πως, γι' αυτές τις δύο δόσεις έχει προγραμματιστεί να περάσουν τα ορόσημα και να γίνει αιτήματα πληρωμών τους πριν από τα τέλη του έτους. Ακολούθως, τα αιτήματα για εκταμίευση των υπολοίπων χρημάτων της ένατης και δέκατης δόσης θα γίνουν μέσα στο 2026 και συνε-

κριμένα πριν από το τέλος του επόμενου καλοκαιριού. Όλα τα μέτρα πρέπει να εφαρμοστούν εντός ενός αυστηρού χρονοδιαγράμματος, καθώς ο κανονισμός για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας απαιτεί την ολοκλήρωση όλων των ορόσημων και στόχων των εθνικών σχεδίων έως τον Αύγουστο του 2026.

Για την Κύπρο δεν είναι σημαντικά μόνο τα χρήματα, αλλά και οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που γίνονται σε τομείς που εκτός Σχεδίου δεν θα πραγματοποιούνταν.

Αξίζει να σημειωθεί πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δώσει έγκριση όλα τα κράτη να προχωρήσουν σε «απλοποιήσεις» κάποιων οροσφύμων από εδώ και πέρα. Μπορεί να αλλάξει το λεκτικό ενός οροσφύμου, αλλά σε καμία περίπτωση η ουσία. Όπως εξηγήθηκε

από αρμόδιες πηγές στην «Κ», είναι απόφαση που λήφθηκε αρχές του καλοκαιριού και θα βοηθήσει τα κράτη να βελτιστοποιήσουν τις διαδικασίες εκταμίευσης και επίτευξης των οροσήμων που έχουν τεθεί κατά τον σχεδιασμό όλου του Σχεδίου.

Στην άκρη προς στιγμήν

Το αίτημα της έκτης δόσης που υποβλήθηκε την 1η Αυγούστου έγινε εν αναμονή της εξέλιξης για την πράσινη φορολογία, με εισήγηση/σύσταση της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο λόγος είναι για να «προχωρά» η εξέταση/αξιολόγηση των οροσφύμων που συνθέτουν την έκτη δόση, πλην του οροσφύμου για την πράσινη φορολογία, διαδικασία που ως γεγονός απαιτεί χρόνο.

Ανάλογος χειρισμός, εξάλ-
λου, έγινε και με τα 37 εκατ.
ευρώ της δεύτερης και τρίτης
δόσης. Η Κύπρος για εκείνο το
ορόσημο που σχετιζόταν με
την αντιμετώπιση του επιθετι-
κού φορολογικού σχεδιασμού
και που δεν είχε ολοκληρωθεί,
έλαβε πρόσθετα μέτρα πολιτι-
κής στους έξι μήνες που ακο-
λούθησαν μετά την αναστολή,
με αποτέλεσμα η Επιτροπή να
καταλήξει τον Ιούνιο του 2025

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου χρηματοδοτείται από 1,2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1 δισ. ευρώ θα διατεθεί σε μορφή επιχορηγήσεων και 200 εκατ. ευρώ θα διατεθούν σε μορφή δανείων.

75 επενδύσεις, 61 μεταρρυθμίσεις

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου χρηματοδοτείται από 1,22 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1,02 δισ. ευρώ θα διατεθεί σε μορφή επιχορηγήσεων και 200 εκατ. ευρώ θα διατεθούν σε μορφή δανείων. Τα 1,22 δισ. ευρώ περιλαμβάνει επίσης το μέρος του Σχεδίου που χρηματοδοτείται με εθνικούς πόρους, ενώ από τα 1,02 δισ. ευρώ επιχορηγήσεων, τα 52,4 εκατ. ευρώ πηγάζουν από το RPEPowerEU και 52,1 εκατ. ευρώ από το αποθεματικό προσαρμογής για το Brexit. Για την Κύπρο συγκεκριμένα υπάρχουν 75 επενδυτικές ροές και 61 μεταρρυθμίσεις, καθώς το 45% του σχεδίου θα υποστηρίξει τους κλιματικούς στόχους και το 24,6 % θα προωθήσει την ψηφιακή μετάβαση.

Η Κύπρος και στον τομέα της

πράσινης μετάβασης, αλλά και της ψηφιακής σε σχέση με άλλα κράτη ήταν σχετικά πίσω πριν από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ακόμα ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος και ο δρόμος μακρύς, αλλά μέσω του Σχεδίου έχουν γίνει θετικά βήματα. Για την Κύπρο δεν είναι σημαντικά μόνο τα χρήματα, αλλά και οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που γίνονται σε τομείς που εκτός Σχεδίου δεν θα πραγματοποιούνταν. Δεν ήταν λίγες οι φορές που νομοσχέδια που συνδέονταν με ορόσημα του Σχεδίου χρειάζονταν ανά καιρούς να περάσουν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, διαδικασία που αποδείχθηκε δύσκολη, διότι δεν μπορούσαν να συμπληρωθεί οι απαιτούμενη πλειοψηφία.

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
*Ενίσχυση των
αρθρώσεων*

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS
COMPLEX
PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Προς νέο γύρο συγχωνεύσεων και εξαγορών στην ακτοπλοΐα

Πρόκληση η πράσινη μετάβαση για τα πλοία άγονων και ενδονησιωτικών γραμμών

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Καταδικασμένες είτε να εξελιχθούν είτε να φυτοζωούν και στο τέλος να εξαφανιστούν είναι πολλές μικρότερες αλλά και μεσαίου μεγέθους ελληνικές ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις, εξαιτίας των δυσθεώρητων για τα μεγέθη τους χρηματοδοτικών προκλήσεων που δημιουργεί το νέο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό περιβάλλον. Η υποχρεωτική συμμετοχή των ακτοπλοϊκών εταιριών στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕ-ΔΕ-EU/ ETS) στις ναυτιλιακές μεταφορές από το 2029, καθώς και η ανακήρυξη της Μεσογείου ως Περιοχή Ελέγχου Εκπομπών Θείου (SECA) θα υποχρεώσουν τις εταιρείες να καταβάλουν μεγάλη ποσά για να εκπέμπουν διοξείδιο του άνθρακα και επιπλέον κόστη για τα καύσιμα χωρίς θείο. Τα κόστη αυτά εκτιμώνται ως δυνητικά συντριπτικά για τη λειτουργία πολλών μικρών επιχειρήσεων. Το γεγονός αυτό προεισνίζονται νέο γύρο συγχωνεύσεων και εξαγορών για τη δημιουργία δύο-τριών μεγαλύτερων επιχειρήσεων που θα προστεθούν στις λιγοστές υπάρχουσες μεγάλες επιχειρήσεις, ώστε να μπορέσουν να εκσυγχρονίσουν τη λειτουργία τους και να καταφέρουν την πράσινη μετάβαση, εκτιμούν κύκλοι της αγοράς.

«Οι 24 μικρές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον χώρο, κυρίως σε άγονες και ενδονησιωτικές γραμμές, δεν μπορούν να αντλήσουν χρηματοδότηση εξαιτίας των περιορισμένων ιδίων κεφαλαίων και της έλλειψης εταιρικής διαφάνειας», εξηγεί μιλώντας στην «Καθημερινή» ο ναυτιλιακός τραπεζίτης Γιώργος Ξηραδάκης, επικεφαλής της εταιρείας ναυτιλιακών συμβούλων, XRTC Business Consultants. Οι περισσότερες από αυτές δεν δημοσιεύουν καν οικονομικά αποτελέσματα με βάση σύγχρονα λογιστικά πρότυπα και δεν έχουν τη δυνατότητα άντλησης όχι μόνο τραπεζικού δανεισμού αλλά ούτε και συμμετοχής σε αναπτυξιακά προγράμματα και επιδοτήσεις, προσθέτει.

Για πολλές μοναδική σανίδα σωτηρίας τα τελευταία χρόνια είναι τα κονδύλια των συμβάσεων δημόσιας υπηρεσίας, οι άγονες δηλαδή γραμμές που χρηματοδοτεί το Δημόσιο αναγκαστικά λόγω της έλλειψης εμπορικού ενδιαφέροντος για αυτές. Και καθώς το ενδιαφέρον

Σήμερα, 153 πλοία που ανήκουν σε 33 επιχειρήσεις εξυπηρετούν 115 νησιά. Πολλά από τα πλοία αυτά βρίσκονται κοντά στο τέλος του κύκλου ζωής τους. Ο μέσος όρος ηλικίας ακτοπλοϊκών πλοίων αγγίζει τα 30 έτη έναντι των 24 ετών του ευρωπαϊκού ακτοπλοϊκού στόλου.

Η απουσία ιδίων κεφαλαίων και εταιρικής διαφάνειας στις μικρές αλλά και μεσαίου μεγέθους ακτοπλοϊκές τις αποκλείει από ευρωπαϊκές, εθνικές και τραπεζικές χρηματοδοτήσεις.

για τις άγονες γραμμές προέρχεται συνήθως μόνο από μικρές εταιρείες, οι δυνατότητες επιλογής εταιρείας από το Δημόσιο είναι ανύπαρκτες. «Τις περισσότερες φορές εμφανίζεται μόνο μία εταιρεία σε κάθε διαγωνισμό και η ανάγκη κάλυψης της νησιωτικότητας, της εξυπηρέτησης δηλαδή των νησιωτών και της σύνδεσης των νησιών με την ηπειρωτική χώρα και για εθνικούς λόγους, έχει διαμορφώσει εδώ και δεκαετίες ένα πλαίσιο ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων στο οποίο δεν προβλέπονται προϋποθέσεις χρηματοοικονομικής διαφάνειας, συνθήκη απαραίτητη για τη διαπίστωση της οικονομικής βιωσιμότητάς τους», υπογραμμίζει

στην «Καθημερινή» πηγή που παρακολουθεί από κοντά τους διαγωνισμούς αναθέσεων των δημόσιων συμβάσεων.

Η κυβέρνηση και το υπουργείο Ναυτιλίας τα τελευταία χρόνια έχουν αυξήσει τα διαθέσιμα κονδύλια για τις άγονες γραμμές προκειμένου να στηρίξουν τη νησιωτική χώρα. Σύμφωνα με την XRTC, 57 πλοία χρηματοδοτούνται ετησίως για να εξυπηρετήσουν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 73 γραμμές (22 με την ηπειρωτική χώρα, 51 ενδονησιωτικές). Μέχρι το 2019, ο ετήσιος προϋπολογισμός ήταν περίπου 90 εκατ., ενώ σήμερα η χρηματοδότηση έχει προσεγγίσει τα 150 εκατ. ετησίως.

Με την ανάγκη ανανέωσης, ωστόσο, του στόλου και συμμόρφωσής του με τους περιβαλλοντικούς και άλλους κανονισμούς ante portas, οι μικρότερες αυτές εταιρείες, δίχως ίδια κεφάλαια και τραπεζικό δανεισμό, δεν θα μπορέσουν να συμμετάσχουν στα νέα χρηματοδοτικά έργα λεία που διαμορφώνει το υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής σε συνεργασία με την Αντιπροεδρία της κυβέρνησης. Ειδικότερα, προωθείται σχέδιο για την ενίσχυση της χρηματοδότησης εκσυγχρονισμού του

ελληνικού ακτοπλοϊκού στόλου και της συμμόρφωσής του με τους νέους περιβαλλοντικούς κανονισμούς, που θα χρηματοδοτηθεί με επιδοτήσεις και δανεισμό. Οι επιδοτήσεις για την ακτοπλοΐα θα είναι συνολικού ύψους 300 εκατ. ευρώ και θα προέλθουν από το Ταμείο Εκσυγχρονισμού, όπως ανακοίνωσαν στα τέλη Ιουνίου ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Κωστής Χατζηδάκης και ο υπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Κικίλιας. Οι δύο υπουργοί προωθούν τώρα και την εξασφάλιση και επιπλέον κονδυλίων υπό τη μορφή δανείων ύψους 700 εκατ. ευρώ προς τις ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Ούτε ευρωπαϊκοί πόροι όμως ούτε τραπεζικοί μπορούν να δοθούν σε πολλές μικρές επιχειρήσεις που δεν θα συμμετέχουν με ίδια κεφάλαια και δεν έχουν την εταιρική δομή και τη χρηματοοικονομική διαφάνεια που απαιτείται, σημειώνει ο επικεφαλής της XRTC Γιώργος Ξηραδάκης.

Σήμερα, 153 πλοία που ανήκουν σε 33 επιχειρήσεις εξυπηρετούν 115 νησιά. Πολλά από αυτά βρίσκονται κοντά στο τέλος του κύκλου ζωής τους. Ο μέσος όρος ηλικίας των πλοίων σήμερα αγγίζει τα 30 έτη έναντι των 24 ετών του ευρωπαϊκού ακτοπλοϊκού στόλου. Τα 45 από τα 153, το 29% δηλαδή του στόλου, είναι ηλικίας 40 ετών και άνω. Όλα αυτά τα πλοία μαζι εξυπηρετούν τη μεταφορά 9 εκατ. τόνων αγαθών, που αντιστοιχούν στο 82% των εμπορευματικών μεταφορών και της τροφοδοσίας των νησιών, διευκολύνοντας τον αγροτικό τομέα, τη μεταποίηση και το εμπόριο, αναφέρει ο Γ. Ξηραδάκης.

Μεταξύ των 33 ακτοπλοϊκών εταιριών εκείνες που μπορούν να σηκώσουν το βάρος των επενδύσεων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση, αλλά και να αντέξουν τα αυξημένα λειτουργικά κόστη συμπεριλαμβανομένων βεβαίως των καυσίμων, μετριοούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού.

Γι' αυτό ολόένα και περισσότεροι θεωρούν αναπόφευκτο ένα γύρο συγχωνεύσεων και εξαγορών εταιριών ή και πλοίων, καθώς κάποιες μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις θα προσπαθήσουν να αποκτήσουν το εκτόπισμα και την εταιρική δομή που θα τους επιτρέψει πρόσβαση σε ευρωπαϊκές, εθνικές αλλά και τραπεζικές χρηματοδοτήσεις.

Υλοποίηση 103 έργων για επάρκεια νερού και αφαλάτωση σε 61 νησιά

Στην υλοποίηση έργων επάρκειας νερού και αφαλάτωσης, με έμφαση στα πιο απομακρυσμένα και μικρά νησιά, έχουν προχωρήσει το υπουργείο Ναυτιλίας και η Γενική Γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 103 παρεμβάσεις σε 61 νησιωτικούς δήμους (ΟΤΑ) και ΔΕΥΑ, με χρηματοδότηση άνω των 9 εκατ. ευρώ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, στο πλαίσιο του Ειδικού Σχεδίου Δράσης για τη Λειψυδρία για το έτος 2025.

Επιπλέον, σε συνεργασία με το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τη Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος και Υδάτων εγκρίθηκε πρόσθετη χρηματοδότηση 20 εκατ. ευρώ για έργα σε περιοχές με άμεσες ανάγκες.

Ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η απλούστευση της αδειοδότησης μικρών μονάδων αφαλάτωσης με fast track διαδικασίες. Ήδη έχουν αδειοδοτηθεί 35 νέες μονάδες σε περισσότερα από 27 νησιά, ενισχύοντας σημαντικά τα υδροδοτικά τους συστήματα.

Ταυτόχρονα, η Γενική Γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής παρέχει τεχνική υποστήριξη σε μικρούς νησιωτικούς δήμους και αναλαμβάνει τις διαγωνιστικές διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων.

Για τη Μεγίστη, τους Λειψούς, την Κίμωλο, τα Διαπόντια Νησιά, τη Γαύδο, τον Άγιο Ευστράτιο και την Ιερά Μονή Πανορμίτη Σύμης λειτουργεί ως αναθέτουσα αρχή, ενώ έχει χρηματοδοτήσει την πρόσληψη τεχνικών συμβούλων σε περισσότερους από 15 δήμους για την ολοκλήρωση κρίσιμων έργων ύδρευσης.

Επιπροσθέτως δρομολογείται συνεργασία με τα υπουργεία Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εσωτερικών και Οικονομίας και Οικονομικών με στόχο την εκπόνηση πρότυπων τευχών προδιαγραφών, τη θέσπιση ενιαίας

κοστολόγησης έργων αφαλάτωσης και την υποστήριξη αδύναμων δικαιούχων.

Τέλος, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου για τα Υδάτα και υπό τον συντονισμό του αντιπροέδρου της κυβέρνησης Κωστή Χατζηδάκη, το υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής καταθέτει την τεχνονομία και την εμπειρία του, ώστε η νησιωτικότητα να αποτελεί σταθερό κριτήριο στη χάραξη πολιτικών για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Σημειώνεται ότι από το 2019 έως σήμερα το υπουργείο και η Γενική Γραμματεία Αιγαίου και

Ήδη έχουν αδειοδοτηθεί 35 νέες μονάδες αφαλάτωσης με fast track διαδικασίες.

Νησιωτικής Πολιτικής έχουν χρηματοδοτήσει περισσότερα από 400 έργα σε 78 νησιά, με συνολικό προϋπολογισμό που υπερβαίνει τα 60 εκατ. ευρώ και με ιδιαίτερη έμφαση στις πιο μικρές και απομακρυσμένες περιοχές.

Ο υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Βασίλης Κικίλιας δήλωσε σχετικά: «Με ταχύτητα, συνεργασίες και στοχευμένες παρεμβάσεις, το υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής υλοποιεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο με στόχο την επάρκεια και την ποιότητα του νερού στα νησιά μας.

Με τις 103 δράσεις που πραγματοποιούνται φέτος σε 61 δήμους και τη διάθεση των 9.073.448 ευρώ, βελτιώνουμε τις συνθήκες υδροδότησης, αναβαθμίζουμε την ποιότητα ζωής των κατοίκων και στηρίζουμε τη νησιωτικότητα που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας».

Η Γενική Γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής για τη Μεγίστη, τους Λειψούς, την Κίμωλο, τα Διαπόντια Νησιά, τη Γαύδο, τον Άγιο Ευστράτιο και την Ιερά Μονή Πανορμίτη Σύμης λειτουργεί ως αναθέτουσα αρχή.

Χαμηλές πτήσεις για την επιβατική κίνηση στα αεροδρόμια Μυκόνου και Σαντορίνης

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

Οι Έλληνες φαίνεται πως γυρνούν την πλάτη και φέτος στη Μύκονο, καθώς από την αρχή της χρονιάς η επιβατική κίνηση στις πτήσεις εσωτερικού καταγράφει μνηνίαση πτώση, με μοναδική εξαίρεση τον Απρίλιο, λόγω των διακοπών του Πάσχα. Η κίνηση εξωτερικού εμφανίζει καλύτερη εικόνα, με μικρή μόνο αύξηση σε σχέση με πέρυσι, η οποία όμως δεν αρκεί για να καλύψει το χαμένο έδαφος των τελευταίων ετών, μια περίοδος που, παρά την επιστροφή στην κανονικότητα, χαρακτηρίζεται από συνεχή υποχώρηση για το Νησί των Ανέμων. Οι αστρονομικές τιμές στη Μύκονο λειτουργούν αποτρεπτικά, καθώς απευθύνεται πλέον σε μια παγκόσμια αντίε πλουσιών που μπορεί να αντέξει το δυσβάσταχτο κόστος. Στο αρνητικό ισοζύγιο προστίθενται και οι χρόνιες αδυναμίες στις υποδομές, όπως η έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση στις περιόδους αιχμής.

Πιο αναλυτικά, τον μήνα Ιούλιο, ο αριθμός των επιβατών που

διακινήθηκαν στο αεροδρόμιο της Μυκόνου σε πτήσεις εσωτερικού, όπου στην πλειονότητα είναι Έλληνες, ανήλθε σε 85.480 από 93.006, μειωμένος κατά 8,1%. Στο διεθνές δίκτυο, η κίνηση ανήλθε σε 296.786 επιβάτες, από 285.456 πέρυσι, σημειώνοντας αύξηση 4% και αποτελώντας, μαζί με τον Μάιο, τον δεύτερο μήνα της χρονιάς με θετικό πρόσημο. Συνολικά, στο επτάμηνο οι διακινηθέντες επι-

Συνεχίζουν να καταγράφουν αύξηση τα υπόλοιπα περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport.

βάτες έφθασαν σε 835.000 από 847.117 το επτάμηνο του 2024, σημειώνοντας πτώση -1,4%. Από αυτούς, οι 560.622 αφορούσαν το δίκτυο εξωτερικού (+2,9%), ενώ οι υπόλοιποι 274.378 το εσωτερικό (-9,2%).

Η Σαντορίνη, το άλλο ισχυ-

Στο επτάμηνο οι διακινηθέντες επιβάτες στο αεροδρόμιο της Μυκόνου έφθασαν τις 835.000 από 847.117 το αντίστοιχο διάστημα του 2024, σημειώνοντας πτώση 1,4%.

ρό χαρτί του ελληνικού τουρισμού, δεν έχει ακόμη καταφέρει να ανακάμψει πλήρως από τον αντίκτυπο της έντονης σεισμικής δραστηριότητας του χειμώνα. Ωστόσο, στα θετικά συγκαταλέγεται το γεγονός ότι ο Ιούλιος ήταν ο μήνας με τη χα-

μηλότερη πτώση της επιβατικής κίνησης τόσο στα εγχώρια όσο και στα διεθνή δρομολόγια. Ειδικότερα, οι ξένοι ταξιδιώτες άγγιξαν τις 311.936 (-8,7% σε ετήσια βάση) ενώ οι επιβάτες εσωτερικού διαμορφώθηκαν σε 138.648 από 168.180 τον περυσινό Ιούλιο

(-17,6%). Κατά τους πρώτους επτά μήνες, η συνολική επιβατική κίνηση έκλεισε σε 1,26 εκατ. από 1,54 εκατ. στο επτάμηνο του 2024 (-18,2%). Από αυτούς, 583.824 αφορούσαν στο δίκτυο εσωτερικού (-21,7%) και οι υπόλοιποι 676.714 στο εξωτερικό (-15%).

Στα υπόλοιπα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport, η Ρόδος, τα Χανιά και η Κέρκυρα συνέχισαν να καταγράφουν αύξηση στην επιβατική κίνηση, αν και με χαμηλότερους ρυθμούς σε σχέση με πέρυσι. Συγκεκριμένα, στο διεθνές δίκτυο, στο αεροδρόμιο της Ρόδου διακινήθηκαν τον Ιούλιο 1,164 εκατ. επιβάτες (+1,5%) και συνολικά 1,26 εκατ. (+1,7%), ενώ στο επτάμηνο οι ξένοι ταξιδιώτες έφθασαν σε 3,166 εκατ. (+1,1%) και στο σύνολο ήταν 3,685 εκατ. επιβάτες (+1,8%). Αντίστοιχα, στο αεροδρόμιο των Χανίων στο δίκτυο εξωτερικού τον φετινό Ιούλιο οι επιβάτες ξεπέρασαν τις 645.669 (+3,9%) και συνολικά τις 748.944 (+4,7%) και στο επτάμηνο η διεθνής επιβατική κίνηση έκλεισε σε 1,665 εκατ. και σε 2,203 εκατ.

επιβάτες (+4,1%) τόσο στο δίκτυο εσωτερικού όσο και εξωτερικού. Στο αεροδρόμιο της Κέρκυρας οι διεθνείς επιβάτες ήταν 868.532 (+3,5%) τον Ιούλιο και 2,116 εκατ. (+4,5%) στο επτάμηνο.

Παράλληλα, η Fraport Greece ανακοίνωσε ότι τα έσοδά της στο πρώτο εξάμηνο του έτους ενισχύθηκαν κατά 7%, σε 215,1 εκατ. ευρώ, έναντι 201 εκατ. ευρώ αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Το EBITDA ήταν 78,5 εκατ. από 102,9 εκατ. ευρώ στο πρώτο μισό του 2024, μειωμένο κατά 23,7%, ενώ τα καθαρά κέρδη διαμορφώθηκαν σε 4,3 εκατ. από 2,3 εκατ. ευρώ πέρυσι. Στο ίδιο διάστημα, τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η εταιρεία εξυπηρέτησαν περίπου 12,9 εκατ. επιβάτες, σημειώνοντας αύξηση 1,9% σε σχέση με πέρυσι. Η κίνηση εσωτερικού ανήλθε σε 3,4 εκατ. επιβάτες (-0,4%), ενώ η διεθνής κίνηση σε 9,5 εκατ. επιβάτες (+2,8%). Συνολικά, ο αριθμός επιβατών υπερέβη τα επίπεδα του πρώτου εξαμήνου του 2019 κατά 18,5%.

Ενδιάμεσο μέρισμα 640 εκατ. ευρώ από τις 4 συστημικές τράπεζες

Θα καταβληθεί το δ' τρίμηνο, είτε σε μετρητά είτε μέσω επαναγοράς μετοχών

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Στα 4,7 δισ. ευρώ μπαίνει ο στόχος για την κερδοφορία του 2025 από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες ανεβάζοντας τον στόχο για τη διανομή μερίσματος κοντά στα 2,5 δισ. ευρώ (μεταξύ 50% έως και πάνω από το 60% των κερδών της χρήσης) έναντι 1,9 δισ. ευρώ το 2024 και 873 εκατ. ευρώ το 2023. Εκτός από τα αυξημένα ποσοστά μερισμάτων (payout ratio) για το 2025, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ανακοίνωσαν προμέρισμα 640 εκατ. ευρώ, το οποίο πρόκειται να καταβληθεί το δ' τρίμηνο του έτους.

Το ύψος του ενδιάμεσου μερίσματος που θα διανείμουν κυμαίνεται ως ποσοστό από το 10% έως το 20% των κερδών της χρήσης του 2025 και θα γίνει είτε σε μορφή μετρητών είτε μέσω επαναγοράς μετοχών, ανάλογα με την τράπεζα. Ήδη τα αποτελέσματα του α' εξαμήνου επιβεβαιώνουν την επίτευξη κερδοφορίας 2,4 δισ. ευρώ, δηλαδή του ημίσεος, περίπου, του στόχου για όλο το 2025. Συγκεκριμένα:

Η Alpha Bank ανακοίνωσε προσαρμοσμένα κέρδη εξαμήνου ύψους 460 εκατ. ευρώ και ο στόχος για την κερδοφορία του 2025 μπαίνει στα 900 εκατ. ευρώ.

Όπως δήλωσε στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου, Βασίλης Ψάλτης, η τράπεζα θα διανείμει για το

Στόχοι για κέρδη και μερίσματα το 2025

	ALPHA BANK	ΕΘΝΙΚΗ	EUROBANK	ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Καθαρά κέρδη	€900 εκατ.	€1,3 δισ.	€1,4 δισ.	€1,1 δισ.
Μέρισμα	ΑΝΩ ΤΟΥ 50%	ΑΝΩ ΤΟΥ 60%	ΑΝΩ ΤΟΥ 50%	50%
Ενδιάμεσο μέρισμα	€111 εκατ.	€260 εκατ.	€170 εκατ.	€100 εκατ.
Προσαρμ. κέρδη α' εξαμήνου	€460 εκατ.	€701 εκατ.	€711 εκατ.	€576 εκατ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στα 2,4 δισ. ευρώ η κερδοφορία του α' εξαμήνου, δηλαδή το ήμισυ, περίπου, του στόχου για όλο το 2025.

2025 τουλάχιστον το 50% των κερδών της χρήσης, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο αύξησης του ποσοστού, ενώ η ενδιάμεση διανομή ύψους 111 εκατ. ευρώ θα γίνει σε μετρητά.

Με βάση τον υπολογισμό, η διανομή του 50% των κερδών της χρήσης αντιστοιχεί σε ετήσια διανομή της τάξης των 450 εκατ. ευρώ, γεγονός που επι-

βεβαιώνεται από τη μέχρι σήμερα επίδοση της τράπεζας, που διαμορφώνει τη διανομή μερίσματος από το α' εξάμηνο του έτους στα 259 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 147 εκατ. είναι το μέρισμα που προέκυψε από τις επιδόσεις του β' τριμήνου.

Η Εθνική Τράπεζα ανακοίνωσε προσαρμοσμένα κέρδη εξαμήνου ύψους 701 εκατ. ευρώ και ο στόχος για την κερδοφορία του 2025 μπαίνει στο 1,3 δισ. ευρώ, περίπου. Όπως προανήγγειλε ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου της Παύλος Μυλωνάς, πρόθεση της διοίκησης είναι να αυξήσει το προς διανομή μέρισμα άνω του 60% των κερδών για το 2025 και με βάση την κατ' αρχήν δέσμευση για διανο-

μή του 60%, το μέρισμα θα ανέλθει κοντά στα 780 εκατ. ευρώ. Το προμέρισμα που θα δοθεί σε μετρητά αντιστοιχεί στο ένα τρίτο των κερδών του 2025 και υπολογίζεται ότι θα διαμορφωθεί στα 260 εκατ. ευρώ.

Η Eurobank ανακοίνωσε προσαρμοσμένα κέρδη α' εξαμήνου ύψους 711 εκατ. ευρώ και η διοίκηση ανεβάζει τον στόχο για την κερδοφορία του 2025 σε 1,4 δισ. ευρώ.

Όπως ανακοίνωσε ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου Φωκίων Καραβίας, πρόθεση είναι η αύξηση του προς διανομή μερίσματος πάνω από το 50% για το 2025, σε συνδυασμό με τη διανομή ενδιάμεσου μερίσματος ύψους 170 εκατ. ευρώ.

Η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε προσαρμοσμένα κέρδη εξαμήνου ύψους 576 εκατ. ευρώ, ενώ ο στόχος για την κερδοφορία του 2025 μπαίνει στο 1,1 δισ. ευρώ.

Όπως ανακοίνωσε ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου Χρήστος Μεγάλου, πρόθεση της διοίκησης είναι να διανείμει το 50% της κερδοφορίας του έτους, ενώ η ενδιάμεση διανομή ύψους 100 εκατ. θα γίνει μέσω επαναγοράς μετοχών.

Ο στόχος για την ετήσια διανομή μερίσματος διαμορφώνεται στα 500 εκατ. ευρώ και πρόθεση της διοίκησης είναι η πρακτική της επαναγοράς μετοχών (buy back) να καθιερωθεί σε ετήσια βάση.

Ζημίες 6,239 εκατ. για την payzy της Cosmote το 2024

Της ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ

Ήταν πριν από περίπου τρία χρόνια όταν ο όμιλος ΟΤΕ λάνσαρε την εφαρμογή ηλεκτρονικών πληρωμών payzy, που αναπτύχθηκε εσωτερικά από τον τηλεπικοινωνιακό πάροχο, σηματοδοτώντας την επίσημη είσοδό του στον δυναμικά αναπτυσσόμενο κλάδο των ψηφιακών συναλλαγών. Τότε, η παρουσίασή του συνοδεύτηκε από έντονη δημοσιότητα, καλλιεργώντας υψηλές προσδοκίες τόσο για την εμπορική του πορεία όσο και για τον ρόλο που θα διαδραμάτιζε στη στρατηγική μετεξέλιξης του ΟΤΕ σε έναν ολοκληρωμένο, πολυδιάστατο τεχνολογικό όμιλο. Σήμερα, η εφαρμογή συνεχίζει να διευρύνει τη βάση των χρηστών της και να αυξάνει τα έσοδά της, ωστόσο σε επίπεδο καθαρών αποτελεσμάτων παραμένει ζημιογόνος, καθώς μέχρι στιγμής δεν έχει καταφέρει να φτάσει στο «νεκρό» σημείο (break even). Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις της Cosmote Payments, της θυγατρικής του ΟΤΕ που διαχειρίζεται την υπηρεσία, το 2024 ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 26 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας άνοδο 24% σε σχέση με τα 21 εκατ. που ήταν την προηγούμενη χρήση. Παρά την αύξηση των εσόδων, το μεικτό κέρδος υποχώρησε κατά 29,22%, στα 3,54 εκατ. από 5,001 εκατ. το 2023.

Οι ζημίες προ φόρων διαμορφώθηκαν σε 7,999 εκατ. από 6,533 εκατ., ενώ οι καθαρές ζημίες διευρύνθηκαν στο 6,239 από 5,208 εκατ. ευρώ της προηγούμενης χρήσης. Το 2024, η Cosmote Payments διαχειρίστηκε μέσω των υποδομών εκκαθάρισης (acquiring services) το σύνολο των ηλεκτρονικών πληρωμών των πελατών του ομίλου σε όλα τα φυσικά και online κανάλια, συνολικής αξίας άνω του 1,3 δισ. ευρώ. Στην Ελλάδα, η εφαρμογή

Οι ζημίες προ φόρων διαμορφώθηκαν σε 7,999 εκατ. από 6,533 εκατ., ενώ οι καθαρές ζημίες διευρύνθηκαν στα 6,239 από 5,208 εκατ. ευρώ της προηγούμενης χρήσης.

Ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 26 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας άνοδο 24% σε σχέση με το 2023.

payzy και payzy pro συνέχισε την ανοδική της πορεία, προσφέροντας ελληνικό IBAN λογαριασμό, χρεωστική κάρτα VISA και λειτουργίες όπως μεταφορά χρημάτων και διαμοιρασμό εξόδων. Παράλληλα, διατέθηκε πιλοτικά στη Γερμανία αρχής γενομένης από τους εργαζομένους της Deutsche Telekom, φτάνοντας τους 20.777 πελάτες μέχρι το τέλος του περυσινού έτους. Συνολικά, σε Ελλάδα και Γερμανία, οι χρήστες έκλεισαν στους 415.259 στο τελευταίο τρίμηνο του 2024 από 273.787 που είχαν ξεκινήσει το πρώτο τρίμηνο της ίδιας χρονιάς, με τη μεγαλύτερη προσθήκη νέων πελατών (67.976) να σημειώνεται το τρίτο τρίμηνο. Επισημαίνεται ότι από τον Ιούλιο της περασμένης χρονιάς η υπηρεσία ενισχύθηκε με την εφαρμογή Payzy POS, μετατρέποντας το κινητό σε τερματικό αποδοχής πληρωμών για όλες τις κάρτες.

Ενίσχυση υποδομών σε τουριστικές περιοχές

Επτά στους δέκα οικονομολόγους-μέλη του Ελληνικού Πάναλ Οικονομολόγων εκτιμούν ότι είναι σκόπιμο ένα σημαντικό μέρος των φορολογικών εσόδων από τον τουρισμό να δεσμεύεται για την ανάπτυξη και συντήρηση τοπικών υποδομών στους τουριστικούς προορισμούς.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, το 2024 η άμεση οικονομική συνεισφορά του τουρισμού έφτασε στα 30,2 δισ. ευρώ ή 13% του ΑΕΠ, ενώ αν συνυπολογιστεί και η έμμεση συνεισφορά του το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 30%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας, περυσί η χώρα μας υποδέχθηκε πάνω από 40 εκατομμύρια ξένους επισκέπτες. Αυτή η τουριστική κίνηση, ωστόσο, δημιουργεί και σοβαρές προκλήσεις, μεταξύ των οποίων και η έντονη πίεση στη φέρουσα ικανότητα των υποδομών, από την ύδρευση και τη διαχεί-

ριση των απορριμμάτων, έως τα δίκτυα και ευρύτερα το περιβάλλον, σε πολλούς δημοφιλείς προορισμούς, ιδίως στα νησιά, όπου αρκετές φορές χρειάζεται να επιστρατευθούν έκτακτες λύσεις όπως οι υδροφόρες.

Σε ερώτηση εάν είναι σκόπιμη η συστηματική δέσμευση μέρους των φορολογικών εσόδων από τον τουρισμό ειδικά για τη συντήρηση και ανάπτυξη τοπικών υποδομών στους τουριστικούς προορισμούς, απάντησαν 23 Ελληνίδες και Έλληνες οικονομολόγοι. Από αυτούς, το 69% συμφώνησε με την προσέγγιση αυτή, το 17% διαφώνησε, ενώ το 13% τοποθετήθηκε μεταξύ των δύο αυτών επιλογών.

Οι οικονομολόγοι υπογράμμισαν κατ' αρχάς την ανάγκη εξασφάλισης πόρων για τη διαχείριση του περιβαλλοντικού κόστους που επιφέρει ο τουρισμός. Τα φορολογικά έσοδα από τον τουρισμό είναι μια προφανής πηγή χρηματοδότησης.

Το 2024 η άμεση οικονομική συνεισφορά του τουρισμού έφτασε στα 30,2 δισ. ευρώ.

Οι Έλληνες σερφάρουν ολοένα και περισσότερο στο κινητό τους

Πρώτοι σε αύξηση χρήσης δεδομένων μεταξύ 40 χωρών το 2024

Της ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ

Στην πρώτη θέση με τη μεγαλύτερη αύξηση στη χρήση δεδομένων κινητής τηλεφωνίας παρέμεινε και το 2024 η Ελλάδα. Την ίδια στιγμή, οι τηλεπικοινωνιακές στη χώρα κατέγραψαν άνοδο στο μέσο έσοδο ανά χρήστη (ARPU), παρά τη μείωση της τιμής ανά Gigabyte. Αυτά είναι μερικά από τα πιο ενδιαφέροντα ευρήματα της ετήσιας έκθεσης της Tefficient, η οποία εξετάζει την πορεία των δεδομένων κινητής τηλεφωνίας σε 40 αγορές, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Πιο αναλυτικά, η χώρα μας το 2024 παρουσίασε την υψηλότερη αύξηση στο 38% σε ετήσια βάση στη χρήση δεδομένων, ενώ ακολούθησε το Βέλγιο με 32% και στη συνέχεια η Πορτογαλία, η Τυνησία και η Τσεχία με 28%.

Στον αντίποδα, η Κροατία εμφάνισε τη χαμηλότερη αύξηση, μόλις 2%, ενώ η Γερμανία, το Κατάρ, η Φινλανδία και η Νότια Κορέα σημείωσαν ελαφρώς υψηλότερη, μεταξύ 4% και 5%. Σε γενικές γραμμές, οι ρυθμοί ανάπτυξης έχουν επιβραδυνθεί. Ακόμα και σε απόλυτους όρους, δηλαδή ως προς την αύξηση σε GB ανά συνδρομητή, οι περισσότερες χώρες παρουσίασαν βραδύτερη άνοδο το 2024 σε σύγκριση με το 2023.

Συνολικά, η ζήτηση για περισσότερα δεδομένα κινητής τηλεφωνίας φαίνεται πιο ασθενής από ποτέ, παρότι η υπηρεσία ασύρματης πρόσβασης (FWA) εξακολουθεί να περιλαμβάνεται στα περισσότερα στατιστικά στοιχεία.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι

SHUTTERSTOCK

Η Ελλάδα παρουσίασε την υψηλότερη αύξηση κατά 38% στη χρήση δεδομένων κινητής τηλεφωνίας σε ετήσια βάση, ενώ ακολούθησε το Βέλγιο με 32% και στη συνέχεια η Πορτογαλία, η Τυνησία και η Τσεχία με 28%.

Την ίδια στιγμή οι τηλεπικοινωνιακές κατέγραψαν άνοδο στο μέσο έσοδο ανά χρήστη παρά τη μείωση της τιμής ανά Gigabyte.

συνδρομές μόνο για δεδομένα (data-only) συμπεριλαμβανομένης της ασύρματης πρόσβασης αντιπροσωπεύουν περίπου το 10% της συνολικής βάσης κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα, ωστόσο παράγουν 2,8

φορές περισσότερη κίνηση σε σχέση με τον μέσο όρο όλων των συνδρομητών. Το στοιχείο αυτό δείχνει ότι η συγκεκριμένη κατηγορία αποτελεί σημαντικό οδηγό αύξησης της συνολικής χρήσης δεδομένων.

Το 2024 η ελληνική αγορά κινητής τηλεφωνίας κατέγραψε ένα σπάνιο φαινόμενο: οι πάροχοι αύξησαν το μέσο μηνιαίο έσοδο ανά συνδρομητή (ARPU) ενώ ταυτόχρονα η τιμή ανά Gigabyte κατέγραψε θεαματική πτώση. Σύμφωνα με την ανάλυση της Tefficient, το ARPU στην Ελλάδα διαμορφώθηκε γύρω στα 14 ευρώ, επίπε-

Πιέσεις στο ασφαλιστικό από το δημογραφικό

Η αναλογία εργαζομένων προς συνταξιούχους είναι 1,7 προς 1 – Πέρυσι καταγράφηκαν 69.675 γεννήσεις και 128.259 θάνατοι

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

ΑΛΛΑΖΕΙ δραματικά η πληθυσμιακή εικόνα της Ελλάδας, με τις ενεργές παραγωγικές ηλικίες να συρρικνώνονται και τους ηλικιωμένους να αυξάνονται ραγδαία. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) και την ανάλυση του επιστημονικού του συνεργάτη Ιωάννη Χολέζα, από το 2008 μέχρι σήμερα η ομάδα των 30άρηδων έχει μειωθεί κατά περίπου 700.000 άτομα, ενώ την ίδια περίοδο οι πολίτες άνω των 65 ετών αυξήθηκαν κατά 405.000.

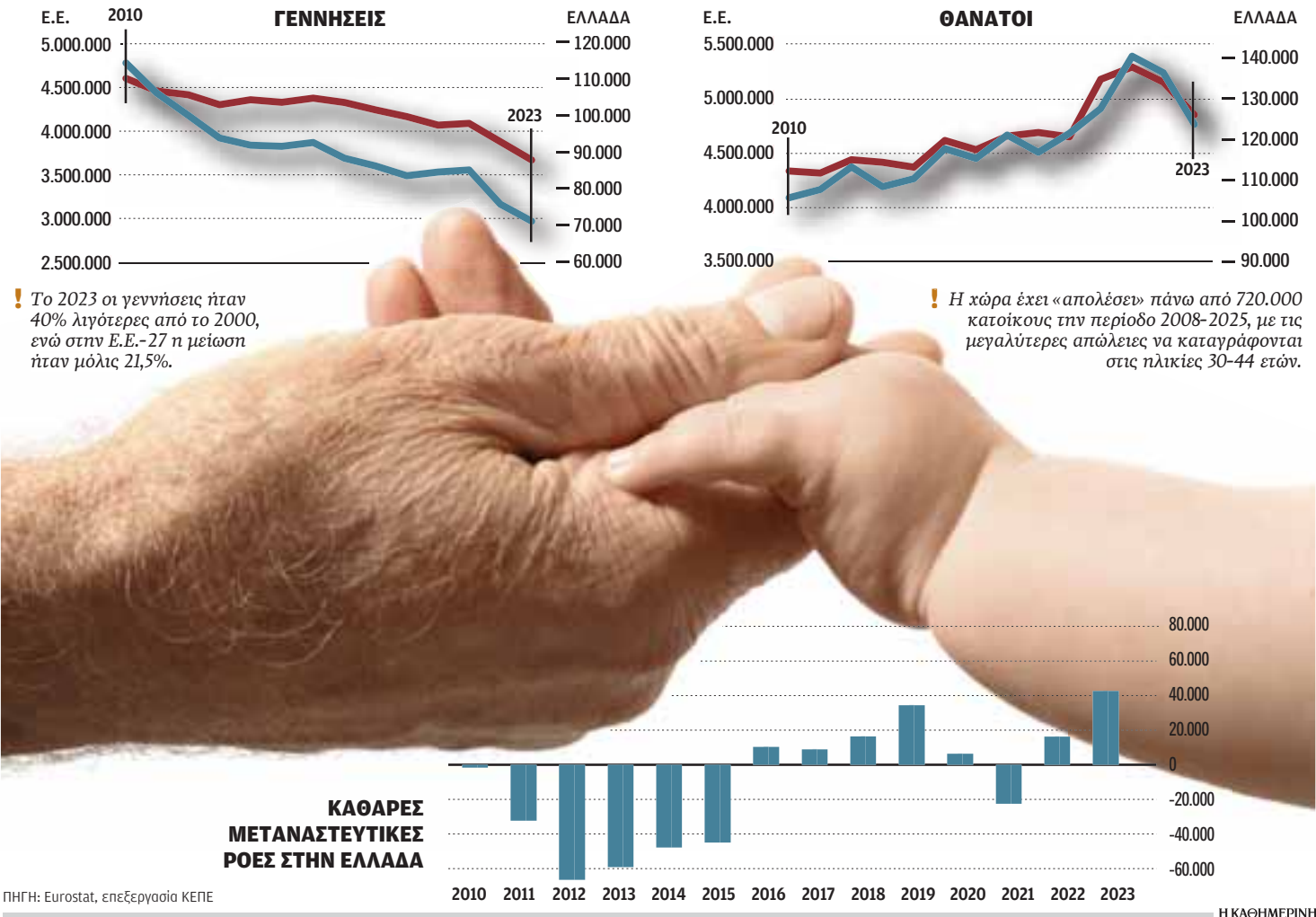
Συνολικά, η χώρα έχει «απολέσει» πάνω από 720.000 κατοίκους (8,5% του πληθυσμού) την περίοδο 2008-2025, με τις μεγαλύτερες απώλειες να καταγράφονται στις ηλικίες 30-44 ετών (μείωση 683.000 ατόμων) και 25-29 ετών (πτώση σχεδόν 30%). Αντίθετα, οι ηλικιακές ομάδες 15-19 και 65+ έχουν αυξηθεί, αν και για διαφορετικούς λόγους: η πρώτη λόγω παροδικών αυξήσεων στις γεννήσεις, η δεύτερη λόγω γήρανσης του πληθυσμού και αύξησης του προσδόκιμου ζωής.

Το εκρηκτικό μείγμα

Η υπογεννητικότητα, η μετανάστευση των νέων –που κορυφώθηκε στα χρόνια της οικονομικής κρίσης– και η σταδιακή αύξηση των θανάτων δημιουργούν ένα εκρηκτικό μείγμα. Η αναλογία εργαζομένων προς συνταξιούχους έχει ήδη υποχωρήσει στο 1,7 προς 1, πολύ χαμηλότερα από το απαιτούμενο 4 προς 1 για βιώσιμο ασφαλιστικό σύστημα. Η πίεση αναμένεται να αυξηθεί, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ότι ο δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων θα φτάσει στο 46% έως το 2030 (έναντι 42% στην Ε.Ε.).

Πρακτικά, αυτό σημαίνει πως για κάθε 100 άτομα σε ηλικία εργασίας (συνήθως 15-64 ετών) υπάρχουν 46 άτομα ηλικίας από 65 και πάνω, που θεωρούνται οικονομικά εξαρτώμενα. Αν δηλαδή η χώρα μας έχει 6,5 εκατ. ανθρώπους ηλικίας 15-64, τότε με δείκτη 46% οι ηλικιωμένοι 65+ θα είναι περίπου 3 εκατομμύρια. Όπως εξηγούν οι ειδικοί, το

Η εξέλιξη των γεννήσεων και των θανάτων στην Ελλάδα και στην Ευρ. Ένωση

Από το 2008 η ομάδα των 30άρηδων έχει μειωθεί κατά περίπου 700.000 άτομα, ενώ οι πολίτες άνω των 65 ετών αυξήθηκαν κατά 405.000.

ποσοστό αυτό δείχνει πόσο «φορτώνεται» το εργατικό δυναμικό με την υποστήριξη συντάξεων, υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών παροχών για τους ηλικιωμένους. Η αύξηση του δείκτη σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι γίνονται αναλογικά λιγότεροι σε σχέση με τους

συνταξιούχους, κάτι που πιέζει το ασφαλιστικό σύστημα και τις δημόσιες δαπάνες.

Όπως επισημαίνει ο κ. Χολέζας, στην περιοδική έκδοση του ΚΕΠΕ «Οικονομικές εξελίξεις», μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 2000 οι γεννήσεις στην Ελλάδα ακολουθούσαν ανοδική πορεία, όπως και στην Ε.Ε. Μετά το 2010, η τάση αντιστράφηκε δραματικά: το 2023 οι γεννήσεις ήταν 40% λιγότερες από το 2000, ενώ στην Ε.Ε.-27 η μείωση ήταν μόλις 21,5%. Στους θανάτους, η αύξηση ήταν σταθερή και εντάθηκε τα χρόνια της πανδημίας, με μικρή μόνο κάμψη μετά το 2021. Μάλιστα, παρά την αναμενόμενη επιμήκυνση του προσδόκιμου ζωής (80,5 έτη για τους άνδρες και 85,5 για

τις γυναίκες έως το 2030), η γήρανση του πληθυσμού σημαίνει ότι οι απώλειες θα συνεχιστούν.

Παρά τις ανησυχίες για το «brain drain», το ισοζύγιο μεταναστευτικών ροών είναι γενικά θετικό, με περισσότερους να εισέρχονται στη χώρα απ' ό,τι να φεύγουν – με εξαίρεση τα χρόνια 2010-2015 και το 2021. Ωστόσο η ποιοτική σύνθεση του πληθυσμού αλλάζει: το ποσοστό των αλλοδαπών έχει μειωθεί από 6,5% το 2008 σε 3% το 2024, ενώ η συμμετοχή των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε από 34,4% σε 40,2%. Η αύξηση αυτή πιθανόν θα ήταν μεγαλύτερη χωρίς τη μετανάστευση νέων υψηλής εκπαίδευσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι ο πληθυσμός της Ελλά-

Ο πληθυσμός στην Ελλάδα αναμένεται να μειωθεί στα 10 εκατ. έως το 2030, σημειώνοντας πτώση άνω του 4% σε σχέση με το 2022.

δας θα πέσει στα 10 εκατ. έως το 2030, καταγράφοντας σωρευτική μείωση άνω του 4% σε σχέση με το 2022. Η εξέλιξη αυτή φέρνει στο τραπέζι συζητήσεις για αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης και μέτρα για την ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας γυναικών, νέων

και ατόμων με αναπηρία. Όπως σημειώνει το ΚΕΠΕ, η πληθυσμιακή δυναμική της χώρας καθορίζεται από το ισοζύγιο γεννήσεων-θανάτων και μετανάστευσης, και αυτή τη στιγμή οι αρνητικές ροές υπερισχύουν. Το δημογραφικό ζήτημα δεν είναι πλέον ένα μακρινό πρόβλημα του μέλλοντος, αλλά μια παρούσα πραγματικότητα με άμεσες κοινωνικές, οικονομικές και ασφαλιστικές συνέπειες.

«Κατάρρευση» γεννήσεων

Σχεδόν διπλάσιους θανάτους από γεννήσεις παρουσιάζει η χώρα μας, με τα στοιχεία να δείχνουν ότι και η γενιά Z, δηλαδή όσοι γεννήθηκαν από το 1990 και μετά, θα ακολουθήσει το παράδειγμα των προηγούμενων γενεών. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Δημογραφικών Ερευνών και Μελετών (ΙΔΕΜ), ανάμεσα στις γενιές του 1952 και σε εκείνες του 1982 οι γεννήσεις «κατέρρευσαν». Την περίοδο 2011-2024 καταγράφηκαν 511.539 λιγότερες γεννήσεις, σε σύγκριση με τους θανάτους την ίδια περίοδο. Μόνο πέρυσι η Ελλάδα κατέγραψε 69.675 γεννήσεις και 128.259 θανάτους.

Η πτωτική πορεία των γεννήσεων έχει ως αποτέλεσμα η Ελλάδα να εντάσσεται στο τέταρτο και τελευταίο «δημογραφικό γκρουπ» δυναμικότητας της Ε.Ε., μαζί με την Ισπανία, την Ιταλία και την Πολωνία. Πρόκειται για χώρες που, ενώ είχαν από την υψηλότερη γονιμότητα (1,85-2,14 παιδιά / γυναίκα) στη γενιά του 1952, κατέγραψαν δραματική υποχώρηση 30 χρόνια αργότερα. Ετσι, στη γενιά του 1982 προκύπτει ότι έχουν λιγότερα από 1,5 παιδιά (μείωση από 0,4 έως 0,75 παιδιά / γυναίκα). Οι συγκεκριμένες χώρες εντάσσονται πλέον στην ομάδα των ευρωπαϊκών χωρών με ακραία χαμηλή διαγενεακή γονιμότητα. Ειδικά για την Ελλάδα φαίνεται ότι από τα 2 παιδιά ανά γυναίκα, που ήταν οι γεννήσεις που προέκυψαν κατά μέσον όρο από τη γενιά του 1952, υποχώρησε στο 1,46 παιδιά / γυναίκα από τη γενιά του 1982. Δηλαδή, σε 30 χρόνια καταγράφηκε υποχώρηση κατά 0,54 μονάδες στις γεννήσεις παιδιών ανά γυναίκα.

Αλμα παραγωγής υπηρεσιών τον Μάιο

Τη μεγαλύτερη αύξηση παραγωγής υπηρεσιών στην Ε.Ε. σε ετήσια βάση και με μεγάλη διαφορά, 12,9% έναντι μέσου όρου της Ε.Ε. 1,7% και 2,1% στην Ευρωζώνη, σημείωσε τον Μάιο η Ελλάδα, με πρωταγωνιστές τον τουρισμό και την εστίαση.

Συγκεκριμένα, σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους, ο κλάδος καταλυμάτων και εστίασης σημείωσε τον Μάιο αύξηση παραγωγής 55,7%, έναντι μόλις 2,6% στην Ε.Ε., ο κλάδος ακινήτων σημείωσε αύξηση 13,8% έναντι 1% στην Ε.Ε., οι διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν κατά 13,8%, έναντι 0,6% στην Ε.Ε., οι επιχειρηματικές υπηρεσίες σημείωσαν αύξηση 12,5%, έναντι 1% στην Ε.Ε., η πληροφόρηση και επικοινωνία 3,1% έναντι 3% στην Ε.Ε. και οι μεταφορές 1,8% έναντι μείωσης 1,1% στην Ε.Ε.

Μετά την Ελλάδα, τη μεγαλύτερη αύξηση παραγωγής υπηρεσιών σε ετήσια βάση είχαν η Λιθουανία 8,9% και η Εσθονία 7,6%. Τις μεγαλύτερες μειώσεις είχαν η Ρουμανία 11,4%, η Δανία 10% και η Μάλτα 3%.

Σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, τον Απρίλιο, η παραγωγή υπηρεσιών στην Ελλάδα σημείωσε μικρή υποχώρηση -0,1%, έναντι αύξησης 0,2% στην Ευρωζώνη και 0,3% στην Ε.Ε. Ο Απρίλιος, όμως, μήνας του Πάσχα, είχε σημειώσει αύξηση 4,8% στην Ελλάδα, τη με-

Στην Ελλάδα, ο κλάδος καταλυμάτων και εστίασης σημείωσε τον Μάιο αύξηση παραγωγής 55,7% σε σύγκριση με πέρυσι, έναντι μόλις 2,6% στην Ε.Ε.

Με ώθηση από τον τουρισμό και την εστίαση αυξήθηκε κατά 12,9% στην Ελλάδα έναντι μέσου όρου της Ε.Ε. 1,7%.

γαλύτερη στην Ε.Ε., έναντι πτώσης 0,3% σε Ε.Ε. και Ευρωζώνη.

Η Ελλάδα έχει συνολικά την καλύτερη επίδοση στην αύξηση παραγωγής υπηρεσιών την τελευταία τετραετία. Με έτος βάσης το 2021, ο δείκτης, εποχιακά προσαρμοσμένος, στην Ελλάδα βρίσκεται στο 142,2, έναντι 116,6 στην Ε.Ε. και 116,7

στην Ευρωζώνη, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat. Ακολουθεί η Ρουμανία, με τον δείκτη της στο 133,8, η Πολωνία με 127,3, η Μάλτα με 126, η Ισπανία με 121,9.

Όπως εξηγεί η Eurostat, ο δείκτης παραγωγής υπηρεσιών είναι ένας μηνιαίος δείκτης που μετράει τις μεταβολές στον όγκο του κλάδου των υπηρεσιών, εξαιρουμένων των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και του δημόσιου τομέα.

Ο δείκτης είχε σημειώσει δραματική πτώση την περίοδο της πανδημίας. Συγκεκριμένα, μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου 2020, η παραγωγή υπηρεσιών στην Ευρώπη υποχώρησε κατά 17% σχεδόν. Στον τομέα των καταλυμάτων και εστίασης, λόγω του lockdown, η πτώση έφτασε το 75%. Τον Δεκέμβριο του 2024 το σύνολο των υπηρεσιών ήταν 15% υψηλότερο από τον Φεβρουάριο του 2020. Ωστόσο, η ανάκαμψη δεν ήταν ίδια σε όλους τους κλάδους και μάλιστα στην εστίαση και τα καταλύματα, τον Δεκέμβριο του 2024 ήταν 4% κάτω από τον Φεβρουάριο του 2020.

Στην Ελλάδα ιδιαίτερη αύξηση διαχρονικά τα τελευταία χρόνια σημείωσε ο κλάδος των ακινήτων, έχοντας διπλασιάσει την παραγωγή του σε σύγκριση με το 2021 (196,6 μονάδες) έναντι σχεδόν στασιμότητας στην Ε.Ε. (103,3 μονάδες).

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Αναστολή ποινικών διώξεων για οφειλές εάν είναι σε ρύθμιση

Αναστέλλονται οι ποινικές διώξεις για τους φορολογούμενους με οφειλές σε περίπτωση υπαγωγής σε ρύθμιση οφειλών ή εισπραξης οφειλών, σύμφωνα με τη διάταξη του ν. 5193/2025 και ο διοικητής της ΑΑΔΕ Γιώργος Πιτσιλής έδωσε, με εγκύκλιό του, οδηγίες για την εφαρμογή της.

Η νέα διάταξη ρυθμίζει τις συνέπειες της υπαγωγής σε ρύθμιση οφειλών ή της αναστολής εισπραξης οφειλών στην ποινική δίωξη. Συγκεκριμένα, προβλέπει ότι σε περίπτωση υπαγωγής σε ρύθμιση καταβολής οφειλών ή αναστολής εισπραξης, η ποινική δίωξη αναστέλλεται για όσο διάστημα διαρκεί η ρύθμιση ή η αναστολή, ενώ σε περίπτωση ολοσχερούς εξόφλησης το αξιόποινο εξαλείφεται. Επίσης, καθορίζει τη διαδικασία που ακολουθείται σε διάφορα στάδια (πριν ή μετά την υποβολή αίτησης προς τον εισαγγελέα, πριν ή μετά την άσκηση ποινικής δίωξης), την υποχρέωση ενημέρωσης του εισαγγελέα σε περίπτωση απώλειας της ρύθμισης, και την αναστολή της παραγραφής του ποινικού αδικήματος κατά τη διάρκεια της ρύθμισης.

Όπως εξηγεί η εγκύκλιος, βασική καινοτομία που εισάγεται με τις νέες διατάξεις είναι η διευρύνση των λόγων αναστολής της ποινικής δίωξης, καθώς και αναβολής εκτέλεσης της ποινής,

ώστε να περιλαμβάνουν όχι μόνο την υπαγωγή των οφειλών σε ρύθμιση, αλλά και την αναστολή εισπραξης αυτών.

Επίσης, ενισχύονται τα κίνητρα για την υπαγωγή σε ρύθμιση καθώς θεοπίζεται για πρώτη φορά η υπαγωγή σε ρύθμιση τμηματικής καταβολής οφειλών ως λόγος μη υποβολής από τις αρμόδιες υπηρεσίες της φορολογικής διοίκησης αίτησης ποινικής δίωξης προς τον αρμόδιο εισαγγελέα Πρωτοδικών, υπό προϋποθέσεις, χωρίς πάντως να μεταβάλλεται η φύση του ποινικού αδικήματος της μη καταβολής βεβαιωμένων στη φορολογική διοίκηση χρεών προς το Δημόσιο και τρίτους.

Σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνει ο κ. Πιτσιλής στις αρμόδιες υπηρεσίες της φορολογικής διοίκησης, οι τελευταίες οφείλουν:

- Να ενημερώνουν αμελλητί τον αρμόδιο εισαγγελέα σε περίπτωση που έχει υποβληθεί αίτηση ποινικής δίωξης και η ρύθμιση απωλέσθη ή έληξε η αναστολή εισπραξης των οφειλών.

Τρίμηνη παράταση στην εμπορική εκεχειρία μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας

Τα «αγκάθια» στις διαπραγματεύσεις που εμποδίζουν την επίτευξη συμφωνίας

Λίγες ώρες προτού λήξει η περίοδος εκεχειρίας, Ουάσινγκτον και Πεκίνο συμφώνησαν να την παρατείνουν για άλλες 90 ημέρες, μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου, και να συνεχίσουν έως τότε τις συνομιλίες προκειμένου να βρεθεί κοινό έδαφος και να αποφευχθεί μια εκτόξευση των εκατέρωθεν δασμών και περιοριστικών μέτρων. Παραμένουν, ωστόσο, ακόμη τα κυριότερα σημεία αιχμής ανάμεσά τους, που εμποδίζουν την ανεύρεση κοινού εδάφους. Όπως σχολιάζει σχετικά ο Σινμπό Βου, διευθυντής του Κέντρου Αμερικανικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Φουντάν στη Σαγκάη, η σύναψη συμφωνίας προϋποθέτει παρατεταμένες και επίμονες «συνομιλίες που θα μοιάζουν με παζάρι».

Το Πεκίνο αναμένεται να επιμείνει στις προτεραιότητές του όπως η ανάκληση των δασμών στα κινεζικά προϊόντα, η χαλάρωση των περιορισμών στις εξαγωγές αμερικανικής τεχνολογίας στην Κίνα και η άρση των κυρώσεων σε κινεζικές εταιρείες. Για τον Τραμπ, κύρια προτεραιότητα είναι να μειωθεί το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ από το διμερές εμπόριο, που σημαίνει πως θα απαιτήσει να αυξήσει η Κίνα τις εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η μείωση του εμπορικού ελλείμματος των ΗΠΑ ήταν ευθύς εξαρχής στόχος του Τραμπ, όπως και η επαναφορά των βιομηχανιών και της παραγωγής τους εντός των ΗΠΑ. Κάτι τέτοιο θα προϋπέθετε και ενδέχεται να οδηγήσει τελικά σε αυξημένες αγορές αμερικανικών προϊόντων από την Κίνα αλλά και κινεζικές επενδύσεις στις ΗΠΑ. Στο δικό του μέσο κοινωνικής δικτύωσης ο Τραμπ έγραψε το βράδυ της Κυριακής ότι ελπίζει πως η Κίνα θα τετραπλασιάσει τις εισαγωγές αμερικανικής σόγιας.

Από το 2020 και την πρώτη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ, οι δύο πλευρές είχαν υπογράψει προκαταρκτική συμφωνία που προέβλεπε αύξηση των εισαγωγών αμερι-

Μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου θα συνεχιστούν οι συνομιλίες ΗΠΑ - Κίνας προκειμένου να βρεθεί κοινό έδαφος και να αποφευχθεί μια εκτόξευση των εκατέρωθεν δασμών και περιοριστικών μέτρων.

Προτεραιότητα Τραμπ, να αυξηθούν οι κινεζικές εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων - Το Πεκίνο επιμένει στην ανάκληση δασμών.

κανικών προϊόντων και υπηρεσιών στην Κίνα αξίας 200 δισ. δολ. ετησίως και η τήρηση αυτής της συμφωνίας θα έθετε τέλος στον τότε εμπορικό πόλεμο. Το Πεκίνο, όμως, δεν τήρησε τα υποσχέμένα καθώς μεσολάβησε η πανδημία του κορωνοϊού που έπληξε την κινεζική οικονομία, όπως άλλωστε όλες τις οικονομίες. Τους τελευταίους μήνες, πάντως, η Κίνα έχει αυξήσει τις εισαγωγές αμερικανικής σόγιας κατά 36,2% τον Μάιο, 10,4% τον Ιούνιο και 18,4% τον Ιούλιο. Ένα άλλο σημείο αιχμής ανάμεσα στις δύο με-

γαλύτερες οικονομίες του πλανήτη αφορά το θέμα των κινεζικών προϊόντων που εισάγονται στις ΗΠΑ μέσω τρίτων χωρών συχνά επειδή οι τρίτες χώρες τα επεξεργάστηκαν. Ο Αμερικανός πρόεδρος έχει επιβάλει δασμό 40% σε όλα αυτά τα κινεζικά προϊόντα μολονότι είναι δύσκολο να εντοπισθούν όλες αυτές οι έμμεσες εισαγωγές κινεζικών προϊόντων. Και βεβαίως, το αιώνιος ακανθώδες θέμα της υψηλής τεχνολογίας και των μικροπεξεργαστών, καθώς το Πεκίνο θέλει να άρει η Ουάσινγκτον τους περιορισμούς που έχει θέσει στις εξαγωγές τεχνολογίας προς την Κίνα και ειδικότερα στις εξαγωγές μικροπεξεργαστών προηγμένων τεχνολογίας που χρειάζονται για τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Στις συνομιλίες που βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη το Πεκίνο ασκεί πείσεις για την άρση αυτής της απαγόρευσης.

Εξίσου ακανθώδες θέμα ανάμεσα στις δύο πλευρές είναι οι στρατηγικής σημασίας πρώτες ύλες για τις σύγχρονες τεχνολογίες και

ειδικότερα οι σπάνιες γαίες στις οποίες το Πεκίνο έχει παγκόσμια κυριαρχία, γεγονός που ενδεχομένως θα αναγκάσει τον Τραμπ σε υποχωρήσεις. Ακόμη κι αν οι δύο ανταγωνιστές υπογράψουν τελικά μια εμπορική συμφωνία, αυτή δεν θα καλύπτει τα θέματα που βρίσκονται στον σκληρό πυρήνα του εμπορικού πολέμου, όπως για παράδειγμα το πλεόνασμα βιομηχανικής παραγωγής της Κίνας, απόρροια των βαρύτατων επιδοτήσεων από το Πεκίνο. Όπως τονίζει ο Τζεφ Μου, πρόεδρος της συμβουλευτικής China Moon Strategies και άλλοτε βοηθός του Αμερικανού εμπορικού εκπροσώπου στην Κίνα, «αν επομένως μείνει έτσι ελλιπής η συμφωνία, τότε ο εμπορικός πόλεμος θα εξακολουθήσει να σοβεί επ' άπειρον». Προς το παρόν και για όσο θα διαρκεί η εκεχειρία και η διαπραγμάτευση, τα κινεζικά προϊόντα που εισάγονται στις ΗΠΑ θα υπόκεινται σε δασμούς 54,9% και οι εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων στην Κίνα σε δασμούς 32,6%.

«Σύννεφα» λόγω δασμών πάνω από τη γερμανική οικονομία

Η εμπιστοσύνη των επενδυτών στις οικονομικές προοπτικές της Γερμανίας υποχώρησε τον Αύγουστο, αφού ο κίνδυνος του κόστους της εμπορικής συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ έγινε πραγματικότητα. Ο δείκτης προσδοκίων του ινστιτούτου ZEW έπεσε στο 34,7 από 52,7 τον προηγούμενο μήνα, κάτω από το 39,5 που είχαν εκτιμήσει οι αναλυτές σε έρευνα της Bloomberg. Ο δείκτης των τρεχουσών συνθηκών επίσης υποχώρησε. Η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης αντιμετωπίζει δυσκολίες, καθώς οι ελπίδες για ταχεία ανάκαμψη ύστερα από δύο χρόνια συρρίκνωσης διαψεύστηκαν όταν ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ επέβαλε δασμούς 15% σε σχεδόν όλες τις εξαγωγές της Γερμανίας προς τις ΗΠΑ. Η αναταραχή στον τομέα του εμπορίου επιδεινώνει το ευάλωτο πολιτικό κλίμα στη χώρα, με την υποστήριξη προς τον καγκελάριο Φρίντριχ Μέρτς να μειώνεται. «Οι εμπειρογνώμονες των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι απογοητευμένοι με την ανακοίνωση της εμπορικής συμφωνίας μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ», δήλωσε ο πρόεδρος του ZEW, Αχιμ Γουάμπαχ, σε ανακοίνωσή του, προσθέτοντας ότι σε αυτό συνέβαλε και «η κακή απόδοση της γερμανικής οικονομίας το δεύτερο τρίμηνο». Ο ίδιος ανέφερε ότι οι προοπτικές έχουν επιδεινωθεί ιδιαίτερα για τις χημικές και φαρμακευτικές βιομηχανίες, ενώ οι μηχανικές κατασκευές, τα μέταλλα και η αυτοκινητοβιομηχανία «έχουν επίσης πληγεί σοβαρά». Ο Μέρτς, ο οποίος θεωρείται από τους περισσό-

τερους Γερμανούς ανίκανος να βγάλει τη χώρα από μια κρίση, αντιμετωπίζει μια σειρά από προκλήσεις. Η πιθανότητα συρρίκνωσης της ανάπτυξης για ένα ακόμη έτος έχει αυξηθεί μετά την αναθεώρηση των προοπτικών από μεγάλες βιομηχανικές εταιρείες. Οι αυτοκινητοβιομηχανίες είναι ιδιαίτερα απαισιόδοξες, καθώς αντιμετωπίζουν τη χαμηλή ζήτηση για ηλεκτρικά μοντέλα, την κατάρρευση των πωλήσεων στην Κίνα και τους δασμούς του Τραμπ.

Επιπλέον, οι πόλεμοι στην Ουκρανία και στη Γάζα δοκιμάζουν τις μακροχρόνιες πολιτικές πεποιθήσεις, ενώ υπάρχουν αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης της Γερμανίας και διαφωνίες σχετικά με τη μετανάστευ-

Μεγάλη υποχώρηση της επενδυτικής εμπιστοσύνης τον Αύγουστο.

ση. Οι δαπάνες ύψους εκατοντάδων δισεκατομμυρίων ευρώ αναμένεται να ενισχύσουν την οικονομία μακροπρόθεσμα, αλλά η Bundesbank δεν προβλέπει ανάπτυξη για το τρέχον έτος. Σε μια ακόμη ένδειξη της κακής κατάστασης που επικρατεί, οι παραγωγικές των εργοστασίων μειώθηκαν απροσδόκπα για δεύτερο μήνα τον Ιούλιο, με τη βιομηχανική παραγωγή να σημειώνει τη μεγαλύτερη πτώση σε σχεδόν ένα χρόνο.

Οι προοπτικές έχουν επιδεινωθεί ιδιαίτερα για τις χημικές και φαρμακευτικές βιομηχανίες της Γερμανίας, ενώ οι μηχανικές κατασκευές, τα μέταλλα και η αυτοκινητοβιομηχανία έχουν επίσης πληγεί σοβαρά.

Τα πλοία με κινεζικά αυτοκίνητα δεν φοβούνται τους Χούθι

Οι κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες μεταφέρουν αυτοκίνητα στην Ευρώπη μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και της διώρυγας του Σουέζ, σχεδόν δύο χρόνια μετά την έναρξη των επιθέσεων της υποστηριζόμενης από το Ιράν πολιτοφυλακής των Χούθι στην Υεμένη εναντίον πλοίων στη σημαντική διαδρομή διόδου της Μέσης Ανατολής. Την ίδια ώρα, άλλες αυτοκινητοβιομηχανίες εξακολουθούν να μεταφέρουν αυτοκίνητα από την Ασία μέσω μιας πολύ μακρύτερης και ακριβότερης διαδρομής γύρω από την Αφρική. Τον περασμένο μήνα, τουλάχιστον 14 πλοία που μετέφεραν αυτοκίνητα ταξίδεψαν από κινεζικά λιμάνια προς την Ευρώπη μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και της διώρυγας του Σουέζ, σύμφωνα με νέα ανάλυση της Lloyd's List Intelligence, βρετανικής υπηρεσίας ναυτιλιακών

πληροφοριών. Περίπου ο ίδιος αριθμός πραγματοποιείσε το συγκεκριμένο ταξίδι και τον Ιούνιο. Τα ταξίδια συνεχίστηκαν παρά τη χρήση drones, χειροβομβίδων και όπλων

Εξακολουθούν να ταξιδεύουν προς την Ευρώπη μέσω της Ερυθράς Θάλασσας, για μυστικό deal κάνουν λόγο αναλυτές.

από τους Χούθι για να βυθίσουν δύο άλλα φορτηγά πλοία στις αρχές του περασμένου μήνα.

Οι περισσότεροι αναλυτές του ναυτιλιακού κλάδου υποθέτουν ότι η κινεζική κυβέρνηση έχει κατα-

λήξει σε συμφωνία με το Ιράν ή τους Χούθι να μην επιτίθενται στα πλοία μεταφοράς αυτοκινήτων από την Κίνα. Φαίνεται ότι «η Κίνα βρήκε έναν τρόπο να αντιμετωπίσει τους Χούθι αντάρτες που υποστηρίζονται από το Ιράν, και τους έχει ενημερώσει ότι τα πλοία της δεν θα αποτελέσουν στόχο», δήλωσε ο Ντάνιελ Νας, αναπληρωτής διευθυντής ανάλυσης της Veson Nautical, μιας άλλης εταιρείας ναυτιλιακών δεδομένων. Το ταξίδι μετ' επιστροφής από την Ασία στην Ευρώπη μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και της διώρυγας του Σουέζ είναι συντομότερο κατά 14 έως 18 ημέρες σε σύγκριση με το ταξίδι γύρω από την Αφρική. Οι μέρες αυτές ισοδυναμούν με χαμηλότερο κόστος καυσίμων, πληρωμάτων και των ιδίων των πλοίων κατά μερικές εκατοντάδες δολάρια ανά αυτοκίνητο.

Η παράκαμψη της Αφρικής «αυξάνει σημαντικά το κόστος καυσίμων για τους πλοιοκτήτες, αυξάνει τη ρύπανση από τα πλοία και, τελικά, αυξάνει το κόστος για τους αγοραστές καινούργιων αυτοκινήτων», δήλωσε ο Ρομπ Γουίλμινγκτον, ανώτερος αναλυτής της Lloyd's List. Η εξοικονόμηση αυτή βοηθάει τους Κινέζους κατασκευαστές αυτοκινήτων να ανταγωνιστούν στην αγορά της Ευρώπης τους ιαπωνικούς, κορεατικούς και ευρωπαϊκούς κατασκευαστές αυτοκινήτων, οι οποίοι βασίζονται σε ευρωπαϊκές και ιαπωνικές ναυτιλιακές εταιρείες που δεν χρησιμοποιούν τις διαδρομές της Ερυθράς Θάλασσας.

Οι Κινέζοι κατασκευαστές αυτοκινήτων αντιμετωπίζουν και άλλα έξοδα –χιλιάδες δολάρια για κάθε αυτοκίνητο– από τους δα-

σμούς που επέβαλε η Ευρωπαϊκή Ένωση στα ηλεκτρικά οχήματα από την Κίνα πέρυσι. Η BYD και άλλοι Κινέζοι κατασκευαστές αυτοκινήτων έχουν παρακάμψει εν μέρει αυτούς τους δασμούς στέλλοντας υβριδικά αυτοκίνητα που χρησιμοποιούν κυρίως ηλεκτρικούς κινητήρες, οι οποίοι τροφοδοτούνται από μπαταρίες με μικρούς, εφεδρικούς βενζινοκινητήρες. Τα περισσότερα άλλα εμπορικά πλοία, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων πλοίων μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων που ανήκουν στην κρατική China Ocean Shipping Company, γνωστές ως Cosco, αποφεύγουν την Ερυθρά Θάλασσα και τη διώρυγα του Σουέζ από τότε που η πολιτοφυλακή των Χούθι άρχισε να βυθίζει ή να καταλαμβάνει πλοία κοντά στην Υεμένη τον Νοέμβριο του 2023.

Τον περασμένο μήνα, τουλάχιστον 14 πλοία που μετέφεραν αυτοκίνητα ταξίδεψαν από κινεζικά λιμάνια προς την Ευρώπη μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και της διώρυγας του Σουέζ.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΜΑΝΙΣΙ ΡΑΪΚΙΟΝΤΟΥΠΙ / REUTERS

Ο κίνδυνος του πολέμου τιμών στην Κίνα

Το πλεόνασμα παραγωγής της Κίνας έχει διεισδύσει στην εγχώρια αγορά της και ο πόλεμος τιμών μεταξύ επιχειρήσεων προκαλεί κατάρρευση της κερδοφορίας τους, ενώ επιταχύνει τον αποπληθωρισμό. Η κυβέρνηση έχει υιοθετήσει ένα πρόγραμμα προκειμένου να αντιμετωπίσει τον πόλεμο των τιμών και έχει σημειώσει κάποιες πρώτες νίκες, αλλά ο πόλεμος θα διαρκέσει πολύ.

Από τον Ιούνιο του 2024 το Πεκίνο άρχισε να προειδοποιεί τις επιχειρήσεις για τους κινδύνους του πολέμου τιμών, που διαβρώνει τα περιθώρια κέρδους τους σε

πολλούς τομείς, από τα ηλεκτροκίνητα οχήματα, τα φωτοβολταϊκά, τις μπαταρίες λιθίου, τον χάλυβα, το τσιμέντο έως και τις κατ' οίκον παραδόσεις γευμάτων. Οι επικρίσεις κατά του «κρατίου» ανταγωνισμού άρχισαν να γίνονται πολύ πιο πικρές φέτος τους πρώτους μήνες του έτους, καθώς κλιμακώθηκαν ο πόλεμος των τιμών. Η αυτοκινητοβιομηχανία, που έχει την πρώτη θέση στα ηλεκτροκίνητα, η BYD, άρχισε να μειώνει ραγδαία τις τιμές της και ο κολοσσός των έτοιμων γευμάτων Meituan, όπως και η νέα πλατφόρμα ηλεκτρονι-

κού εμπορίου JD.com, άρχισαν να προσφέρουν μεγάλες εκπτώσεις και επιδοτήσεις.

Πριν από περίπου ένα χρόνο, στα μέσα του 2024, φάνηκε πως υπήρχαν ελπίδες να απεγκλωβιστεί η Κίνα από αυτήν την παγίδα, καθώς τότε ανέκαμπε η εγχώρια ζήτηση. Σύντομα, όμως, εξανεμίστηκαν οι ελπίδες αφού φέτος έχουν ενταθεί οι πόλεμοι τιμών και, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, ο δείκτης τιμών παραγωγού έχει υποχωρήσει κατά 3,6% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Ετσι, τον περασμένο μήνα

το Πεκίνο αντελήφθη πως η πλεονασματική παραγωγή των βιομηχανιών αποτελεί κίνδυνο για την εγχώρια οικονομία και εγκαίνιασε πραγματική εκστρατεία κατά της εμπλοκής των επιχειρήσεων στον πόλεμο των τιμών.

Είναι νωρίς ακόμη, αλλά υπάρχουν ήδη κάποιες ορατά αποτελέσματα. Η μέση έκπτωση που προσφέρουν οι αυτοκινητοβιομηχανίες μειώθηκε τον Ιούλιο και οι Meituan, JD.com και Alibaba συμφώνησαν προσφάτως να θέσουν τέλος στις επιθετικές εκπτώσεις. Στο μεταξύ, έχει επιταχυνθεί η διαδικασία

συγκυνεύσεων και συγκέντρωσης των κλάδων. Βιομηχανίες πολυσυλλεκτών, που χρησιμοποιείται στην παραγωγή φωτοβολταϊκών και μικροεπεξεργαστών. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ορυχείο άνθρακα στη χώρα, China Shenhua Energy, εξέφρασε την πρόθεση να εξαγοράσει περιουσιακά στοιχεία θυγατρικών του από τον μεγαλύτερο μέτοχο του ομίλου, ώστε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά του.

Οι περισσότεροι από τους στόχους του προγράμματος κατά του πολέμου τιμών βρίσκονται στον ιδιωτικό τομέα, που σημαίνει ότι

θα πρέπει να δεσμευθούν με τη θέλησή τους πως θα διατηρήσουν αυτοπεπάρχια σε ό,τι αφορά τις τιμές και, επομένως, θα αποφύγουν επιθετικές πρακτικές ανεξάρτητα από το πόσο μπορεί να είναι οι πιέσεις στην αγορά. Το Πεκίνο επέτυχε να επιβάλει μεταρρυθμίσεις στον επιχειρηματικό κόσμο τη διετία 2015-2017 και να περιορίσει την πλεονασματική παραγωγή μεταξύ κρατικών επιχειρήσεων, αλλά ακριβώς επειδή ήταν κρατικές επιχειρήσεις είχε εξ ορισμού πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες να το επιτύχει.

Κύμα απολύσεων λόγω ΑΙ στους τεχνολογικούς κολοσσούς

Αυξάνεται στις ΗΠΑ η ανεργία των νέων στις ειδικότητες πληροφορικής

Παρά τις περί του αντιθέτου θεωρίες, η λαίλαπα που αναμένεται να φέρει στην παγκόσμια αγορά εργασίας η τεχνητή νοημοσύνη και οι εφαρμογές της αποτελεί όχι απλώς ήδη πραγματικότητα, αλλά και θεμελιώδη αλλαγή στο τοπίο της αγοράς εργασίας που έρχεται με πρωτοφανή ταχύτητα. Αιφνιδιάζει πρωτίστως το γεγονός ότι ο κατ'εξοχήν κλάδος που πλήττεται από τη νέα τεχνολογία είναι ο κλάδος της υψηλής τεχνολογίας και πρωτίστως οι ειδικότητες που τα τελευταία 15 χρόνια θεωρήθηκαν τα «επαγγέλματα του μέλλοντος». Οι απόφοιτοι πανεπιστημιακών σχολών πληροφορικής, επιστημών υπολογιστών, μηχανολογίας υπολογιστών, προγραμματιστών και γενικότερα κάθε ειδικότητας σχετικής με τους υπολογιστές βλέπουν να εξανεμίζεται το όνειρο της ταχύτατης επαγγελματικής βελτίωσης που τους οδήγησε σε αυτούς τους συχνά πολύ δύσκολους κλάδους.

Εχοντας επιστρατεύσει στην υπηρεσία τους τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης που παράγουν αποτελέσματα σε δευτερόλεπτα, οι κολοσσοί της τεχνολογίας Amazon, Microsoft, Meta, Intel αλλά και πολλοί άλλοι προχωρούν σε μαζικές απολύσεις. Στο επίκεντρο αυτού του κύματος απολύσεων η Microsoft που τον Μάιο απέλυσε σχεδόν 6.000 υπαλλήλους της και άλλους 9.000 τον περασμένο μήνα, συνολικά δηλαδή τους τελευταίους τρεις μήνες έχει μειώσει το προσωπικό της κατά 4% παγκοσμίως. Ομοίως τους τελευταίους μήνες η IBM έχει απολύσει περίπου 8.000 υπαλλήλους της, η Meta στις αρχές του έτους απέλυσε 3.600 και η Google κατήργησε εκατοντάδες ειδικότητες στις ομάδες της των Android, Pixel και Chrome. Όπως επισημαίνουν σε σχετικό ρεπορτάζ τους οι New York Times, με αυτόν τον τρόπο οι τεχνολογικοί κολοσσοί μειώνουν δραματικά τις επαγγελματικές προοπτικές σε έναν κλάδο που επί χρόνια διαφημιζόταν από τους ηγέτες

Η Microsoft τον Μάιο απέλυσε σχεδόν 6.000 υπαλλήλους και άλλους 9.000 τον περασμένο μήνα, τους τελευταίους μήνες η IBM έχει απολύσει περίπου 8.000 υπαλλήλους, η Meta στις αρχές του έτους απέλυσε 3.600 και η Google κατήργησε εκατοντάδες ειδικότητες στις ομάδες της των Android, Pixel και Chrome.

Οι απόφοιτοι πανεπιστημιακών σχολών κάθε ειδικότητας σχετικής με τους υπολογιστές βλέπουν να εξανεμίζεται το όνειρο της επαγγελματικής επιτυχίας.

της τεχνολογίας ως το διαβατήριο για μια χρυσή σταδιοδρομία. Μόλις το 2012 ο Μπραντ Σμιτ, πρώην στέλεχος της Microsoft, εγκαινίαζε εκστρατεία προσέλκυσης ταλέντων, τονίζοντας πως οι νέοι στον κλάδο «παιρνουν αρχικό μισθό συνήθως άνω των 100.000 δολ., συν 15.000 μπόνους πρόσληψης και συν δικαιώματα σε μετοχές αξίας 50.000 δολ.».

Τα οικονομικά κίνητρα σε συνδυασμό με το δέλεαρ της απασχόλησης σε εξαιρετικά δημοφιλείς κολοσσούς και τις εφαρμογές τους προκάλεσε

απότομη αύξηση των φοιτητών στις επιστήμες υπολογιστικής, προγραμματισμού και αλγορίθμων. Σύμφωνα με τη μη κερδοσκοπική εταιρεία Computing Research Association που συγκεντρώνει στοιχεία από 200 αμερικανικά πανεπιστήμια, το περασμένο έτος ο αριθμός των προπτυχιακών φοιτητών στον κλάδο έφτασε στις ΗΠΑ στις 170.000, αριθμός υπερδιπλάσιος από τον αντίστοιχο του 2014. Η επέλαση της τεχνητής νοημοσύνης, όμως, έχει αλλάξει άρδην την αγορά εργασίας σε αυτόν τον ελάχιστο χρόνο που μεσολάβησε από την έναρξη των σπουδών των σημερινών προπτυχιακών φοιτητών ή των αποφοίτων. Σχετική έκθεση της Federal Reserve της Νέας Υόρκης φέρει την ανεργία στους απόφοιτους επιστήμης υπολογιστών και μηχανολογίας υπολογιστών ηλικίας από 22 έως 27 ετών να ανέρχεται στο 6,1% και 7,5% αντιστοίχως. Αυτά τα δύο ποσοστά ανεργίας είναι υπερδιπλάσια από τα αντίστοιχα μεταξύ των αποφοίτων πιο παρα-

δοσιακών σπουδών, βιολογίας και ιστορίας τέχνης, που βρίσκονται μόλις στο 3%.

«Ιδιαίτερα ανήσυχος» δηλώνει ο Τζεφ Φορμπερ, πρώην διευθυντής προγραμμάτων σπουδών υπολογιστών στο Εθνικό Ιδρυμα Επιστημών των ΗΠΑ, και επισημαίνει πως «πριν από τρία ή τέσσερα χρόνια οι απόφοιτοι επιστήμης υπολογιστών δεν προλάβαιναν να απορρίπτουν προτάσεις από μεγάλες εταιρείες και σήμερα οι ίδιοι φοιτητές αγωνίζονται να βρουν μια θέση κυριολεκτικά σπουδαιότερη». Οι New York Times έδωσαν σχετικά ερωτηματολόγια σε περισσότερους από 150 φοιτητές και πρόσφατους αποφοίτους του κλάδου από αμερικανικά πανεπιστήμια, μεταξύ των οποίων και τα πανεπιστήμια της ελίτ Κορνέλ και Στάνφορντ, και πολλοί απάντησαν ότι είχαν ήδη υποβάλει αιτήσεις σε εκατοντάδες ή ακόμη και χιλιάδες εταιρείες τεχνολογίας αλλά και σε δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

THE NEW YORK TIMES, BLOOMBERG

Συμφωνία μεταξύ Nvidia - AMD και ΗΠΑ

Η Nvidia και η Advanced Micro Devices (AMD) συμφώνησαν να παραχωρήσουν το 15% των εσόδων τους από πωλήσεις τσιπ τεχνητής νοημοσύνης (AI) στην Κίνα στην κυβέρνηση των ΗΠΑ, στο πλαίσιο μιας πρωτοφανούς συμφωνίας για την εξασφάλιση αδειών που ενδέχεται να προκαλέσει ανησυχία τόσο στις αμερικανικές εταιρείες όσο και στο Πεκίνο. Πριν από περίπου ένα μήνα, η κυβέρνηση Τραμπ είχε απαγορεύσει την πώληση προηγμένων τσιπ AI, όπως το τσιπ H20 της Nvidia και το MI308 της AMD, στην Κίνα, εκφράζοντας ανησυχίες για την εθνική ασφάλεια. Η νέα συμφωνία ωστόσο ανοίγει τον δρόμο για την πώληση αυτών των προϊόντων στην κινεζική αγορά, με αντάλλαγμα ένα σημαντικό μερίδιο των εσόδων. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο διευθύνων σύμβουλος της Nvidia, Τζένσον Χουάνγκ, συναντήθηκε πρόσφατα με τον πρόεδρο Τραμπ στον Λευκό Οίκο, όπου και επιτεύχθηκε η συμφωνία. Δύο ημέρες αργότερα, το υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ ξεκίνησε τη χορήγηση των απαραίτητων αδειών εξαγωγής.

Η συμφωνία αυτή μπορεί να αποφέρει πάνω από 2 δισ. στην κυβέρνηση των ΗΠΑ. Εκτιμάται ότι η Nvidia θα πουλήσει τσιπ H20 αξίας άνω των 15 δισ. δολαρίων στην Κίνα μέχρι το τέλος του έτους, ενώ η AMD αναμενόταν να πραγματοποιήσει

Η συμφωνία ανοίγει τον δρόμο για τις πωλήσεις τσιπ στην κινεζική αγορά από τις Nvidia και AMD, ενώ μπορεί να αποφέρει πάνω από 2 δισ. δολάρια στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Θα καταβάλουν στην αμερικανική κυβέρνηση το 15% των εσόδων τους από τις πωλήσεις τσιπ στην Κίνα.

πωλήσεις ύψους 800 εκατ. δολαρίων, σύμφωνα με την Bernstein Research, γράφουν οι New York Times. Η κίνηση αυτή έχει προκαλέσει έντονες αντιδράσεις σε ειδικούς σε θέματα εθνικής ασφάλειας, οι οποίοι ανησυχούν

ότι η κυβέρνηση «πουλάει» την εθνική ασφάλεια με αντάλλαγμα εταιρικά κέρδη. Μια τέτοια συμφωνία, προσθέτουν, θα μπορούσε να ενθαρρύνει το Πεκίνο να πιέσει για παρόμοιες ρυθμίσεις και σε άλλους τομείς, όπως εργασία κατασκευής ημιαγωγών και τσιπ μνήμης. Η Λίζα Τόμπιν, πρώην διευθύντρια για την Κίνα στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας, χαρακτήρισε τη συμφωνία «αυτογκόλ». «Η ρύθμιση αυτή κινδυνεύει να ακυρώσει την εθνική ασφάλεια που στηρίζει τους ελέγχους των εξαγωγών των ΗΠΑ», δήλωσε από την πλευρά του ο Τζέικομπ Φελ-

ντγκόιζ, ερευνητής στο Κέντρο για την Ασφάλεια και την Αναδυόμενη Τεχνολογία, με έδρα την Ουάσινγκτον. Πρόσθεσε ότι «πιθανόν θα υπονομεύσει τη θέση των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις με συμμάχους για την εφαρμογή συμπληρωματικών ελέγχων. Οι σύμμαχοι μπορούν να μην πιστέψουν τους Αμερικανούς υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, αν βλέπουν ότι είναι πρόθυμοι να «ανταλλάξουν» τις ανησυχίες εθνικής ασφάλειας με οικονομικές παραχωρήσεις – είτε από αμερικανικές εταιρείες είτε από ξένες κυβερνήσεις».

Από την άλλη πλευρά, ο «Mr Nvidia» υποστήριξε ότι η απαγόρευση των πωλήσεων θα έβλαπτε τις αμερικανικές εταιρείες τεχνολογίας, επιτρέποντας σε ανταγωνιστές όπως η κινεζική Huawei να κυριαρχήσουν στην αγορά. Εχει υποστηρίξει ότι τα κέρδη από τις πωλήσεις στην Κίνα είναι απαραίτητα για την έρευνα και την ανάπτυξη, ώστε οι αμερικανικές εταιρείες να διατηρήσουν το τεχνολογικό τους προβάδισμα. Η κυβέρνηση Τραμπ έχει υπογραμμίσει επίσης ότι τα τσιπ που διαθέτουν το πράσινο φως για πώληση στην Κίνα, όπως το H20, είναι λιγότερο ισχυρά από εκείνα που διατίθενται σε αμερικανικές επιχειρήσεις, διαβεβαιώνοντας ότι η χώρα θα παραμείνει ένα βήμα μπροστά στον αγώνα της τεχνητής νοημοσύνης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο Τραμπ αυτοανακηρύχθηκε αρχιστράτηγος της βιομηχανίας τσιπ

Του **ΤΡΙΠ ΜΙΚΑ / NEW YORK TIMES**

Σε μια συνάντηση στο Οβάλ Γραφείο την περασμένη εβδομάδα, ο πρόεδρος Τραμπ έκανε μια προσφορά στον διευθύνοντα σύμβουλο της Nvidia, Τζένσον Χουάνγκ. Του είπε ότι θα υπήρχε τιμή για τη χορήγηση των αδειών που χρειάζονταν η Nvidia για να πουλάει τσιπ AI στην Κίνα. «Θέλω 20%», είπε ο Τραμπ. «Θα το κάνετε 15%;» τον ρώτησε ο Χουάνγκ. Ο Τραμπ συμφώνησε και δύο ημέρες αργότερα, η κυβέρνηση χορήγησε στη Nvidia τις άδειες που ήθελε, με το αζημίωτο. Η διαπραγμάτευση ήταν το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα των απερισκεπτών παρεμβάσεων του Τραμπ στις παγκόσμιες δραστηριότητες των πιο ισχυρών εταιρειών της βιομηχανίας τσιπ. Εχει απειλήσει να αφαιρέσει κρατικές επιχορηγήσεις, έχει περιορίσει δισεκατομμύρια δολάρια σε πωλήσεις, έχει προειδοποιήσει για υψηλούς δασμούς και έχει παροτρύνει την Intel να απολύσει τον CEO της. Μέσα σε μόλις οκτώ μήνες, ο Τραμπ έχει αναδειχθεί σε υπεύθυνο λήψης αποφάσεων για μία από τις πιο σημαντικές –οικονομικά και στρατηγικά– βιομηχανίες στον κόσμο, η οποία κατασκευάζει βασικά εξαρτήματα για τα πάντα, από γιγάντια συστήματα AI μέχρι όπλα και έχει μετατρέψει τον προσεκτικό σχεδιασμό εταιρειών σε παιχνίδι πολιτικής. Η παρέμβαση στις ιδιωτικές επιχειρήσεις υπογραμμίζει πώς η δράση αυτής της κυβέρνησης έχει πα-

ραεκκλίνει από την οικονομική φιλοσοφία του προέδρου Ρέιγκαν, η οποία καθοδήγησε το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα για δεκαετίες. Η νομιμότητα των συμπεριλήψεων του Τραμπ είναι επίσης ασαφής. Οι κατασκευαστές τσιπ, όμως, προτιμούν την προβλεψιμότητα, επειδή

η κατασκευή εργοστασίων διαρκεί χρόνια και κοστίζει δισεκατομμύρια δολάρια, επομένως συχνά δεν έχουν άλλη επιλογή από το να υποκύψουν.

Ο τομέας των ημιαγωγών, αξίας 600 δισ. δολ., αποτελεί εδώ και καιρό την αιχμή του δόρατος για τη βιομηχανία τεχνολογίας. Η άνθηση της τεχνητής νοημοσύνης τα τελευταία τρία χρόνια ενίσχυσε αυτή την ιδέα, μετατρέποντας τη Nvidia, η οποία πλέον αξίζει περισσότερα από 4,4 τρις. δολ., στην πιο πολύτιμη εισηγμένη στο χρηματιστήριο εταιρεία στον κόσμο. Ο Τραμπ πιέζει τη βιομηχανία να αρχίσει να κατασκευάζει περισσότερα τσιπ στις ΗΠΑ, «οι διευθύνον-

Μία από τις πιο σημαντικές βιομηχανίες στον κόσμο εξαρτάται από τις κινήσεις του.

ντες σύμβουλοι έχουν αποφασίσει ότι η καλύτερη στρατηγική είναι να δημιουργήσουν μια άμεση σχέση με τον πρόεδρο», εξηγεί ο Κρις Μίλερ, καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Tufts.

Ο Χουάνγκ έχει αναδειχθεί σε de facto ηγέτη του κλάδου. Υπέστη απώλειες τον Απρίλιο, όταν ο Τραμπ περιόρισε τις πωλήσεις του τσιπ H20, που είχε σχεδιάσει η Nvidia για την Κίνα. Ο περιορισμός κόστισε στην εταιρεία 5 δισ. δολ. Ταξίδεψε ωστόσο με τον πρόεδρο στη Μέση Ανατολή και τον βοήθησε να διαπραγματευθεί μία από τις μεγαλύτερες συμφωνίες που έχουν γίνει ποτέ με άλλη χώρα: την πώληση 500.000 ημιαγωγών στα ΗΑΕ. Ο Τραμπ έκτοτε αποκαλεί τον Χουάνγκ φίλο.

Ο ιστορικός οίκος Fabergé πωλήθηκε έναντι 50 εκατ. δολ.

Η Gemfields Group Limited συμφώνησε να πουλήσει τον οίκο πολυτελείας Fabergé Limited, τον οποίο κατέχει εξ ολοκλήρου, στην αμερικανική επενδυτική εταιρεία SMG Capital LLC, έναντι 50 εκατ. δολαρίων. Περίπου 45 εκατ. δολάρια θα καταβληθούν κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής, που αναμένεται στις 28 Αυγούστου 2025, ενώ άλλα 5 εκατ. δολάρια θα καταβληθούν μέσω τριμηνιαίων δικαιωμάτων (ισα με το 8% των εσόδων της Fabergé). Τα έσοδα θα αποτελέσουν κεφάλαιο κίνησης για τις δραστηριότητες του ορυχείου της Gemfields, το Montepuez Ruby Mining στη Μοζαμβίκη, και την επέκταση του Kagame στη Ζάμπια. Η εταιρεία εξόρυξης, η οποία αγόρασε τη Fabergé το 2013 για 142 εκατ. δολάρια από την εταιρεία ιδιωτικών κεφαλαίων Pallinghurst, έθεσε την εταιρεία προς πώληση τον Δεκέμβριο, όταν οι πολιτικές αναταραχές στη Μοζαμβίκη την ώθησαν να «παγώσει» προσωρινά τις δραστηριότητές της στο ορυχείο ρουμπινιών. Ο οίκος Fabergé είναι γνωστός για τα διακοσμημένα πασχαλινά αυγά του. Ξεκίνησε την παραγωγή πασχαλινών αυγών για λογαριασμό της ρωσικής αυτοκρατορικής οικογένειας με 50 κομμάτια μεταξύ των ετών 1885 και 1916, όταν η εταιρεία λειτούργουσε υπό τη διεύθυνση του Peter Carl Fabergé.

Ιδρύθηκε το 1842 και εξαγο-

Ο οίκος Fabergé ξεκίνησε την παραγωγή πασχαλινών αυγών για λογαριασμό της ρωσικής αυτοκρατορικής οικογένειας με 50 κομμάτια μεταξύ των ετών 1885 και 1916, όταν η εταιρεία λειτούργουσε υπό τη διεύθυνση του Peter Carl Fabergé.

ράστηκε και μετασχηματίστηκε από τον Peter Carl Fabergé το 1882, αλλά έχει υποστεί πιέσεις λόγω της ύφεσης στην αγορά των ειδών πολυτελείας. Το 2024, τα έσοδά της ανήλθαν σε 13,4 εκατ. δολάρια, από 15,7 εκατ. δολάρια το προηγούμενο έτος.

Ο Sergei Mosunov, ιδιοκτήτης και διευθύνων σύμβουλος της SMG Capital, που κινείται επιχειρηματικά στον χώρο της τεχνολογίας, πρόσθεσε: «Είναι μεγάλη τιμή για μένα να γίνω ο θεματοφύλακας ενός τόσο εξαιρετικού και παγκοσμίως αναγνωρισμένου εμπορικού σήματος».

Η Ελβετία εξετάζει να εγκαταλείψει την ουδετερότητα λόγω δασμών

Στο τραπέζι το ενδεχόμενο προσέγγισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η **πολιτική** δασμών του Ντόναλντ Τραμπ ανατρέπει πλήρως το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα και αλλάζει τις εφοδιαστικές αλυσίδες αλλά φαίνεται πως έχει τη δυνατότητα και να επιφέρει αλλαγές σε πολιτικές πρακτικές αιώνων. Εν προκειμένω τείνει ήδη να εξωθήσει την Ελβετία να αναθεωρήσει την ουδετερότητά της που εδώ και αιώνες καθορίζει την εξωτερική πολιτική της χώρας των Άλπεων.

Επιβάλλοντάς της έναν από τους υψηλότερους δασμούς και συγκεκριμένα 39%, ο Ντόναλντ Τραμπ φέρνει πλέον την Ελβετία σε εξαιρετικά δύσκολη θέση δεδομένου ότι οι γειτονικές της χώρες, η Γερμανία και η Γαλλία, θα απολαμβάνουν το σχετικά ευνοϊκό καθεστώς των χωρών-μελών της Ε.Ε. και τα προϊόντα τους θα υπόκεινται σε δασμούς μόνον 15%. Με αυτό το χάσμα ανάμεσα στο ύψος των δασμών είναι σχεδόν αδύνατον για τις ελβετικές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν τις εξαγωγές των γειτονικών χωρών και ήδη πολλές ετοιμάζονται να μεταφέρουν παραγωγή τους στις γειτονικές χώρες. Όπως αναφέρει σχετικό reportáž της Wall Street Journal, στους πολιτικούς αλλά και στους επιχειρηματικούς κύκλους της Ελβετίας πολλοί αρχίζουν να διερωτώνται κατά πόσον η αιώνια ουδετερότητα εξυπηρετεί σήμερα τα συμφέροντά της σε έναν κόσμο στον οποίο κυριαρχούν οι εμπορικές συναλλαγές και η κυριαρχία μέσω της ισχύος. Ως εκ τούτου αρχίζουν να εξετάζουν το ενδεχόμενο να προσεγγίσει η χώρα την Ε.Ε. που τα κατάφερε καλύτερα στις διαπραγματεύσεις με τον Ντόναλντ Τραμπ.

Η Ελβετία, έδρα του Φόρουμ του Νταβός και των πολυεθνικών οργανισμών όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και ο Ερυθρός Σταυρός, αποτελεί ένα σύμβολο διεθνισμού που σήμερα κρίνεται παρωχημένο από πολλές χώρες. Και σε ό,τι

Επιβάλλοντάς της έναν από τους υψηλότερους δασμούς και συγκεκριμένα 39%, ο Ντόναλντ Τραμπ φέρνει πλέον την Ελβετία σε εξαιρετικά δύσκολη θέση.

Διαπιστώνει ότι στο νέο τοπίο που διαμορφώνεται δεν έχει περισσότερη επιρροή από όση έχουν φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες.

αφορά το νέο τοπίο στο παγκόσμιο εμπόριο όπως αυτό διαμορφώνεται από την πολιτική του Τραμπ, η Ελβετία διαπιστώνει πως δεν έχει περισσότερη επιρροή από όση έχουν φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες ή ακόμη και πλήρως απομονωμένες όπως η Βιρμανία ή το Λάος ή η Συρία. «Η Ελβετία δεν μπορεί πλέον να ελίσσεται ανάμεσα στα διαφορετικά στρατόπεδα χωρών όπως έκανε στο παρελθόν», τονίζει ο Γιον Πουλτ, βουλευτής και αντιπρόεδρος του Σοσιαλι-

στικού Δημοκρατικού Κόμματος, και υπογραμμίζει πως «τέλειωσε, δεν ζούμε πια σε εκείνον τον κόσμο». «Το σύστημά μας λειτουργήσει πραγματικά καλά στον παλιό κόσμο», προσθέτει και ο Αντριαν Στάνινερ, διευθύνων σύμβουλος της βιομηχανίας Thermoplan που προμηθεύει μηχανές καφέ στα Starbucks και τα McDonald's της Ελβετίας. Ο ίδιος τονίζει πως «τώρα έχουμε ένα νέο είδος πολιτικής και όλα αυτά έχουν τελειώσει και εμείς είμαστε πολύ μικροί στο παιχνίδι των μεγάλων γι' αυτό και δεν βοηθάει το αν είναι κανείς ουδέτερος ή όχι».

Ο πραγματικός λόγος που ο Τραμπ επέβαλε τόσο υψηλούς δασμούς στην Ελβετία δεν είναι παρά το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ από το διμερές εμπόριο που τους πρώτους έξι μήνες του έτους έφτασε φέτος στα 48 δισ. δολ. Στο μεταξύ, η Ελβετία αντιμετωπίζει δικό της δημοσιονομικό έλλειμμα και επιχειρεί να

αυξήσει τα φορολογικά της έσοδα τροποποιώντας ουσιαστικά τη φορολογική νομοθεσία. Όπως αναφέρει το Bloomberg, η Ελβετία οδεύει προς την κατάρρευση του παραδοσιακού φόρου ακίνητης περιουσίας και την αντικατάστασή του από έναν φόρο στις δεύτερες κατοικίες, στα εξοχικά των Ελβετών αλλά ειδικότερα στα γνωστά σάλε που διατηρούν οι βαθύπλοτοι κάθε εθνικότητας στα χιονισμένα ορεινά χωριά της. Η αλλαγή, που τίθεται σε δημοψήφισμα στις 28 Σεπτεμβρίου, θα δώσει στα λεγόμενα καντόνια, τις περιφέρειες της Ελβετίας, τη δυνατότητα να αντλούν έσοδα από τη δεύτερη κατοικία των πλουσίων και να αναπληρώνουν τα έσοδά τους. Σημειωτέον ότι ο παλιός φόρος ακίνητης περιουσίας βασιζόταν σε ένα είδος τεκμηρίου, στον υπολογισμό της αξίας του δηλαδή, και τον υποθέτουμε η Ελβετία κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο για να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό της.

Υπερπροσφορά-ρεκόρ στις αγορές πετρελαίου το 2026, βλέπει ο ΙΕΑ

Οι **παγκόσμιες** αγορές πετρελαίου οδεύουν προς ρεκόρ πλεονάσματος το επόμενο έτος, καθώς η ζήτηση επιβραδύνεται και η προσφορά αυξάνεται, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας (ΙΕΑ). Τα αποθέματα πετρελαίου αναμένεται να αυξάνονται με ρυθμό 2,96 εκατ. βαρελιών την ημέρα, ξεπερνώντας ακόμη και τον μέσο ρυθμό αύξησης κατά τη διάρκεια της πανδημίας του 2020, σύμφωνα με στοιχεία από τη μηνιαία έκθεση του ΙΕΑ. Η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου φέτος και το επόμενο έτος αυξάνεται με ρυθμό μικρότερο από το μισό του ρυθμού που καταγράφηκε το 2023. Ταυτόχρονα, η προσφορά αυξάνεται ραγδαία. Η συμμαχία OPEC+, με επικεφαλής τη Σαουδική Αραβία, έχει επιταχύνει την αύξηση της παραγωγής, ενώ ο ΙΕΑ έχει ενισχύσει ελαφρώς τις προβλέψεις για την παραγωγή εκτός της ομάδας το 2026, με επικεφαλής την Αμερική. «Είναι σαφές ότι κάτι θα πρέπει να συμβεί για να ισορροπήσει η αγορά», αναφέρεται στην έκθεση του οργανισμού με έδρα το Παρίσι.

Οι τιμές του αργού έχουν μειωθεί περίπου 12% φέτος, διαπραγματευόμενες πέριξ των 66 δολαρίων το βαρέλι στο Λονδίνο, καθώς η αυξανόμενη προσφορά τόσο από τον OPEC+ όσο και από τους αντιπάλους του καρτέλ συμπίπτει με τον αυξανόμενο προβληματισμό ότι ο εμπορικός πόλεμος του προέδρου των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, θα επηρεάσει την οικονομική ανάπτυξη.

Η πτώση της τιμής προσφέρει κάποια ανακούφιση στους καταναλωτές ύστερα από χρόνια πληθωριστικών πιέσεων, ενώ αποτελεί νίκη για τον Τραμπ καθώς επιδιώκει χαμηλότερο κόστος καυσίμων, αλλά ταυτόχρονα συνιστά οικονομική απειλή για τις πετρελαιοπαραγωγούς εταιρείες και χώρες.

Οι αγορές πετρελαίου αντλούν προς το παρόν κάποια στήριξη από την ισχυρή καλοκαιρινή ζήτηση για καύσιμα οχημάτων, αλ-

λά τα στοιχεία του ΙΕΑ δείχνουν υπερπροσφορά. Τα παγκόσμια αποθέματα πετρελαίου έφτασαν στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 46 μηνών τον Ιούνιο. Νέες κυρώσεις κατά της Ρωσίας ή του Ιράν θα μπορούσαν ακόμη να αλλάξουν την εικόνα, πρόσθεσε ο οργανισμός.

Σε τριμηνιαία βάση, το πλεόνασμα που παρατηρήθηκε το 2020 θα παραμείνει το μεγαλύτερο που έχει καταγραφεί ποτέ, με κορυφή τα 7 εκατ. βαρέλια την ημέρα το δεύτερο τρίμηνο του έτους, καθώς τα μέτρα περιορισμού της κυκλοφορίας περιορίσαν τις μεταφορές και την οικονομική δραστηριότη-

Τα αποθέματα αναμένεται να αυξάνονται με ρυθμό 2,96 εκατ. βαρελιών την ημέρα, ενώ η ζήτηση επιβραδύνεται.

τα. Αυτή η υπερπροσφορά μειώθηκε στη συνέχεια χάρη στις μαζικές περικοπές του OPEC+.

Η παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου θα αυξηθεί μόλις κατά 680.000 βαρέλια την ημέρα φέτος, η χαμηλότερη από το 2019, εν μέσω απογοητευτικής ζήτησης στην Κίνα, την Ινδία και τη Βραζιλία. Σύμφωνα με την έκθεση, θα αυξηθεί κατά 700.000 βαρέλια την ημέρα το 2026.

Ο ΙΕΑ έχει προβλέψει ότι η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου θα σταματήσει να αυξάνεται μέχρι το τέλος της δεκαετίας, καθώς οι χώρες θα εγκαταλείψουν τα ορυκτά καύσιμα και θα στραφούν στα ηλεκτρικά οχήματα.

Ο οργανισμός αναθεώρησε προς τα πάνω τις προβλέψεις για την αύξηση της προσφοράς εκτός OPEC+ το 2026 κατά 100.000 βαρέλια την ημέρα σε 1 εκατ. την ημέρα, με επικεφαλής και πάλι τις ΗΠΑ, τη Γουιάνα, τον Καναδά και τη Βραζιλία.

Η Porsche σχεδιάζει επενδύσεις στην άμυνα

Ταμείο επενδύσεων στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας συστήνουν οι ιδιοκτήτες της Porsche AG και Volkswagen AG, ελπίζοντας να επωφεληθούν από την αύξηση των στρατιωτικών δαπανών στην Ευρώπη. Η Porsche Automobil Holding SE, η εταιρεία χαρτοφυλακίου της πανίσχυρης οικογένειας Porsche-Piëch, ανακοίνωσε την Τετάρτη ότι δημιουργεί μια πλατφόρμα με συνεργάτες, τους οποίους δεν κατονομάζει, για να επενδύσει σε νεοσύστατες εταιρείες του τομέα της άμυνας. Η εταιρεία τροποποιεί μια προηγούμενη προϋπόθεση που προέβλεπε ότι οι στόχοι της πρέπει να έχουν όχι μόνο στρατιωτικές αλλά και πολιτικές εφαρμογές.

«Στόχος μας είναι να αυξήσουμε τη συμμετοχή μας στον τομέα της άμυνας και σε τομείς που σχετίζονται με την άμυνα, διατηρώντας παράλληλα την κύρια εστίασή μας στην κινητικότητα και στη βιομηχανική τεχνολογία», δήλωσε ο πρόεδρος Χανς Ντίτερ Πίετς. Την ίδια ώρα, η εταιρεία αναθεώρησε πτωτικά τις προβλέψεις της για τα κέρδη λόγω της αδυναμίας της αυτοκινητοβιομηχανίας.

Η είσοδος σε νέους τομείς μπορεί να αποδειχθεί επικερδής, καθώς η Ευρώπη ετοιμάζεται να διαθέσει εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ σε δαπάνες άμυνας και υποδομών. Η Porsche SE ανακοίνωσε τον Μάρτιο ότι εξετάζει μια τρίτη μακροπρόθεσμη βασική επένδυση στον τομέα της άμυνας ή των υποδομών, ξεχωριστή από

Η **Porsche Automobil Holding SE**, η εταιρεία χαρτοφυλακίου της πανίσχυρης οικογένειας Porsche-Piëch, ανακοίνωσε την Τετάρτη ότι δημιουργεί μια πλατφόρμα με συνεργάτες για να επενδύσει σε νεοσύστατες εταιρείες του τομέα της άμυνας.

Θα δώσει έμφαση σε τομείς όπως η δορυφορική παρακολούθηση, τα συστήματα αναγνώρισης και αισθητήρων, η κυβερνοασφάλεια ή τα συστήματα logistics.

της συμμετοχής της στη VW και την Porsche. Ανεξάρτητα από το ταμείο, η Porsche SE δήλωσε ότι «εξετάζει εντατικά» πιθανές επενδύσεις στον τομέα της άμυνας, με έμφαση σε τομείς όπως η δορυφορική παρακολούθηση, τα συστήματα αναγνώρισης και αισθητήρων, η κυβερνοασφάλεια ή τα συστήματα logistics και εφοδιασμού.

Η αυτοκρατορία των αυτοκινητοβιομηχανών έχει μα-

κρά ιστορία σε πολιτικοστρατιωτικές δραστηριότητες. Η Volkswagen λειτουργεί μια κοινοπραξία με τη Rheinmetall AG για την κατασκευή στρατιωτικών οχημάτων, ενώ η Porsche SE πραγματοποίησε πέρυσι επένδυση δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ στην Quantum Systems, κατασκευάστρια εταιρεία drone με έδρα το Μόναχο.

Ο Φέρντιναντ Πόρσε, ο ιδρυτής της μάρκας σπορ αυτοκινήτων, συνέβαλε στην ανάπτυξη αρμάτων μάχης για τη ναζιστική Γερμανία. Σχεδίασε το Beetle, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως βάση για τα στρατιωτικά οχήματα που παρήγαγε η Volkswagen κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η αυτοκινητοβιομηχανία κατασκεύασε αργότερα το Volkswagen Type 181, γνωστό και ως The Thing, για τον στρατό της Δυτικής Γερμανίας και στη συνέχεια για λογαριασμό του Ηνωμένου Βασιλείου και των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ιδιοκτήτες πλέον είναι απόγονοι του Φέρντιναντ, μεταξύ άλλων οι εγγονοί του Φέρντιναντ Αλεξάντερ Πόρσε, ο οποίος σχεδίασε το 911, και Φέρντιναντ Πίς, πρώην διευθύνων σύμβουλος της Volkswagen. Αναφορικά με τα εταιρικά της αποτελέσματα, η Porsche SE μείωσε τις προβλέψεις για τα κέρδη, επικαλούμενη χαμηλότερες προβλέψεις για τα κέρδη της Porsche και της Volkswagen. Η εταιρεία αναμένει πλέον προσρμοσμένα κέρδη μετά από φόρους 1,6 δισ. ευρώ από τουλάχιστον 2,4 δισ. ευρώ προηγούμενων.

2 Θέσεις Βοηθού Λογιστικού Λειτουργού (Λευκωσία)

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ

Το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΙΔΕΚ) είναι ο Εθνικός Φορέας, αρμόδιος για την υποστήριξη και προώθηση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στην Κύπρο.

Ως εκτελεστικός βραχίονας του Συστήματος Διακυβέρνησης Έρευνας και Καινοτομίας, παρέχει χρηματοδότηση και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας προς την ερευνητική και επιχειρηματική κοινότητα της χώρας, συνεισφέροντας στην επίτευξη του οράματος να καταστεί η Κύπρος μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία.

ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

• **2 Βοηθοί Λογιστικοί Λειτουργοί (08/RIF/2025)** στο Τμήμα Οικονομικών Υπηρεσιών, Πληροφορικής και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

• Θέσεις Πρώτου Διορισμού, με σύμβαση Ορισμένου Χρόνου, συνολικής διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών.

ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ

- Ελκυστικό πακέτο απολαβών
- 13ος μισθός
- Ταμείο Προνοίας
- Επικυρωμένο Σχέδιο Ιατροφαρμακευτικής Περιθαλψής, συμπληρωματικό του ΓΕΣΥ
- Φιλικό ωράριο εργασίας
- Δωρεάν χώρος στάθμευσης

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

- Οι αιτήσεις υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσα από την ιστοσελίδα του ΙΔΕΚ (www.research.org.cy).
- Η τελευταία μέρα υποβολής αιτήσεων είναι η **Κυριακή, 14 Σεπτεμβρίου 2025**.
- Όλες οι αιτήσεις θα τύχουν εμπιστευτικού χειρισμού και η διαδικασία επιλογής και πρόσληψης θα πραγματοποιηθεί με άκρα εξεμύθεια.
- Για οποιοδήποτε ερωτήριο μπορείτε να επικοινωνείτε με το hr@research.org.cy.

Όλες οι αιτήσεις θα τύχουν εμπιστευτικού χειρισμού και η διαδικασία επιλογής και πρόσληψης θα πραγματοποιηθεί με άκρα εξεμύθεια.

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Τα αλλεπάλληλα ρεκόρ ταξιδιωτικών αφίξεων και εισπράξεων των τελευταίων ετών, όπως και οι επενδύσεις δισεκατομμυρίων για αναβαθμίσεις ξενοδοχείων σε υπερπολυτελείς μονάδες ή για τη δημιουργία ολοκαίνουργιων συγκροτημάτων, κρύβουν μια λιγότερο ευχάριστη πραγματικότητα: κάθε βδομάδα τα τελευταία 15 χρόνια κλείνουν δύο ξενοδοχεία των χαμηλότερων κατηγοριών, των δύο και ενός αστέρων. Το 2009 η χώρα διέθετε 4.368 ξενοδοχεία δύο αστέρων και 1.568 ξενοδοχεία ενός αστέρα. Δεκαπέντε χρόνια μετά, στα τέλη του 2024, τα ξενοδοχεία δύο αστέρων είχαν μειωθεί σε 3.251 και τα ενός αστέρα σε 1.147, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ). Εξαφανίστηκαν δηλαδή από τον χάρτη 1.538 ξενοδοχεία. Αν αντιστοιχηθεί ο αριθμός αυτός στον αριθμό των εβδομάδων των τελευταίων 15 ετών (780) προκύπτουν κατά μέσον όρο δύο «λουκέτα» την εβδομάδα.

Αυξάνονται τα πεντάστερα

Την ίδια ώρα, οι ξενοδοχειακές υποδομές της χώρας στις υψηλότερες κατηγορίες αναβαθμίζονται με ραγδαίους ρυθμούς: Είναι χαρακτηριστικό ότι περισσότερα από 450 καινούργια ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων καθώς και άλλα 244 τριών αστέρων έχουν ξεκινήσει να λειτουργούν την τελευταία πενταετία σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Αριθμός που αντιστοιχεί σε σχεδόν τρία καινούργια ξενοδοχεία κάθε βδομάδα από το 2019 έως σήμερα.

Πρόκειται για μια ανάπτυξη που έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας, αλλά δημιουργεί και προκλή-

Μη μπορώντας να χρεώσουν υψηλές τιμές για τις υποδομές και το επίπεδο υπηρεσιών που προσφέρουν, δυσκολεύονται να επιβιώσουν.

σεις που σχετίζονται με τη χωροθέτηση αυτών των μονάδων, τις υποδομές που απαιτούνται για να τις υποστηρίξουν, αλλά και το αποτύπωμά τους στο περιβάλλον, στις τοπικές κοινωνίες και στον χαρακτήρα των προορισμών στους οποίους αναπτύσσονται. Η αξία των επενδύσεων αυτών, για

την κατασκευή καινούργιων κτιρίων ή την αναβάθμιση υφιστάμενων, εκτιμάται περίπου στα 2,5 δισ. ευρώ ετησίως ή κοντά στα 12 δισ. στην πενταετία. Για πολλά από τα μικρά ξενοδοχεία ενός και δύο αστέρων, ωστόσο, η εγκατάλειψη είναι εμφανής. Πολλά από αυτά μπορεί να τα δι-

ακρίνει κανείς αν παρατηρήσει λίγο προσεκτικά στους επαρχιακούς και νησιωτικούς δρόμους αυτή την περίοδο. Στέκουν κουφάρια, απομεινάρια μιας άλλης εποχής, λεηλατημένα ή με τα παράθυρά τους ερμητικά κλειστά. Κάποια λίγα έχουμε μετασκευαστεί σε καταλύματα για εργαζομένους στον

τουρισμό, σε άλλα μεγαλύτερα και πιο σύγχρονα ξενοδοχεία δηλαδή. Τα περισσότερα, όμως, ρημάζουν.

Η αδυναμία των ιδιοκτητών τους να τα συντηρήσουν και να τα λειτουργήσουν σε συνδυασμό με τη δεκαετή ελληνική οικονομική κρίση και κατόπιν την πανδημία κατέστρεψαν τη

συνέχεια των δραστηριοτήτων τους αδύνατη.

Μεγάλα χρέη, πολλές φορές υπό μορφήν συναλλαγματικών, συνέβαλαν επίσης στην οικονομική τους εξόντωση όταν η εγχώρια ως επί το πλείστον ζήτηση για τέτοια καταλύματα κατέρρευσε υπό την οικονομική κρίση. Πολύ μικρές μονάδες, συχνά οικογενειακές επιχειρήσεις με στοιχειώδεις υποδομές, που όμως επί σειρά δεκαετιών αποτέλεσαν τη ραχοκοκαλιά του ελληνικού τουρισμού, δεν είχαν ποτέ σοβαρή πρόσβαση σε τραπεζικό δανεισμό.

Επιπλέον, με τη διαχρονική εθνική στρατηγική για τον τουρισμό να στοχεύει σε επισκέπτες με ολοένα και υψηλότερη μέση κατά κεφαλήν δαπάνη, βρέθηκαν στην πράξη αποκλεισμένες και από αναπτυξιακά προγράμματα και επιδοτήσεις οι οποίες κατευθύνονταν στην αναβάθμιση μονάδων τριών και τεσσάρων αστέρων.

Σε αδιέξοδο

Ακόμη και έτσι, πάντως, οι περισσότερες εξ αυτών των μικρών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων δύο και ενός αστερίων επιβιώνουν ακόμη και σήμερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος, επί συνόλου 10.104 ξενοδοχείων στην Ελλάδα, τα 4.398 είναι δύο και ενός αστερίων. Με εξαίρεση έναν, όχι μικρό είναι η αλήθεια, αριθμό τέτοιων μονάδων, που είτε έχουν εξελιχθεί σε ξενοδοχεία-μπουτίκ είτε συντηρούνται ακόμη και όταν είναι ζημιογόνα από τους ιδιοκτήτες τους, τα περισσότερα από αυτά τα ξενοδοχεία αναζητούν τρόπους και επιχειρηματικά μοντέλα για την επόμενη ημέρα.

Μην μπορώντας να χρεώσουν υψηλές τιμές για τις υποδομές τους και το επίπεδο υπηρεσιών που προσφέρουν, έχουν όμως περιορισμένα έσοδα και το καθαρό αποτέλεσμα είναι οριακά θετικό ή ζημιογόνο.

Είναι χαρακτηριστικό πως για πολλούς η μεγάλη αύξηση των υπερωριών στον τουρισμό που καταγράφει το σύστημα «Εργάνη» μετά την υποχρεωτική χρήση της ψηφιακής κάρτας εργασίας προέρχεται από την εμφάνιση στο σύστημα της γκρίζας εργασίας σε τέτοιες μονάδες.

«Όσο παράνομη και πηκιά κολάσιμη κι αν ήταν αυτή η πρακτική, μαρτυρεί την αδυναμία ενός πολύ μεγάλου αριθμού ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων να είναι ανταγωνιστικές σε συνθήκες πλήρους ρυθμιστικής και έτοι προτιμούν να τα αφήνουν να αντιμετωπίζουν την κατάσταση, εξηγεί στην «Καθημερινή» διακεκριμένος οικονομολόγος που ασχολείται με τον τουρισμό.

Σπίτια υπάρχουν στη χώρα, αλλά μένουν αναξιοποίητα

Κλειστό το 33% των κατοικιών – είναι παλιές και ανήκουν σε πολλούς κληρονόμους

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Το παρωχημένο και εγκαταλελειμμένο απόθεμα κατοικιών της χώρας και οι συχνές διεκδικήσεις και αντιδικίες μεταξύ κληρονόμων εξηγούν σε μεγάλο βαθμό το πολύ υψηλό ποσοστό των κενών σπιτιών, εξέλιξη που «δυναμιτίζει» το πρόβλημα στέγης της χώρας.

Σύμφωνα με ανάλυση της εταιρείας ερευνών ακινήτων Bluepeak Estate Analytics (με αξιοποίηση στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ από την απογραφή κτιρίων του 2021), υπολογίζεται ότι περίπου μία στις τρεις κατοικίες πανελλαδικά, ή 2,2 εκατ. επί συνόλου 6,5 εκατ. κατοικιών, είναι κλειστά. Ουσιαστικά δηλαδή το 33% των κατοικιών της χώρας δεν κατοικείται, ποσοστό που είναι υπερδιπλάσιο συγκριτικά με πολλές χώρες της Ε.Ε., όπου αυτό κυμαίνεται μεταξύ 10% και 15%.

Σε πέντε περιφέρειες

Το φαινόμενο εντοπίζεται κυρίως σε πέντε βασικές περιφέρειες: στην Αττική, όπου καταγράφονται 526.000 άδεια σπίτια, στην Κεντρική Μακεδονία, με 363.000, στην Πελοπόννησο, με 209.000, στη Δυτική Ελλάδα, με 155.000, και στη Θεσσαλία, με 133.000.

Συνολικά, σχεδόν έξι στις δέκα

άδειες κατοικίες της χώρας βρίσκονται αποκλειστικά σε αυτές τις πέντε περιοχές. Με βάση την ανάλυση της Bluepeak, «η γεωγραφική αυτή συγκέντρωση αποτυπώνει μια βαθιά ανισότητα: ενώ υπάρχει ζήτηση και ανάγκη, η προσφορά μένει σε αδράνεια». Από τα επίμρους στοιχεία ανά περιφέρεια, εστιάζοντας την προσοχή μας στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα (ώστε

Το ποσοστό των κατοικιών στην Ελλάδα που δεν κατοικούνται είναι υπερδιπλάσιο συγκριτικά με πολλές χώρες της Ε.Ε.

να αφαιρεθεί ο παράγοντας των εξοχικών κατοικιών), στη μεν Κεντρική Μακεδονία προκύπτει ότι μία στις τρεις κατοικίες είναι κλειστή (33%), ενώ στην Αττική σχεδόν μία στις τέσσερις κατοικίες είναι κενή (24,3%).

Εκτός από τις εξοχικές κατοικίες που χρησιμοποιούνται μόνο λίγες εβδομάδες τον χρόνο, μια μεγάλη κατηγορία κενών σπιτιών περιλαμβάνει παλαιές κατοικίες

ΠΗΓΗ: Bluepeak Estate Analytics, «Κ»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

που δεν προσελκύουν ούτε ενοικιαστές ούτε αγοραστές.

Σύμφωνα με την Bluepeak, οι λόγοι είναι πολλοί: Η τοποθεσία τους σε περιοχές με φθίνουσα ζήτηση, η εικόνα εγκατάλειψης, το υψηλό κόστος ανακαίνισης σε σχέση με την απόδοσή τους. Αυτό εξηγείται από το ότι ένα σημαντικό ποσοστό του συνολικού οικιστικού αποθέματος είναι μεγάλης ηλικίας. Ειδικότερα, περίπου 3 εκατ. σπίτια

έχουν κατασκευαστεί μεταξύ του 1961 και του 1980, ενώ επιπλέον 1,6 εκατ. σπίτια κατασκευάστηκαν τη δεκαετία του 1980 και άλλο 1,1 εκατ. χρονολογείται από την περίοδο 1946-1960. Επομένως, 5,7 εκατ. σπίτια, ή το 87,5%, είναι ηλικίας άνω των 30 ετών.

«Πρόκειται για έναν από τους βασικούς λόγους για τους οποίους πολλά σπίτια παραμένουν αναξιοποίητα. Πολλά από αυτά έχουν

ανεγερθεί με παλαιούς οικοδομικούς κανονισμούς, χωρίς μονώσεις ή ενεργειακή αποδοτικότητα, ενώ παρουσιάζουν φθορές και έλλειψη συντήρησης. Η ανακαίνισή τους θεωρείται από αρκετούς ιδιοκτήτες οικονομικά ασύμφορη και έτσι προτιμούν να τα αφήνουν κλειστά», αναφέρει ο κ. Βασίλης Ηλιόπουλος, ιδρυτής της Bluepeak.

Επίσης, πολλοί ιδιοκτήτες βρίσκονται αντιμέτωποι με νομικά ή φορολογικά εμπόδια – σπίτια με αδιευκρίνιστη κληρονομική κατάσταση, με διαφωνίες μεταξύ συγγενών ή απλώς με επιβαρύνσεις που καθιστούν τη διάθεση του ακινήτου μη συμφέρουσα. Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, σε περίπου 600.000 κλειστά ακίνητα αντιστοιχούν 1 εκατ. δικαιώματα ιδιοκτησίας. Δηλαδή, στο 75% των κλειστών κατοικιών παρατηρείται το φαινόμενο της πολυιδιοκτησίας, καθώς υπάρχουν σχεδόν δύο ιδιοκτήτες ανά ακίνητο. Επομένως αποδεικνύεται πλέον και με βάση τους αριθμούς ότι η πολυιδιοκτησία και οι πολυετείς διαμάχες των κληρονόμων είναι πράγματι ένας από τους λόγους που κρατούν κλειστά τα ακίνητα.

Όπως αναφέρει ο κ. Ηλιόπουλος, «το πρόβλημα δεν είναι ότι δεν έχουμε σπίτια. Είναι ότι τα σπίτια

που έχουμε μένουν αναξιοποίητα. Η κρίση δεν είναι αριθμητική. Είναι κρίση κατανομής, κρίση θεσμικής αδράνειας και κρίση πολιτικής προτεραιοτήτων. Αν υπάρξει η πολιτική βούληση, υπάρχουν και τα μέσα. Αυτό που χρειάζεται είναι να αντιμετωπίσουμε την κατοικία όχι ως απλό περιουσιακό στοιχείο, αλλά ως ανθρώπινη ανάγκη και κοινωνικό δικαίωμα. Μόνο τότε τα άδεια σπίτια θα πάψουν να είναι σιωπηλά μνημεία εγκατάλειψης και θα ξαναγίνουν ζωντανοί χώροι ζωής», τονίζει χαρακτηριστικά.

Χρεάζονται παρεμβάσεις

Σύμφωνα με τον κ. Ηλιόπουλο, «σε αυτή τη συνθήκη η λύση δεν είναι να πτίσουμε κι άλλα σπίτια. Πρέπει πρώτα να δώσουμε ζωή στους ήδη υπάρχοντες χώρους. Αυτό μπορεί να γίνει μέσα από στοχευμένες και εφαρμοσμένες παρεμβάσεις. Πρώτο βήμα είναι η δημιουργία ενός Εθνικού Μητρώου Κατοικιών: μια πλήρης και ψηφιακά προσβάσιμη απογραφή των κατοικιών της χώρας, ώστε να ξέρουμε τι υπάρχει, πού βρίσκεται και ποια είναι η κατάστασή του. Χωρίς αυτή τη βάση δεδομένων, καμία στεγαστική πολιτική δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική», καταλήγει ο κ. Ηλιόπουλος.

Κυριακή 17 Αυγούστου 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Τέχνες & γράμματα

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΗΛΙΑΝΑ ΦΩΦΟΥΗ

Ο τελευταίος αριθμός

Ενα καλοκαιρινό διήγημα της Ευτυχίας Γιαννάκη, γραμμένο ειδικά για τους αναγνώστες της «Κ»

All that we see or seem /
Is but a dream within a dream.

E. A. Poe

“Όταν μάθαμε ότι η Σαλή έπεσε ανάσκελα στην παραλία, στα καλά καθούμενα, κατεβήκαμε τρέχοντας από τα βράχια για να δούμε τι έγινε. Όλοι ήταν ήρεμοι, σαν να περίμεναν ότι θα συνέβαινε. Ανησυχήσαμε κυρίως επειδή δεν ανησυχούσε κανείς άλλος.

Δυο ώρες αργότερα, σπκωνόταν στρατιωτικό ελικόπτερο από την Ελευσίνα για να τη μεταφέρει στο νοσοκομείο στην Αθήνα. Δεν είχε πλοίο εκείνη την ημέρα και η πρώην εξορία που είχε μεταμορφωθεί σε εναλλακτικό Airbnb δεν είχε ούτε αγροτικό γιατρό.

«Πώς τη λένε;» ρώτησαν οι νοσηλεύτες που την παρέλαβαν ξαπλωμένη πάνω σε ένα στρώμα, τυλιγμένη με δυο πετσέτες θαλάσσης. Κανείς δεν ήξερε πραγματικά. Στη Χώρα, όλοι τη φώναζαν Σαλή. Κάποιοι πιο πονηροί την αποκαλούσαν Sally, με βρετανική προφορά, για να μην καρφώνονται ότι την έλεγαν τρελή. «Ετσι γίνεται πάντα, αν δεν μπορείς να ξεφορτωθείς κάτι, αλλάζεις λίγο τη λέξη», είχε πει η σύντροφός μου. Ένα ελαφρύ καμουφλάζ δεν έβλαψε ποτέ κανέναν. Όπως δεν την έβλαπτε το makeup που κάλυπτε όλο το πρόσωπό της σαν δεύτερο πετσί, μέσα στην ντάλα.

Είχαμε φτάσει στο νησί δέκα μέρες πριν από το συμβάν, σκοτωμένοι. Η σύντροφός μου

μπροστά, εγώ πίσω, με το σακ βουαγιάζ που χώλαινε απ’ το ένα ροδάκι. Δεν έπρεπε να έρθουμε, σκεφτόμουν. Ο χειρότερος τρόπος για να χωρίσεις αν έχει αρχίσει να στραβώνει το πράγμα, είναι οι κοινές διακοπές. Κατεβήκαμε στη νέα προβλήτα του λιμανιού με την αίσθηση πως όλα είχαν αλλάξει – όχι αρκετά για να σταματήσουμε να ερχόμαστε, αλλά όσο έπρεπε για να μην ξέρουμε γιατί το κάναμε ακόμη. Όπως και με τη σχέση μας, δηλαδή.

Ένας ξεροψημένος ντόπιος πιτσιρικάς, έτρεξε προς το μέρος μου. «Θέλεις σταφ;» μου πέταξε. Ήταν κόκκινος σαν αστακός.

Κόλλησα. Φαίνεται πως οι νεότεροι δεν κολλούσαν πουθενά πια. Δεν είπα όχι, δεν είπα και ναι. Απλώς έσφιξα το χερούλι του σάκου για να θυμηθώ σε τι ανήκω: στην περιουσία των διακοπών, σε μια σκηνή που κουβαλούσα, σ’ ένα τσαλακωμένο ψάθινο καπέλο, στα σανδάλια που είχαν βγάλει ήδη δυο καλοκαίρια. Και σε μια εποχή που είχε παρέλθει ανεπιστρεπτί. Το κάμπινγκ απαγορευόταν πλέον στο νησί, αλλά ελπίζαμε να τρυπώσουμε σε καμιά παλιά καβάντζα.

«Σταφ;» μουρμούρισα. «Σταφύλια ντε», εξηγήθηκε ο μικρός δείχνοντας ένα τσαμπί. Ο ρυθμός στο νησί είχε πάντα μια καθυστέρηση. Χρειαζόσουν μερικές μέρες για να μπεις μέσα του, ελπίζοντας μάταια ότι κάποια στιγμή θα κατάφερνες να βρεις τον εαυτό σου. Δεν αγόρασα τα σταφύλια. Η σύντροφός μου με αγριοκοίταξε που δεν χαμογέλασα στον μικρό αστακό. Τον άφησα να αναζητά τον

επόμενο πελάτη στον ντόκο κι εκείνη κάποιον που θα μπορούσε να γίνει ο επόμενός της σύντροφος.

Καθίσαμε για καφέ στο λιμάνι, μάλλον υπεραισιόδοξοι, νομίζοντας ότι δέκα ώρες μελετημίας τραμπάλας θα εξαφανίζονταν με λίγο χάζι και διπλή δόση καφεΐνης. Εκεί είδαμε τη Σαλή για πρώτη φορά εκείνο το καλοκαίρι. Τα προηγούμενα τη συναντούσαμε παντού: στην πλατεία, στις ταβέρνες, στις πεζούλες να ξεδιαλέγει χόρτα, στον άνεμο με τα μακριά λευκά μαλλιά της ξεμπλέκα, απόκοσμα στάχτα. Είχε αδυνατίσει, αλλά κυκλοφορούσε με το ίδιο νυχτικό, ξεστομίζοντας τα ίδια ακατάληπτα ιταλικά. Κάποτε, λέγανε, ήταν νοσοκόμα στη Νάπολη. Παντρεύτηκε έναν Έλληνα ναυτικό κι αποχωρίστηκε τους δικούς της σαν να ήταν ξένο σώμα. Μια φορά ξένο σώμα, πάντα ξένο. Ο ναυτικός πέθανε νέος. Το σπίτι τους στα γκρεμνά βούλιαξε μερικά χρόνια μετά. Μια ωραία πρωία υποχώρησε το έδαφος και κατάπε τριάντα τετραγωνικά. Είπαν τότε ότι έφταιγαν τα έργα του νέου δρόμου. Η άσφαλτος σερνόταν πια σαν φίδι απ’ άκρη σ’ άκρη στο νησί, και η Σαλή ζούσε στο γκρεμίδι. Είχε αρνηθεί να φύγει. Τότε της κόλλησαν το παρατσούκλι. Το μισό σαλόνι ατένιζε το χάος. Το υποδωμάτιο και η κουζίνα της στέκονταν κανονικά, με δυο κουρτίνες καρφωμένες στον τοίχο – για να μην τη βλέπουν όταν ξάπλωνε. Το υπόλοιπο έλειπε.

Η Σαλή μας προσπέρασε και κάθισε δίπλα σε ένα κουτί που έμοιαζε με όρθιο φέρετρο. Ισι-

ωσε μια ψαροκασέλα και περίμενε. «Ζει ακόμη», ψιθύρισε η σύντροφός μου, για να μην πει πως τίποτε άλλο δεν ζούσε όπως το θυμόμασταν στο νησί. Τιμές στον θεό, μερίδες για τουρίστες, κόσμος κοσμάρα, σήμα φουλ, βιβλία πουθενά, εφημερίδες γιοκ και η σχέση μας διαμελισμένη. Δεν έπρεπε να έχουμε έρθει. Σκαλίζοντας μια καλή ανάμνηση, κινδυνεύεις να την κάνεις κακή.

«Τι είναι αυτό το κουτί δίπλα στη γυναίκα;» ρώτησε ένας παραδίπλα.

«Ποιο; Το ATM των ονείρων

λες;» είπε γελώντας ο καφετζής. «Δίνεις στη Sally κανένα ψιλό κι αυτή το ανοίγει και σου βάζει στη χούφτα ένα χαρτί. Σαν απόδειξη

ας πούμε. Έναν αριθμό».

«Τι αριθμό;».

«Sogno. Ονειρο. Της λες τι εί-

δες στον ύπνο σου κι αυτή σου δίνει τον αριθμό. Είναι ναπολιτάνικο σύστημα. Σαν ονειροκρί-

της. Το αίμα as πούμε είναι το 18, το χρήμα το 46, ο κλέφτης το 79. Αυτά έχω μάθει».

«Και τι κάνετε με τα νούμερα;»

«Κάποιοι τα παίζουν στο Τζόκερ», είπε ο χρυσοθήρας των ονείρων.

Η σύντροφός μου ψήθηκε απ’

όσα άκουσε και είπε ότι ήθελε να πάμε προς το μέρος της. Παρά τις αντιρρήσεις μου, στάθηκε μπροστά στη Σαλή και της αφηγήθηκε το όνειρο που είχε δει με τους δυο μας να βουλιάζουμε σε μια μπανιέρα. Η Σαλή της έδωσε το 48. Σήμαινε νερό.

Το επόμενο απόγευμα ξαναπήγαμε. Και κάθε μέρα γινόταν το ίδιο. Κατεβαίναμε στο λιμάνι για τους αριθμούς: 35, 47, 17. Το πουλί, ο νεκρός, η δυστυχία. Δεν

καταλάβαινα τι ήθελε να κάνει με τους αριθμούς.

Όταν η Σαλή έπεσε από τα βράχια, κάποιοι είπαν ότι έπεσε μόνη της, άλλοι ότι είδαν τον αστακό να τη σπρώχνει για λίγα φιλά που είχε πάνω της. Τον σβέρκωσαν οι μεγαλύτεροι και αυτό ήταν. Ούτε αστυνομία υπήρχε στο νησί ούτε τίποτα.

Η σύντροφός μου είπε να περάσουμε από το σπίτι της πριν φύγουμε. Να πάρουμε κανένα ρούχο, να της το πάμε στον Ευαγγελισμό. Τα τοπικά νέα που ταξίδευαν από στόμα σε στόμα έλεγαν ότι χαροπάλευε.

Τρυπώσαμε στο σπίτι από τη μεριά που έχασκε στο κενό. Οι τοίχοι ήταν γεμάτοι χαρτιά. Ένα φέρετρο ονείρων. Ενός και μόνο ονείρου, για την ακρίβεια.

«Το 91 είναι κολλημένο παντού», είπα.

«Το 91 δεν υπάρχει», είπε η σύντροφός μου. «Η Smorfia Napoletana πάει μέχρι το 90. Το 90 είναι ο τελευταίος αριθμός. Σημαίνει φόβος».

«Τότε το 91 ίσως είναι το τέλος», είπα κοφτά.

«Η αυτό που χωρίζει τα όνειρα από την πραγματικότητα, μουρμούρισε. «Μια ρωγμή».

Η Σαλή στεκόταν εκεί, στο ρήγμα ανάμεσά μας, και χάιδευε τον αέρα που έμπαινε από παντού στο σπίτι μας.

Η κ. Ευτυχία Γιαννάκη είναι συγγραφέας. Το τελευταίο βιβλίο της, το μυθιστόρημα «Υπέροχος πόλεμος», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ικαρος.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

17-23.8.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Μαραθώνιος Θερινών Προβολών

Επιστρέφει για 26η χρονιά στον Θερινό Κινηματογράφο «Κωνστάντια» ο Μαραθώνιος Θερινών Προβολών 2025, που διοργανώνει το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του υφυπουργείου Πολιτισμού και το Θέατρο Ένα. Στο φετινό πρόγραμμα περιλαμβάνονται βραβευμένες ταινίες που διακρίθηκαν σε μεγάλα φεστιβάλ από όλο τον κόσμο, και δύο πολυβραβευμένα ντοκιμαντέρ. Προβολές κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, μέχρι 7 Σεπτεμβρίου 2025, στις 9:00 μ.μ. Επόμενες προβολές: «Délicieux: Το πρώτο Εστιατόριο», 17 Αυγούστου, «Africa Star» 21 Αυγούστου, «Η Επιστροφή», 22 Αυγούστου, «Honeyland» 23 Αυγούστου. Κινηματοθέατρο Κωνστάντια, Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Παλλουριώτισσα. Πληροφορίες www.theatroena.com.cy | cypruscinemaoffice.cy

ΕΚΘΕΣΗ

Στροβιλιζοντας στον Χρόνο

Η Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας προσκαλεί το κοινό σε μια μοναδική καλλιτεχνική εμπειρία, με την έκθεση «Στροβιλιζοντας στον Χρόνο». Η έκθεση αναδεικνύει τη συλλογή έργων τέχνης του Δήμου Λάρνακας και ταξιδεύει τον επισκέπτη μέσα από τέσσερις θεματικές ενότητες, οι οποίες αποκαλύπτουν την εξέλιξη και την ανάπτυξη του κυπριακού εικαστικού γίγνεσθαι, με έμφαση στην κυπριακή ιστορία, τον τόπο και τους ανθρώπους του. Η έκθεση χωρίζεται σε τέσσερις ανεξάρτητες αίθουσες που κάθε μία «στροβιλίζει» τους επισκέπτες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους της τέχνης. Οι ενότητες της έκθεσης περιλαμβάνουν: «Προσωπογραφίες», «Χαρακτική», «Τοπιογραφία», «Ναΐφ τέχνη». Τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση ανήκουν στη συλλογή του Δήμου Λάρνακας. Αυτή η συλλογή αποτελεί μια ζωντανή παρουσίαση της συλλογικής μνήμης των Κυπρίων καλλιτεχνών και την αδιάκοπη σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν. Η έκθεση «Στροβιλιζοντας στον Χρόνο» προσφέρει στους επισκέπτες την ευκαιρία να εξερευνήσουν μια σημαντική πτυχή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα τη δημιουργικότητα και την αυθεντικότητα των έργων τέχνης που την αποτυπώνουν. Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, λεωφόρος Αθηνών, πλατεία Ευρώπης, Λάρνακα.

ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

Μουσείο Χαμπή στα Πλατανίσκια

Συνεχίζεται η σημαντική έκθεση, με θέμα «Τεχνικές Χαρακτικής» στο Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στα Πλατανίσκια, με έργα από τις αρχές του 16ου αιώνα μέχρι σήμερα. Την έκθεση επιμελήθηκε η Helene Reeb, προβάλλοντας τις δύο πρώτες τεχνικές της χαρακτικής τέχνης, την ξυλογραφία και χαλκογραφία. Εκτίθενται έργα περισσότερων από 150 καλλιτεχνών από Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Αγγλία, Γαλλία, ΗΠΑ, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιαπωνία, Ρωσία, Ρουμανία, Βέλγιο, Τσεχία, Κύπρο,

Μεξικό, Σκωτία, Ισπανία και Κίνα. Σε βιτρίνες εκτίθενται εργαλεία χάραξης, χαραγμένες μήτρες, παλιά βιβλία με αυθεντικές χαρακτικές εικονογραφήσεις, λευκώματα, βαθυτυπικές αναπαραγωγές. Στην ξυλογραφία εκτίθενται έργα σε πλάγιο ξύλο, chiaroscuro (κιαροσκούρο) και έγχρωμο ξύλο, με μια μήτρα: μέθοδος του χαμένου φόντου, mokuhanga - η ιαπωνική παράδοση, και έργα σε όρθιο ξύλο. Στη χαλκογραφία εκτίθενται έργα διαφόρων μεθόδων, όπως μηχανικές μέθοδοι, καλέμι, στυγογραφία και άλλες. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τον Δεκέμβριο, από Τετάρτη μέχρι Κυριακή, 10:00 - 13:00 και 16:00 - 18:00 (θερινό ωράριο), 10:00 - 13:00 και 15:00 - 17:00 (χειμερινό ωράριο).

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Μικρόκοσμος

Ρομαντικός, δυναμικός, συνθέτης των αποχρώσεων και της έντασης, ο Θάνος Μικρούτσικος που έφυγε από τη ζωή στα 72 του χρόνια, ο άνθρωπος που καθισμένος στο πιάνο του μας έκανε να λατρεύουμε και να γνωρίσουμε την ποίηση του Καβάφια, τον Χικμέτ και τον Μπίρμαν, που μελοποίησε μοναδικά τον Μπρεχτ, τον Αναγνωστάκη, τον Ρίτσο. Το 1975 πραγματοποίησε την εμφάνισή του στη δισκογραφία με το δίσκο «Πολιτικά τραγούδια». Συνέχισε την πορεία του ως στρατευμένος δημι-

ουργός μελοποιώντας Γιάννη Ρίτσο, Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκι, Μάνο Ελευθερίου, Μπέρτολτ Μπρεχτ και άλλους. Οι δίσκοι του «Καντάτα για τη Μακρόνησο», «Φουέντε Οβεχούνα», «Τροπάρια για Φονιάδες», «Μουσική πράξη στον Μπρεχτ», είναι χαρακτηριστικοί του ριζοσπαστικού κλίματος των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων. Ερμηνεία Ρίτα Αντωνοπούλου και Δημήτρης Σουρουλλάς. Κοινοτήτες, πλατεία Χοιροκοιτίας, 21 Αυγούστου, και πλατεία Εκδηλώσεων Λουβαρά, 22 Αυγούστου, ώρα 8:30 μ.μ.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Newcomers | Εφθασαν μόλις

Με τη νέα έκθεση «Newcomers / Έφθασαν μόλις», στο ξενοδοχείο Μινέρβα στις Πλάτρες, η Μαρία Λοϊζίδου μας προσκαλεί να εισέλθουμε σε ένα πεδίο όπου η συμβατική αντίληψη του χρόνου αντικαθίσταται από ένα είδος χρονικής διατομής, που επιτρέπει ένα ταξίδι πέρα δώθε μεταξύ παρελθόντος και παρόντος. Η έκθεση αναφέρεται ακριβώς στην κίνηση που απαντά στην ανάγκη της επιβίωσης και της αποκατάστασης σε μια νέα συνθήκη, απέναντι σε μια προσωρινή ή μη δοκιμασία, σε μια μικρότερη ή μεγαλύτερη απώλεια. Η εικαστικός προσκαλεί το κοινό να περιηγηθεί στους χώρους του ξενοδοχείου αποδίδοντάς τους την αρχική τους ταυτότητα ως δοχείων υποδοχής. Ξενοδοχείο Μινέρβα, Πλάτρες. Pylon Art & Culture, διάρκεια μέχρι 14 Σεπτεμβρίου. Ώρες λειτουργίας: Σάββατο & Κυριακή 11:00-18:00 ή κατόπιν ραντεβού.

ΕΚΘΕΣΗ

Στον Παράδεισο έχω σημαδέψει ένα νησί...

Η Isnotgallery και το Almyra Hotel στην Πάφο, συνεχίζοντας τη συνεργασία τους, παρουσιάζουν την ομαδική έκθεση «Στον Παράδεισο έχω σημαδέψει ένα νησί...», σε επιμέλεια Άντρου Ευσταθίου. Στην έκθεση συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Ελύσια Αθανάτου, Κωστής Γεωργίου, Όπου Ζούνη, Ελένη Κινδύνη, Γιάννης Κοιφερός, Μαρία Κοφτερού, Μαριέλλα Μπιλίτσα, Κατερίνα Νεοφύτιδου, Χριστίνα Παπαϊωάννου, Ελίνα Παρθενίου, Αντρέας Σκουφάρης, Έλενα Τσιγαρίδου, Αλέκος Φασιάνος, Ελίνα Χατζηνικόλα, Iliana Chervonnaya, Nikita Kravtsov και Camille Sagnes. Σε διάφορους Παράδεισους φανταζόμαστε πως αναγνωρίζουμε μια ιδέα. Αυτοί οι Παράδεισοι μοιάζουν με ιστορίες που έχεις την ψευδαίσθηση πως σε αφορούν. Αλλά, τελικά, αποδεικνύονται είτε μικρότεροι των προσδοκιών σου, είτε άγονοι. Διάρκεια έκθεσης ως 6 Σεπτεμβρίου. Πληροφορίες τηλεφώνω 26888700.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ποιος ουρανός, να μας χωρέσει και τους δυο; Σε όλα μια κόκκινη γραμμή!

Το θέμα της Μπιενάλε στην κατεχόμενη Λευκωσία, το οποίο ανέδειξε ο συνάδελφος Γιώργος Σαββινίδης, είναι σοβαρό και αφορά κυρίως την καλλιτεχνική κοινότητα της χώρας μας και δευτερευόντως την Πολιτεία. Η συμμετοχή καλλιτεχνών από την Κυπριακή Δημοκρατία στην Μπιενάλε που οργανώνει ο τ/κ Δήμος Λευκωσίας (θα διεξαχθεί από τις 7 Νοεμβρίου έως 6 Δεκεμβρίου 2025) είναι προσωπική απόφαση και σαφώς δηλώνει θέση. Παιρνουν θέση στο πολιτικό πρόβλημα του νησιού, διότι θα σημαίνει ότι συμμετέχουν ως ερχόμενοι από ένα άλλο κράτος, ένα όμορο κράτος της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείου Κύπρου» και άρα συμφωνούν με τα δύο κράτη, τα οποία θα υπάρχουν πλάι-πλάι. Αν αυτή είναι η θέση των καλλιτεχνών από την Κυπριακή Δημοκρατία που ενδεχομένως λάβουν μέρος, θα πρέπει να κριθούν γ' αυτή τους τη θέση και όχι για την καλλιτεχνική συμμετοχή

τους και εννοείται πως θα ήταν καλό αυτοί οι καλλιτέχνες να επανεξετάσουν τη σχέση τους με την Κυπριακή Δημοκρατία και τις επιχορηγήσεις από τις δομές της – αν φυσικά έχουν κάποια σχέση. Ακόμα και αν τα έργα τους έχουν προσέγγιση μη-διαιρετική. Πάντοτε είναι χρήσιμες και τέτοιες προσεγγίσεις, άλλωστε.

Εννοείται πως τα καλέσματα για διαπόμπευση ή και για λιτσαρίσματα όσων λάβουν μέρος είναι κατάπτυστα και καταδικαστέα, είναι υποκίνηση βίας και οπωσδήποτε θα πρέπει να αποφεύγονται και η συντεταγμένη Πολιτεία πρέπει να τα τιμωρεί.

Όσο για τους διεθνείς συμμετέχοντες, το ζήτημα είναι πολύ πιο απλό. Σαφώς και οι συμμετέχουσες χώρες και οι εκπρόσωποί τους δεκάρα δεν δίνουν για το αν η Κύπρος είναι μοιρασμένη και αν το νησί διαιρέθηκε συνενεμία ενός πολέμου, που έγινε το 1974, μισό αιώνα πριν δηλα-

δή, και ότι το η «ΤΔΒΚ» είναι ή δεν είναι διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος και ότι οι χώρες τους δεν έχουν διπλωματικές σχέσεις. Ψιλά γράμματα γ' αυτοίς, προφανώς το νησί της Κύπρου είναι ένας εξωτικός προορισμός, που δεν έχει απώλεσει τον αποικιακό του χαρακτήρα, ενώ και η εγγύτητα με τη Μέση Ανατολή δίνει μία άλλη αίσθηση στην έννοια της συμπόνοιας.

Διαβάζοντας, στα αγγλικά, τα κείμενα που έχουν αναρτηθεί στον επίσημο ιστότοπο της διοργάνωσης ουδέν βρίσκω για το ότι η πόλη είναι μοιρασμένη, διχοτομημένη, ότι η παλιά πόλη αποτελεί ένα όλον, το οποίο πέραν του μισού αιώνα είναι κατακερματισμένο. Δεν υπάρχει ούτε υπόνοια για το ότι είναι μία πόλη μοιρασμένη.

Την επιτροπή που θα επιμεληθεί την Μπιενάλε και θα επιλέξει τα έργα αποτελούν ο ιρανικής καταγωγής Γάλλος γραφίστας Ερβέ Ματιν (πρόεδρος), ο Τουρκοκύπριος εικα-

στικός και ακαδημαϊκός Σενίχ Τσαβουσόγλου, η Τουρκοκύπρια εικαστικός Ασλί Μπόλαγίρ και η Καναδή σχεδιάστρια, με έδρα το Μιλάνο, Ζινέτ Καρόν, μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας Τεχνών του Καναδά. Η Ασλί Μπόλαγίρ μάλιστα συμμετέχει και σε εκθέσεις στην Κυπριακή Δημοκρατία, και κάποιες από αυτές μάλιστα έγιναν με τη στήριξη του υφυπουργείου Πολιτισμού. Επίσης, η κα Μπόλαγίρ, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη, είχε παραιτηθεί από τη δικοινοτική Τεχνική Επιτροπή για τον Πολιτισμό, επειδή το αποτέλεσμα των «προεδρικών εκλογών» δεν συνάδει με τις αρχές της Επιτροπής. Άραγε, σκέφτομαι, δεν είχε λόγο στο να εκφραστεί για τη «Νότια Κύπρο»; Επίσης και ο Σενίχ Τσαβουσόγλου είχε μνησθεί το 2020 από τον Ερσίν Τατάρ ως πρωθυπουργός, για τη ξυλογραφία που απεικόνιζε τον Τατάρ να φοράει ζουρλομανδύα και φαίνεται πως δεν συμεριζεται τα περί δύο κρα-

τών... Αναρωτιέμαι βέβαια αν θα έχουμε κάποια εκπλήξη, as πούμε μια πολιτική τοποθέτηση εναντίον των διχοτομιστικών απόψεων της νυν πολιτικής ηγεσίας της τ/κ κοινότητας από τους διοργανωτές.

Ο τ/κ Δήμος Λευκωσίας φυσικά και είναι πολύ ενθουσιασμένος για το ότι καλλιτέχνες από 22 χώρες (συν η «Νότια Κύπρος») θα λάβουν μέρος στις δράσεις της «Bienal Lefkosa» με θεματική τη «Συμπόνοια», ένα διεθνές ζήτημα, το οποίο η αλήθεια είναι ότι είναι και επίκαιρο πολύ στην περιοχή μας. Θα είχε ενδιαφέρον να δούμε πως ο Δήμος Λευκωσίας θα αντιδράσει σε αυτό το διεθνές άνοιγμα της άλλης Λευκωσίας, που αξιοποιεί δημόσιους χώρους, που διοργανώνει τέτοιας εμβέλειας εκδηλώσεις –μένει φυσικά να δούμε τι ακριβώς θα γίνει από τις 7 Νοεμβρίου έως 6 Δεκεμβρίου 2025. Αλλά as είμαστε επιτέλους μία φορά μπροστά από τις εξελίξεις.

MISE EN PLACE

Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ο Αύγουστος της ελληνικής παράδοσης

Το κισκέκ είναι βασικό συστατικό των καλοκαιριών στη Σάμο. Σχεδόν σε κάθε χωριό, στα πανηγύρια των αγίων, αναβιώνει το έθιμο που έφτασε στα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου, στη Λέσβο αρχικά, από τα παράλια της Μικράς Ασίας, την Καππαδοκία και τον Πόντο. Δεν είναι απλώς μια συνταγή, είναι ένα τελετουργικό. Το ζώο θυσιάζεται για τον εξευγενισμό και την ευχαρίστηση του αγίου. Είναι μια θυσία με συμβολικό χαρακτήρα, επικύρωση της θείας προστασίας, εκπλήρωση τάματος για υγεία, τύχη, ευτυχία, ξόρκισμα των κακών.

Το κρέας, γίδα ή αρνί συνήθως –αν και παλιά χρησιμοποιούσαν όποια πρώτη ύλη ήταν διαθέσιμη, ακόμη και κότα– βράζει σε μεγάλα καζάνια, ξεψαχνίζεται, μεταφέρεται σε άλλα καζάνια μαζί με μπόλικα κρεμμύδια, όπου σιγοβράζει όλη νύχτα, και στο τέλος οι μάγειρες,

Τα πανηγύρια, οι γιορτές, οι υπαίθριες συναντήσεις, τα έθιμα του Αυγούστου, όλα όσα συνδυάζουν το θρησκευτικό στοιχείο με τα στοιχεία της διασκέδασης και της κοινωνικής συνοχής, είναι ισχυρά ταυτιστικά στοιχεία. Τα έχουμε ανάγκη.

πάντα οι πιο έμπειροι του χωριού, προσθέτουν το κοπανισμένο σιτάρι και ανακατεύουν δυνατά με ξύλινες κουτάλες μέχρι το φαγητό να είναι έτοιμο για μοίρασμα, ένας κυλός μαστιχωτός, χορταστικός. Όταν η μεγάλη ξύλινη κουτάλα, το «κουπί» όπως το λένε, στέκεται όρθιο στη μέση του καζανιού, τότε το φαγητό είναι έτοιμο.

Παιδιά ξενυχτούσαμε διπλά στα καζάνια, μας μάγευε αυτή η ιεροτελεστία. Σαν να νιώθαμε το βάρος των χρόνων, το μακρύ ταξίδι της παράδοσης, τότε βέβαια δεν καταλαβαίναμε τη σημασία της, το αποτύπωμα που άφηνε πάνω μας. Θέλαμε μόνο να μείνουμε εκεί, να παρατηρούμε, όσο περισσότερο γινόταν... Το πρώι μαζεύοταν όλο το χωριό για να πάρει το κισκέκ. Οι ευχές στους ξενυχτισμένους μάγειρες τελείωναν πάντα με τη φράση «πιο νόστιμο από κάθε άλλη φορά». Το έθιμο συνεχίζεται μέχρι σήμερα, και σε κάποια χωριά έχει περάσει στα χέρια των νέων, που έμαθαν διπλά στους παλιούς, ρίχνουν ξύλα στη φωτιά της παράδοσης και την κρατούν ολοζώντανη.

Ο Αύγουστος δεν είναι μόνο ο μήνας των διακοπών. Είναι και ο μήνας της παράδοσης. Και η παράδοση είναι πολλά πράγματα, πολύτιμα, θεραπευτικά, ζωογόνα. Η επιστροφή στο χωριό, στον γενέθλιο τόπο, είναι μια επανασύνδεση. Με ανθρώπους, τόπους, ρίζες, τον ίδιο μας τον εαυτό. Ένας τρόπος να συσφίξουμε τους δεσμούς μας με τους άλλους, να επαναπροδιορίσουμε τον εαυτό μας σε σχέση με την κοινωνία. Τα πανηγύρια, οι γιορτές, οι υπαίθριες συναντήσεις, τα έθιμα του Αυγούστου, όλα όσα συνδυάζουν το θρησκευτικό στοιχείο με τα στοιχεία της διασκέδασης και της κοινωνικής συνοχής, είναι ισχυρά ταυτιστικά στοιχεία. Τα έχουμε ανάγκη.

Έχουν κάτι πολύ αληθινό και πολύ σπάνιο οι μέρες του Αυγούστου.

Τρεις άγιοι Αιγαιοπελαγίτες

Βασανισμένες ψυχές που λυτρώνονται μέσα από την ποίηση

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΠΟΥΚΑΛΑΣ
Τρεις επί τρία
Εννιά ποιήματα για τον Χαλεπά,
τον Θεόφιλο, τον Παπαδιαμάντη
εκδ. Αγρα, 2025, σελ. 40

Του **ΝΤΙΝΟΥ ΣΙΩΤΗ**

Πριν από οτιδήποτε άλλο, να υπενθυμίσω στους αναγνώστες του παρόντος σύντομου σημειώματος πως από την αυγή ακόμη της Δύσης, το Αιγαίο εμπνέει ποιητές, συγγραφείς, φιλοσόφους και καλλιτέχνες. Τα νησιά του Αιγαίου είναι το λίκνο του δυτικού πολιτισμού. Στις ηλιόλουστες ακρογιαλιές του Αιγαίου γεννήθηκε η Ευρώπη. Στον μακρύ κατάλογο Αιγαιοπελαγιτών ανά τους αιώνες που έχουν διαμορφώσει το ελληνικό πνεύμα και, κατά συνέπεια, τον δυτικό πολιτισμό (Ομηρος από τη Χίο, Ιπποκράτης από την Κω, Πυθαγόρας και Ανακρέων από τη Σάμο, Σαπφώ από τη Λέσβο, Απολλώνιος από τη Ρόδο, Αρχιλόχος από την Πάρο, Αλκαίος από τη Μυτιλήνη, όλοι και ο καθένας με τον τρόπο του έδωσαν στον κόσμο την Αιτία, τον Λόγο και τη Δημοκρατία) ο συγγραφέας και δημοσιογράφος Παντελής Μπουκάλας έρχεται με μια ευσύνοπτη ποιητική συλλογή να προσθέσει άλλους τρεις νησιώτες του Αιγαίου, τον Γιαννούλη Χαλεπά από την Τήνο, τον Θεόφιλο Χατζημικαήλ από τη Λέσβο

και τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη από τη Σκιάθο.

Σε πρώτο πρόσωπο

Στα εννιά ποιήματα (τρία για τον κάθε τιμώμενο δημιουργό) ο Μπουκάλας επιλέγει την πρωτοπρόσωπη αφήγηση, μπαίνει, με άλλα λόγια, στο πετσί των τριών «αγίων» του και μιλάει για λογαριασμό τους. Ενδύεται την προσωπία τους και γίνεται ο πραγματογνώμων των δυσκολιών τους. Τα ποιήματα «ακούν» τον βίο και την πολιτεία του καθενός ξεχωριστά και περιλαμβάνουν στοιχεία βιωματικά. Ο ποιητής Παντελής Μπουκάλας δείχνει μια

Χαλεπάς, Θεόφιλος και Παπαδιαμάντης «αφηγούνται» τον βίο και την πολιτεία τους μέσα από τον λόγο του ποιητή.

άλλη λειτουργία της ποίησης: γίνεται το υποκατάστατο του περιγραφόμενου προσώπου, αναβιώνοντας και βγάζοντας στην επιφάνεια θαμμένες αλήθειες.

Ο Χαλεπάς, ο γλύπτης που διαρκώς επέστρεφε στο τραγικό, υπήρξε ο αθέατος, ο αποσυρμένος, ο γκρεμισμένος. Με την ταπεινή ζωή του έδωσε νόημα στην ακεραιότητα. Τα τρία ποιήματα του Μπουκάλα για τον Χαλεπά ρίχνουν φως σε μια βασανισμένη ζωή που «έβγαζε στη βουκαβή τα λιγοστά του αρνάκια κι έβρισκε τότε η ψυχή γαλήνιο τον τόπο της». Σαλός στην Κέρκυρα, λίγη χαρά δεν είδε, σε διαρκή πόλεμο με το περιβάλλον του.

Ο Θεόφιλος, ο σαλεμένος Μυτιληνιός που ντυνόταν τότε Αλέξανδρος και πότε Κατσαντώνης, περιφρονούσε όσους τον χλεύαζαν, προσπερνούσε τις κοροϊδίες και τα χοντρά πειράγματα. Ου γαρ οίδασι. Αφοσιωμένος στο να ζωγραφίζει ό,τι αγαπούσε σε τοίχους φούρνων, μπακάλικων, ταβερνών. Κι ό,τι αγαπούσε ήταν ο Μεγαλέξανδρος, ο Ερωτόκριτος, ο Διάκος, η Αρετούσα, ο Φεραίος, ο Θησέας, ο Περικλής, ο Ηρακλής, ο Κουταλιανός, ο Μελάς και άλλες ηρωικές μορφές του ελληνισμού. Κουβέντιαζε μαζί τους, τους έβλεπε στον ύπνο του, ταυτιζόταν και γινόταν ένα μαζί τους.

Ο Παπαδιαμάντης, αυτός ο γλυκύτατος συγγραφέας-ασκητής, που δεν είδε μια άσπρη μέρα, κωμένος πάντα σε βιβλία, εφημερίδες και μεταφράσεις, ομόρφαινε τα πάντα με την πεινσοσύνη του. Τα τρία ποιήματα μιλούν τη γλώσσα του, αποθπασαυρίζουν όσα τον βασταίνουν, ανασπώνουν τη φωνή του, ελευθερώνουν την εικόνα του: σκυμμένος στα χαρτιά του

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ο ταπεινός ασκητής των ελληνικών γραμμάτων. Τα τρία ποιήματα μιλούν τη γλώσσα του, ανασπώνουν τη φωνή του, ελευθερώνουν την εικόνα του. Εδώ, φωτογραφημένος από τον Παύλο Νιρβάνα.

σε ένα κρύο γραφείο, κρατάει στα χέρια αόρατο βιβλίο, όπου συνοψίζεται η αδιαφορία του για τα κοσμικά.

Πονεμένες ψυχές

Απλοί, ταπεινοί, βασανισμένοι και πονεμένοι και οι τρεις μέσα στην πολυπλοκότητά τους. Με κίνδυνο υπεραπλούστευσης, θα ισχυριζόμουν πως είχαν και οι τρεις έναν πρωτόγονο και πρωτόγνωρο αυθορμητισμό πέραν πάσης περιγραφής. Και τα εννιά ποιήματα του Μπουκάλα για τους τρεις Αιγαιοπελαγίτες αγίους αυτό καταδεικνύουν και καταμαρτυρούν: πως ο καθένας

είναι ένα σκεύος που συνοψίζει αντιθέσεις, γέφυρα που ενώνει διαφορετικά κίνητρα, αρετές και διαφορές, εξανθρωπίζοντας τους εφιάλτες που τους κατατράωγαν τα σπλάχνα.

Η ποιητική αυτή συλλογή είναι μια λυρική διατριβή, όπου οι τρεις εμπνέονται από παρόμοια κίνητρα ικανοποιώντας παρόμοιες ελπίδες, με τον πυρήνα τους στη μέση και στο κέντρο του ανθρώπου. Φαίνεται οι τρεις να απουσίαζαν, να απείχαν απ' την εποχή τους, οικοδομώντας με καλέμι, πινέλο και πένα (με μάρμαρο, με μπογιές και με λέξεις) μια καταγιστική, παραδο-

Ο Παντελής Μπουκάλας δείχνει μια άλλη λειτουργία της ποίησης: γίνεται το υποκατάστατο του περιγραφόμενου προσώπου, αναβιώνοντας και βγάζοντας στην επιφάνεια θαμμένες αλήθειες.

σιακή νεωτερικότητα, με ψηφίδες αδιανόητης σύλληψης. Επειδή λίγοι διαβάζουν ποίηση τις μέρες μας, θα συνιστούσα αυτή η σύντομη ποιητική συλλογή (όλα τα ποιήματα καλύπτουν 23 σελίδες) να διαβαστεί ως αφήγημα που ρίχνει μια εξομολογητική, ερευνητική ματιά πάνω σε τρεις σπουδαίες και εξεχουσες προσωπικότητες του σύγχρονου ελληνισμού, εξιστορώντας με λυρικό (και διαμεσολαβητικό) τρόπο την προσφορά τους στη διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικότητας. Οι τρεις «άγιοι» που επέλεξε ο Μπουκάλας αναπαράγουν το ελληνικό φως με τις σοφίες, τις χίμαιρες, τις αντιθέσεις, τις σκιές και τις εκλάμψεις τους. Το έργο τους εξακολουθεί να διατρεί την ελληνικότητα σε περίοπτη θέση υπό τη μορφή αναμμένου δαυλού που μας δίνει σθένος και ελπίδα: το πνεύμα πάντα πάνω από την ύλη.

Ο ποιητής Ντίνος Σιώτης διευθύνει τα περιοδικά (8ε)κατα και Ροετίχ, καθώς και το Διεθνές Λογοτεχνικό Φεστιβάλ Τήνου.

Η **ALPHA BANK** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΝΑΤΑΛΙΑ
Δραγούμη

ΦΑΝΗΣ
Μουρατίδης

ΦΑΙΗ
Ξυλά

ΒΑΣΙΛΗΣ
Κούκουρας

**ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
26 - 27 - 28
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ**

**ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
1η & 2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ**

2:22

A GHOST STORY

του Danny Robins

αστυνόμος Α ΓΙΩΡΓΟΣ Ζαφειρόπουλος

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster.cy | **ACS** | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μία φωτογραφική περιήγηση στην πόλη της Αμμοχώστου, από την οδό Ήρας στην οδό Ανεξαρτησίας, στην Κέννεντυ και στην οδό Ερμού... Συνάντα το Λύκειο Ελληνίδων, το Γυμνάσιον, τα περίπτερα του Λυτρίδη και του Δήμου, το βιβλιοπωλείο του Παύλου Κυριάκου... Τα ξενοδοχεία και τα καφέ της πόλης και μοιάζει η βόλτα του μπαλάντα πόλης δοξασμένης.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Τελικά τι είναι σήμερα τα Βαρώσια, πώς ονομάζεται η πόλη του Ευαγόρα; Λέγεται Αμμόχωστος ή Βαρώσι; Σήμερα την ξέρουν πολλοί ως την περικλεισμένη πόλη; Την πόλη όπου ο χρόνος σταμάτησε στις 14 Αυγούστου 1974, μεσούντος του καλοκαιριού, που τα προηγούμενα χρόνια γέμιζε τους δρόμους του με τουρίστες, τις παραλίες με παγωτάρπδες και λουόμενους, Άγγλους, Γάλλους, Πορτογάλους... που λέει και η φράση. Πόσοι Βρετανοί αλήθεια δεν ήπιν την μύρα τους σε κάποιο παραλιακό κέντρο της Αμμοχώστου και πόσοι Σουηδοί και γενικώς Σκανδιναβοί δεν αφήθηκαν οικιοθελώς να τους υποψήσει ο αυγουσιτικός ήλιος;

Αλλά και πόσοι Κύπριοι περνούσαν το καλοκαίρι τους στο Βαρώσι, επισκεπτόμενοι φίλους και συγγενείς, πόσοι κάτοικοι των γύρω χωριών εργαζόντουσαν στο Βαρώσι... στις βιοτεχνίες του, στα εργοστάσιά του, στα καταστήματα, στην παραλία ως μικροπωλητές. Με λίγα λόγια ένας πόλη που ατενίζει το μέλλον της με αισιοδοξία, ζούσε χωρίς να φαντάζεται ότι σε λίγες μόνο ώρες τη βουή των θερινών φωνών θα αντικαθιστούσε η απόλυτη σιωπή, με ένα διάλειμμα κλαπαταγής και κραυγών. Η πόλη σώπασε... σταμάτησε να λειτουργεί κάθε της κύτταρο... μα δεν πέθανε και αν ήταν συσκευή ηλεκτρονική θα μπορούσαμε να πούμε πως μπήκε σε λειτουργία αναμονής, έως ότου κάποιος πατήσει το κουμπί επανεκκίνησης και η πόλη λειτουργήσει ξανά.

Δεν ξέρω αν κάτι θα είναι το ίδιο με πριν, άλλωστε έχουν περάσει 51 χρόνια, η πόλη ενηλικιώθηκε ούσα σε αδράνεια... ίσως να μεγάλωσε και απότομα. Οι αμμουδιές της και ο χαρακτήρας της να διαμορφώθηκαν πιο γρήγορα από το κανονικό, αναπτύχθηκε ίσως άναρχα, αλλά κανείς δεν ξέρει πώς θα γινόταν, αν αφηνόταν να ενηλικιωθεί κανονικά.

Αυτές ήταν οι σκέψεις που έκανα βλέποντας τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες του Στέφανου Κουρατζή, ο οποίος τον Ιούλιο του 2024 κυκλοφόρησε ένα λεύκωμα φωτογραφιών από την Αμμόχωστο, με τίτλο «Αμμόχωστος: Το άλγος του Νόστου». Ο Κουρατζής μέσα στις 180 σελίδες του σκληρόδετου τόμου του, εγκιβωτίζει μνήμες και στιγμές, απανταίζει σε 104 ασπρόμαυρες

φωτογραφίες το φωτογραφικό παρόν και ταυτόχρονα το ιστορικό τότε. Συνάμα, όμως, συλλαμβάνει και το χθες του κάθε ινσταντανέ.

Ξεκινάει τη φωτογραφική πορεία του στην —κακά τα ψέματα— λαβωμένη Αμμόχωστο από την οδό Ήρας, συνεχίζει στην οδό Ολυμπιάδος, στην Αγία Τριάδος, στη Φαλήρου και στην οδό Ακταίου και με τον φακό του δίνει τοπίοσημα, για τον σημερινό επισκέπτη χρήσιμα, μα για τον Αμμοχωστιανό περιττά. Ξέρει πού και τι ο Βαρωσιώτης που ακόμα θυμάται. Το ξενοδοχείο Golden Mariana στην οδό Ήρας, που χτίστηκε τη δεκαετία του 1960, το Café Cabana που κρύβεται στην είσοδο της πόλης, της πόλης που έγινε θεματικό πάρκο... και στην Αγίας Τριάδος το κατάστημα αρωμάτων με την ονομασία «Elysee», στον κυκλικό κόμβο, που οδηγούσε στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας, δείγμα του κυπριακού μοντερνισμού, δίπλα στο ξενοδοχείο Aspelia... και βλέποντας τις φωτογραφίες ακούω το σφύριγμα του αστυνομικού που μου φώναζε να απομακρυνθώ, όταν πήγα κι εγώ να δω τι απέμεινε από την πόλη που κάποτε έσφυζε από ζωή. Συνεχίζει με το κατεδαφισμένο πλέον «Φάληρον» — ο τουρκικός στρατός το έριξε το 2021. Και φτάνει στην οδό Φαλήρου και ο Πολ. Γεωργίου επιμένει να δηλώνει παρών! Φαντάστηκα τον διάλογο του Δον Κιχώτη με τον Σάντσο να γίνεται εκεί: «Ξέρεις τι φαντάζομαι, Σάντσο; - πως τούτο το πολύτιμο πράμα, τούτο το μαγεμένο κράνος, πρέπει να είχε καμιά φορά πέσει, Κύριος οίδε με ποιον τρόπο, στα χέρια κανενός που δεν ήταν σε θέση μήτε να καταλάβει μήτε να εκτιμήσει την αξία του, και που βλέποντάς το πως ήταν από το πιο

Ο Κουρατζής μέσα στις 180 σελίδες του λευκώματός του, εγκιβωτίζει μνήμες και στιγμές, απανταίζει σε 104 ασπρόμαυρες φωτογραφίες το φωτογραφικό παρόν και ταυτόχρονα το ιστορικό τότε της Αμμοχώστου.

Η πόλη σώπασε... σταμάτησε να λειτουργεί κάθε της κύτταρο... μα δεν πέθανε και αν ήταν συσκευή ηλεκτρονική θα μπορούσαμε να πούμε πως μπήκε σε λειτουργία αναμονής...

καθάριο χρυσάφι, πήρε κι έλιωσε το μισό κομμάτι».

Περαστικοί του σήμερα

Οι καμάρες του ξενοδοχείου «King George» και στην πλαϊνή φωτογραφία ένας πεσμένος στύλος της ηλεκτρικής και οι βασιλείς πέφτουν, σκέφτηκα βλέποντας τις δύο φωτογραφίες, άλλοτε άδοξα και άλλοτε στο πεδίο μάχης. Σπουδαιίοι πολλοί έμειναν στα 43 δωμάτιά του, μεταξύ αυτών και ο Σεφέρης. Προχωράει ο φωτογράφος στην οδό Ακταίου, και στη διασταύρωσή της με την Κέννεντυ ο όγκος του ξενοδοχείου «Μαργαρίτα» και στο ομώνυμο καφέ σερβιρόταν το «μαργαρίτα ταμπέλες που γράφουν «Europa Furs» και «Maison Jenny», να σου πώς ξεπετάγεται ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της πόλης και το ξενοδοχείο «Arcadian» με το περίπτερο του Λυτρίδη σε πρώτο πλάνο. Επόμενη φωτογραφία το εμβληματικό καφέ της Αμμοχώστου, το «Edelweiss»... η φωτογραφία του Κουρατζή το δείχνει κουρασμένο, γυμνό από την αιγλή του παρελθόντος του, τι και αν μια γλάστρα στο πεζοδρόμιο θέλει να ξεγελάσει τον περαστικό του σήμερα.

Και ιδού, στη βόλτα του φωτογράφου δύο από τα πιο εμβληματικά κτήρια της Αμμοχώστου, το Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου και το Λύκειο Ελληνίδων Αμμοχώστου, με την ειρωνική ταμπέλα «Attention! Out of the road is dangerous. For your safety». Για την ασφάλειά σας, προσοχή... και το καφέ «Boccaccio», το πε-

ρίπτερο του Δήμου, το βιβλιοπωλείο του Παύλου Κυριάκου... και θυμάμαι αυτό που μου είχε πει το 2019, ο γιος του Παύλου Κυριάκου: «Είχαμε ένα καταπληκτικό κατάστημα στην Αμμόχωστο, στη λεωφόρο Δημοκρατίας 39 [...] Δεν έχω ξεγράψει τίποτε, πάντοτε προσδοκώ. Όμως πρέπει να σκεφτόμαστε πάντα και τα πράγματα από τη χειρότερη τους πλευρά. Τα 45 χρόνια είναι τόσα πολλά... ίσως είναι η ηλικία μου, δεν ξέρω, θα προλάβω να ξαναδώ όλα αυτά που έφτιαξα με τον κόπο μου, μαζί με τα αδελφία μου, τον πατέρα μου;». Ολυμπιακή Αεροπορία, και τα Πρακτορεία Πατσαλίδη, η Αμμόχωστος που ταξιδεύει... και μετά η οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ, οι διασταυρώσεις της πόλης, η λεωφόρος Ευαγόρου, παιχνίδια με τις σκιές, με τις λεπτομέρειες. Ο Κουρατζής αποτυπώνει εικόνες αιχμαλωσίας, εικόνες ακαταστασίας ή και βίας, της βίας του χρόνου, του ανθρώπου, της απροθυμίας... Η περιήγηση του Κουρατζή στην Αμμόχωστο συνεχίζει στις οδούς Ανδρέα Δημητρίου, στην Ερμού, συναντά το κινηματοθέατρο Χατζηχαμπή, καταστήματα διάφορα, μικρά και μεγάλα, την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, πάει στην οδό Αποστόλου Ανδρέα, στην Ανδρέα Μιαούλη και δείχνει τις πληγές της πόλης που από τον Αύγουστο του 1974 κείνουν και του ποιητή τον λόγο αναζητώ: «[...] και να 'μουν το φίδι κι η τσουκνίδα, | το δέντρο που ξεράθηκε, η σπασμένη πόρτα, | πόθος ελίχρυσος που σκοτωμένος πέφτει | να κοιμηθεί σε δίχτυα φράχνης.», Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα».

Το έρεβος του παρόντος

Ο Στέφανος Κουρατζής στο διγλωσσο λεύκωμα (ελληνικά και αγγλικά), σε τρεις ενότητες, αιχμαλωτίζει λεπτομέρειες και όγκους, κυρίως λεπτομέρειες. Ακόμα και στις φωτογραφίες που στο κάδρο έχει μπει το κτήριο ολόκληρο ή τοπίο ο φωτογράφος φροντίζει με τις σκιάσεις να σε οδηγήσει στη λεπτομέρεια, σε εκείνο το κομμάτι της φωτογραφίας που θα ξετυλίξει το υπόλοιπο κομμάτι της. Η επιλογή της ασπρόμαυρης φωτογραφίας βοηθάει στο να αναδειχθούν η μορφή και ο όγκος, αλλά έχει και ιδιαίτερη σημειολογία, η πόλη ζει στη σκιά των εξελίξεων του Κυπριακού, ζει στη σκιά του παρόντος, βυθισμένη ταυτόχρονα στο έρεβος που την έφεραν οι πράξεις του παρόντος...

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

«I have “παρακάμειδ” it»

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ,
ΠΕΡΙΚΛΗΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
Αλληλογραφία
(1894/5-1905
& 1925),
επιμ.: Diana Haas
εκδ. ΜΙΕΤ, 2025
σελ. 390

Η **ποίησή του** στο επίκεντρο και γύρω της αναρίθμητες φιλολογικές και κριτικές μελέτες γραμμένες τα τελευταία εκατό χρόνια· και παράλληλες μελοποιήσεις ποιημάτων και παρωδήσεις στίχων· και ταυτόχρονα βιογραφίες, μυθοπλαστικά, κινηματογραφικά και θεατρικά έργα σε μια προσπάθεια να αναστήσουν το πρόσωπο και την προσωπικότητά του· και ο ίδιος διακριτικός στο βάθος – και πάντοτε μυστηριώδης.

Η καθηγήτρια Νταϊάνα Χάας είναι μία από τις ακαταπόνητες μελετήτριές του. Για περισσότερα από σαράντα χρόνια είναι σκυμμένη πάνω από την καβαφική πρώτη ύλη των αρχαίων Περίδη, Παπουτσάκη, Χαριτάτου, Τσίρκα, Σεγκόπουλου, Σαββίδη και του ίδιου του Καβάφη, προκειμένου να φωτίσει το έργο και να ανασυνθέσει την προσωπικότητά του. Στη σημερινή μνημειώδη έκδοση επιστρατεύει κάθε είδους πηγή –εφημερίδες, περιοδικά, ημερολόγια, καταλόγους εκθέσεων, διοικητικούς, εμπορικούς και κοινωνικούς οδηγούς, ελληνικές και ξενόγλωσσες μελέτες– προκειμένου να πλαισιώσει τις τριάντα δύο επιστολές και τα εννέα σημειώματα που αντάλλαξαν ο Κ. Π. Καβάφης με τον στενό του φίλο Περικλή Αναστασιάδη, κυρίως ανάμεσα στα χρόνια 1894 και 1905. Και με το έργο της προσφέρει μια

προνομιακή εικόνα από την καθημερινότητα της αλεξανδρινής ελληνικής παροικίας στην Αίγυπτο, την παρέα Καβάφη (the clique), τα ήθη και τα πνευματικά της ενδιαφέροντα, αλλά και πολλά κουτσομπολιά από την ταρατσα του κοσμικού Casino San Stefano· τα πένθη και τη μάστιγα της πανώλης· και τέλος από τον βίο των Αλεξανδρινών στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, εφόσον οι περισσότερες επιστολές είναι γραμμένες με αφορμή ταξιδιών του ενός ή του άλλου φίλου εκτός Αιγύπτου.

Επτά χρόνια νεότερος από τον Καβάφη, ο Περικλής Αναστασιάδης (1870-1950) γεννήθηκε, και αυτός, στην Αλεξάνδρεια. Ανήκε σε επιφανή οικογένεια της παροικίας και διαδέχθηκε τον πατέρα του Αριστείδη στο χρηματιστήριο. Σύμφωνα με τις αναμνήσεις του Στρατή Τσίρκα, ήταν μετρίου αναστήματος με ευγενικούς τρόπους, του άρεσε να διηγείται «νόστιμα» ανέκδοτα με χαμηλή φωνή και γλώσσα καλλιεργημένη, ενδιαφερόταν έως τα βαθιά γεράματα για την αγγλική και γαλλική λογοτεχνία, κι ένας από τους λόγους που ο Καβάφης από μια ορισμένη εποχή κι έπειτα έπαψε να πλουτίζει τη βιβλιοθήκη του με νέα έργα, ήταν γιατί μπορούσε να τα δανείζεται από τον φίλο του.

«Dear Costy» και «dear

Η **καθημερινότητα** της αλεξανδρινής ελληνικής παροικίας, η παρέα Καβάφη, τα ήθη και τα πνευματικά της ενδιαφέροντα, αλλά και πολλά κουτσομπολιά από την ταρατσα του κοσμικού Casino San Stefano αναδύονται από τις επιστολές που αντάλλαξαν ο ποιητής με τον στενό του φίλο Περικλή Αναστασιάδη.

Peri» αρχίζει η κάθε επιστολή (δεκαεπτά του Καβάφη και δεκαπέντε του Αναστασιάδη) εφόσον οι αλληλογράφοι βρίσκουν πιο πρακτικό να επικοινωνούν στην αγγλική. Οι επιστολές Αναστασιάδη σώζονται, όπως αναφέρει η μελετήτρια στην εκτενή εισαγωγή της, καθαρογραμμένες στα κατάλοιπα του ποιητή· όχι όμως και οι επιστολές Καβάφη, οι οποίες αποτελούν συντομογραφημένα σχέδια χωρίς χρονολογία (με δύο εξαιρέσεις). Τις δυσανάγνωστες (όπως προκύπτει από τις φωτογραφίες τους) στενογραφημένες σημειώσεις του Καβάφη, η Νταϊάνα Χάας τις ανασυνέστησε με την αξιοθαύμαστη μεθοδικότητα των άοκνων φιλόλογων και παράλληλα τις χρονολόγησε με τη βοήθεια ποικίλων ειδυσεογραφικών και άλλων πηγών. Κι έτσι, δίπλα στην εκδήλωση συναισθημάτων του Καβάφη («Υστερα από τόσα χρόνια φιλίας, έχουμε γίνει πολύ απαραίτητοι ο ένας στον άλλο», γράφει στον Περικλή ο ποιητής), διαβάζουμε τη συζήτησή τους για ζητήματα που αφορούν το έργο του, αλλά και την κυκλοφορία μεταφράσεών του στα αγγλικά από τον περίφημο Hogarth Press του Λέοναρντ Γουλφ, στο οποίο και τον προτρέπει να συγκατατεθεί ο Αναστασιάδης. Πρόκειται για έναν τό-

μο που περιέχει επίσης αναλυτικότερα σχόλια της Χάας για κάθε επιστολή, επίμετρο με τα πρόσωπα της Αλεξάνδρειας και του Καΐρου, αναλυτικά ευρετήρια, καθώς και παράρτημα με κείμενο με τις εντυπώσεις του Αναστασιάδη από τον Καβάφη σύμφωνα με τον Μ. Περίδη.

Αν είναι να διαλέξω μόνο ένα από τα πολλά εντυπωσιακά του τόμου, είναι οι παράδοξες γλωσσικές επιλογές του ποιητή – η χρησιμοποίηση μιας ελληνικής λέξης μες στη ροή της αγγλικής έκφρασης, προσαρμοσμένης όμως στην ξενόγλωσση γραμματική. «But I have “παρακάμειδ” it, and somehow got cramped by the exigencies of the meter», γράφει στον φίλο του σχετικά με τις απαιτήσεις της ρίμας που χρησιμοποιεί στο ποίημα «Η πόλις», βάζοντας στο τέλος της λέξης «παρακάμει» ένα d έτσι ώστε να το μετατρέψει στο αγγλικό present perfect tense. Και ομοίως, όταν δίνει στα ελληνικά οδηγίες στον αδελφό του Τζων σχετικά με την αγγλική μετάφραση της «Κηδείας του Σαρπηδώνος», γράφει: «Βέβαια δεν θα αναφέρης ακτίνας. Θα πης “κτεϊς φωτερρά” μόνον – και οι δύο λέξεις θα suggest-άρουν το επίλοιπον». Suggest-άρουν με την έννοια του suggest. Επιλογές που οπωσδήποτε κρύβουν χιούμορ.

WINNER BEST FILM
SUNDANCE

"TRANSCENDENT, FULL OF HOPE, FEAR, FORGIVENESS"...

"MELANCHOLIC BEAUTY...ENTHRALLING CINEMATOGRAPHY...
UTTERLY INTENSE PERFORMANCES"...

JACK REYNOR WILL POULTER TONI COLLETTE

GLASSLAND

A FILM BY GERARD BARRETT

SUNDAY NIGHT MOVIE

MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 21:00

GLASSLAND / ΓΥΑΛΙΝΗ ΧΩΡΑ

ΔΡΑΜΑ

Ένας νεαρός αναγκάζεται να εμπλακεί με τον υπόκοσμο, στην προσπάθεια του να σώσει τη μητέρα του από τον εθισμό της στο αλκοόλ.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

1η
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΣΕΡΒΙΣ
ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ
ΣΥΝΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ
ΓΕΥΣΗ
& ΤΑ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΑ
COCKTAILS

EUROBANK LEXUS perrier McDonald cablenet Eutelsat UNICREDIT FIVE STAR HOTEL ecomm

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΩΖΑΝΝΗ

Φελίξ Βαγιτσόν

Η Ελβετία τιμά με πλήθος εκδηλώσεων την επέτειο των 100 χρόνων από τον θάνατο του ζωγράφου Φελίξ Βαγιτσόν (1865-1925). Στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Λωζάννης, το οποίο διατηρεί τη μεγαλύτερη στον κόσμο συλλογή έργων του, θα εγκαινιαστεί μεγάλη αναδρομική έκθεση στις 25 Οκτωβρίου. Θα εκτεθούν πάνω από 200 έργα του Ελβετού ζωγράφου, αλλά ήδη σε διάφορα μουσεία της Ελβετίας υπάρχουν μικρότερες εκθέσεις και εκδηλώσεις.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Φλόρα Γιούνκνοβιτς

Στη Συλλογή Φρικ στο Μανχάταν θα στηθεί μια ειδικά σχεδιασμένη για τον χώρο εγκατάσταση της 35χρονης Βρετανίδας εικαστικού Φλόρα Γιούνκνοβιτς σε συνομιλία με την ενόπτη έργων του Γάλλου ζωγράφου Φρανσουά Μπουσέ (1703-1770) «Τέσσερις εποχές». Τα έργα αυτά του Μπουσέ ανήκουν στις μόνιμες συλλογές του Φρικ και η εγκατάσταση (με μορφή τοιχογραφίας) της Γιούνκνοβιτς θα καταλάβει τους τοίχους της Cabinet Gallery.

ΔΡΕΣΔΗ

Λάφυρα των ναζί

Μικρά μουσεία της Σαξονίας συνενεργάζονται με σκοπό να εντοπίσουν την προέλευση έργων τέχνης στις συλλογές τους. Η φιλοδοξία του προγράμματος, με τον συντονισμό των Κρατικών Μουσείων της Δρέσδης, είναι να εξακριβωθεί αν υπάρχουν έργα που είχαν κατασχεθεί από τους ναζί. Επειτα από ένα χρόνο ερευνών, δύο από τα έξι μουσεία ανακοίνωσαν πως βρέθηκαν έργα που είχαν κλαπεί στη διάρκεια της ναζιστικής περιόδου.

ΑΡΛ

Γεωμετρία της σιωπής

Στο Μουσείο Réattu στην πόλη Αρλ, την «πρωτεύουσα» της φωτογραφίας, παρουσιάζεται έως τις 5 Οκτωβρίου η έκθεση της Ελβετίδας φωτογράφου Μπεατρίς Χελγκ, ονομαστής ήδη από τη δεκαετία του 1980 για τη γραφή της που αγκαλιάζει τον χώρο, το φως και την ύλη. Στη νέα έκθεσή της, με τίτλο «Γεωμετρία της σιωπής», η Χελγκ παρουσιάζει τοπία με επιρροές από τον κονστρουκτιβισμό και τη φιλοσοφία της μουσικής.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Χάρλεμ

Το νέο κτίριο για το Studio Museum στο Χάρλεμ θα εγκαινιαστεί στις 15 Νοεμβρίου. Είναι ένα έργο του αρχιτεκτονικού γραφείου Adjaye Associates, μια σημαντική εξέλιξη για τη μελλοντική πορεία του μουσείου αυτού που προβάλει την τέχνη των Αφροαμερικανών σε όλα τα εκφραστικά μέσα. Ιδρύθηκε το 1968 και περιλαμβάνει επίσης έργα καλλιτεχνών της ευρύτερης αφρικανικής διασποράς ή ακόμη και καλλιτεχνών από την αφρικανική ήπειρο.

Στο εγγύς μέλλον η Οξφορντ Στριτ του Λονδίνου θα είναι πεζόδρομος.

Το μέλλον της Οξφορντ Στριτ, παράδεισος για τους πεζούς

Οι τολμηρές αστικές αναπλάσεις στην Ευρώπη είναι πλέον γενικευμένες και πολλές από αυτές ταυτίζονται με ριζικές πρωτοβουλίες. Παράδειγμα, η πασίγνωστη και ιστορική Οξφορντ Στριτ στο Λονδίνο που σχεδιάζεται να γίνει πεζόδρομος. Είναι μια πρωτοβουλία του δημάρχου του Λονδίνου, Σαντικ Καν, και αφού ολοκληρώθηκε στα τέλη Μαΐου η δημόσια διαβούλευση, ακολουθείται πλέον βήμα βήμα η απαιτούμενη διαδικασία με τις επιτροπές παρακολούθησης και ελέγχου της πόλης ούτως ώστε να προχωρήσει αυτή η αστική επανάσταση. Η Οξφορντ Στριτ θα γίνει ένας πρότυπος δρόμος περιπάτου, εμπορίου και αναψυχής με ασφάλεια και ομορφιά. Σε δημοσκόπηση που έγινε στο Λονδίνο, το 70% της κοινής γνώμης τάσσεται υπέρ της μετατροπής της Οξφορντ Στριτ σε πεζόδρομο. Το ενδιαφέρον είναι ότι η αιτιολόγηση του έργου δεν περιορίζεται στα οφέλη του εμπορίου και στη διευκόλυνση του κοινού, που είναι εξασφαλισμένη με τη δημιουργία ενός καθαρού και ασφαλούς περιβάλλοντος για ψώνια, συναναστροφή, φαγητό και περίπατο. Είναι κάτι πέραν αυτού, καθώς το έργο αυτής της πεζοδρόμησης παρουσιάζεται ως κάτι ευρύτερο της αναγέννησης ενός ιστορικού δρόμου. Παρουσιάζεται ως μια ευκαιρία αποκατάστασης της περ-

φάνιας ενός σημείου αναφοράς όχι μόνο για το Λονδίνο, αλλά και για την παγκόσμια κοινότητα. Είναι ένα σχέδιο προς την επίτευξη του ευρύτερου στόχου, που είναι ένα καλύτερο Λονδίνο για όλους. Όπως αναφέρεται από τον Δήμο του Λονδίνου, η φιλοδοξία είναι υψηλή. Η Οξφορντ Στριτ θα γίνει εφάμιλλη της Τάιμς Σκουέαρ της Νέας Υόρκης ή των Ηλυσίων Πεδίων στο Παρίσι ως οικουμενικός προσορισμός με απώτερο σκοπό την προώθηση ενός διεθνούς κοινού, την πρόκληση νέων επενδύσεων και τη δημιουργία χιλιάδων θέσεων εργασίας ούτως ώστε να ωφεληθεί η οικονομία του Λονδίνου σε βάθος χρόνου. Η δήλωση του δημάρχου Σαντικ Καν απεικονίζει αυτές ακριβώς τις παραμέτρους. Ένας δρόμος που θα είναι μαγνήτης επενδύσεων και γεννήτορας νέων θέσεων εργασίας. Η οικονομική ευημερία τίθεται στην κορυφή των επιδιώξεων, καθώς μέσω αυτής μπορούν όλα τα λοιπά περιβαλλοντικά, αισθητικά και κοινωνικά οφέλη να υπερτερούν. Βεβαίως το Λονδίνο έχει ένα εξαιρετικό δίκτυο δημοσίων συγκοινωνιών και το I.X. αυτοκίνητο έχει περιοριστεί σημαντικά στους κεντρικούς δρόμους. Ωστόσο, δεν μπορούμε παρά να σκεφτόμαστε και το παράδειγμα της Αθήνας, όπου είναι απαραίτητο να ληφθούν ριζοσπαστικές αποφάσεις.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ποιος συνθέτης έχει γράψει τις περισσότερες συμφωνίες;

Ο κύριος Γκρι με παρενοχλεί και στις διακοπές στέλνοντάς μου διάφορα, όπως ένα άρθρο στην ωραία ιστοσελίδα Interlude.hk, στο οποίο η μουσικός Εμίλι Ε. Χόγκσταντ αναρωτιέται: Ποιος συνθέτης έγραψε τις περισσότερες συμφωνίες; Είναι κάτι που έχουμε κουβεντιάσει με τον κύριο Γκρι, έχοντας καταλήξει, μέσα στην άγνοιά μας, ότι την πρωτιά έχει ο Φραντς Γιόζεφ Χάιντν με 104 συμφωνίες. Όχι τυχαία, ο Χάιντν είναι γνωστός ως «πατέρας της συμφωνίας» – όχι μόνο για την ποσότητα αλλά και για το βάθος που προσέδωσε στο είδος. Δεύτερο είχαμε τον Μότσαρτ, ο οποίος, στα 35 μόλις χρόνια που έζησε (ο Χάιντν έζησε 77 χρόνια), έφτασε αίσίως στις 41 (την πρώ-

την πραγματικά ώριμη συμφωνία του έγραψε στα 17 του και ήταν η 25η...). Τρίτο είχαμε τον Σοστακόβιτς με 15 συμφωνίες, αλλά η κυρία Χόγκσταντ ανέτρεψε τις απόλυτες βεβαιότητές μας. Με βάση την έρευνά της: • Ο Γερμανός Κριστόφ Γκράουπνερ (1683-1760), σύγχρονος του Μπαχ, έγραψε 113 Symfonias, που είναι ο πρόδρομος της συμφωνίας όπως την εξέλιξε και διαμόρφωσε ο Χάιντν. • Ο Γερμανός Γιόχαν Μέλχιор Μόλτερ (1696-1765), επίσης σύγχρονος του Μπαχ, έγραψε 140+ συμφωνίες. Κάθε μία διαρκεί μόλις δέκα λεπτά. • Ο Τσέχος Φράντισεκ Χαβιέρ Ποκόρνι (1729-1794) έγραψε 140

Απόσπασμα από τη μοναδική συμφωνία που έγραψε ο Γάλλος συνθέτης Σεζάρ Φρανκ, την οποία ολοκλήρωσε το 1888.

συμφωνίες, αλλά οι ερευνητές αμφισβητούν την αυθεντικότητά πολλών από αυτές. • Ο Βιεννέζος Καρλ Ντίτερς φον Ντίτερσεντορφ (1739-1799) συνέθεσε 121 συμφωνίες. Το ενδιαφέρον με αυτό τον τύπο είναι ότι πολύ πριν φτάσουμε στα «προγραμματικά» συμφωνικά έργα του Μπερλιόζ, έγραψε συμφωνικές συνθέσεις βασισμένες σε μια αφήγηση, κυρίως στις «Μεταμορφώσεις» του Οβιδίου (δυστυχώς, πολλά από αυτά τα έργα έχουν χαθεί). • Ο Βρετανός Ντέρεκ Μπουρζουά (1941-2017) έχει στο ενεργητικό του 116 συμφωνίες. Έγραψε την πρώτη του το 1959, στα 18 του. Όταν συνταξιοδοτήθηκε είχε φτάσει στις επτά (7) μόλις. Που ση-

μαίνει ότι τις υπόλοιπες... 109 τις έγραψε στη σύνταξή του. • Ο Φινλανδός Λέιφ Σέγκερσταμ (γενν. το 1944) έχει γράψει –κρατηθείτε– 371 συμφωνίες. Πολλές από αυτές έχουν ενδιαφέροντες τίτλους, όπως «Καλώντας τους 112 γαλαξίες του πολυσύμπαντος» κ.ά. Αλήθεια, ποιος έχει γράψει τις λιγότερες; Πολύ αυθόρμητα ο κύριος Γκρι θα πει τον Γάλλο Σεζάρ Φρανκ, ο οποίος μας άφησε την τριμερή Συμφωνία σε ρε ελάσσονα και αυτό ήταν όλο. Όμως, τι δύναμη: Προτιμήστε την κλασική εκτέλεση του Πιερ Μοντό να διευθυνη τη Συμφωνική της Βοστώνης. Το cd αυτό της RCA Victor περιλαμβάνει και έναν εκπληκτικό «Πετρούσκα» του Στραβίνσκι...

Emily E. Hogstad
Which Composer
Wrote the Most
Symphonies
Ever?
Interlude.hk
21.07.2025

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Α.ΡΗΦΟΤΟ / MICHEL LIPKATZ

Ο **Βιμ Βέντερς** χαμογελαστός και με τον Χρυσό Φοίνικα στα χέρια, δίπλα στη Φέι Ντάναγουεϊ, τον Μάιο του 1984. Το «Παρίσι, Τέξας» ήταν για τον -39χρονο τότε και ογδοντάρη πλέον- Γερμανό σκηνοθέτη η κορύφωση της καριέρας του.

Εκαψε τα φτερά του νωρίς

Νομίζω πως η πρώτη ταινία του Βέντερς που είδα ήταν ο «Αμερικανός φίλος» σε κάποιο θερινό στου Ζωγράφου. Δεν είχα πάσει ακριβώς την πλοκή, εμπνευσμένη από τη Χάισμιθ, αλλά όταν βγήκα στον δρόμο για να επιστρέψω σπίτι, σκεφτόμουν πως είχα δει κάτι πολύ κόκκινο. Λες κι ένα κομμάτι κόκκινο ύφασμα είχε καλύψει τα μάτια μου. Ήταν το πιο ωραίο κόκκινο που είχα δει έως τότε. Ήταν καλοκαίρι, είχα επιτέλους ξεμπερδέψει με το σχολείο, ήμουν ελεύθερος και περιφερόμουν μόνος στην Αθήνα. Και παρόλο που είχα περάσει στο Πολυτεχνείο, το μόνο που ήθελα ήταν να κάνω σινεμά.

Λίγους μήνες νωρίτερα, βρισκόμουν στον δερματολόγο με τη μητέρα μου. Είχε βραδιάσει, περιμέναμε στο χολ του ιατρείου με κάμποσους ασθενείς. Η αναμονή ήταν βασανιστική κι έτσι κάζευα τα περιοδικά που βρίσκονταν στο χαμηλό τραπέζι κι μπροστά από τον καναπέ που καθόμασταν. Ξεφύλλιζα ένα τεύχος του περιοδικού Time, όταν έπεσα πάνω σ' ένα τετρασέλιδο αφιέρωμα για τον Βέντερς. Σε μια ασπρόμαυρη φωτογραφία, που απλωνόταν πανοραμικά σε δύο σελίδες, ο Βέντερς ήταν ντυμένος με γαμπριάτικο κοστούμι, κοιτούσε τις πεδιάδες του Αϊνταχο από ένα ύψωμα, με το δεξί πόδι λυγισμένο, ενώ αγκάλιαζε την τρίτη –αν δεν κάνω λάθος στο μέτρημα– γυναίκα του, ντυμένη νύφη. Εσκισα τις σελίδες μπροστά στα κουρασμένα μάτια της μάνας μου και της έχωσα στην τσέπη του παντελονιού μου. Πριν από λίγες μέρες, κάνοντας εκκαθάριση στο αρχείο μου (το αρχείο: πεταμένα χαρτιά σε κουτες), έπεσα πάνω στις κλεμμένες σελίδες. Πού κολλάνε όλα αυτά; Επειδή, αυτών την εβδομάδα, ο Βέντερς έγινε ογδόντα.

Εκείνη η φωτογραφία πάντως ήταν, για εμένα, καθοριστική. Εμοιαζε αληθινή και μαζί ψεύτικη, ήταν κάπως γελοία και σπτημένη, αλλά και μαγική, σχεδόν εθιστική, παρόλο που ήταν μια φωτογραφία γάμου, καθόλου βέβαια συνηθισμένη, αφού έμοιαζε σαν καρέ από κάποιο φιλμ του Βέντερς, παρόλο που δεν είχα δει ακόμα καμία ταινία του. Ωστόσο, για αρκετό καιρό ήταν το μοναδικό στοιχείο που είχα στα χέρια μου, σαν εισαγωγή σ' ένα σινεμά που δεν γνώριζα αλλά φαινόταν πως θα μου ταίριαζε. Αρχές της δεκαετίας του '90, δύσκολα έβρι-

σκες τις ταινίες που ήθελες να δεις κι αυτό ήταν υπέροχο, επειδή κατέλυνες να ονειρευτείς τις ταινίες, να τις φανταστείς ολόκληρες, λες και προβάλλονταν σε μια ιδιωτική αίθουσα στο κεφάλι σου. Μέχρι που τις έβλεπες κι απογοπευόσουν.

Περιπλάνηση

Έτσι ακριβώς την πάτησα με την «Αλίκη στις πόλεις». Είχα ονειρευτεί τόσο πολύ αυτό το φιλμ που όταν το είδα, πολύ καθυστερημένα θα έλεγα, στη ρετροσπεκτιβica του Βέντερς, στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης το 2006, απογοητεύτηκα. Χωρίς λόγο, για να είμαι ειλικρινής. Πλέον είναι μια από τις αγαπημένες μου ταινίες. Κι αν όχι, σίγουρα περιέχει μια από τις αγαπημένες μου σκηνές. Τη σκηνή του τζουκ μποξ. Ο Ρούντιγκερ Φόλγκερ, που υποδύεται έναν άτσαλο αλλά τρυφερό τύπο, μπαίνει σ' ένα καφέ, παρέα με τη μικρή Αλίκη. Έχουν κουραστεί να ψάχνουν τη γιαγιά της στο Βούπερταλ. Κάθονται σ' ένα τραπέζι στην τζαμαρία. Πα-

Από τον Χρυσό Φοίνικα για το «Παρίσι, Τέξας» ξεκίνησε η κατρακύλα του. Ο Βέντερς λάτρενε το ροκ εν ρολ και θα μπορούσε να πει κανείς πως ακολούθησε τη μοίρα των πρώων του.

ραγγέλλουν. Δίπλα σ' ένα τζουκ μποξ, ένα αγόρι γλείφει ένα παγωτό κωνάκι και σιγομουρμουρίζει το τραγούδι που ακούγεται από το μπκάνημα: «I am on the road again». Το αγόρι έχει κυθεί στην καρέκλα του. Καμιά όρεξη δεν έχει να σηκωθεί. Ζει την περιπλάνηση μέσα από τη μελωδία. Το τραγούδι των Canned Heat δεν σε σπρώχνει να περιπλανηθείς. Είναι το ίδιο η περιπλάνηση. Όπως και οι ταινίες του Βέντερς. Δεν κοιτάς την έρπημο ή τις πόλεις από την αναπαυτική σου θέση. Είσαι μέσα στην έρπημο και στις πόλεις.

Στην πραγματικότητα, αγάπησα αληθινά τον Βέντερς πριν από μία δεκαετία, όταν είδα σε επανέκδοση το «Παρίσι, Τέξας». Ήταν Ιούλιος, η οικογένεια έλειπε σε διακοπές κι εγώ, χωρίς πατρι-

κές υποχρεώσεις για λίγες μέρες, δεν ήξερα πώς να διαχειριστώ τον χρόνο που ξαφνικά είχα στη διάθεσή μου. Ένα βράδυ πήγα στον κινηματογράφο Βοξ, κάθισα κοντά στην οθόνη και είδα την ιστορία του Τράβις, ενός εξηντάρη που τριγυρνούσε διψασμένος στην έρπημο, έχοντας εγκαταλείψει τη νεαρή γυναίκα του και τον γιο τους. Όπως κι αυτή, άλλωστε. Ο Χάρι Ντιν Στάντον και η Ναστάζια Κίνσκι περιείχαν όλη τη γονική γκάμα. Από την τρυφερότητα στην αδιαφορία. Την επόμενη μέρα, έγραψα ένα μείλ σε μια φίλη: «Χθες πήγα στο “Παρίσι, Τέξας”. Αν έχεις παιδί, καταλαβαίνεις διαφορετικά την ταινία. Στο τέλος, όταν η Κίνσκι αγκαλιάζει τον γιο της, που έχει να τον δει τέσσερα χρόνια, είναι σαν να αγκαλιάζει εσένα. Νιώθεις το τριζίμο των ρούχων της πάνω σου». Η ταινία πήρε τον Χρυσό Φοίνικα και από τότε ξεκίνησε η κατρακύλα στη φιλμογραφία του. Ο Βέντερς λάτρευε το ροκ εν ρολ και θα μπορούσε να πει κανείς πως ακολούθησε τη μοίρα των πρώων του. Εκαψε τα φτερά του νωρίς.

Αποχωρισμός

Η επόμενη μυθοπλαστική ταινία του, «Τα φτερά του έρωτα», είχε ένα αβάσταχτο ποιητικό βάρος και το πολύωρο «Μέχρι το τέλος του κόσμου» κατέστρεψε την πολυχρονη σχέση του με τον Ρόμπερτ Μίλερ, τον σημαντικότερο διευθυντή φωτογραφίας των τριών τελευταίων δεκαετιών του περασμένου αιώνα. Για να είμαστε δίκαιοι, χωρίς τον Μίλερ δεν θα υπήρχε Βέντερς. Και δεν υπήρξε αφού χώρισαν οι δρόμοι τους. Επρεπε να περάσουν χρόνια μέχρι να γυρίσει μια ταινία που να κουβαλά κάτι από την απλότητα της πρώτης του, όταν ήταν ακόμα αμύηχανος και τολμηρός. Μπορεί οι «Υπέροχες μέρες» να μην είχαν την ανακουφιστική τραχύτητα του «Summer in the City», τότε που δεν τον ενδιέφερε η πλοκή αλλά η διαδοχή των πλάνων και οι «εικόνες που δεν περιείχαν κάποιο συγκεκριμένο νόημα», όπως είχε πει ο ίδιος, ωστόσο ήταν κάτι. Μια δειλή επιστροφή στις ρίζες.

Χαζεύω την ασπρόμαυρη φωτογραφία στις τσαλακωμένες γυαλιστερές σελίδες του Time και συνειδητοποιώ πως, τριάντα χρόνια τώρα, δεν έχω προλάβει να διαβάσω το άρθρο. Ο τίτλος του: «The Visions of Wenders». Ωραιοις τίτλος, σκέφτομαι.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣΜΑΡΟΥΛΑ ΘΕΟΔΟΣΙΑΔΟΥ
Τραγουδά την πικρή
προσφυγιά

Λευκωσία 1976, σελ. 18

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΥΡΙΜΗΣ
Στη φωτιά του θέρους

Κύπρος 1976, σελ. 18

Δύο μικρές καταθέσεις για όσα πικρά και δυσάρεστα είχαν συμβεί στην Κύπρο το καλοκαίρι του 1974. Δύο διαφορετικές μεταξή τους λογοτεχνικές θεωρήσεις. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε το ολιγοσέλιδο, μα τόσο σημαντικό θεωρώ, βιβλίο της νηπιαγωγού Μαρούλας Θεοδοσιάδου, η οποία δούλεψε ως παιδαγωγός με την πλήρη έννοια της λέξης στους προσφυγικούς καταυλισμούς που στέγασαν οικογένειες προσφύγων και παιδικά όνειρα μα και εφιάλτες. Η συγγραφέας αφιερώνει το βιβλίο της στα μικρά παιδιά του νηπιαγωγείου «Μάνα» του καταυλισμού Σταυρού και είναι τα ποιήματά της καταθέσεις ψυχικής λόγια που σμιλεύονταν –υποθέτω– ενόσω η Θεοδοσιάδου έβλεπε τα παιδιά της να ζουν μια δεύτερη ζωή στα αντίοικνα. Στίχοι απλοί, μα γεμάτοι, άλλωστε εκείνα τα παιδιά ήταν απλά, και ταυτόχρονα απλώς μάρτυρες... Τα σχέδια του βιβλίου, όπως και ο πρόλογος είναι της Μαρίας Πυλιώτου, μιας άλλης δασκάλας που κι εκείνη έζησε της προσφυγιάς τα πάθη ως παιδαγωγός. Στη δεύτερη περίπτωση έχουμε την ιδιαίτερη συλλογή του Γιάννη Συρίμη. Ποιήματα με αρκετές δόσεις λυρισμού μα και ειρωνείας. Ποιήματα που ενέχουν τη φρίκη του πολέμου και ταυτόχρονα την ελπίδα. Η μικρή αυτή συλλογή είναι τυπωμένη όχι με βιομηχανική γραμματοσειρά, αλλά ως χειρόγραφο, με τη γραφή να είναι του Α. Χατζηθεοδούλου. Το δε σχέδιο του εξωφύλλου είναι του Σ. Χατζημικαήλ. Δυστυχώς δεν έγινε κατορθωτό να μάθω περισσότερα για τον δημιουργό αυτής της μικρής ποιητικής συλλογής, που φαίνεται πως γεννήθηκε μέσα από προσωπικές εμπειρίες και βιώματα του Συρίμη, ως στρατιώτη πιθανολογώ.

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τη

Μαρία
ΔΡΙΜΗ

Η **Μαρία Δριμή** γεννήθηκε στην Αθήνα. Εργάζεται ως ιατρός σε μονάδα εντατικής θεραπείας. Έχει πτυχίο φιλολογίας. Ασχολείται με την πεζογραφία και το θέατρο. Τα θεατρικά έργα της «Garamond 12» και «Ξέρξης» έχουν ανεβεί με επιτυχία στη σκηνή. Η νουβέλα «Τετ-α-τετ» (Εστία, 2025) είναι το τελευταίο της βιβλίο.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Εδώ και μερικά χρόνια στο κομμένο μου υπάρχει πάντα ο Προυστ και δίπλα του το σημειωματάριο όπου μαζεύω τους θησαυρούς του. Είμαι στον δεύτερο τόμο του «Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο», το διαβάζω αργά, ανάμεσα στα υπόλοιπα βιβλία, σαν αποθεραπεία. Έχω επίσης τη βιογραφία του Κούβερτα από τη Φλόρανς Νουαβέλ και το «Πρόσκληση σε έναν αποκεφαλισμό» του Βλαντίμιρ Ναμπόκοφ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρι στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Από το διήγημα του Μπέρναρντ Μάλαμουντ «Η Αλμα δικαιώνεται» έμαθα για την ερωτική ζωή της Αλμα Μάλερ, μιας καλλονής που έζησε δίπλα σε σπουδαίους άνδρες, όπως ο Γκούσταφ Μάλερ, ο Γκούσταφ Κλιμτ, ο Οσκαρ Κόκσκα, ο αρχιτέκτονας Βάλτερ Γκρόπιους, ο ποιητής Φραντς Βέρνερ και πολλοί άλλοι. Πώς είναι άραγε να έχει περάσει από τη ζωή σου και το κρεβάτι σου ο μισός πολιτισμός του 20ού αιώνα; Ολόκληρη η συλλογή «Το καπέλο του Ρέμπραντ και άλλες ιστορίες» είναι αξιανάγνωστη. Δεν είχα ξαναδιαβάσει Μάλαμουντ.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Ήμουν στο δημοτικό, είχα ανακαλύψει στη βιβλιοθήκη τη μητέρας μου, που ήταν καθηγήτρια φιλόλογος, ένα σχολικό βιβλίο με πράσινο εξώφυλλο: Υγιεινή της Ε' Γυμνασίου. Καθόμουν κατάχαμα, μπροστά στη βιβλιοθήκη, και το διάβαζα με τις ώρες. Σε γλώσσα καθαρεύουσας, περιέγραφε τις αρρώστιες και τα συμπτώματά τους. Ένας συναρπαστικός κόσμος ανοιγόταν μπροστά μου και με τραβούσε σαν μαγνήτης. Είχα ήδη βρει τον μπελά της ζωής μου.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Ένα χειμωνιάτικο πρωινό, μόνη σε κάποιο ήσυχο καφέ ή καλοκαίρι, μόνη στην παραλία.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Αγαπώ ιδιαίτερα τη μικρή φόρμα και την πεζογραφία που άπτεται

της σύγχρονης πραγματικότητας. Αποφεύγω τα ιστορικά μυθιστορήματα και τα δυστοπικά έργα, χωρίς αυτό να αποκλείει να λατρέψω βιβλία που ανήκουν σε αυτές τις κατηγορίες.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Οι χαρακτηρισές, αν έχουν βάθος, τραγικότητα και αντιδράσεις που έρχονται με φυσικό τρόπο μέσα στην πλοκή. Επίσης, η γλώσσα, το ύφος. Μου αρέσει να ζηλεύω τους συγγραφείς που διαβάζω για το πώς έγραψαν μια φράση ή μια παράγραφο. Κολλάω σε τέτοια σημεία, τα διαβάζω ξανά και ξανά. Τα ζηλεμένα τα μαζεύω σε ένα σημειωματάριο, το οποίο επιγράφω «Θησαυροφυλάκιο του Τριγκόριν». Για τον Προυστ έχω ξεχωριστό σημειωματάριο, είναι τόσο πολλά τα δικά του πολύτιμα πετράδια.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Το «Ελάχιστο ίχνος» του Βαγγέλη Χατζηγιαννίδη.

Τι συμβολίζει ο τίτλος του βιβλίου σας «Τετ-α-τετ»;

Με τον όρο τετ-α-τετ έχουμε συνηθίσει να περιγράφουμε μια συνάντηση, είτε ρομαντική, ευχάριστη, είτε σημαντική, όπως ένα επαγγελματικό ραντεβού, μια πολιτική αντιπαράθεση. Στο βιβλίο μου ο όρος προσλαμβάνει κυριολεκτική διάσταση, δυο κεφάλια κολλημένα, μια συνθήκη αναγκαστικής συνύπαρξης, μια φυλακή. Αρχικά είχα άλλο τίτλο για τη νουβέλα. Το «Τετ-α-τετ» μου ήρθε σαν επιφώτισση. Κανόνιζα να δω όπερα με έναν φίλο, τον ρώτησα αν θα έρθει και κάποιος άλλος μαζί και πήρα την απάντηση: «Οχι, θα είμαστε τετ-α-τετ». Επιφάνεια.

Σκιαγραφήστε τις ηρωίδες, Μαρία και Άννα.

Η Μαρία είναι ευαίσθητη, ανησυχεί για τα καθημερινά και για το μέλλον, ονειρεύεται και επιθυμεί σαν συνηθισμένη γυναίκα και καταρακκίνεται συνειδητοποιώντας το παράλογο της ύπαρξής της. Η Άννα είναι κυνική και συμβιβασμένη με την κατάσταση, αρκείται στο σήμε-ρα και στις μικρές υλικές απολαύσεις. Δύο αντίθετα μυαλά μέσα στο ίδιο κεφάλι.

Γκρο πλαν στο Καστελλόριζο

Οκτώ σκηνοθέτες μιλούν για τα ντοκιμαντέρ τους που θα προβληθούν στο 10ο Φεστιβάλ «Beyond Borders»

Περισσότερα από 40 ντοκιμαντέρ, μικρού και μεγάλου μήκους, διαγωνίζονται φέτος στο επετειακό 10ο Διεθνές Φεστιβάλ Καστελλορίζου «Beyond Borders» (24-31/8), το οποίο δίνει έμφαση στην ελληνική δημιουργία. Οκτώ από αυτές τις ταινίες θα μπορεί να δει το κοινό δωρεάν μέσα από την ιστοσελίδα της «Καθημερινής», σε μια συνεργασία της «Κ» με το Φεστιβάλ. Ζητήσαμε από τους οκτώ δημιουργούς να συστήσουν τις ταινίες τους και να μοιραστούν μαζί μας μια φράση ή ένα στιγμιότυπο που θα ήθελαν να κρατήσουν οι θεατές.

Σ. Ι.

1. ΣΤΑΥΡΟΣ ΨΥΛΛΑΚΗΣ Σμιλεμένες ψυχές

Ο Ανθρωπος
«Σ' αυτό τον κόσμο που ολοένα στενεύει πρέπει να αναζητήσουμε τον Άνθρωπο όπου κι αν βρίσκεται», γράφει ο Σεφέρης. Αυτό φιλοδοξεί να κάνει και η ταινία μας.

Σταύρος Ψυλλάκης

Ο Ελβετός οδοντίατρος Julien Grivel για 26 χρόνια φρόντιζε, δωρεάν, δύο φορές τον χρόνο, τα δόντια των χανσενικών στο νοσοκομείο «Η Αγία Βαρβάρα». Αφορμή για την ταινία μας ήταν το βιβλίο «Ελλάδα, η δική μου Ιθάκη», βασισμένο στα ημερολόγια του. Ο Μανώλης Φουντουλάκης, πρώην χανσενικός, ήταν οδηγός του σε αυτή την αποκάλυψη. «Ξέρεις, φίλε, από αυτές τις δοκιμασίες βγαίνει όμορφα σμιλεμένη η ψυχή του ανθρώπου», του λέει. Στην ταινία, με κεντρικά πρόσωπα αυτούς τους δύο, παρακολουθούμε το μεγάλο εσωτερικό ταξίδι του Julien προς τη δική του Ιθάκη, το σμίλημα της δικής του ψυχής. Δεν θα ξεχάσω τα λόγια του: «Πολύ μου αρέσει η βιβλιοθήκη, και ο κόσμος θα έπρεπε να είναι σαν βιβλιοθήκη, όπου βλέπουμε τόσο πολλούς διαφορετικούς και αντιφατικούς τόμους που συνυπάρχουν και ανέχονται ο ένας τον άλλο, για την ομορφιά του κόσμου». «Σ' αυτό τον κόσμο που ολοένα στενεύει πρέπει να αναζητήσουμε τον Άνθρωπο όπου κι αν βρίσκεται», γράφει ο Σεφέρης. Αυτό φιλοδοξεί να κάνει και η ταινία μας.

2. ΤΙΜΩΝ ΚΟΥΛΜΑΣΗΣ Το βράδυ υποχωρεί

Η ταινία είναι ένα ρέκβιεμ για τις χαμένες μας ουτοπίες. Μιλάει για μια τραγική γενιά. Εφεραν μέσα τους τη μνήμη του φασισμού που πολέμησαν και την τρομερή αποτυχία της ουτοπίας μιας

κομμουνιστικής κοινωνίας που προσπάθησαν να οικοδομήσουν. Η ουσία αυτών που πέρασαν ήταν «το ανοικτό τραύμα της ιστορίας» (Σάββας Μιχαήλ), οι ιστορικές αντιφάσεις που τους δίχαζαν καθημερινά, το δίλημμα του καλλιτέχνη ανάμεσα στην αντίσταση και στη συνεργασία με ένα όλο και πιο απολυταρχικό καθεστώς, που αρχικά θα έφερνε την ελευθερία και την ισότητα σε όλους.

Κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων βρισκόμαστε σε αυτό το περίεργο υπαίθριο μουσείο έξω από τη Βουδαπέστη όπου εκτίθενται έργα από την εποχή του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Εκτίθενται αρκετά έργα του Μέμου Μακρή. Λίγο πιο πέρα βρίσκονται οι μπότες του Στάλιν (το μνημειώδες άγαλμα στο οποίο ανήκαν καταστράφηκε κατά τη διάρκεια της λαϊκής εξέγερσης του 1956). Κάτω από εμάς, στα γυμνά τοιμεντένια υπόγεια, τα πρόσωπα του Λένιν και του Στάλιν ξαφνικά παρατάσσονται, λευκά στο ημίφως, κοιτάζοντάς μας με τα διαπεραστικά τους βλέμματα. Μια στιγμή του εξωπραγματικού, της απροσδιοριστίας του χρόνου.

3. ΘΑΝΟΣ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Between a rock and a hard place

Το ντοκιμαντέρ είναι η ιστορία μια μικρής ομάδας παιδιών, προσφύγων από το Αφγανιστάν, που προσπαθεί να υψώσει ανάρτηση απέναντι στο καθεστώς των Ταλιμπάν, την περίοδο που ανήλθαν στην εξουσία. Η ταινία με βρήκε τυχαία το 2021 σε ένα καράβι. Μια κοπέλα που έκανε μαθήματα σε αυτά τα παιδιά είδε την κάμερά μου και μου ζήτησε αν μπορώ να τους βοηθήσω με ένα ενημερωτικό βίντεο. Δέχτηκα με τον όρο να κάνουν και αυτό το ντοκιμαντέρ. Στην αρχή με επιφύλαξη, αλλά βήμα βήμα αρχίσαμε να ερχόμαστε κοντά. Από τα πιο συγκλονιστικά πράγματα ήταν ότι βρέθηκαν να παίζουν κιθάρα με τα παιδιά. Προβάρουμε παρέα και παρά τις δυσκολίες και την αβεβαιότητα στην οποία ζούσαν, η όρεξή τους να εκφραστούν, να φωνάξουν, να κάνουν τον κόσμο να ακούσει τι συμβαίνει ήταν συγκλονιστική. Στο τέλος βρεθήκαμε στο Σύνταγμα να παίζουμε και να τραγου-

δάμε όλοι μαζί. Από «ξένος» είχα γίνει μέλος της ομάδας τους.

4. ΑΡΕΤΗ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ We will grow

Η βασική ιδέα είναι να αναδείξουμε την ελληνική πραγματικότητα στο πλαίσιο της κλιματικής κρίσης, πώς αυτή επηρεάζει τις τοπικές κοινότητες, τη φύση των ακριτικών νησιών, πώς η κρατική μέριμνα είναι ελάχιστη και πώς οι κάτοικοι της Ρόδου προσπαθούν να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους. Αποφάσισα να κάνω αυτό το ντοκιμαντέρ μετά τις πυρκαγιές της Ρόδου το 2023, γιατί δεν ήθελα να ξεχαστεί η αληλεγγύη. Και το ότι παλέψαμε μόνοι. Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να αναδειχθεί αυτή η πλευρά της ελληνικής πραγματικότητας και ότι παρά το γεγονός ότι αποτελούμε έναν τεράστιο τουριστικό προορισμό, αντιμετωπίζουμε προβλήματα τα οποία όχι μόνο είναι πολύ βαθιά, αλλά θέτουν τις ζωές μας σε κίνδυνο. Θα ήθελα να μείνει κάτι που λέει ένας από τους συντελεστές μας: «Οχι, δεν φοβάμαι. Ζούμε μ' αυτό. Κάποια στιγμή θα γίνει. Κάθε χρόνο δεν γίνεται;». Ελπίζω η ταινία να δώσει ένα ελπιδοφόρο μήνυμα ότι, παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε, δεν φοβόμαστε. Οργανωνόμαστε.

5. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Και ΕΛ και ΑΛ

Τα τελευταία 20 χρόνια που διδάσκω στο Πάντειο παρατηρώ την εξέλιξη των φοιτητών και φοιτητριών αλβανικής καταγωγής, παιδιά δηλαδή των Αλβανών μεταναστών της δεκαετίας του '90. Κάπως έτσι άρχισε να συγκροτείται στο μυαλό μου η ιδέα μιας ελληνοαλβανικότητας. Της συνύπαρξης δηλαδή με τρόπο μη ανταγωνιστικό δύο εθνικών και πολιτισμικών ταυτοτήτων στις συνειδήσεις των παιδιών αυτών. Η μία της καταγωγής, η αλβανική, και η άλλη του τόπου ζωής, η ελληνική. Η ελληνοαλβανικότητα είναι μια σύνθεση, ένα μη στατικό ανήκειν, καθώς ο κάθε άνθρωπος βιώνει διαφορετικά την υπαγωγή στη μια και στην άλλη ταυτότητα. Αυτή είναι η κεντρική ιδέα του «Και ΕΛ και ΑΛ». Το ότι μπορούμε να είμαστε και

τα δύο. Και υπό την έννοια αυτή τα ελληνοαλβανικά δεν αποτελούν εξαίρεση αλλά κανόνα στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά των μεταναστών βιώνουν το ανήκειν τους σε όλον τον κόσμο.

Η πιο ενδιαφέρουσα στιγμή είναι το παιχνίδι που κάνει ένας πρωταγωνιστής με την παρέα του (ο διάσημος ηθοποιός Δημήτρης Καπουράνης), που γελάνε με το αν «μοιάζει με Αλβανό». Αυτό το «δεν μοιάζει με Αλβανό» που πολλοί θα πουν ως φιλοφρόνηση είναι κάτι το οποίο τα παιδιά αυτά το υποδέχονται με συγκατάβαση μεν αλλά ως υποτίμηση. Και εύλογα, εξάλλω. Σε τελευταία ανάλυση, αν κάτι πλέον προκύπτει ύστερα από την εμπειρία των τελευταίων 25 ετών της ζωής μας εδώ στην Ελλάδα με τη γενιά αυτή, είναι ότι πλέον έχει καταστεί σχεδόν αόρατη, καθώς τίποτε στην εικόνα της δεν τη διαφοροποιεί από τους υπόλοιπους συνομηλικούς της.

Ο καθηγητής Δημήτρης Χριστόπουλος είναι επιστημονικός υπεύθυνος του ντοκιμαντέρ.

6. ΕΚΤΟΡΑΣ ΑΡΚΟΜΑΝΗΣ Work / memories of work

Ξεκινήσαμε με περιπλανήσεις στον Ελαιώνα της Αθήνας, χωρίς να ξέρουμε τι ψάχνουμε, μόνο ότι θέλουμε να δούμε και να καταγράψουμε – τοποθεσίες, ανθρώπους, ερείπια. Με τον καιρό, το υλικό μάς έδειξε κάποιες κατευθύνσεις, όπως η δουλειά. Η ιδιομορφία της περιοχής είναι ότι οι διάφορες μετενσαρκώσεις της, από αρχαίο ελαιώνα σε αγροκτήματα, κέντρο βιοτεχνιών, μεταναστευτικό προορισμό και βιομηχανική ζώνη, είναι έντονα αποτυπωμένες στην τωρινή εικόνα του. Δεν έχει τόσο σημασία ποια εικόνα θα κρατήσει ο θεατής: θα κρατήσει κάποια εικόνα που αντικαθιστά την υλική υπόσταση της δουλειάς – το χάος σε ένα παζάρι ρακοσυλλεκτών ή τη μυρωδιά ενός βυρσοδεψείου – και έτσι συνεργεί στην εξαίγωση της δουλειάς. Ίσως κρατήσει μια αίσθηση της Αθήνας πέρα από τους κίονες και τις διαφημίσεις κινητής τηλεφωνίας. Ή, ακόμα καλύτερα, ίσως αναζητήσει κι άλλες ποιητικές απεικονίσεις δουλειάς, όπως στα βιβλία της Ζωής Ρωπαίτου-Τσαπαρέλη ή στις φωτογραφίες του Σάκη Δαζάνη.

7. ΜΑΡΙΟΣ ΛΙΖΙΔΗΣ Death of a format

Η ταινία μου εξετάζει το τέλος ενός ακόμη φορμά (του DVD) και το τέλος μιας εποχής. Ο πρωταγωνιστής μου, ένας ιδιοκτήτης βιντεοκλάμπ – ίσως ο τελευταίος στην Κύπρο –, λειτουργεί σαν ένας μοντέρνος Σίσυφος, ανοίγοντας κάθε μέρα το μαγαζί του, περιμένοντας μάταια μέσα σε ένα χώρο που μοιάζει να έχει παγώσει στον χρόνο. Η έμπνευση για το ντοκιμαντέρ προήλθε ένα βράδυ, καθώς περνούσα έξω από το μαγαζί στο οποίο είχα ξοδέψει αμέτρητες ώρες τις προηγούμενες δύο δεκαετίες. Καθώς κοιτάξα, βρήκα τον ιδιοκτήτη ακριβώς όπως τον θυμόμουν – ένα σύμβολο επιμονής και επιμονής αντίστασης. Αυτή η ιστορία, κωμική και πικρόγλυκη, αναδεικνύει την ανθρώπινη επιμονή παρά τις αντιξοότητες. Το μήνυμά της ταινίας συνοψίζεται στην τελευταία σκηνή, που προτιμώ να αφήσω αναπάντεχη και unspoiled. Όπως λέει και ο πρωταγωνιστής μου στη μέση της ταινίας: «Ε, όι, να μας πεις το τέλος».

8. ΚΙΤΙ ΚΕΝΤΕΖΙ Fatbardha

Η βασική ιδέα είναι η αληθινή και αμείλικτη εξερεύνηση της αγάπης, της γήρανσης και του θανάτου μέσα από την ιστορία ενός ηλικιωμένου ζευγαριού, των Φατμπάρντα και Νίκο. Όταν ο Νίκο αρρωσταίνει βαριά, η Φατμπάρντα αναλαμβάνει την πλήρη φροντίδα του διανύοντας ένα εσωτερικό ταξίδι στον τόπο της μνήμης. Δεν υπήρξε στιγμή έμπνευσης – αντ' αυτού, ένα πρωινό σε ένα διαμέρισμα στα Πατήσια υπήρξε στιγμή συνειδητοποιήσεως. Επρεπε να κάνω αυτήν την ταινία για να δω, έπειτα από πολλά χρόνια, αυτούς τους ανθρώπους. Κάποια στιγμή, μέσα ή έξω από την ταινία, δεν θυμάμαι, η Φατμπάρντα λέει στον Νίκο: «Μη στεναχωριέσαι, πασά μου, εγώ σ' αγαπάω. Δεν έχεις λόγο να στεναχωριέσαι. Έχεις εμένα δίπλα σου, βράχο. Δεν θα σε αφήσω μόνο σου. Θα μείνω μαζί σου μέχρι το τέλος, μην ανησυχείς. Γιατί όταν στεναχωριέσαι εσύ, στεναχωριέμαι κι εγώ». Κι αυτό είναι όλο.

Οι ταινίες θα είναι διαθέσιμες δωρεάν στο kathimerini.gr από 25-30/8. Η πρόσβαση ανοίγει στις 24/8 με απλή εγγραφή.

Σάββας Στρούμπος, σκηνοθέτης και συνεργάτης του θεάτρου «Αττις»

Οικοδόμημα ζωντανό και «εν κινήσει»

Ο ρόλος του Αγαμέμνονα που ερμηνεύει στην «Ορέστεια» και η σχέση του με τον Θόδωρο Τερζόπουλο

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Στο πρόγραμμα της «Ορέστειας» αναφέρεται στους βασικούς συντελεστές ως «συνεργάτης σκηνοθέτης». Όμως ο 46χρονος Σάββας Στρούμπος είναι περισσότερα από όσα δηλώνει ο τίτλος. Κρίσιμος πυλώνας στο οικοδόμημα του θεάτρου «Αττις» του Θόδωρου Τερζόπουλου, ως συνεκιστής και δάσκαλος της περίφημης «Μεθόδου» εδώ και σχεδόν μια 20ετία. Κάθε χρόνο συναντάει περίπου 100 άτομα από όλον τον κόσμο, από την Τουρκία μέχρι την Ταϊβάν, τις ΗΠΑ, την Ιταλία, που διεκδικούν μια θέση στα θεατρικά εργαστήρια του «Αττις». Ο Σάββας Στρούμπος διατηρεί, παράλληλα, το δικό του σχήμα, την ομάδα «Σημείο Μηδέν» με ρεπερτόριο που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, Κάφκα, Τσέχωφ, Ζενέ, και μοιράζεται με τον μέντορά του τις ίδιες αρχές για «ένα θέατρο της αφοσίωσης και της αφιέρωσης». Την ίδια «ιδεολογία» για τη δουλειά, τη ζωή, τον τρόπο που συνδέεται με την τέχνη. Δεν υπάρχει αμφιβολία, προσθέτει, ότι όλη αυτή η στάση «έχει και ένα κομμάτι αυτοθυσίας». «Είμαι ταμένος στο όραμα του “Αττις”, του Σημείου Μηδέν. Μέσα από την ιδέα του εργαστηρίου και της ομάδας. Έχει και δυσκολίες και παγίδες, αλλά αυτό με ενδιαφέρει».

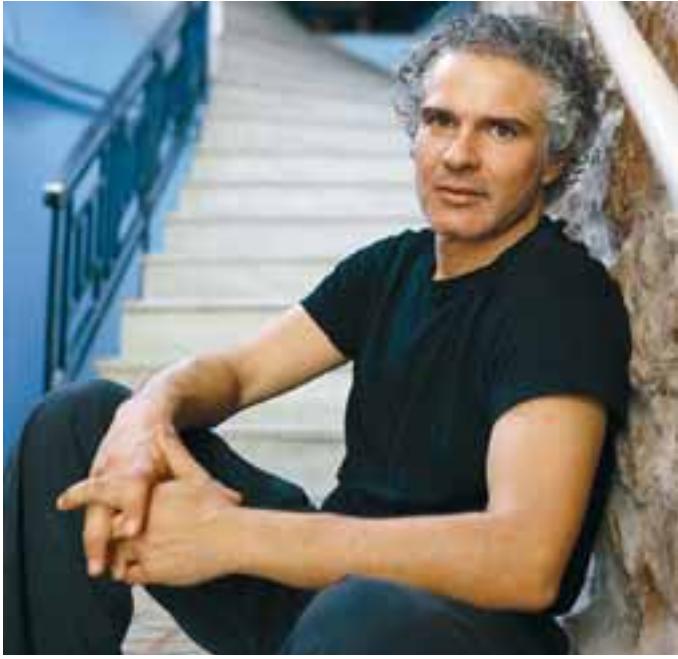
Στην παράσταση της «Ορέστειας» του Αισχύλου, σε σκηνοθεσία Θόδωρου Τερζόπουλου, που επι-

στρέφει στην Επίδαυρο, στις 22 και 23 του μηνός, μετά τη μεγάλη περυσινή επιτυχία, παραγωγή του Εθνικού Θεάτρου στην πρώτη συνεργασία του με τον διεθνώς καταξιωμένο Έλληνα δημιουργό, ο Σ. Στρούμπος δεν είχε μόνο την ευθύνη του «πρωταγωνιστή» Χορού αλλά ερμηνεύει και τον Αγαμέμνονα. Αν κάνει το λάθος να μιλήσεις για «χορογραφία» των κινήσεων, είναι απόλυτος: «Δεν

«Είμαι ταμένος στο όραμα του “Αττις”, του Σημείου Μηδέν. Μέσα από την ιδέα του εργαστηρίου και της ομάδας. Έχει και δυσκολίες και παγίδες, αλλά αυτό με ενδιαφέρει».

διδάσκεται χορογραφικά. Εκπορεύεται από τα σώματα των ηθοποιών, μέσα στη διαδικασία της “Μεθόδου Τερζόπουλου”. Και ο λόγος είναι σώμα. Δεν είναι μόνο έννοιες, νοήματα, περιγραφή συναισθημάτων. Εκπορεύεται από το σώμα. Ο Θόδωρος το λέει πολύ ωραία: υπάρχει καθολική συγκίνηση, καθολική αίσθηση».

Τον ρωτάμε αν μέσα στο έναν αυτό χρόνο «μετακινήθηκε» ο τρόπος που αντιμετωπίζει τον Αγαμέ-

Η τραγωδία αποκαλύπτει το τερατώδες στον άνθρωπο, είναι μια αρχετυπική λειτουργία της, εξηγεί στην «Κ» ο Σάββας Στρούμπος.

μνονα: «Ξεκίνησα να τον βλέπω τελείως κριτικά και σαρκαστικά. Δεν με ενδιέφερε να τον υπερασπιστώ δραματικά ή συναισθηματικά. Η προσέγγιση ήταν πιο πολιτική. Μέσα από τον Αγαμέμνονα με ενδιέφερε το παραλήρημα του θριάμβου. Με ενδιέφερε η αίσθηση ενός μακελάρη, ενός θριαμβευτή σφαγέα, που συμπυκνώνει και όλους τους μακελάρηδες της ιστορίας της ανθρωπότητας έως και τις μέρες μας. Το υπέρμετρο ή το

άμετρο του Αγαμέμνονα υπάρχει σε κάθε του κύτταρο, σε κάθε του λέξη, σκέψη, χειρονομία. Φέτος, βλέπω περισσότερο και κάποιο στοιχείο τραγικού βραχυκυκλώματος. Ξαν από το πολύ αίμα και τον θρίαμβο, το παραλήρημα, κάποια στιγμή να βραχυκυκλώνει. Ενώ έρχεται θριαμβευτικά, μέσα στην παραφορά, σαν να βλέπει ξαφνικά στην οθόνη του μυαλού του το αίμα και να μην ξέρει πώς να το χειριστεί».

– Η ερμηνευτική μετατόπιση συνδέεται με τη διεθνή συνθήκη;
– Ο τρόπος που ο Θόδωρος έχει προσεγγίσει την «Ορέστεια» συντονίζει πολύ με τις καταστροφές και τα τραύματα της εποχής μας. Δεν προσπαθεί ούτε να εξιδανικεύσει ούτε να κρύψει τίποτα. Πιστεύω ότι αυτό είναι και μια αρχετυπική λειτουργία της ίδιας της τραγωδίας. Αποκαλύπτει το τερατώδες στον άνθρωπο. Ούτε το εξιδανικεύει, ούτε το απωθεί, ούτε το κρύβει. Προκαλεί και προσκαλεί δημιουργούς και θεατές να συνομιλήσουμε με το τερατώδες. Ωστε η συνομιλία να μπορέσει να λειτουργήσει θεραπευτικά.
– Υστερα από 23 χρόνια συμπορευσης με το θέατρο «Αττις» αποκλίνετε, και πού, από τον Θόδωρο Τερζόπουλο;
– Είμαστε διαφορετικοί άνθρωποι. Ανήκουμε σε διαφορετική γενιά, με άλλα βιώματα, άλλες αγωνίες και προσλαμβάνουσες. Εχω μεγαλώσει σε εντελώς διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο και κοινωνικό και πολιτικό. Ο Θόδωρος έρχεται από την εποχή του Εμφυλίου, εγώ από την εποχή της οικονομικής κρίσης. Ετσι, ενώ σαφώς είναι μέντοράς μου ο Θόδωρος και το «Αττις» η καλλιτεχνική ρίζα μου, η θεατρική εστία, την ίδια στιγμή υπάρχει δομική διαφορά. Στα πρώτα καλλιτεχνικά μου βήματα προσπαθούσα πιο πολύ ως σκηνοθέτης όχι να αντιγράψω τον Θόδωρο, αυτό ποτέ δεν το

έκανα, γιατί δεν το αισθανόμουν και σαν ανάγκη, αλλά να εμβαθύνω στα ζητήματα της «Μεθόδου» κι αυτό με οδηγούσε αισθητικά σε παρεμφερείς δομές με το «Αττις». Δεν προσπάθησα να το ανατρέψω, κάνοντας πιο ρεαλιστικές παραστάσεις ή δίνοντας έμφαση στο ψυχολογικό δράμα, αλλά μέσα από τη ζύμωση με το υλικό μπήκα σε διαφορετικά μονοπάτια. Κι αυτό γίνεται φυσικά, πλέον. Η δημιουργία προσωπικής γλώσσας είναι διαδικασία μακροχρόνια και πολύ φυσική. Δεν προαποφασίζεται. Στις μέρες μας λέμε «ο τάδε σκηνοθέτης έχει τη δική του γλώσσα». Και ανρωτιέμαι τότε πρόλαβε και την απέκτησε. Είναι μια διαδικασία που ωριμάζει και εξελίσσεται μέσα στον χρόνο, υπαρκτική και καλλιτεχνική ζύμωση, που, κατά τη γνώμη μου, δεν τελειώνει. Και τελικά δημιουργεί γλώσσα που δεν είναι ακλόνητη. Μπορεί να υποσκάπτεται, να αυτοαναιρείται, έχει ρωγμές, είναι ταυτόχρονα και μήτρα νέων γλωσσών. Δημιουργεί δηλαδή ένα πολυεπίπεδο, πολυρυθμικό τοπίο. Ένα οικοδόμημα ζωντανό και «εν κινήσει». Βγαίνοντας από τη συνάντησή μας με τον Σάββα Στρούμπο, στην είσοδο του «Αττις», στην οδό Λεωνίδου, στο Μεταξουργείο, διασταυρώνομαι με νέους ανθρώπους, που μιλούν διαφορετικές γλώσσες, μια εύθυμη βαβέλ, που ετοιμάζεται να μπει στο μάθημα. Ένας κόσμος ζωντανός και εν κινήσει.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μην βουλιάξεις στη ρουτίνα. Βούτηξε σε μια ιστορία!

Read

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Deloitte

[...] γιατί θα ξεχειλίζει ό,τι υπάρχει θαμμένο κάτω από τα πλακάκια έναν αιώνα τώρα στην οδό Καντάρας 1, ενορία Αγίου Νικολάου, Αμμόχωστος, στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΟΥΛΕΡΜΟΥ
Οδός Καντάρας 1
ΜΥΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΒΕΣΤΑΦΙΑ

Το βιβλίο της Γεωργίας Κουλέρμου *Οδός Καντάρας 1* διατίθεται προς πώληση στα βιβλιοπωλεία Πάργα σε Λευκωσία και Λάρνακα και στο βιβλιοπωλείο Σολώνειον στη Λευκωσία.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Οι ερμηνείες του Σάτο ξεχώρισαν για τη φαντασία τους, που βασιζόταν στη βαθιά γνώση και στην ενασχόλησή του με την μπαρόκ μουσική.

Ευφάνταστο μπαρόκ
από τον Σούνσκε Σάτο

«**Stravaganza**». Να μια λέξη που δύσκολα αποδίδεται στα ελληνικά. Περιλαμβάνει τις έννοιες του ευφάνταστου, της υπερβολής, του πλούτου και της εκκεντρικότητας. «Βενετσιάνικη stravaganza», λοιπόν, ήταν ο τίτλος της απολαυστικής βραδιάς μπαρόκ μουσικής που πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» στις 17 Μαΐου. Την Καμεράτα, Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής διηύθυνε ο Σούνσκε Σάτο, γεννημένος στο Τόκιο και εγκατεστημένος στις ΗΠΑ. Ο ίδιος έπαιξε επίσης μπαρόκ βιολί ως σολίστ.

Η βραδιά δομήθηκε γύρω από τις περίφημες «Τέσσερις εποχές» του Βιβάλντι. Ο Σάτο τις ενέταξε σε ένα πρόγραμμα που περιλάμβανε έργα των Ιταλών Κάρλο Φαρίνα και Τζοβάνι Λεγκρέντι, όπως επίσης του Γκόχαν Γκέοργκ Πιζέντελ, ενός Γερμανού που υπήρξε αρχιμουσικός στην Αυλή της Δρέσδης. Με τις επιλογές του

«Μίμηση των χαρακτήρων του χορού». Γράφκε ανάμεσα στα 1725 και 1735 και πρόκειται για ακολουθία από χορούς δημοφιλείς στις Βερσαλλίες και σε άλλες παριζιάνικες αίθουσες. Είναι της ίδιας εποχής με τις «Τέσσερις εποχές», δηλαδή τα τέσσερα από τα συνολικά δώδεκα κοντσέρτα της συλλογής «Ο διαγωνισμός ανάμεσα στην αρμονία και την εφευρετικότητα».

Γνώσεις και ταλέντο

Ο Λεγκρέντι γεννήθηκε περίπου μισόν αιώνα πριν από τον Βιβάλντι στο Κλουζόνε, κοντά στο Μπέργκαμο, που τότε ανήκε στη Δημοκρατία της Βενετίας. Συνέθεσε έργα ενόργανης και φωνητικής μουσικής, αλλά έμεινε κυρίως γνωστός για τις σονάτες του. Ο Σάτο επέλεξε την υπ' αριθμόν 6 της συλλογής «La Cetra» με την υποδείξη «για τέσσερις βιόλες ντα γκάμπα ή όπως σας αρέσει». Αποφάσισε να εστιάσει στο δεύτερο μισό της διαζευκτικής οδηγίας κι έτσι απέδωσε τη σονάτα με δύο βιολιά, βιόλα, βιόλα ντα γκάμπα και θεόρβη. Η ελευθερία που άφηναν οι συνθέτες της εποχής στους ερμηνευτές σήμερα μοιάζει αδιανόητη. Είχε όμως απόλυτη σχέση με την παιδεία των μουσικών της εποχής και με το γεγονός ότι, φυσικά, έπαιζαν μονάχα έργα της εποχής τους. Επομένως ήσαν απολύτως εξοικειωμένοι με τις απαιτήσεις και την αισθητική τους. Σήμερα, που οι ερμηνευτές αποδίδουν κυρίως έργα του παρελθόντος και μάλιστα τεσσάρων αιώνων πολύ διαφορετικής μουσικής, είναι προφανές ότι παρόμοια ελευθερία προϋποθέτει εξειδίκευση και βαθιά ενασχόληση, ώστε πάνω απ' όλα να κατακτηθούν το ύψος και η αισθητική.

Ακριβώς σε αυτό διαπρέπει ο Σάτο, που ακόμα και στις «Τέσσερις εποχές» υπήρξε εφευρετικός σε όλα τα επίπεδα: στον τρόπο με τον οποίο διαμόρφωσε τις μελωδικές φράσεις, στον τρόπο με τον οποίο διάνθιζε τη μελωδική γραμμή με ποικίλα στο πλαίσιο της αισθητικής της μουσικής, στον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόταν τις ταχύτητες, κάποτε με ιδιαίτερα έντονες εναλλαγές, ακόμα και στην ποιότητα του ίδιου του ήχου που επέλεγε για κάθε ένα από μέρη των «εποχών». Όλα αυτά ανανέωναν τη σχέση του ακροατή με τα τέσσερα κοντσέρτα, έτσι ώστε να έχει κανείς την ευχάριστη αίσθηση ότι τα ακούει για πρώτη φορά. Συμβαίνει σπάνια και είναι ανεκτίμητο.

Διαμάντια ★★
ΔΡΑΜΑ (2024), 135'
Σκηνοθεσία: Φερζάν Οζπετεκ
Ερμηνείες: Λουίζα Ρανιέρι, Τζασμίν Τρίνκα, Τζέπι Κουτσιάρι

★ καλό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Η Τζίνα Ορτέγκα ενσαρκώνει ξανά τη Γουένσντεϊ Ανταμς.

Η Μπερενίς Μπεζό πρωταγωνιστεί σε ένα ενδιαφέρον οικογενειακό δράμα.

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Διακεκριμένες Ιταλίδες ηθοποιοί, όπως η Λουίζα Ρανιέρι (αριστερά) και η Τζασμίν Τρίνκα, υποδύονται τους ρόλους των γυναικών που συνθέτουν την ομάδα του αριστοκρατικού οίκου ραπτικής Κανόβα.

Μια ερωτική επιστολή
στην τέχνη του σινεμά

Ακολουθώντας την κάμερα στα άδυτα ενός οίκου ραπτικής

Ο έμπειρος Ιταλός –τουρκικής καταγωγής– σκηνοθέτης Φερζάν Οζπετεκ υμνεί τη γυναικεία φύση μέσα από ένα ιδιαίτερο φίλμ, το οποίο αποτελεί επίσης ερωτική επιστολή στην τέχνη του κινηματογράφου. Ένας βετεράνος κινηματογραφιστής καλεί όλες τις αγαπημένες ηθοποιούς των ταινιών του να συμμετάσχουν σε ένα καινούργιο φίλμ, το οποίο τοποθετείται τη δεκαετία του 1970 σε έναν αριστοκρατικό οίκο ραπτικής της Ρώμης, που ετοιμάζει κοστούμια για το σινεμά και το θέατρο. Εκεί οι αδελφές Αλμπέρτα και Γκαμπριέλα Κανόβα διευθύνουν μια ομάδα από ικανές ράφτρες, έχοντας να αντιμετωπίσουν απαιτητικούς πελάτες, απρόοπτα, κόντρες, αλλά και τα δικά τους προσωπικά τραύματα.

Ταινία μέσα στην ταινία

Ο Οζπετεκ δημιουργεί επί της ουσίας μια «ταινία μέσα στην ταινία», με τον θεατή να παρακολουθεί όσα συμβαίνουν στα

άδυτα του οίκου ραπτικής, καθώς η δράση εκτυλίσσεται. Εδώ πάντως δεν έχουμε κάμερες και συνεργεία που να υποδεικνύουν γυρίσματα: αντιθέτως, βυθιζόμαστε κατευθείαν στην ατμόσφαιρα του τελειωμένου «φίλμ», ως παρατηρητές μιας γυναικείας καθημερινότητας που έχει λίγο απ' όλα: δημιουργία, έμπνευση, έρωτα, κακοποίηση, γέλια, κλάματα και, βέβαια, αλληλεγγύη ανάμεσα σε γυναίκες διαφόρων ηλικιών που δουλεύουν εντατικά με ένα κοινό όραμα.

«Τη δεκαετία του 1980, ως βοηθός σκηνοθέτη, επισκεπτόμουν συχνά τα κινηματογραφικά και θεατρικά ραφεία, όπου γνώρισα τους μεγάλους σχεδιαστές κοστούμιών και, φυσικά, σημαντικούς σκηνοθέτες, ηθοποιούς. Αυτά τα μέρη με συνάρπαζαν. Σε αυτά πρωταγωνιστούσαν κυρίως γυναίκες, και αυτές με ενέπνευσαν να αναπτύξω την ιδέα της ταινίας. Τα «Διαμάντια» βασίζονται στις ιστορίες των γυναικών που επινοούν αυτά τα

κοστούμια, τα σχεδιάζουν, δοκιμάζουν και νιώθουν τα υφάσματα, και ψάχνουν με πείσμα τα τέλεια χρώματα και τις λεπτομέρειες αυτές που συμβάλλουν στην αρμονία των τελικών κομματιών, οδηγώντας μερικές φορές σε αληθινά αριστουργήματα», σημειώνει ο σκηνοθέτης.

Φόρος τιμής σε μια εποχή

Η ταινία του αποτελεί επίσης φόρο τιμής στο κλασικό σινεμά, μέσω των κοστούμιών που φορούσαν θρυλικές star σαν την Κλαούντια Καρντινάλε στον «Γατόπαρδο» ή τη Ρόμι Σνάιντερ στο «Λυκόφως των θεών» του Λουκίνο Βισκόντι. Γενικώς ο κινηματογράφος, αλλά και το θέατρο, ως ποιητικός χώρος που προσεγγίζεται μέσα στους τοίχους του αρχοντικού οίκου, έρχεται εδώ σε αντίστιξη με την πραγματική ζωή έξω, εκεί όπου οι γυναίκες της εποχής αντιμετωπίζουν ακόμη όλων των ειδών τις διακρίσεις και τους κινδύνους.

HOME CINEMA

Η κόρη των Ανταμς επέστρεψε

Wednesday (2ος κύκλος)
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2025)

Δημιουργός: Άλφρεντ Γκοφ, Μάιλς Μίλαρ
Ερμηνείες: Τζίνα Ορτέγκα, Εμα Μάγιερς

Η πιο επιτυχημένη εμπορικά σειρά στην ιστορία του Netflix επέστρεψε με τον δεύτερο, πολυαναμενόμενο, κύκλο της. Η δημοφιλέστατη Τζίνα Ορτέγκα φοράει ξανά τα μαύρα της μοναχοκόρης της οικογένειας Ανταμς γυρίζοντας, έπειτα από ένα επεισοδιακό καλοκαίρι, στην Ακαδημία Nevermore για νέους με υπερφυσικά προσόντα. Μαζί της, ωστόσο, θα φέρει και έναν μανι-ακό διώκτη, ο οποίος θα βαλθεί να κάνει τα πάντα για να την καταστρέψει. Ακολουθώντας την επιτυχημένη συνταγή της πρώτης σεζόν και με τον σπουδαίο Τιμ Μπάρτον να υπογράφει ξα-

νά τη σκηνοθεσία του πρώτου επεισοδίου, ο νέος κύκλος είναι εξίσου διασκεδαστικός και γεμάτος δράση. Το μαύρο χιούμορ έχει φυσικά και πάλι τον πρώτο ρόλο, ενώ πληθαίνουν οι καταξιωμένοι ηθοποιοί σε δεύτερους χαρακτήρες, όπως ο Στιβ Μπουσέμι, που αναλαμβάνει εκείνον του νέου διευθυντή. Αντιθέτως, εκείνο που λείπει από εδώ σε κάποιο βαθμό είναι το στοιχείο της έκπληξης, το απροσδόκητο που καθήλωσε το κοινό και συνέβαλε στην κατάκτηση τεσσάρων βραβείων Emmy.

Η έπαυλη με τα μυστικά ★★

ΔΡΑΜΑ (2018), 107'
Σκηνοθεσία: Πάμπλο Τραπέρο
Ερμηνείες: Μπερενίς Μπεζό, Μαρτίνα Γκουσμάν

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε ένα κλασικό οικογε-

νειακό δράμα, με έντονο γυναικείο χαρακτήρα, διά χειρός του Αργεντινίου σκηνοθέτη Πάμπλο Τραπέρο («Επτά μέρες στην Αβάνα»). Με αφορμή την ασθένεια του πατέρα της, η Εουχένια (Μπερενίς Μπεζό) επιστρέφει στο οικογενειακό ράντσο, ύστερα από χρόνια απουσίας στην Ευρώπη. Εκεί θα βρει τη μητέρα και την αδελφή της, με την επανένωση να φέρνει στην επιφάνεια κρυμμένα μυστικά και κόντρες του παρελθόντος. Ο Τραπέρο κλιμακώνει προσεκτικά την ιστορία, φυλάσσοντας τις μεγαλύτερες αποκαλύψεις για το τέλος. Στα θετικά και η σύνδεση με τα ιστορικά γεγονότα της στρατιωτικής δικτατορίας, η οποία είναι εύστοχη –αν και κάπως προχειροστημένη– με την Μπερενίς Μπεζό και το υπόλοιπο καστ να στέκονται στο ύψος τους.

Συνέντευξη στον ΣΠΗΛΙΟ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟ

Τα τελευταία 20 χρόνια γνωρίζει παγκόσμια επιτυχία με το συγκρότημά του, τους Foals. Έχει μπει σε στούντιο ηχογράφησης με έναν από τους κορυφαίους ντράμερ όλων των εποχών, τον Νιγηριανό Τόνι Αλεν. Διαβάζει Γιάννη Ρίτσο και μνημονεύει τον σκηνοθέτη Φρανσουά Τριφύ. Τον λένε Γιάννη Φιλιππάκη.
Εξήσε ένα χρόνο στη Νότιο Αφρική. Ο πατέρας του είναι Έλληνας και η μητέρα του Εβραία, ουκρανικής καταγωγής. Μεγάλωσε στη Μυτιλήνη, καθώς εκείνη διδασκε στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Σχολείο και κολέγιο πήγε στην Οξφόρδη. Το 2005 σχημάτισε το τετραμελές συγκρότημα των Foals, με τους οποίους έχει περιοδεύσει σε ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς και σε Αμερική, Καναδά, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και Ιαπωνία, ενώ κατέκτησαν και την κορυφή των βρετανικών charts το 2019. Στα τέλη του 2024, δοκίμασε κάτι διαφορετικό, ηχητικά, με το σχήμα των Yannis & The Yaw.

Ανάμεσα σε όλα αυτά, υπάρχει και μία σταθερά για τον Γιάννη Φιλιππάκη: κάθε χρόνο επισκέπτεται τον πατέρα του στην Ολυμπο της Καρπάθου.

– Το βρετανικό Rolling Stone απένειμε στους Yannis & The Yaw το βραβείο του «καλύτερου συγκροτήματος» για το 2024 και εσείς έχετε ήδη ετοιμο νέο δίσκο, με τίτλο «On-Stage». Περιέχει έξι τραγούδια, ζωντανά ηχογραφημένα σε Παρίσι και Αμστερνταμ. Ένα από αυτά και η διασκευή του «Afrodisco Beat», επιτυχία του Τόνι Αλεν από το 1979...

– Το ντεμπούτο των Yaw ηχογραφήθηκε στο Παρίσι το 2016. Τύμπανα έπαιξε ο, σύμφωνα με τον Μπράιαν Ινο, «καλύτερος ντράμερ στον κόσμο», ο Τόνι Αλεν, που είχε γεννηθεί στο Λάγος – εξ ου και ο τίτλος «Lagos, Paris, London». Δυστυχώς, κάποιες άλλες υποχρεώσεις και στη συνέχεια η πανδημία δεν μας επέτρεψαν να ολοκληρώσουμε όλα τα τραγούδια μαζί του, αλλά οφείλαμε να συνεχίσουμε και μετά τον θάνατό του, την άνοιξη του 2020.

Σε αντίθεση με το πιο συγκεκριμένο ύφος των Foals, σε αυτό τον δίσκο ήθελα να συνδυάσω τα στοιχεία της ελληνικής καταγωγής μου, της αφρικανικής κληρονομιάς, αλλά, ασφαλώς, και του Λονδίνου, στο οποίο ζω για περισσότερα από 30 χρόνια. Είχα εξ αρχής στο μυαλό μου διάθεση για πειραματισμούς, περισσότερο αυτοσχεδιασμό και, κυρίως ένα πνεύμα πολιτιστικής αναζήτησης και εξερεύνησης δυνατοτήτων. Δεν ήθελα μια προκαθορισμένη ηχητική ταυτότητα, αλλά κάτι που να διαμορφώνεται στην πορεία.

– Θα δοκιμάζατε ποτέ να πειραματιστείτε, αντίστοιχα, με Έλληνες μουσικούς ή ελληνικά μουσικά όργανα;

– Ναι, ασφαλώς και θα το έκανα. Ο πατέρας μου ζει στην Κάρπαθο και μάλιστα επισκευάζει παραδοσιακά όργανα, επομένως έχω τα ακούσματα. Θα με ενδιέφερε να κάνω κάτι με τους ρυθμούς και τα τραγούδια του νησιού. Αυτό το καλοκαίρι βρέθηκα και στην Ηπειρο και θα ήθελα πολύ να μελετήσω ακόμη περισσότερο την τοπική μουσική. Γνώρισα μουσικούς στην Παναγιά και το σκέφτηκα πολύ σοβαρά. Δεν ξέρω αν θα το έκανα με τους Yaw ή σε κάποιο άλλο πρότζεκτ, αλλά κάπως νιώθω την ελληνική μουσική να με καλεί. Θα έλεγα ότι το αισθάνομαι ως καθήκον μου να το δοκιμάσω...

– Έχετε σκηνοθετήσει στο παρελθόν βίντεο για λογαριασμό άλλων συγκροτημάτων, ενώ ήδη τρία από τα νέα σας τραγούδια έχουν επίσης κυριστεί σε βίντεο – όλα πολύ ιδιαίτερα. Παρόλο που δεν ζούμε τη χρυσή εποχή του MTV, είναι ξεκάθαρο ότι δίνετε μεγάλη σημασία στην εικόνα.

– Κατά κανόνα, όταν γράφω ένα τραγούδι, έχω για συ-

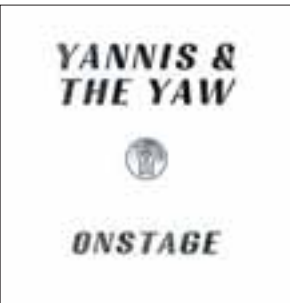
ντροφία μια συγκεκριμένη εικόνα στο μυαλό μου. Και, μέσα από το τραγούδι, προσπαθώ να βρω τα χρώματα, τα σχήματα και το πλαίσιο αυτής της εικόνας. Η εικόνα καθορίζει μέχρι πού θα φτάσει το τραγούδι. Για παράδειγμα, όταν έγραφα το «Clementine», μπορούσα σχεδόν να δω καθαρά μπροστά μου μία καρτ ποστάλ από τη δεκαετία του 1960, που είχε σταλεί από τη Γαλλία, με αυτά τα χρυσά χρώματα, αυτή την ελαφρώς αφελή ιδέα της χρυσής δεκαετίας: ήλιος, νοσταλγία, ρομαντισμός, στοιχεία που χαρακτηρί-

ζαν και τις ταινίες του Τριφύ. Αυτές οι εικόνες με βοήθησαν να ολοκληρώσω το τραγούδι, αλλά το βίντεο έχει διαφορετική αισθητική – δεν θεωρώ ότι ένα μουσικό βίντεο πρέπει να υπηρέτει τις εικόνες που συνδέονται με τη σύνθεση του τραγουδιού ή αυτά που περιγράφουν οι στίχοι. Αντιθέτως, μπορεί να έχει τη δική του, αυτόνομη υπόσταση.

– Στην Οξφόρδη σπουδάσατε αγγλική φιλολογία. Να υποθέσουμε ότι αντλείτε συχνά έμπνευση από βιβλία και συγγραφείς;

Ο Γιάννης Φιλιππάκης μετά το δημιουργικό πρότζεκτ με τους Yaw, το καλύτερο συγκρότημα του 2024, σύμφωνα με το βρετανικό Rolling Stone, ετοιμάζει τη μεγάλη επιστροφή των Foals (μεσαία φωτογραφία). «Είμαστε διψασμένοι και θέλουμε να κάνουμε αισθητή την παρουσία μας με ένα δίσκο που θα μας καθορίσει», λέει και τονίζει ότι ο στόχος τους είναι τίποτα λιγότερο από «το απόλυτο Foals άλμπουμ».

έγραφα μουσική για ένα θεατρικό έργο του Αλεξάντερ Ζέλντιν, το «The Other Place», που βασίζεται στην «Αντιγόνη» του Σοφοκλή. Εχω επικοινωνία και με συγγραφείς που ακούν τη μουσική μου, όπως ο Ρόμπερτ ΜακΦάρλαν (σ.σ. «Υπογαία», Μεταίχμιο, 2020) ή ο Μαξ Πόρτερ (σ.σ. «Η θλίψη είναι ένα πράγμα με φτερά», Πόλις, 2018). Δεν θα σταματήσω ποτέ να αντλώ έμπνευση από τον γραπτό λόγο.

– Φέτος οι Foals, το βασικό σας συγκρότημα, συμπληρώνει 20 χρόνια· έχετε κυκλοφορήσει επτά στούντιο άλμπουμ, δύο ακόμη με πειραματικά/ηλεκτρονικά ρεμίξ, έχετε συμβόλαιο με πολυεθνική εταιρεία, έχετε εμφανιστεί στο Royal Albert Hall και στο Γουέμπλεϊ. Τι φιλοδοξίες έχετε για το μέλλον;

– Κάναμε ένα ετήσιο διάλειμμα και πέρυσι τον χειμώνα συναντηθήκαμε στην Ισλανδία – είχαμε κλείσει ένα σπίτι, όπου μείναμε για μία εβδομάδα, ώστε να προγραμματίσουμε τα επόμενα βήματά μας. Νομίζω ότι ο βασικός στόχος μας είναι το απόλυτο Foals άλμπουμ, αυτό που θα μας αντιπροσωπεύει καλύτερα και πληρέστερα από κάθε άλλο. Νιώθω ότι δεν το έχουμε καταθέσει ακόμη αυτό. Και αυτό το χρονικό διάστημα που προηγήθηκε, χωρίς να ασχολούμαστε με το γκρουπ, μας έκανε καλό, γιατί είμαστε διψασμένοι και θέλουμε να κάνουμε αισθητή την παρουσία μας με ένα δίσκο που θα μας καθορίσει. Θέλουμε να είναι δυναμικός και οι στίχοι πολυεπίεδοι. Επίσης, χρυστάμε μια καλή συναυλία στην Ελλάδα – είχαμε κλείσει το 2020 να παίξουμε στο φεστιβάλ Eject, αλλά η πανδημία τα ακύρωσε όλα.

– Εχοντας ζήσει σε δύο ηπείρους και τρεις διαφορετικές χώρες, έχοντας περιοδεύσει σε ολόκληρο τον κόσμο, πού νιώθετε περισσότερο ότι είναι το σπίτι σας;

– Στην Κάρπαθο και ιδίως στην Ολυμπο, το χωριό από όπου κατάγομαι. Φυσικά, και στο Λονδίνο νιώθω πολύ οικεία. Μου αρέσει αυτή η δυαδικότητα και, σε αυτή τη φάση της ζωής μου, δεν θα ήθελα να διαλέξω κάτι από αυτά τα δύο – ίσως όταν μεγαλώσω, να κατασταλάξω κάπου. Για την ώρα όμως και τα δύο μέρη μου δίνουν την ενέργεια που χρειάζομαι ώστε να νιώθω σταθεροποιημένος.

– Το όνομα «Γιάννης Φιλιππάκης» ίσως δεν είναι η προφανής επιλογή για να κάνει κάποιος καριέρα στην ποπ και ροκ μουσική. Σκεφτήκατε ποτέ ένα πιο «εμπορικό» ψευδώνυμο;

– Οχι, ούτε κατά διάνοια! Το όνομά μου είναι Φιλιππάκης, γιατί να το αλλάξω; Είναι η ταυτότητά μου και είμαι υπερήφανος για την κληρονομιά που κουβαλάω. Δεν με ενδιαφέρει αν κάποιοι άνθρωποι δυσκολεύονται να συλλαβίσουν το όνομά μου – αυτό είναι, θα πρέπει να το μάθουν. Πάντοτε θα είμαι υπερήφανος που είμαι Έλληνας. Θα ήμουν ένας άλλος άνθρωπος αν δεν είχα αυτή την καταγωγή. Όταν είσαι έφηβος, ίσως σε δυσκολεύει αυτή η ιδιαιτερότητα του να μην έχεις γεννηθεί στον τόπο όπου πηγαίνεις σχολείο, γιατί σε αυτή την ηλικία η αίσθηση της ταυτότητας, η ανάγκη του να ανήκεις κάπου ξεκάθαρα είναι πολύ σημαντικές. Δεν ήταν λοιπόν εύκολο εξ αρχής να βρω την ισορροπία, αλλά αυτές οι καταβολές με έχουν κάνει πιο πλούσιο εσωτερικά και δεν θα τις άλλαζα για τίποτα στον κόσμο.

– Υπάρχουν τρεις Έλληνες με το όνομα Γιάννης, λοιπόν, γνωστοί παγκοσμίως... Θα θέλατε κάποια στιγμή να γίνετε ο πιο γνωστός όλων;

(γελώντας) Ναι, Αντετοκούνμπο, Βαρουφάκης και Φιλιππάκης, σωστά; Οχι, δεν έχω καμία τέτοια φιλοδοξία· είμαι απολύτως ικανοποιημένος να παραμείνω εδώ όπου βρίσκομαι ήδη!

“

Η ποίηση του Ρίτσου
Αγαπώ πολύ τον Γιάννη Ρίτσο. Βρίσκω τα ποιήματά του, ειδικά εκείνα που έγραψε προς το τέλος της ζωής του, γεμάτα απίστευτες εικόνες ανάμεσα στις λέξεις, λέξεις που σε στοιχειώνουν.

“

Περήφανος Έλληνας
Είμαι υπερήφανος για την κληρονομιά που κουβαλάω. Δεν με ενδιαφέρει αν κάποιοι άνθρωποι δυσκολεύονται να συλλαβίσουν το όνομά μου – αυτό είναι, θα πρέπει να το μάθουν.

- ☒ Μπογιές!
- ☒ Υπομονή!
- ☒ Φαντασία!

Ένα βιβλίο
με 64
φανταστικές
εικόνες
για να
χρωματίσετε
και να
νικήσετε
το στρες

ΚΥΡΙΑΚΗ
24/8

